

THEOCRIT

IDILE

TRADUCERE ÎN VERSURI

ÎNȘOTITĂ DE O INTRODUCERE ȘI NOTE

DE

TEODOR A. NAUM

BUCUREȘTI

EDITURA CASEI ȘCOALELOR

1927

THEOCRIT

IDILE

De același:

1. *Clasicismul și Cultura Națională* (extras din revista „Sânziana“, an. I, Nr. 4), Iași, 1913.
2. Virgil, *Bucolice*, traducere în versuri, București, editura Casei Școalelor, 1922.
3. *Idilele rustice ale lui Theocrit*, cu un rezumat în limba franceză, București, Institutul de Arte Grafice „Mercur“, 1925.
4. *Varia*, traduceri în versuri, București, Tip. Cultura, 1926.
5. *Geniul Latin*, lecțiunea de deschidere a Cursului de Literatură latină la Universitatea din Cluj, Impri-
meria Dr. Sebastian Bornemisa, Cluj, 1926.

Va apărea:

Sentimentul naturii în Scrisorile lui Pliniu cel Tânăr.

THEOCRIT

IDILE

TRADUCERE ÎN VERSURI

ÎNȘOTITĂ DE O INTRODUCERE
ȘI NOTE
DE

TEODOR A. NAUM

BUCUREȘTI // EDITURA CASEI ȘCOALELOR // 1927

PREFAȚA

Lucrarea pe care o prezentăm astăzi publicului cititor este rezultatul unei întinse cercetări literare și filologice asupra operei lui Theocrit, „părintele” poeziei bucolice. Aparițiunea ei, datorită solitudinii pe care Editura Casei Școalelor o are pentru traducerea autorilor clasici, împlinește astfel o promisiune făcută mai de mult de scriitorul acestor rânduri ¹⁾).

Traducerea e făcută în formele originale, adică în hexametre. Chiar pentru idilele **eoliene** (XXVIII, XXIX, XXX), scrise de Theocrit în altfel de versuri, am încercat a păstră, cu foarte mici modificări, metrul original. Astfel, și traducerea noastră ridică problema împământenirii într'o limbă modernă a formelor originale antice, în special a hexametrlui. Credem, în această privință, că obiecțiunea ce s'a făcut hexametrlui modern de a fi o combinație hibridă, **pentru motivul că accentul modern nu poate înlocui cantitatea antică**, este inutilă. Căci este, de sigur, neîndoios că nu prin pretenția de a așeză hexametrlul modern pe bazele prosodice ale celui greco-latin, se poate justifica posibilitatea încetățenirii lui. Incercările făcute de Tolu-meii în Italia și de Baif în Franța, de a regulă versificația

---

1) v. Virgil, *Bucolice*, traducere în versuri de Teodor Naum, Buc., ed. Casei Școalelor, 1922, Prefața, p. 6. Din aceeași preocupare a eșit și lucrarea noastră anterioară *Idilele rustice ale lui Theocrit*, Buc., „Mercur”, 1925, cu un rezumat în limba franceză.

modernă pe cantitatea silabelor, au rămas încercări arbitrare și absurde. Dar, dacă și sistemul al doilea, pus în practică de un Klopstock, Goethe, Tennyson și Longfellow, de a pune silabe accentuate acolo unde versul antic prezentă silabe lovite de ictus¹⁾, nu reușește să redea decât pe departe fizionomia versului antic, nu se poate susține că urechea modernă este incapabilă să perceapă armonia unui vers în care accentele se succed la intervalele la care se succedau accentele ritmice de intensitate într'un vers antic, în care nu mai ținem seamă de cantitatea silabelor: de fapt, noi nu citim un hexametrul modern altfel decât scandăm un hexametrul grec sau latin, în care nu mai ținem seamă nici de cantitatea silabelor nici de accentul melodic al cuvintelor.

Trebue totuși să recunoaștem că hexametrul modern se razimă pe o convențiune, pe care publicul cititor n'a acceptat-o de mai înainte. Acest vers rămâne de sigur o formă de versificare rafinată, a cărei vulgarizare este în raport cu starea generală de cultură a cititorului și cu educațiunea artistică și muzicală a urechii lui. De aceea este și astăzi justă observarea lui T. Maiorescu care, discutând aceeași controversă cu prilejul traducerii lui Ollănescu-Ascanio din Horațiu, observă că majoritatea cititorilor se va pronunța pentru o traducere prezentată sub „forma obișnuită a rimei“²⁾. Chiar unora din cunoscătorii profunzi ai antichității, acest vers li s'a părut la urmă artificial. Goethe însuși mărturisiă că **Hermann și Dorothea** îi place mai mult în versiunea latină, iar Carducci, în ultimii ani, declară că încercarea lui fu-

---

1) Un al treilea sistem, care ține seamă numai de accentele gramaticale ale versului antic, este sistemul „barbar“ din *Odele* lui Carducci.

2) v. *Convorbiri Literare*, XXV, 699.

sese o încercare, ba chiar o greșeală a tinereții : **delicta iuventutis meae...**¹⁾.

Noi credem, totuși, că se exagerează prea mult caracterul convențional al hexametrlui și cu deosebire al hexametrlui românesc.

Condițiunile speciale ale limbii noastre sânt favorabile hexametrlui dactilic²⁾ și puțința realizării lui se datorește de sigur, în primul rând, bunătății acestei limbi, cum zicâ Costache Conache, și pe care n'o pot aprețui cu toată dreptatea și cunoștința decât acei care și-au luat greaua sarcină de traducători de opere antice. Ceeace însă rămâne de făcut, pentru izbânda deplină, este ca traducătorul să știe a se folosi de această **bunătate**. În această privință, putem astăzi judecă progresul pe care l-a făcut hexametru românesc, dacă comparăm **Eneida** lui Coșbuc cu **Iliada** d-lui Murnu³⁾.

Traducerea noastră cuprinde cele treizeci de idile ale

1) v. F. d'Ovidio, *Versificazione italiana*, Milan, 1909, p. 353, nota.

2) Mai întâiu, elementul metric al acestui vers dactilic, adică unitatea metrică alcătuită dintr'o silabă accentuată urmată de două neaccentuate, se găsește în limba română în cuvinte curat dactilice, ca *platoșă*, *limpede*, ori în altele mai lungi, dar terminate în același fel, ca *asemenea*, *biserică*, ori, în sfârșit, în forme flexionare articulate sau întovărășite de pronume, ca *poruncile*, *ajungă-le*, etc.; acolo unde pentru unitatea metrică a hexametrlui dactilic nu s'ar găsi asemenea cuvinte — și aceasta se întâmplă în cele mai multe cazuri — combinația se poate face între sfârșitul unui cuvânt și începutul celui următor, precum și cu ajutorul monosilabelor atone, *accentele naturale ale cuvintelor rămânând în vers pe silabele unde sânt în vorbirea obișnuită*. În al doilea loc, hexametru românesc se poate justifica adesea chiar în marginile versificației românești, dacă îl considerăm ca un vers compus, nu din dactili, ci din unități iambice abundente precedate de un trohaic liber. (v. M. Dragomirescu, *Teoria poeziei*, Buc., 1906, p. 290. O asemenea citire este analoaga cu scansiunea trohaică a versurilor iambice din metrica antică). În acest caz, unitatea metrică a versului este aceea care se găsește în versurile românești iambice abundente.

3) v. D. Evolveanu, *Odissea* în românește de G. Murnu, în *Orpheus*, I, 1.

poetului siracuzan. Cinci din ele ¹⁾ sânt considerate în chip definitiv ca apocryphe ; altele patru ²⁾ sânt numai bănuite de a fi străine de Theocrit. N'am crezut de cuviință a înlătură din traducerea noastră, nici pe cele cinci dintâiu, pe care nimeni nu se mai gândește să le atribue lui Theocrit, nici pe cele patru din urmă, al căror proces de autenticitate se poate încă judecă. Traducerea noastră, ca orice traducere și cu atâta mai mult o traducere în versuri, purcede și dela un criteriu estetic : ea își are rațiunea ei de a fi în însăși valoarea operei originale, indiferent chiar de autorul acesteia. Din chiar idilele apocryphe ale lui Theocrit unele s'au bucurat de prețuirea posterității până într'atâta, încât au ajuns mai cunoscute marelui public decât multe idile autentice. În cazul acesta este, de exemplu, idila XXVII, operă de mare talent a unui discipul de-al lui Theocrit, imitată de André Chénier, ori idila XXI, imitată de Richopin și prețuită cu mult entuziasm de unul din filologii timpului nostru, Cholmeley. Așa fiind, sub ce alt nume puteau fi traduse aceste opere decât sub acela cu care ne-a obișnuit, până la verdictele definitive ale filologiei clasice din zilele noastre, o lungă tradiție literară ? Cu atâta mai puțin puteau fi înlăturate din traducerea noastră celelalte idile cu privire la autenticitatea căroră părerile învățaților sânt împărțite și uneori diametral opuse, cum este cazul idilei VIII, respinsă de Wilamowitz și apărată cu atâta vervă de Taccone și Rostagni.

N'am crezut, de asemeni, de cuviință să schimbăm ordinea tradițională a idilelor, care este aceea din ediția dela 1566 a lui Henri Estienne și a celor mai multe din edițiile moderne ale lui Theocrit : a pune idila VII după I, cum

---

1) v. *Introducerea*, p. 20.

2) v. *Introducerea*, p. 20.

face Wilamowitz, sau a începe cu a VII, cum face Legrand, ni s'a părut nu numai inutil, ci și neestetic.

În ceea ce privește textul **Idilelor**, am avut sub ochi nu numai edițiunile mai vechi ale lui Ahrens, Meineke, Fritzsche-Hiller și Ziegler, ci și cele din urmă edițiuni ale lui Theocrit, în special aceea a lui Wilamowitz : **Bucolici graeci**, recensuit et emendavit Udalricus de Wilamowitz-Moellendorff, Oxonii, e typographeo Clarendoniano, editio altera correctior, MDCCCCX, și aceea a lui Ph. E. Legrand din Colecțiunea Universităților Franței publicată sub patronajul Asociației Guillaume Budé, Paris, 1925. În afară de aceste, o sumă de alte lucrări și ediții ne-au ajutat în alegerea variantelor și interpretarea textului.

În sfârșit, un studiu introductiv precede traducerea, cuprinzând o privire asupra poeziei alexandrine și o analiză a tuturor idilelor lui Theocrit.

Credem, astfel, că vom fi pus la îndemâna cititorului român toate elementele trebuitoare pentru înțelegerea traducerii lui Theocrit, căreia îi urăm, nu să răsfrângă asupra noastră vre-un merit, ci să sporească în cercul iubitorilor de literatură sănătoasă dragostea pentru clasicismul antic, așa de uitat la noi.

T. A. N.

București, 1927.

INTRODUCERE

I

Către sfârșitul veacului al IV-a înainte de Chr., o **mare** revoluție politică are loc în lumea grecească. Odată cu infiltrarea culturii grecești în țările cucerite de Alexandru cel Mare și cu pătrunderea acestei culturi însăși de vechile civilizații orientale, Athena și cu ea toată Grecia pierde întâietatea politică pe care o avusese. **Cetăți nouă**, mult mai populate și mult mai bogate decât acele din Grecia propriu zisă, devin, după Alexandru cel Mare, centrele unui nou hellenism. Una din urmările firești ale acestei revoluțiuni a fost desființarea vieții naționale grecești și, în urma acestei desființări, dispariția acelei literaturi naționale, tradiționaliste, populare putem zice, de până atunci. Literatura clasică fusese răsfrângerea artistică a însăși vieții de stat național grecesc: noua literatură va oglindi, de-acum înainte, înfățișările unei alte societăți, ale societății hellenistice, adânc deosebită de aceea a secolilor trecuți.

Această literatură se limitează între Alexandru cel Mare și secolul lui August, dincolo de pragul căruia studiul acestei producțiuni, care continuă încă, nu mai poate fi un studiu de literatură hellenă, ci un studiu de literatură comparată, greco-latină. Această producțiune poetică cuprinde așa dar cele din urmă trei veacuri ale erei vechi și constituie acea perioadă literară cunoscută, în istoria generală a culturii antice, sub numele de perioada **alexandrină**. Unii critici germani au preferat să

-denumească literatura acestei perioade **hellenistică**, aplicând astfel manifestărilor pur literare termenul generic cu care se denumește întreaga evoluție politică și culturală, care începe, în lumea grecească, cu veacul al III-a. Denumirea de perioadă alexandrină este însă, în domeniul mai restrâns al istoriei literare **propriu zise**, pe deplin justificată. Atena, e drept, continuă să fie și în această perioadă, un centru cultural, în care știința naturii și speculațiunea filozofică sânt încă prilejul unei întinse activități intelectuale, iar comedia „nouă”, a lui Menandru, Diphil și Philemon, ca și poemele satirice ale lui Timon, așa numiții **σῖλλοι**, sânt încă genuri literare cultivate cu succes; pe de altă parte, în urma expansiunii hellenistice, curțile regești ale Macedoniei, Siriei și Pergamului, coastele Asiei-Mici, insulele Cos și Rhodos, Grecia-Mare și Sicilia, ba chiar și Peloponezul din vechea Helladă devin și ele centre în care se desvoltă o activitate poetică vrednică de toată luarea aminte; dar mai presus de toate, Alexandria Egiptului poate cu drept cuvânt revendică rolul de capitală literară a eflorescenței poetice de care ne ocupăm, dând numele său acestei perioade.

Cetatea Ptolemeilor, a cărei întemeiere eră o consecință naturală a expedițiunii lui Alexandru cel Mare, eră sortită, prin alegerea făcută de însuși marele Cuceritor, să devie centrul a trei continente și patria cosmopolită a lumii întregi. Foloasele ce se puteau trage din așezarea ei naturală, la care se adăogî, după moartea lui Alexandru, puterea dinastiei întemeiate acolo, aceea a Lagizilor, făcură ca, în scurtă vreme, capitala Egiptului să ajungă la o putere și la o strălucire pentru care admirațiunea celor vechi eră fără margini. Geograful Strabon o vizită pe vremea lui August, lăsându-ne o descriere, a cărei exactitate a fost confirmată de săpăturile

arheologice făcute în vremurile noastre, iar Achille Tatîu, romancierul din veacul al IV-a de după Chr., plimbându-ne cu eroii romanului său, Leucippe și Clitophon, prin vechiul Egipt, se face interpretul entuziasmului de care erau cuprinși străinii la vederea măreței cetăți. În sfârșit, istoricul latin Ammian Marcellin, vorbindu-ne de templul zeului Serapis din Alexandria, ne spune, nu fără a lăsa să reiasă, totuși, din vorbele lui, înțaietatea Romei, că monumentul este așa de frumos, încât „după Capitoliu, nu se poate vedea nimic mai ambițios pe toată fața pământului” („*nihil orbis terrarum ambitiosius cernat*”). Templul lui Serapis, numit **Serapaeum**, de care vorbește Ammian Marcellin, se vede în partea de sud-vest a orașului, în vechiul cartier **Rhakotis**, pe o înălțime la care se ajungea pe o scară monumentală de o sută de trepte și el fusese clădit pe locul unde Ptolemeu Soter, succesorul lui Alexandru cel Mare în Egipt, așezase statuia zeului Hades — zeitatea corespunzătoare hellenă a zeului egiptean —, statuie adusă dela Sinope, de pe malul Pontului-Euxin. Prin aceasta, Ptolemeu Soter, înființătorul imperiului egiptean, general iscusit, dar și mai iscusit diplomat, înlesniă fuziunea cultului grec cu cel egiptean, fuziune premergătoare și necesară pentru fuziunea politică și culturală a celor două lumi. La această din urmă fuziune, Ptolemeu Soter lucră **de asemeni**. Literat el însuși, el admise în intimitatea sa, între alții, pe poetul Phileta, inițiatorul poeziei alexandrine, și pe vestitul matematician Euclide, dar mai ales puse la contribuție știința vastă a lui Demetrios din Phaler, fostul regent al Athenei între 318 și 307, filosoful polygraf, care, răsturnat dela putere și condamnat la moarte, veni, în anul 290, să-și găsească un azil la curtea lui Ptolemeu Soter. Cu ajutorul lui, monarcul literat puse bazele vestitei biblioteci din Alexandria, care,

după mărturiile antichității, numără, la sfârșitul domniei lui, 200.000 de volume. Existența unei biblioteci organizate însă nu datează cu adevărat decât din primii ani ai domniei succesorului lui Ptolemeu Soter, Ptolemeu Philadelphul, când toate cărțile adunate până atunci fură transportate în edificiul acelei instituțiuni cunoscute sub numele de **Muzeul** din Alexandria. Această instituțiune a fost organizată după modelul instituțiilor **similare** din Grecia. Aici, mai ales după ruina vieții naționale și pierderea independenței, spiritele alese se retrăgeau în școli înzestrate cu biblioteci și grădini, nu numai pentru a încinge discuțiuni filozofice, ci și pentru a duce o viață de refugiu, departe de amărăciunile și umilințele vieții publice. În astfel de școli, un templu închinat Muzelor și de aceea numit **Μουσῆον** mai amintea semnificarea inițială a unui loc destinat preocupărilor artistice și literare. Cei care frecventau asemenea locașuri alcătuiau o adevărată asociație, ai cărei membri chiar se ospătau împreună, dacă nu totdeauna cu frugalitatea ce se potrivea unor înțelepți, dar de sigur într'o atmosferă de cordialitate, plăcută tuturor. Muzeul din Alexandria era însă mai mult decât atâta. Făcând parte, după cum reese din descrierea lui Strabo, dimpreună cu monumentul funerar al lui Alexandru cel Mare, numit **Σῆμα**, din edificiile regale ale Capitalei Egiptului, vasta clădire a Muzeului alexandrin, înconjurată de alei plantate cu arbori, cuprindea nu numai o exedra pentru studii și discuțiuni științifice ori literare și un **οἶκος**, adică o sală de mâncare, ci și alte multe dependințe : săli pentru bibliotecă și ateliere pentru prepararea papyrus-ului necesar copierii manuscriselor, săli de disecții în care lucra un Herophil d'n Chalcedonia, vestitul anatomist al antichității, observatoare astronomice, un muzeu zoologic și o grădină botanică. Un mare preot era însărcinat cu administrația acestei vaste

instituțiuni, față de care școlile filozofice din Athena, Academia lui Platon și Lyceul lui Aristotel, erau prea puțin lucru. Un tezaur particular al Muzeului se întreține din donațiuni sau din veniturile învățământului, iar membrii Muzeului erau salariați de rege, depinzând numai de buna lui voie. Se poate zice că Muzeul din Alexandria avea caracterul unei Academii : marile opere de erudiție din epoca alexandrină ieșiră de aici. Muzeul însă avea și caracterul unei instituțiuni universitare, în care s'avanții cei mai iluștri ai timpului au fost, pe rând, discipuli și profesori. Bogata bibliotecă a Muzeului le stătea la îndemână pentru studiile lor migăloase, unica preocupare a lor. Pe lângă cărțile adunate sub Ptolemeu Soter de Demetrios din Phaler, Ptolemeu Philadelphul cumpără, între alte cărți, și bibliotecă lui Aristotel, cea mai bogată bibliotecă particulară de până atunci, iar urmașul său, Ptolemeu Evergetul, spori încă vestita bibliotecă : în momentul în care, la anul 47 în. de Chr., ea fu arsă, după intrarea lui Cesar în Alexandria, colecțiunile bibliotecii alexandrine se ridicau la cifra de 700.000 de cărți, cifră în care intrau de sigur și exemplarele duble, dar la care nu e de mirare că s'a putut ajunge, dacă ne gândim că întreaga literatură greacă, dela Omer și până la filozofii contemporani cu Ptolemeii, se găsea strânsă în sălile acestei biblioteci.

Acest imens material a servit gramaticilor și poeților ca izvor de inspirațiune pentru propriile lor opere, fie aceste opere poeme și poezii de tot felul, fie opere de critică literară ori chiar de critică de text și de gramatică propriu zisă. O trudnică lucrare de recenzie, emendare și clasare a manuscriselor și, alături de ea, un număr nesfârșit de comentarii și scholii asupra autorilor clasici ilustrară numele unui Zenodot și Callimach, Lycophron și Alexandru din Etolia, Eratosthene și Apollonius din

Rhodos, Aristophan din Byzanț și Aristarc, — o serie întreagă de bibliotecari, care avură, pe rând, direcțiunea bibliotecii Muzeului și care rezumă toată istoria literară a perioadei alexandrine.

Nu însă în operele de erudițiune pură trebuie să căutăm notele originale ale literaturii celei noi. Ele se găsesc în operele poetice propriu zise, care, deși contaminate de caracterul erudit al epocii, ne permit, totuși, să desprindem adesea, din ele, pe deoparte o viață sufletească reală, iar pe de alta o tendință ideală spre perfecțiunea formei. Această din urmă preocupare ne apropie de formula modernă a „Artei pentru Artă“ și ea n'ar fi fost de sigur posibilă, fără ca schimbările politico-sociale ale epocii să nu-i fi pregătit terenul.

În adevăr, sub regimul despotice al prinților succesori ai lui Alexandru cel Mare, raportul de dependență în care stătea mai înainte cetățeanul față de stat, se sfărâmasese. Autoritatea monarcului se exercită de oameni credincioși, a căror fidelitate odată verificată și garantată, șeful statului nu mai avea nici un interes să-i schimbe: funcțiunile publice nu mai sânt, în societatea hellenistică, limitate în timp, cum erau sub regimul trecut al democrației grecești, în care cetățeanul ocupă diferite funcțiuni, unele impuse de legi, altele căutate de el, fie pentru ambițiuni patriotice, fie pentru satisfacerea sentimentelor lui de glorie personală sau de emulație. Și, pe când sub regimul trecut, tot cetățeanul trebuia să aibă aptitudini cât mai variate, în vederea diferitelor funcțiuni pe care era dator sau doritor să le ocupe — și din cauza aceasta, **toți trebuiau să știe de toate** —, în statele întemeiate de Alexandru cel Mare, state cu teritorii întinse, cu administrație complicată și cu armate numeroase și echipate cu materiale de războiu perfecționate, **diferitele funcțiuni publice cereau adevărați funcționari**

de carieră, competenți și experimentați, care erau nevoiți să se **specializeze** în diferite ramuri de activitate publică. Specializarea e una din notele caracteristice ale epocii hellenistice și ea explică în parte spiritul nou ce stăpânește această societate. Profesiunea capătă, de-acuma, în viața indivizilor, o însemnătate așa de mare, încât se naște, chiar dela începutul epocii hellenistice, necesitatea asociațiunilor profesionale. În acest proces de diviziune a muncii și de specializare a energiilor, literatura ea însăși devine un obiect de specializare. **Marea** fundațiune culturală a Muzeului alexandrin favoriză o atmosferă intelectuală și speculativă și desigur că și datorită condițiunilor prielnice create de mărinimia regească a Ptolemeilor, literații alexandrini s'au putut deda la acеле studii de natură așa de diferită, care au făcut din ei nu numai literați, ci și savanți și erudiți. Stăpâni pe timpul lor și ne mai datorând statului nimic, ei puteau urmă, fără a fi stingheriți de nimic, gusturile și preferințele lor personale.

În pleiada poeților alexandrini, găsim oameni cu temperamente, condițiuni sociale, profesii și aplecări literare deosebite. În fruntea lor trebuie să numim pe **Phileta** din Cos, inițiatorul elegiei alexandrine, poet, gramatic și filozof, care fu, în Alexandria, preceptorul lui Ptolemeu Philadelphul. Retras apoi în patrie, în mijlocul unui cerc de prietini poeți, slab și pipernicit din fire, el murì istovît de muncă, cufundat până la sfârșit în studii și cercetări filozofice. **Hermesianax** din Colophon, a cărui viață ne este aproape necunoscută, poet elegiac și el, autorul unei colecțiuni de elegii întitulate **Λεόντιον** fu discipulul și amicul lui Phileta. **Phanocles**, autorul unui poem elegiac, întitulat **"Ἐρωτες ἡ καλοί**, aparține de asemeni începuturilor noii școli literare. **Alexandru din Eto-lia**, născut la Pleuron: probabil și el discipul de-al lui Phi-

leta, fu însărcinat de Ptolemeu Philadelphul să facă recensia și clasarea tragediilor în Biblioteca din Alexandria. Deși mai mult gramatic decât poet, el este autorul unui număr însemnat de opere poetice, foarte variate : tragedii, epopei și elegii. Alături de Alexandru din Etolia și însărcinat cu recensia și clasarea comediilor, contemporanul său, **Lycophron** din Chalcis, poet tragic și erudit, își datorește celebritatea unei curioase poeme, intitulată **Alexandra**, de aproape 1500 de versuri, un amestec de abstracțiune și de obscuritate, fără măsură și fără gust, de care se apropiau cu groază chiar comentatorii antici. Alături de această operă stranie, trebuie să amintim „poemele figurate“ ale lui **Simnias** din Rhodos, alcătuite din versuri de lungime inegală și astfel așezate, încât să alcătuească forma unui obiect : un ou, niște aripi ori o secure. Din Siracuză tiranului Hieron, căruia îi dedică una din idile, intră în aceeași pleiadă de poeți **Theocrit**, care, deși poet de curte — o altă idilă de-a lui e dedicată lui Ptolemeu Philadelphul — știe să exploreze o vână poetică nouă, aceea a poeziei bucolice populare, pe care o ridică la rangul unui gen literar cult și al cărei părinte poate fi pe drept socotit. O fizionomie cu totul distinctă are contemporanul, poate mai tânăr, al lui Theocrit, **Leonida** din Tarent, a cărui viață pare a fi fost aceea a unui om sărac și rătăcitor și care a știut, nu fără o adevărată emoție poetică, să ne descrie viața săracilor și a muncitorilor în multe din cele 100 de epigrame care ne-au rămas dela el. În sfârșit, corifeul acestei pleiade, poetul alexandrin prin excelență, întrupând în numeroasele sale opere și calitățile și defectele alexandrinismului, **Callimach** din Cyrena. Descendent din regi Cyrenei, șeful unei școli de gramatică la Alexandria și apoi bibliotecar al Bibliotecii de care a fost vorba, el trebuie socotit drept șeful

școlii literare alexandrine. Din operele sale așa de variate: „Tablouri bibliografice“ (**πλvακες**) tragedii, comedii, drame satirice, poezii lirice, imnuri, poeme diferite, epigrame, ne putem face o idee clară de idealul poetic al acestui mai mult savant literat decât poet inspirat, ideal pe care, în general, trebuie să-l atribuim alexandrinismului însuși : el constă în poeme de mică întindere, cizelate cu o artă desăvârșită, dar îngreuiate adese ori de balastul unei erudițiuni care nu poate satisface decât niște spirite fine, înzestrate cu o rafinată cultură literară. După o viață întreagă de activitate literară pentru a pune în practică acest ideal, Callimach susțină către sfârșitul vieții, o polemică violentă, care degeneră în injurii grosolane, cu discipulul său **Apollonius din Rhodos**, autorul **Argonauticelor** — expediția Argonauților după lâna de aur —, poemă care voia să reînvie vechea epopeie omerică. Contemporan cu cei doi antagoniști, **Rhianos** din Creta scrie o altă epopeie, **Messenienele**, cu subiect din războaiele Messeniei și constituind, alături de epopeia lui Apollonius, o altă tentativă de înnoire a unui gen literar discreditat. Alături de el, **Euphorion din Chalcis**, bibliotecarul lui Antioch cel Mare, regele Siriei, reduce același gen literar, epopeia, la dimensiunile cerute de teoria alexandrină, în diverse poeme narrative, al căror stil, savant și obscur, îl pun alături de Callimach și Lycophron. Poate tot o epopeie în stil mic a fost și „**Hermes**“ al lui **Eratosthene**, unul din bibliotecarii Muzeului în timpul lui Ptolemeu Evergetul și cunoscut mai ales, în istoria antichității, ca geograf, matematic și cronograf. Știința propriu-zisă pătrunde în această epocă în literatură sub forma poemului didactic, al cărui inițiator fusese Hesiod. Innoitorul acestui gen în perioada alexandrină este **Aratos**, fiul unui cetățean cu vază din Soloi din Cilicia și trăitor la curtea lui Antigon Gonatas.

regele Macedoniei. El este autorul vestitului poem intitulat „**Fenomenele**“, specimenul cel mai de seamă al poeziei astronomice alexandrine.

Lista poezilor pleiadei alexandrine ar fi însă necompletă, dacă n'am adăugî la ea numele câtorvâ poeți, care, explorând, ca și Theocrit, dar în altă direcție, vâna realismului popular, au căutat, cu mai mult sau mai puțin talent, să dea o nouă strălucire unor genuri literare secundare și, de altfel, cultivate și mai înainte. Astfel, **Sotades** din Maronea este reprezentantul acelei satire licențioase, care-și are originea în Ionia, unde **Simos** din Magnesia cultivase acest gen sub forma unui mim liric, numit chiar, după numele lui, „**simod'e**“, și în care poetul alexandrin introduce atacuri personale împotriva regilor Macedoniei și Egiptului ; soarta poetului fu, din această pricină, tragică : Ptolemeu Philadelphul puse pe unul din amiralii săi să-l prindă, în momentul în care fugiă din Alexandria, și să-l arunce în mare, cusut într'un sac. O altă formă literară nouă, aceea a parodiei literare, o cultivă **Rhinton** din Siracuză sau din Tarent, fiul unui olar, care, astfel, prin originea sa plebeiană, cunoscă acea formă a comediei populare improvizate, ce înflori în Italia de sud și care este la baza genurilor corespunzătoare cunoscute din literatura latină : **atellana** și **mimul**. Mimul însuși, cultivat altădată de Sophron și de Xenarch și având ca obiect reprezentarea pe cât se poate mai adevărată a vieții de toate zilele și a vieții familiare, își găsi interpretul în **Herodas** sau **Herondas**, ai cărui **mimiambi** s'au descoperit și publicat pentru prima oară la anul 1891. În sfârșit, **Asclepiade** din Samos, **Posidip** și **Hedylos**, tustrei autori de epigrame, desăvârșesc înfățișarea așa de variată a pleiadei de poeți enumerați mai sus, prin tipurile lor de oameni, după cât se pare, de petrecere și de lume.

Iată numele cele mai cunoscute și, odată cu ele, operele cele mai caracteristice care alcătuiesc producția poetică a perioadei alexandrine. Ele sânt toate din veacul al III-a, adică dela începutul acestei perioade literare. În cei doi secolii următori, producția poetică alexandrină nu mai este așa de bogată și dacă ar fi să cităm câteva nume și câteva opere, acestea ar fi **Idilele** lui **Moschos** și ale lui **Bion**, continuatorii, deja artificiali, ai lui Theocrit; cele două poeme didactice, *Θηριακί* și *Ἀλεξίφάρμακα* ale lui **Nicandru din Colophon**, preot ereditar al lui Apollon din Claros; elegiile pierdute ale lui **Parthenius din Nicea**, prizonierul adus la Roma în anul 73, amicul lui Cornelius Gallus și poate și al lui Virgil; în sfârșit, colecțiunea de epigrame alcătuită de poetul **Meleagru** din Gadara, numită „**Cununa**” (*Στέφανος*) și în care intrară cântecele, elegiile și epigramele a mai bine de patruzeci de „poetae minores”, ca Dioscoride, Alceu, Antipater din Sidon, Meleagru el însuși, Philodem și Archias, clientul lui Cicerone.

Cu toată diversitatea de fizionomie a poezilor alexandrinii, profesiunea lor de literați îi face să aibă și o înfățișare comună, care iese mai bine la iveală, dacă studiem raporturile în care ei stăteau, unii față de alții. Am văzut, în această privință, că Muzeul din Alexandria favoriză existența unui adevărat cenaciu literar, susținut de organizația oficială creată de Ptolemei. Din analiza unora din **Idilele** lui Theocrit, s’au tras concluzii cu privire la existența unui alt cenaciu literar în insula Cos, ai cărui șefi ar fi fost Phileta și Asclepiade din Samos.

Între membrii acestor cenecluri existau, firește, raporturi de condescendență dela discipul la maestru ori raporturi cordiale de colegialitate literară. Astfel, Theocrit, în una din **Idilele** sale, a VII-a, vorbește despre Phileta și Asclepiade din Samos ca de niște fruntași ai litera-

turii, cu care el nu se poate măsura. Membrii cenaclului se ocupă unii de alții. Când un poet publică o poezie nouă, ceilalți se grăbesc a-i face critica ; ei citează din operele confrăților lor, fie pentru a-i lăuda, fie pentru a râde chiar de dânsii. Adesea însă, polemica literară îmbracă forme violente: aceea dintre Callimach și Apollonius din Rhodos, pomenită mai sus, ajunsese, în antichitate, celebră. Apollonius din Rhodos, susținător al tradiției, credea că vechea epopeie omerică se mai poate reface și se apucă de această vastă întreprindere, lucrând o viață întreagă la **Argonauticele** sale, împotriva teoriei literare a lui Callimach, al cărui discipul fusese și care voia să reducă poezia la proporții cu mult mai mici. La câteva recitațiuni publice din epopeia sa, Apollonius culese, în loc de aplauze șuerături și fu nevoit să se retragă la Rhodos. Astfel, în epoca alexandrină, ca și în alte epoci ale istoriei literare, s'au găsit față în față două școli și două tendințe : una conservatoare și alta novatoare. Se produc și profesii de credințe, am zice astăzi programe sau manifeste, fie chiar numai sub formă de aluzii literare : un exemplu evident de asemenea profesii găsim în idila VII-a a lui Theocrit, a cărei analiză este un izvor de prețioase informații cu privire la literatura timpului. Poetul, sub numele împrumutat de Simichida, se duce la țară să ia parte la sărbătorile de toamnă ale zeiței Demetra. Pe drumul bătut de arșița amiezii, el întâlnește pe poetul Lycida, travestit în costum de păstor. Acesta, primind invitațiunea lui Simichida de a cânta, adaugă :

Mie urît mi-i zidarul acel care vrea să dureze
 Casă tot una de naltă ca muntele Oromedonte ;
 Mult mi-s urîte, de-asemene, mie, și-a' Muzelor păsări,
 Care'n zădar se trudes, cârâind pe poetul din Chios.

Aşa dar, Theocrit urăşte pe arhitectul care se străduieşte să ridice o casă cât muntele Oromedonte, **adică** pe poetul a cărui ambiţiune nu este de loc la înălţimea talentelor lui şi ale cărui efortări rămân neputincioase ; e! râde de acèle „păsări ale Muzelor“, de poeţii **care se** trudesesc în zădar, voind să rivalizeze cu Omer. Aceste aluzii aşă de plastice, dar şi aşă de transparente, **ţintesc** pe partizanii unei şcoli literare opuse, admiratori şi imitatori ai lungilor epopei clasice, omerice şi post-omerice. În schimb, Theocrit se afiliază, după cum spune însuşi, deşi cu multă modestie, la şcoala literară a lui Phileta din Cos şi Asclepiade din Samos — numit în versurile de mai sus Sicelida din Samos —, amândoi începătorii alexandrinismului erotic şi autori de cântece de mică întindere. poeţi pentru care **literatura eră operă de fantazie individuală, fără caracter religios şi având ca obiect principal zugrăvirea amorului.** Iată teoria şi programul noii şcoli literare alexandrine, pe care Theocrit îl exemplifică mai departe în idila despre care a fost vorba, prin cele două cântece pe care le cântă cei doi poeţi. Asclepiade din Samos, el însuşi, într'o metaforă asemănătoare cu aceea a lui Theocrit, îşi exprimă aceleaşi preferinţe literare : „Mai mult preţueşte, zice el. vocea slabă a lebedei, decât croncănitul ciorilor, care umple norii de primăvară“, iar Callimach, a cărui atitudine ne interesează în special, în calitate de şef şi teoretician al şcolii alexandrine, îşi formulează preferinţele lui pentru **opere scurte şi desăvârşite ca formă, în trăsături spirituale şi concise :** „Nu-mi cereţi, zice el, să fac un cântec care să răsunе până departe ; tunetul nu-i treaba mea, ci a lui Zeus : „Βροντᾶν δ' οὐκ ἐμὸν, ἀλλὰ Διός“ sau „τὸ μέγα βιβλίον ἴσον τῷ μεγάλῳ κακῷ,“ o carte mare este un mare rău“. Callimach sfătuia pe discipulii săi să se abată din

drumul mare al inspirațiunii clasice și să caute, pe cărări lăturalnice, alte izvoare de inspirație.

Excesul de erudiție agravă încă aceste tendințe. Muzeul, în care savanții pierdeau foarte adesea simțul realității, discutând asupra unor lucruri de minimă importanță, dar care pentru ei luau proporțiile unor adevărate descoperiri, contribuî la o tot mai desăvârșită specializare a literaților și, prin aceasta chiar, la constituirea unei caste închise, care nu putea să mai aibă nici un contact cu publicul mare. De altfel, acest public nu mai eră, în perioada de care ne ocupăm, publicul din perioada clasică. În perioada clasică, principalele manifestări literare fiind strâns legate de sărbătorile naționale la care luă parte tot poporul, contactul dintre poezie și public eră tot așa de strâns. Poeții nu erau decît interpreții patriotismului local al diferitelor state grecești, iar comunitatea de cultură care există mai mult sau mai puțin între straturile sociale, sub regimul democrației clasice, înlesniă acest contact. O asemenea situațiune nu mai eră posibilă după expansiunea hellenistică în Orient și crearea regatelor hellenistice. Operele literare nu se mai pot recita la sărbători naționale, căci sărbători naționale în adevăratul înțeles al cuvîntului, nu mai sînt : sărbătorile date de Ptolemei în Alexandria erau distracțiuni momentane, fără un sens național adînc cum erau acele din Hellada de odinioară. Prin fastul și extravaganța lor, ele vorbiau mai mult ochilor. În adevăr, ce depărtare dela jocurile Olympice, la care toată Grecia se adună pentru a sărbători frumuseța și la care un Herodot citise din Istoriile sale, până la solemnitățile Ptolemeilor, în care poezia eră înlocuită prin fastul bogățiilor ! Cît despre publicul care există în Alexandria, el eră compus din elemente foarte eterogene, între care nu putea să

fie nici o cohesiune națională. Și astfel, contactul cu marea masă a publicului fiind rupt, poezii nu se puteau adresa decât mai întâiu lor și în cazul cel mai bun unei elite intelectuale foarte restrânse. Literatura alexandrină trecea astfel prin pericolul de a deveni îndeletnicirea unor inițiați, care, izolați în „turnul lor de fildeş”, aruncau cel mult o privire desprețuitoare spre acel „profanum vulgus” al străbunului Horațiu.

Dar aceasta este evoluțiunea firească a oricărei literaturi : după perioade clasice, în care o națiune se oglindește și ia conștiința propriei sale ființi în operele artiștilor pe care ea îi produce, urmează în chip fatal perioade, în care literatura devine un obiect de lux. O asemenea literatură poate, totuși, explora izvoare de inspirațiune nouă, a căror sinceritate să nu poată fi pusă la îndoială ; ea poate rafina mai departe forma, fără de care o operă de artă nu poate trăi. În acest înțeles ea poate fi, dar, o literatură originală. Literatura alexandrină, fiind, în primul loc, rezultatul firesc al condițiunilor sociale în mijlocul cărora se naște, originalitatea ei se găsește cuprinsă în formula cu care am caracterizat-o mai sus ca operă de fantazie individuală, fără caracter religios și având ca subiect de predilecție zugrăvirea amorului.

Operă de fantazie individuală : aceasta însemnează că poetul eră deslegat de orice regulă pe care ar fi fost dator s'o urmeze ; el aveă libertatea de a-și lua ori de unde subiectul inspirațiunii sale poetice și de a-l trata oricum : această caracteristică este rezultatul individualismului ce se desvoltă în lumea hellenistică, în urma marilor prefaceri politice, care avură loc. **Fără caracter religios :** aceasta însemnează că temelia pe care se răsămase întreaga literatură clasică de până atunci, religia, nu mai eră și temelia noii literaturi, ceea ce se explică prin slăbirea sentimentului religios. în special a sen-

timentului de pietate față de zeii polytheismului tradițional. În privința celei de-a treia note caracteristice a alexandrinismului, în a cărui mare majoritate de opere poetice sentimentul amorului ține un loc așa de mare, trebuie să observăm că sâmburele acestei eflorescențe poetice se găsește deja în epoca clasică și anume în tragedia lui Euripide, care, spre deosebire de ceilalți doi tragici, Eschil și Sophocle, face din acest sentiment, tratat sub diferitele lui aspecte, subiectul tragediilor sale. Dacă, însă, alexandrinii au făcut din tratarea acestui sentiment materia favorită a producțiilor lor poetice, transmitând-o apoi literaturii moderne, ei nu erau decât interpreții aceleiași stări de spirit, caracteristice epocii. Căci este ușor de înțeles cum dezvoltarea individualismului a avut ca rezultat cultivarea din ce în ce mai întinsă a intrigii amoroase, într-o societate în care indivizii, ne mai fiind legați prin interese comune în slujba unui altruism patriotic, se puteau arunca, în toată liniștea și chiar până la exces, în brațele egoismului. Astfel, amorul ocupă un loc foarte însemnat în viața privată a Grecilor din veacul al III-a î. de Chr., și același loc îl ocupă și în literatura lor.

Pe lângă această notă dominantă a poeziei alexandrine, se mai pot desprinde, din unele producțiuni ale ei — idile de-ale lui Theocrit sau imnuri de-ale lui Callimach, bunăoară — exemple de adulațiune la adresa suveranilor, sentiment care înlocuește sentimentul patriotismului, dispărut, după cum știm, în această epocă. De asemeni, adevărata emoțiune religioasă este înlocuită, acolo unde ea ar putea exista, de exemplu în epopeia lui Apollonius din Rhodos ori în aceleași imnuri ale lui Callimach, fie printr'un sentiment de oroare provocat de elementul **supra-uman**, fie prin erudițiunea mitologică. În sfârșit, această din urmă caracteristică, erudițiunea, se aplică întregii literaturi alexandrine : toate genurile literare pe care le-au

cultivat scriitorii alexandrini sânt, putem zice, contaminate de erudiție.

Toate aceste înnoiri în literatura alexandrină nu sânt însă înnoiri conștiente, făcute adică cu intenție și bună știință ; ele nu constituie o originalitate **voită**, ci o originalitate care răsfrânge mai mult felul cum poeții alexandrini, supuși înrâuririi mediului social, au tratat anumite sentimente ale epocii lor, felul cum, adică, literatura grecească s'a transformat, în această epocă, fie prin slăbirea sau dispariția unora din acële sentimente, fie prin apariția altora, necunoscute și netratate până atunci. Originalitatea literaturii alexandrine se desprinde însă și dintr'o lucrare **conștientă** și **voită** din partea literaților alexandrini, lucrare care a consistat în explorarea unor drumuri nouă, a unui nou material poetic.

Una din aceste noutăți este poezia bucolică, care apare ca gen literar de sine stătător pentru prima oară în literatura greacă, constituind gloria inițiatorului ei, a lui Theocrit.

II

Asupra vieții și operei lui Theocrit antichitatea nu ne-a lăsat decât foarte puține amănunte biografice și foarte vagi aprecieri literare. În această situațiune, critica filologică modernă a fost nevoită să se orienteze aproape numai după opera poetului. Aceeași critică însă n'a fost totdeauna de acord asupra autenticității acesteia. Dar, mai întâiu, în ce constă ea ?

Lăsând la o parte operele pierdute ¹⁾, precum și trei bucăți conservate, dar fără mare însemnătate și anume : 1) un fragment scurt dintr'o poemă intitulată **Berenice**, de sigur un elogiu, ca și idila XVII, 2) un fel de cântec asupra morții lui Adonis (εἰς νεκρὸν Ἰαδωνιν) și 3) o „poemă figurată“, intitulată **Naiul**(Σοριγῆ), sub numele lui Theocrit au ajuns până la noi treizeci de idile și douăzeci și cinci de epigrame. Poetul ar fi numit idilele sale μολόδια, cântece mici, așa cum Lycida, căprarul din idila VII, numește cântecul pe care îl compusese el în onoarea junelui Ageanax. Titlul de idile, εἰδόλλια, nu aparține lui Theocrit : el a fost aplicat operelor lui de gramaticii posteriori și este diminutivul cuvântului εἶδος, care, în limba scholiaștilor, însemnează o compoziție poetică în versuri,

---

1) Aceste pot fi parte din acele menționate, după Hesychius, la cuvântul Θεόκριτος, de lexicograful Suidas, care, după ce citează mai întâiu poemele bucolice ale lui Theocrit (Βουκολικά ἐπη), continuă astfel : „τινές δὲ ἀναφέρουσιν εἰς αὐτὸν καὶ ταῦτα· Προϊτίδας, Ἑλπίδας, Ὕμνους, Ἡρώνας, Ἐπικλήθρια, Μέλη, Ἐλεγείας, Ἰάμβους, Ἐπιγράμματα“.

de orice natură ar fi: odele lui Pindar sânt astfel numite adeseori de scholiaști. Diminutivul εἰδύλλια s'ar putea așadar explica prin μικρὰ ποιήματα, mici poezii sau cântece, și astfel gramaticii, fără să-și dea bine socoteală de etimologia acestui diminutiv, denumiră poeziile lui Theocrit cu un termen care li se potrivea de minune. Căci doctrina nouă a școlii alexandrine cerea opere de dimensiuni reduse, așa cum sânt și idilele lui Theocrit: cea mai lungă din ele, XXV, — a cărei autenticitate a fost, de altfel, contestată de unii critici — are 281 de versuri, adică aproape jumătate din cântecele cele mai scurte ale Iliadei. Terminul se potrivea însă, nu atâta din punctul de vedere al formei — căci și poeziile safice ori anacreontice erau scurte, fără a fi denumite cu acest termen —, cât din acela al conținutului lor. Deși aproape toate scrise în hexametre și în același dialect, idilele lui Theocrit conțin în același timp și în proporții diferite, elemente din toate genurile literare cultivate mai înainte: acest amestec de genuri este o inovație a poeților alexandrini și Theocrit s'a folosit de dânsa cu cea mai mare libertate.

În înțelesul antic, arătat mai sus, titlul de εἰδύλλια aparține, de sigur, gramaticului care a făcut prima colecție de poezii de-ale lui Theocrit. Asemenea colecții au existat mai multe. Manuscrisele ne-au transmis o epigramă, al cărei ultim vers ¹⁾ denotă, la autorul ei — poate Theocrit însuși — intenția de a edita numai operele sale autentice. O altă epigramă, atribuită gramaticului Artemidor din Ephes ²⁾, pare a fi fost alcătuită în vederea unei colecțiuni de poeme numai bucolice, a unui **Corpus bu-**

1) „Μοῦσαν δ' ὀθνεῖν οὐτὶν' ἐφελκυσαμένη“ (eu nu mi-am însușit în această colecție nici o poezie străină).

2) „Βουκολικαὶ Μοῖσαι, σποράδες ποικίλαι, νῦν δ' ἅμα πᾶσαι, ἐντὶ μᾶς μάνδρας, ἐντὶ μᾶς ἀγέλας“. (Muzele bucolice, împrăștiate altădată, iar acum toate la un loc, n'au decât un singur țarc și o singură turmă).

colicorum, care cuprindeă și poezii bucolice de-ale lui Theocrit, dar și poezii de-ale altor poeți bucolici ¹⁾). Așa dar, în colecțiile ce se alcătuiau, se găseau câte odată reunite numai unele din poeziile lui Theocrit, se făcea adică o alegere din ele și atunci putea fi vorba de „bucăți alese“, ἐκλογαί, cuvânt a cărui etimologie este clară, dela ἐκλέγειν, a alege, și care s'a păstrat în modernul **eclogă**. În limbile moderne însă, ambele cuvinte, idilă și eclogă, nu se mai raportă nici la dimensiunea operei, nici la amestecul elementelor poetice alcătuitoare și nici la criteriul după care se găsesc reunite într'o colecțiune bucățile poetice ale unui autor : ele denumesc astăzi numai producțiunile genului bucolic sau pastoral. Această accepțiune a cuvântului idilă sau eclogă a fost însă foarte firească, întrucât bucățile bucolice ocupau locul dintâiu în acele colecțiuni despre care vorbim mai sus.

Din cele treizeci de idile ale lui Theocrit, cinci sânt considerate în chip definitiv, de critica modernă, ca apocryphe și anume acele care poartă, în ordinea tradițională a idilelor din ediția lui Estienne, numerele XIX (Κηρικλέπτης), XX (Βουκολόσχος), XXI (Ἀλίστης), XXIII (Ἐρασθής) și XXVII (Ὀαρικτύς). În stadiul actual al criticii filologice mai sânt însă bănuite de apocryphe : XXVI (Ἀθ.αι), XXV (Ἡρακλῆς), IX (Βουκολιασταί γ'), și VIII (Βουκολιασταί δ'), aceasta din urmă, dacă nu în întregime, măcar în parte.

Idila XVI, închinată lui Hieron din Syracuza, poate servi ca punct de plecare pentru fixarea câtorvâ elemente

---

1) Versurile 28—30 din idila IX, al căror început Βουκολικαί μοῖσαι este identic cu începutul epigramei citate mai sus, se consideră, de asemeni, ca un epilog, datorit tot lui Artemidor și pe care autorul unei colecțiuni posterioare ce cuprindeă numai operele lui Theocrit, l-a copiat, făcându-l să ajungă astfel, până la noi.

biografice și cronologice asupra poetului¹⁾, fiind compusă, după calcule întemeiate pe date istorice, în 275 sau 274, după ce Hieron ajunsese în fruntea trebilor publice din Syracuza²⁾. În acești ani, Theocrit se găsea, după ipoteza cea mai naturală, în Syracuza, unde tot așa de natural este să-i fixăm și patria. Aceasta concordă pe deoparte cu propriile mărturii ale poetului³⁾, ca și mărturiile cele mai vrednice de crezare ale antichității, care vorbesc despre Theocrit ca despre un Syracuzan, iar pe de altă parte cu una din epigramele ce ni s'au transmis cu scholiile și apoi a fost introdusă în **Anthologia palatină**, epigramă datorită de sigur unuia din primii editori alexandrini ai lui Theocrit și al cărei ultim vers l-am citat mai sus. Iată epigrama întreagă, din care aflăm și numele părinților lui Theocrit :

Este-un altul dela Chios, iară eu ce-am scris aceste,
Theocrit sânt : unul numai între mulți din Syracuza,
Fiu de al lui Praxagora și-al Philinei cei vestite,
Și în ele n'am pus alta, fără' decât ce-mi spuse Muza.⁴⁾

1) Indicațiile biografice și cronologice ale comentatorilor antici al poetului sânt numai conjecturi și din diversitatea lor nu putem induce nimic cu siguranță. După ei, Theocrit ar fi trăit, când sub Ptolomeu Soter (mort în 283), când sub Ptolemeu Philadelphul (285—246), când sub Ptolemeu Philopator, a cărui domnie începe la 221; el ar fi fost elevul lui Phileta (mort poate la 285) și al lui Asclepiade, și ar fi fost gătit din ordinul lui Hieron, tiranul Syracuzei, fiindcă și-ar fi bătut joc de moștenitorul tronului (Schol. Ovid. *ad Ib.*, 549). Mențiunea în idile a diferite personaje ale timpului nu ne poate duce, de asemeni, la fixarea nici unei cronologii sigure și nici comparația pe care am putea-o face între pasajii din idilele lui Theocrit și pasajii din opere contemporane.

2) v. Ph. E. Legrand, *Étude sur Théocrite*, Paris, Fontemoing, 1898, p. 29 sqq.

3) v. XI, 70 și XXVIII, 16.

4) Ἄλλος ὁ Χίος· ἐγὼ δὲ Θεόκριτος δὲ τὰς ἑγγραφα.

εἷς ἀπὸ τῶν πολλῶν εἰμὶ Συρηκοσίων,

υἱὸς Πραξαγόρας περικλειτῆς τῆ Φιλίνης·

μοῦσαν θ' ὀθνεῖν οὔτιν' ἐφελκυσάμην.

Epitetul περικλειτῆς nu se poate explica și el pare chiar a fi în contradicție cu versul 2, din care ar rezulta că familia poetului era de condițiune modestă.

Aşa dar născut la Syracuza şi prezent la Syracuza în preajma anului 275, se naşte întrebarea : care poate fi anul naşterii poetului şi unde şi-a petrecut el viaţa, înainte şi după data de mai sus ? Această întrebare este cu atât mai justificată, cu cât se ştie că poetul a trăit multă vreme în insula Cos, unde i se fixă chiar, de cătră unii, locul copilăriei sale¹⁾ şi unde s'a susţinut că şi-a petrecut tinereţea în tovărăşia poetului Phileta. O lungă discuţiune, în amănuntele căreia nu putem intra aici, a dus la formularea ipotezei că Theocrit, născut la Syracuza pe la 305, rămâne în Sicilia şi Italia sudică (scena idilelor IV şi V se petrece aici) până pe la 274-3 şi apoi pleacă în Orient, în insula Cos şi în Egipt, pentru a nu se mai întoarce. În adevăr, din datarea idilei XV şi mai ales a idilei XVII — aceasta din urmă închinată lui Ptolemeu Philadelphul şi Arsinoei —, idile scrise amândouă înainte de 270, data morţii reginei, se poate deduce că, până după 275-4, poetul a trăit în Occident, de unde, în urma insuccesului idilei XVI pe lângă Hieron, a plecat în Orient, pentru a se pune sub ocrotirea regelui Egiptului, Ptolemeu Philadelphul. „Argumentul“ idilei VII ne spune însă că, în timpul călătoriei sale în Orient, Theocrit a făcut un popas în insula Cos, unde, dacă nu va fi fost chiar leagănul familiei sale²⁾, putea foarte bine să-l atragă centrul literar şi artistic, creat acolo de iniţiatorul poeziei alexandrine, Phileta. După acest popas în Cos, poetul plecă mai departe, în capitala Egiptului, unde se întro-

1) Suidas zice : „Θεόκριτος . . . . . Συρακούσιος· οὗ δὲ πατρὶς Κῶν· μετόικησεν δὲ ἐς Συρακούσας“. Intorcându-se în această insulă — leagănul familiei sale — mama poetului s'ar fi căsătorit a doua oară cu un Simichos sau Simichidas, descendentul unui refugiat din Orchomena, şi al cărui nume se găseşte menţionat în VII, 21.

2) Numele mamei lui Theocrit, Philina, aparţine, după cum mărturisesc inscripţiunile descoperite în vremea noastră în insula Cos, onomasticei acestei insule.

duse în societatea literaţilor alexandrini şi unde scrise idilele XV şi XVII. Cum însă, în afară de aceste idile, celelalte nu par a fi fost scrise în Egipt, autorul lor se va fi întors în insula Cos, unde se va fi aşezat definitiv. „Imi închipuesc, scrie Legrand, că poetul nostru şi-a petrecut aici cea mai bună parte din existenţa sa. Mile-tul, unde Nicia îi deschideă casa, nu eră departe. In insulele vecine, prezenţa altor amici poate îl îmbiă câteodată la o călătorie pe mare, fără oboseală şi fără primejdii. Alte ori, el plecà la un drum mai lung. Se duceà să debarce pe cheiul plin de lume al marelui oraş din Egipt, la umbra Pharului colosal ; el străbăteà uliţi zgomotoase şi împestriţate, se arătà la palatul suveranilor, convorbià cu literaţii fini în grădinile liniştite ale Muzeului, până la ora la care cădeau umbrele nopţii şi adormiau zvonurile în oraş, şi apoi se întorceà la Cos, vesel de a găsi acolo cărările solitare, verdeaţa copacilor, cântecul greerilor şi prânzurile câmpeneşti“¹⁾

---

1) Legrand, *op. cit.*, p. 68.

III

Am citat aceste rânduri ale eruditului francez, nu numai fiindcă ele ne aduc aminte de sfârșitul idilei VII, care conține tocmai descrierea unei petreceri câmpenești în insula Cos, ci și pentru că ele pun în discuție o problemă de un interes capital pentru înțelegerea operei lui Theocrit și anume a operei lui bucolice. Căci, dacă Theocrit se întorcea așa de bucuros în mijlocul naturii, sântem în drept să bănuim că și opera lui bucolică este rezultatul unei iubiri sincere pentru natură și pentru viața păstorească. În orice caz și în afară de orice bănuială, ba cu atâta mai mult, cu cât e vorba de apariția unui gen literar nou în literatura greacă, sântem datori să ne întrebăm care este **geneza** idilelor rustice ale lui Theocrit.

Critica literară, atât cea veche, cât și cea modernă, a dat diferite răspunsuri la această întrebare. Gramaticii greci au căutat originea noului gen literar, fie în legende mitologice, fie în tradițiuni sau obiceiuri locale : s'a susținut astfel — și teoria a fost reluată în timpurile noastre — că primele poezii de acest fel ar fi fost cântece în onoarea zeiții Artemis ; că, astfel, poezia bucolică a eșit, ca și drama, dintr'un cult religios și anume din cultul Artemidei, onorată la Syracuza — patria lui Theocrit — sub numele de **Lyaia** și la Tyndaris sub acela de **Phakelitis**. S'a susținut că, în urmă, au răsărit poeți care cutreerău pe la țară, cântând diferite cântece rustice, în care, pentru a varia subiectul, ei introduseră

legenda lui Daphnis, păstorul fabulos, care ar fi avut și un caracter religios, fiind și el afiliat la cultul zeiții Artemis. Sub o formă asemănătoare, — deși cu totul neașteptată — această teorie a fost susținută, pe la 1893, de savantul german, Reitzenstein. După acesta, idilele rustice ale lui Theocrit s'ar explica printr'o travestire pastorală, în dosul căreia trebuie să căutăm niște reprezentatii dialogate, date de membrii — numiți **boukoloî** — ai unei corporațiuni religioase din insula Cos, corporațiune care numără mulți poeți. Intemeiat pe aceea că **boukolos** nu însemnează numai boar și prin extensiune păstor, ci și adept al unei confrerii, Reitzenstein pleacă și el dela ipoteza gramaticilor și scholiaștilor, care dădeau genului bucolic o origine religioasă. Se știe, în adevăr, că au existat colegii de **boukoloî** care onorau de obicei pe Dionysos, dar se poate presupune că au existat și **boukoloî** de-ai zeiței Artemis, care aveau de patron pe Daphnis. Acești **boukoloî** purtau probabil un costum liturgic de păstor; ei cântau imnuri și **threni**, iar după ceremonia religioasă, se apostrofau cu glume improvizate. Reitzenstein clădește pe existența unor asemenea confrerii religioase de **boukoloî** un sistem foarte ingenios, cu care explică idilele rustice ale lui Theocrit: el presupune că un asemenea colegiu de **boukoloî** a existat în insula Cos și că, printre acești **boukoloî**, foarte mulți erau poeți; aceștia găsiră cu cale să adeseze textul imnurilor pe care le cântau, ca și improvizatiile lor, cu costumul lor liturgic de păstor, și apoi, sub influența unei dorinți generale a oamenilor de pe atunci spre o viață în mijlocul naturii („unter der Einwirkung der allgemeinen Sehnsucht nach dem Leben in der Natur“, zice Reitzenstein), să se trasească de-al binelea în păstori și în țărani, în poeme dialogate de diferite feluri, cum sânt și idilele lui Theocrit. Așa dar, păstorii din idilele lui Theocrit n'ar fi, după teoria

lui Reitzenstein, păstori adevărați, ci ar fi poeți contemporani cu autorul idilelor, și fiind și **boukoloî**, adică membri ai acelei confrerii religioase din Cos, ei au dat numele de poeme **bucolice** pieselor în care figurau. Idilele rustice ale lui Theocrit¹⁾ ar fi astfel, după ipoteza savantului german, pline de aluzii la poezii și la literatura contemporană. Astfel, Corydon din idila IV ar fi, după el, poetul Alexandru din Etolia. Battos ar fi Callimach, iar versul 56 :

„Battos, când vii pe la munte, să nu vii desculț niciodată”²⁾

Ar cuprinde sfatul pe care-l dă Alexandru din Etolia lui Callimach de a nu trata subiecte rustice cu un talent așa de delicat ca al lui.

Ipoteza lui Reitzenstein a fost analizată, la pp. 143 sqq. ale lucrării citate, de Legrand, el însuși sprijinitorul unui alt sistem de a explica idilele rustice ale lui Theocrit. Sistemul lui Legrand se întemeiază pe analiza idilei VII. Lycida din această idilă este un personaj travestit, după cum reiese din v. 14, în care poetul ne spune că Lycida seamănă foarte bine c'un căprar³⁾. Intențiunea acestei travestiri se poate vedeă, după Legrand, din v. 83 și 86-89. În aceste versuri, Lycida, adresându-se unui căprar legendar, Comata, care, după legendă, fusese închis de stăpânul său într'o ladă de cedru și hrănit acolo de albine, exclamă :

„Dulce necaz ai mai tras, o ! prea fericite Comata !
Intr'un lădoi tu ai fost încuiat și cu faguri de miere
Tu, de albine hrănit, suferit-ai o vară întreagă.
Bine eră să fi fost de-o seamă cu mine pe lume !

1) Idilele curat bucolice „merae rusticae”, adică I, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X și XI.

2) „Εἰς ὅρος δακ' ἐρπνης, μὴ νήλιπος ἔρχεο Βάττε”.

3) VII, 14 : „... ἐπεὶ αἰπόλοι ἔξοχ' εἰώκει”.

Eu ți-aș fi dus la păscut, pe-la munte, căprițele tale,
 Glasul ți-aș fi ascultat și sub pini ori stejari, la răcoare,
 Dulce cântând, ai fi stat tolănit, prea mărite Comata “.

În aceste versuri, zice Legrand, căprarii eclogelor apar așa cum i-au conceput câțiva teoreticieni moderni ai idilei, ca Fontenelle, Fraguier și alții, ca „oameni care, separați de ceilalți, trăesc aproape fără pasiune și fără tulburare, care, îmbrăcați simplu, cu bățul de păstor și cu câinele... se ocupă de cântece și de certe nevinovate”¹⁾. Dacă Lycida, continuă Legrand, se travestește în căprar sau merită să fie travestit așa, aceasta însemnează fără îndoială că el crede în fericirea vieții pastorale. Savantul francez examinează mai departe atitudinea lui Simichida (Theocrit), care, deși la v. 92 al idilei spune că Nimfele l-au învățat și pe dânsul multe cântece frumoase, în timp ce pășteă turma pe munte, totuși, când ajunge la prietenii care-l invitaseră la țară, la serbarea Demetrei, el acolo ia parte la petrecerea unor oameni distinși, dela oraș, petrecere cu vin bun și pusă sub invocția „Nimfelor Castaliei”, care pot fi chiar Muzele.

Această schimbare de ton îl face pe Legrand să creadă că Simichida, adică Theocrit, nu practică „mascarada bucolică”, nu face adică pe păstorul, decât numai cât timp e împreună cu Lycida. Mai mult decât atât : din examenul vorbelor ce schimbă între ei, precum și al atitudinilor respective, Legrand deduce că între cei doi interlocutori există și o polemică blândă : Lycida pare a râde de Simichida, care, pe arșița amiezii, se grăbește să răspundă la invitația unui prieten de la oraș, iar pe de altă parte, Simichida râde de gusturile pastorale ale pseudo-căprarului Lycida, care, deși legănat de visurile fericirii pastorale, e îmbrăcat în costumul unui căprar adevărat,

---

1) Legrand, *op. cit.*, p. 152.

cu o piele de țap pe umeri, încins cu un brâu și cu bățul de păstor în mână. Ar fi dar vorba, după Legrand, de o satiră a gustului pentru o viață pastorală artificială și falsă, așa cum aceasta se desprinde în deobște din manifestările genului pastoral modern și concluzia învățatului francez este că Theocrit, în idila VII, nu ia asupra lui utopia fericirii pastorale : din contra, el pare a râde de ea și, dacă face și el pe păstorul, o face din condescendență față de un amic.

Legrand caută mai departe să determine importanța idilei a VII în istoria generală a poeziei grecești și să explice, cu concluziunile scoase din analiza ei, însăși geneza idilelor rustice ale lui Theocrit. El susține că, înaintea lui Theocrit, Phileta din Cos tradusese în versuri aceleași idei și sentimente cu privire la viața pastorală, pe care le are și Lycida în idila VII. Phileta, care cunoscuse viața complicată, de oraș mare, a Alexandriei — pe când era preceptorul lui Ptolemeu Soter — ar fi gustat cu mai multă intensitate, când s'a întors la Cos, viața de țară ; el ar fi exagerat chiar fericirea oamenilor dela țară, care nu știu ce este viața de constrângere, eticheta și luxul dela oraș. Examinând apoi fragmentele care ne-au rămas dela Phileta, Legrand ajunge la încheierea că elegiile inițiatorului poeziei alexandrine „aveau un caracter bucolic, ceva popular și familiar, amorul ca obiect și natura drept cadru“. El invoacă în sprijinul ipotezei sale în special unul din fragmentele lui Phileta, în care acesta s'ar fi reprezentat pe sine însuși la umbra unui platan, cântând pe Bittis, iubita lui, așa cum cântă păstorii lui Theocrit. Din toate aceste, ca și din faptul că și alți poeți alexandrini, ca Hermesianax, Sosithen și Alexandru din Etolia cântaseră amorurile păstorilor legendari, ca Polyphem, Daphnis, Menalca, Legrand încheie că Phileta, corifeul cenacului literar din

Cos, este și inițiatorul „mascaradei bucolice” și că el va fi avut și imitatori.

Astfel când Theocrit — pretinde Legrand — scria primele sale idile rustice, un anumit fel convențional de a zugrăvi pe țărani eră la modă, cu multă aparență de adevăr, în cenaclul literar din Cos. Această modă bucolică voia ca poetii să cante amorul în medii rustice, alegându-și eroii dintre păstori, oameni mai indicați decât oricare alții să ducă o viață sentimentală. În potriva acestei mode însă și a himerelor pastorale pe care el nu le împărtășia, bunul simț al lui Theocrit se revoltă din când în când și el își traducea revolta prin trăsăturile realiste din idilele sale, trăsături care constituiesc, pentru Legrand, „aportul” lui personal, în timp ce alte elemente — fantaziste, le numește Legrand — i-ar fi fost oferite poetului de moda bucolică preexistentă a cenaclului din Cos.¹⁾

---

1) Vezi obiecțiunile ce se pot aduce sistemului lui Legrand în lucrarea noastră *Idilele rustice ale lui Theocrit*, Buc. 1925, p. 12 sqq.

IV

Oricare ar fi geneza idilelor rustice, un lucru ni se pare sigur : că, între elementele alcătuitoare ale acestor idile, foarte multe i-au fost oferite poetului de dragostea sinceră și cunoașterea exactă a **realității bucolice** contemporane. Din această cunoaștere și în special din cunoașterea realității bucolice din Sicilia, poetul a introdus în idilele sale rustice **cântecul păstoresc** cu o stăruință care s'a părut suspectă din punctul de vedere al verisimilității dramatice¹⁾: căci, în afară de interlocutorii idilei IV — o simplă convorbire familiară între păstorii Battos și Corydon — toți eroii idilelor sale rustice cântă.²⁾ De aceea și forma exterioară în care au fost elaborate aceste idile derivă din reproducerea acestei caracteristici a realității bucolice. Această formă este aceea a „**bucolismului**“, adică a cântecului păstoresc, formă pe care poetul o introduce în toate idilele sale rustice. Ea se poate reduce fie la un cântec liric încadrat de părți expositive sau tot lirice, fie la un concurs muzical și poetic între doi păstori, încadrat și acesta în părți narrative sau dialogate. În cazul dintâiu sânt idilele III și XI.

În III, un căprar anonim se duce să facă o „serenadă”

---

1) Pentru Legrand ea denotă docilitatea poetului față de moda bucolică a timpului său.

2) În lucrarea noastră, *Idilele rustice ale lui Theocrit*, p. 14 sqq, am căutat să dovedim că aceasta nu este o exagerare din partea lui Theocrit în sensul acelei pretinse „mode bucolice”.

în fața peșterii iubitei lui, Amarylla : aceasta o aflăm din chiar preambulul idilei (v. 1-5), în care căprarul iace câteva recomandări lui Tityr, căruia îi încredințează paza caprelor. În fața peșterii Amaryllei, care odinioară iubiă pe căprar, dar acum-a-l respinge, el caută s'o înduioșeze prin tânguirea lui amoroasă, s'o înspăimânte prin proiectele lui de sinucidere, s'o înduplece prin daruri de dragoste, s'o facă geloasă. Toate sânt în zădar. Amarylla nu s'arată. Atunci, îndemnat de presimțirea ce i se naște prin mișcarea convulsivă a ochiului drept, căprarul începe cântecul propriu zis (v. 40-51) : o serie de legende în care e vorba numai de eroine și zeițe îndrăgostite. Această ultimă încercare rămâne, de asemeni, fără rezultat : căprarul se trânteste jos, ca să-l mănânce lupii (v. 52-54). În III. cântecul propriu-zis este deci intercalat în elegia amoroasă a căprarului, care, deși **rostită**, dar împărțită, ca și cântecul însuși, în strofe de câte 2 și 3 versuri, pare a fi un preludiu al aceluia¹⁾.

În XI, cantilena amoroasă a Cyclopului Polyphem, adresată Galateei (v. 19-79) e introdusă prin o parte expositivă (v. 1-18), în care vorbește însuși poetul, recomandând prietenului său, Nicia, singurul remediu în contra amorului : poezia, și zugrăvindu-i dragostea ne-bună a Cyclopului, care s'a lecuit de dânsa prin cântec. Două versuri de încheiere încadrează, la sfârșit, elegia Cyclopului.

Celelalte idile rustice aparțin tipului al doilea al „**bucolismului**“, care implică un concurs poetic între doi păstori. Acest tip prezintă la rândul lui două forme. Uneori, cei doi cântăreți cântă fiecare la rândul lui un **cântec neîntrerupt** : cântecele sânt încadrate și despărțite între ele prin părți narative sau dialogate.

1) v. *Gli idilli di Teocrito*, trad. A. Taccone, Torino, Bocca, 1914, p. 36.

Astfel, idila VII începe printr'o povestire a poetului, el însuși fiind unul din actorii acțiunii povestite, sub numele împrumutat de Simichida : într'o călduroasă amiază de pe la sfârșitul verii, ducându-se cu niște prieteni, la țară, la Phrasidam și Antigene, poetul întâlnește în drum pe un oarecare Lycida, sub a cărui înfățișare de căprar, se ascunde de sigur un poet contemporan. După un dialog, cu replici destul de lungi și în care cei doi interlocutori vorbesc de scopul călătoriei, de talentele lor muzicale, de poezi înaintași de-ai lor și, în forme metaforice, fac și teorii literare, cei doi poezi cântă fiecare câte un cântec de dragoste. Cele două cântece, de lungime neegală, dar cu subiect analog, sânt despărțite printr'un vers narativ (90) și prin continuarea dialogului anterior (v. 91-95). După cântecul lui Simichida, se continuă povestirea poetului și urmează descrierea petrecerii câmpenești la prietenii care-l invitaseră.

În idila IX, doi păstori, Daphnis și Menalca cântă două cântece de lungime egală, tratând teme pastorale analoage. Cântecele, despărțite între ele printr'un vers narativ (14), sânt încadrate de un preambul și o încheiere, rostite de un alt păstor, arbitru al concursului bucolic (v. 1-6 și 22-27). Tirada care începe apoi cu v. 28, cuprinzând ea însăși un cântec (v. 31-36), dacă nu e rostită de același păstor, este poate o bucată independentă.

În idila X, bucoliasmul se întemeiază, nu pe teme analoage, ci pe un contrast : doi secerători, Milon și Buceu, unul brutal și pozitivist, celălalt visător și sentimental, încep un dialog. Buceu este îndrăgostit de o fată, o cântăreață din flaut : Milon nu se sfiește să-i ieie pasiunea în hațjocură ; apoi, el cere lui Buceu să-i cânte un cântec de dragoste, după care el însuși cântă unul, cu totul deosebit, alcătuit din precepte agricole și aluziuni satirice. Cele două cântece, egale ca lungime, sânt despăr-

țite prin replica lui Milon (v. 38-41). Tot de dânsul sânt **roștite** cele trei versuri care încheie idila (v. 56-58).

Două din idilele rustice, VI și I, prezintă, din punctul de vedere al „**bucoliasmului**“, câte o particularitate. În VI, unul din păstori, purtând numele legendarului Daphnis, joacă rolul unui spectator care interpelează pe Cyclopul Polyphem; celălalt, Dameta, răspunde în numele celui din urmă. Cele două cântece însă, care formează „**bucoliasmul**“, inegale ca întindere, așa dar ca și cele din VII, nu mai sânt independente unul de altul, cum sânt cântecele analizate până aici, care stau între ele într'un raport de analogie (VII, IX) sau în antiteză (X): în VI, cântecele stau într'un raport de dependență, unul fiind continuarea celui alt. Dameta răspunde la temele tratate de Daphnis prin aceleași teme, care toate se raportează la dragostea Cyclopului pentru Galatea. Această particularitate poate fi o inovație a lui Theocrit. Bucoliasmul idilei VI este încadrat în două părți narrative: o punere în scenă și o încheiere, amândouă rostite de poetul însuși, iar cele două părți ale lui printr'un vers narativ (20). — În idila I, bucoliasmul este alcătuit dintr'un singur cântec, ca și în III și XI. Această particularitate ne-ar îndreptăți să așezăm idila I în categoria acestora din urmă. Cum însă și în I a fost vorba de un concurs bucolic — unul din cei doi interlocutori ai ei nu vrea să cânte de teama lui Pan — și cum poetul, conștient de sigur de această ruptură de echilibru între părțile tradiționale ale bucoliasmului popular, a adăugat, poate mai târziu¹⁾, cântecului lui Thyrsis, ca un „pendant“, descrierea amănunțită a vasului păstoresc, credem că locul idilei I, din punctul de vedere al formei „**bucoliasmului**“, este tot în categoria în care

---

1) v. Legrand, *Bucoliques grecs*, t. I, trad. (Collection des Universités de France), p. 17.

o punem. Idila I începe printr'un scurt dialog : după două cuplete simetrice. în care cei doi interlocutori, păstorul Thyrsis și un căprar, își fac complimente reciproce pentru talentele lor muzicale, urmează o invitație la cântec din partea păstorului, apoi refuzul căprarului de a cânta și invitația acestuia către păstor, urmată, fără nici o întrerupere, de descrierea cupei. Thyrsis cântă apoi „suferințele lui Daphnis“. Bucoliasmul este dar precedat de o parte dialogată și descriptivă ; el este urmat de o parte tot dialogată, care încheie idila : Thyrsis, terminând cântecul, cere căprarului răsplata ; acesta i-o dă, lăudându-i încă odată talentul.

Forma a doua a tipului de „bucoliasm“ de care ne ocupăm se găsește în idilele V și VIII și ea constă în aceea că unul din păstori care se întâlnesc din întâmplare și se provoacă la cântec, improvizează un distih sau un cuplet, la care celălalt păstor, este ținut să răspundă printr'un alt distih sau cuplet, de un număr egal de versuri, pe o temă sau asemănătoare sau contrară temei pe care a tratat-o adversarul, ba prezentând chiar analogii de cuvinte și de efecte muzicale. Lupta se urmează astfel până ce unul din păstori se dă bătut sau până ce arbitrul concursului — vre un păstor din vecinătate, chemat anume de cei doi adversari — dă unuia dintr'înșii izbânda și răsplata acesteia. Acesta este sistemul de versuri numite **alterne** sau, cu termenul grecesc, **amebeie** (ἀμειβεῖται μέλη). Cântecul amebeie sânt și ele încadrate în părți narrative și dialogate. În idila V, căprarul Comata și păstorul Lacon se întâlnesc la pășune cu turmele lor și, după ce se acuză reciproc de furtul unor obiecte rustice, se provoacă la un concurs poetic. Toate aceste se petrec în partea dialogată premergătoare cântecului **amebeu**, parte dialogată care se prelungește destul de mult, căci cei doi păstori se ceartă mereu : ei nu se înțeleg nici asupra

răsplății pe care o va câștiga biruitorul, nici asupra locului unde ei ar voi să cânte, nici, în sfârșit, asupra persoanei care, ca arbitru, va fi judecătorul concursului poetic. Abia cu v. 80 începe cântecul celor doi păstori, adică „bucoliasmul“, după care urmează o încheiere dialogată între arbitrul concursului și biruitor. Temele tratate în versurile amebeie ale idilei V sânt foarte felurite: ocrotirea unei divinități, incidente din viața păstorească, dragostea păstorilor, darurile pe care ei le fac ființei iubite, comparații rustice, apostrofe către animale.

Acest sistem simetric al versurilor alterne s'ar putea crede că a eșit din imaginația unui poet cult. Diferite mărturii însă, atât antice cât și moderne, ne fac să avem aproape siguranța că Theocrit nu făcea alta decât să imite în idilele sale rustice un obicei real al păstorilor sicilieni ¹⁾.

Compoziția idilei VIII este ceva mai complicată. Doi păstorași, Menalca și Daphnis, s'au întâlnit cu turmele pe la munte. Întâlnirea și descrierea lor alcătuiesc preambulul narativ al idilei (v. 1-5). După obiceiul păstoresc,

---

1) Obiceiul „cântecelor alterne“ eră vechiu și, pentru a-i dovedi vechimea, se pot invoca două fapte cunoscute din istoria literaturilor antice: mai întâiu faptul că, la originea comediei grecești, se pot distinge acele dialoguri satirice care aveau loc cu prilejul sărbătorilor lui Dionysos, iar, în al doilea loc, faptul că și forma rudimentară a teatrului roman trebuie căutată în dialogurile *fescennine* de care ne vorbește Horațiu: poetul latin întrebuințează chiar expresia cu care obișnuim a denumi forma concursurilor bucolice amebele, la care lau parte păstorii lui Theocrit și Virgil; el zice (*Epist.* II, 1, 145):

*Fescennina per hunc inventa licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit.*

În afară de aceasta, mărturiile cercetătorilor moderni ne arată că lupte poetice asemănătoare aceloră din idila V a lui Theocrit au loc și în zilele noastre în diferite țări din sudul sau orientul Europei: *sfidele* siciliene de astăzi sânt cu atâta mai vrednice de amintit, cu cât ele sânt manifestări poetice populare din chiar țara de naștere a poetului nostru.

ei se provoacă la cântec, imediat ce începe dialogul dintre ei și, chemând un căprar vecin, care să le fie arbitru — aceasta o vedem din alte câteva versuri narrative, 28-32 — păstorașii încep cântecul amebeu. Acesta se deosebește de cântecul amebeu din V. Fiecare din cei doi adversari improvizează, nu câte un distih, ci câte o strofă întreagă de patru versuri și anume de câte două distihuri elegiace (un hexametrul și un pentametrul). Temele tratate sânt la început bucolice, apoi erotice. Dar concursul bucolic nu se termină aici: păstorașii cântă apoi și câte un cântec neîntrerupt, alcătuit din patru **distihuri hexametrice**, cu conținut mai mult pastoral și mai puțin erotic. Prin aceasta, bucoliasmul idilei VIII cuprinde și forma cealaltă a concursului bucolic, caracterizată prin cântece **neîntrerupte** ¹⁾. Versuri narrative încadrează și partea a doua a concursului poetic din VIII. Apoi arbitrul ia cuvântul, pentru a face lauda biruitorului Daphnis și a-i da răsplata și idila se termină printr'un epilog narativ.

---

1) v., asupra unității de concepție a idilei VIII, lucrarea noastră *Idilele rustice ale lui Theocrit*, p. 83—86.

V.

După cum vedem, forma exterioară a idilelor rustice este foarte variată. Putem zice că aceste idile, deși se pot reduce la un singur tip — acela al unui centru liric încadrat în părți expositive și dialogate — îmbracă, fiecare, câte o formă deosebită, prin diferite combinații de compoziție.

Fondul poetic, turnat în aceste forme, nu este mai puțin variat. Analiza lui este în legătură cu chestiunea deja atinsă în secțiunea III a acestui studiu și anume cu aceea a genezei idilelor rustice. Întrebarea se pune adică : sânt aceste idile produsul unei inspirațiuni rustice și populare, ori acela, artificial și convențional, al unei afectațiuni bucolice, așa cum au fost cele mai multe din producțiunile genului pastoral post-theocritean ? În lucrarea noastră, **Idilele rustice ale lui Theocrit**, ne-am încercat să răspundem în favoarea alternativei dintâiu a întrebării de mai sus. Acolo cititorul poate găsi toate chestiunile de amănunt în care noi sântem înclinați a vedea influența realității bucolice contemporane asupra elementelor alcătuitoare ale idilelor rustice¹⁾. În studiul de față, care are numai de scop să înlesnească cititorului înțelegerea operei lui Theocrit răsfrântă în traducerea care urmează, nu putem decât să ne mărginim la schițarea și aprecierea

---

1) Firește că nu poate fi vorba, în opera poetului, decât de o realitate transformată, adică idealizată (vezi *Incheierea* lucrării noastre citate, p. 148 sq).

în linii generale a motivelor de inspirație din idilele lui Theocrit.

Printre aceste motive, amorul ocupă un loc foarte mare, ceea ce caracterizează, după cum am văzut¹⁾ aproape întreaga poezie alexandrină. Amorul alexandrin se reduce însă, precum se știe, la expresiunea afectată a unei galanterii „mondene” sau la aceea, hiperbolică, a nefericirii pe care el o pricinuește. Indrăgostiții cântecelor din idila VII sufăr și ei influența acestor conveniențe literare ale epocii și, în parte, și căprarul anonim din III. Cum se manifestă amorul lor? Lycida, deși afirmă atotputernicia pasiunii lui amoroase²⁾, se mărginește, cu un lux de erudiție caracteristic alexandrinismului, să ureze iubitului său drum bun la Mitylena și să descrie apoi cum va petrece în ziua când acela va ajunge acolo. Simichida, cu un lux și mai mare de erudiție, invoacă ocrotirea lui Pan pentru prietenul său, Aratos, îndrăgostit de Philin, blastămă pe zeu, dacă nu-i dă această ocrotire, invoacă apoi pe Amorași și îndeamnă pe Aratos să nu mai steie de veghe toată noaptea la ușa nemilosului tânăr. Nimic dar din peripețiile amorului, nimic din psihologia sentimentului erotic. De aceea, cântecele din VII au și fost considerate drept „pastișe de poeme la modă”³⁾. Căprarul din III face o „serenadă” în fața peșterii îmbrăcate în verdeață, a Amaryllei — un „buduar rustic”, zice Legrand⁴⁾—, blastămă pe Eros care „a supt lapte la o leoaică”, a crescut în pădure și arde cu foc, până la oase, victimele lui; el vrea să-și îndrume iubita cu argumente scoase din mitologie și se gândește în repetate rânduri la sinucidere. Sinceritatea acestor

1) v. mai sus, p. 15

2) v. VII, 56.

3) Legrand, *op. cit.*, p. 93.

4) Trad. cit., p. 31.

manifestări de desperare amoroasă poate fi, de sigur, pusă la îndoială. Theocrit însă, călăuzit de un bun simț minunat, a știut să păstreze o perfectă verisimilitate dramatică, atunci când a mărginit numai la îndrăgostiții de care a fost vorba mai sus, expresiunea amorului „alexandrin“. Căci Lycida, Simichida, îndrăgostit și acesta de Myrto „cum sânt caprele îndrăgostite de primăvară“¹⁾, precum și Aratos, erau de sigur oameni de salon, cărora li se potrivea sentimentalismul „monden“ al societății în care trăiau. Cât despre căprarul din III, dacă și el este molipsit de defectele alexandrinismului, atâtea alte trăsături ni-l prezintă sub înfățișarea verisimilă a unui păstor real: el nu-și ascunde uriciunea lui fizică, e cărn și cu barbă²⁾; superstițios, el încearcă pe-o foiță de mac dacă amorul lui e împărtășit, se duce la o vrăjitoare să-i ghicească norocul și crede că o va vede pe Amarylla, fiindcă i se bate ochiul drept³⁾.

Amorul celorlalți păstori din idilele rustice este adecuat întru totul mentalității și psihologiei lor. Să observăm însă, mai întâiu, că Theocrit nu transformă pe toți păstorii lui în amanți cari suspină și se mistue de dorul iubitei, așa cum cere rutina eclogiei moderne, în care păstorii trebuie să fie toți grațioși și delicați: Milon din X nu împărtășește de loc sentimentalismul lui Buceu⁴⁾. În contrast cu el, Buceu, chinuit de dragostea unei fete și nemai putând să-și vadă de treburile, cântă un cântec de dragoste de o naivitate rustică, a cărui invențiune și ex-

1) VII, 97.

2) III, 9.

3) Vezi, de altfel, ceea ce am observat în lucrarea noastră citată (p. 136 sq.) chiar cu privire la manifestările de desperare amoroasă ale căprarului din III.

(4 Aceasta nu denotă însă, cum crede Legrand, o reacțiune din partea lui Theocrit împotriva „modei bucolice“ a timpului, ci numai că Theocrit este un fidel observator al vieții și al moravurilor omenești.

presiune este la nivelul afectivității lui de păstor ; temele tratate în acest cântec sânt din acele ce se pot găsi în poezia erotică populară : lauda iubitei, consistând mai ales în descrierea fizicului ei, orbirea amantului asupra calităților iubitei, comparații rustice și păstorești, dorinți naive, adecuate perfect orizontului îngust al unui om dela țară¹⁾ și naturii lui simple. Asupra unei asemenea naturi, la care simțurile sânt mai tari decât inima și voința, amorul lucrează mai mult prin cele dintăiu și de aceea efectele lui sânt mai mult fiziologice și materiale, decât psihologice. Mai rar întâlnim la păstorii lui Theocrit efuziuni sentimentale, care să denote o subtilizare a emoțiunii²⁾. Bombyca l-a scos din minți pe Buceu, ca și Cratida din V pe Lacon, ca și Galatea pe Polyphem. Acesta din urmă nu-i trimite nimfei nici mere, nici flori, nici șuvițe de păr, ci o iubește nebun. Amorul Cyclopului, ca și al lui Buceu, este, cum s'a zis, un „coup de foudre“,³⁾ o adevărată boală⁴⁾.

Deși sensual și pasionat, amorul păstorilor lui Theocrit nu este decât arareori scabros și atunci el trebuie pus mai mult pe șocoteala spiritului vremii decât pe aceea a poetului ; de obicei, păstorii din idilele rustice prețuesc manifestările decente și platonice ale amorului : căpra-rul din III abiă dacă cere Amaryllei favoarea de a o vedea⁵⁾ sau de a o sărută⁶⁾. De asemenea, Comata și Lacon vorbesc de săruturile cu care dragostea lor este sau

1) X, 24—37.

2) Un exemplu se poate considera acela al lui Battos din IV, care, după trecere de vreme, păstrează iubitei lui o duioasă aducere aminte: v. IV, 38—40.

3) Legrand, *op. cit.*, p. 104.

4) Această concepție e limpede exprimată în XI, 1 sq; XIV, 52 sq. și XXX, 1. Cf. și II, 85 sqq.

5) III, 12, 39.

6) III, 19 sq.

nu răsplătită¹⁾). În același timp, intensitatea pasiunii — în contrast cu sentimentalismul ușor și fugarnic al galanteriei alexandrine, de care Theocrit râde prin însăși gura Cyclopului — nu exclude discrețiunea, gingășia și timiditatea : fata care iubește pe Comata începe ea întâiu vorba ; Clearista aruncă într'insul cu mere și-i șoptește cuvinte dulci de dragoste, iar fata „cu sprincenele îmbinate” din VIII îi spune lui Daphnis, ea întâiu, că e frumos, silind pe sfiosul păstor să-și pună ochii în pământ²⁾). Galanteria păstorilor lui Theocrit este adecuată și ea mediului în care trăesc ; și ei trimit daruri de dragoste iubitei, dar aceste sânt luate din imediata lor apropiere : o porumbiță sau niște lână, un câne sau o găleată de mulș oile. Uneori păstorii își exprimă dragostea în imagini de o naivă gingășie : Lacon dorește să curgă pe Sybaris miere, pentru ca, a doua zi, „fata” să scoată în găleată, nu apă, ci faguri. Căprarul din III vrea să se facă albină, ca să se poată strecură în peștera Amaryllei. Alteori, în farmecul noutății unor sentimente pe care păstorii le încearcă pentru prima oară, natura întregă se influențează de prezența sau de absența persoanei iubite și, în imaginația înflăcărată de dragostea lor născândă, lucrurile iau proporții exagerate : pe unde calcă Milon, oile și caprele fată câte doi gemeni, stupii sânt ticsiți de albine și stejarii mai înalți ; dacă el se duce, toate se usucă : și iarba și păstorul ;³⁾ pe unde pășește „fata cea frumoasă”, vine și primăvara, răsare iarba, laptele țâșnește din ugerele pline și viteii se îngrașă ; dacă ea se duce, se usucă toate : și vaci și văcar⁴⁾). Cine nu poate verifica, cu propria lui experiență, adevărul acestor sim-

1) V, 133—5.

2) VIII, 72 sqq.

3) VIII, 45—47, 44.

4) VIII, 41—43, 48.

țiri ? Și ce poate dovedi mai bine cât erau anticii de moderni — și noi cât de antici — decât această strofă din idila VIII, care credem că a rămas vrednică și astăzi ¹⁾ atât de admirația lui Sainte-Beuve, cât și de imitația lui Carducci ²⁾ :

Nu vreau nici țara lui Pelops, nici banii vestitului
[Cresus

Nu vreau să-i am și nici când iute ca vântul să zbor,
Ci, de sub stânca aceasta, cântă-voiu strângându-te
[în brațe,

Înspre-a' Siciliei mări turma privind-o păscând.

Tot sentimentul amorului este elementul esențial în legende populare siciliene pe care Theocrit le-a tratat în idilele I, VI și XI. Cele două din urmă sânt închinat lui Polyphem, cyclopul îndrăgostit de Nereida Galatea și pe care o lungă evoluție a tradițiunii populare îl transformase, din monstru sălbatic, așa cum apare la Omer ³⁾ și Euripide ⁴⁾, în păstor sentimental, care-și alină prin cântec chinurile dragostei lui. Polyphem prezintă această înfățișare cu mult înainte de Theocrit, mai întâiu într-o dramă satirică a lui Philoxen din Cythera și apoi în elegiile amoroase, intitulate **Leontion**, ale lui Hermesianax din Colophon. Theocrit duce și mai departe umanizarea tipului lui Polyphem : diformitatea lui fizică, menționată abia în v. 30-33, pare mai mult un element con-

1) Când unii critici o consideră ca apocryphă. Legrand (*op. cit.* p. 17) o păstrează în opera poetului „mai mult pentru a nu răpi lui Theocrit beneficiul atâtor admirații“.

2) v. Sainte-Beuve, *Portraits littéraires*, tome III, Théocrite. Carducci, *Rimenuove*, Primavera elleniche II dorică.

3) *Od.* IX, 193—565.

4) *Cyclopul*.

vențional. Pe de altă parte, multe din declarațiile naive ale Cyclopului¹⁾ pot fi socotite mai mult ca o satiră a galanteriei amoroase contemporane, decât ca dovada că poetul a vrut să râdă de un grosolan care face pe galantul și care, prin stângăcia lui, devine ridicul. Sinceritatea pasiunii lui Polyphem se vede în multe locuri din cantilena lui amoroasă²⁾ și ceea ce pare a fi preocupat mai mult pe poet este analiza psihologică, atât în XI, cât și în VI. În această din urmă idilă, capriciul și neastâmpărul femeiei (v. 15—17), orbirea celui ce iubește cu privire la calitățile iubitei (v. 18 sq.), indiferența prefăcută pentru a provoca dragostea (v. 25 sqq.), sânt fapte de experiență curentă în psihologia amorului, care dovedesc și mai bine preocuparea poetului, chiar dacă, raportate la cazul special al Cyclopului, ele n'ar dovedi că nimfa iubește în adevăr pe Polyphem, ci că numai se preface, pentru a râde de dânsul. Astfel, legenda lui Polyphem, lipsită, de altfel, de orice peripeție, este mai mult un prilej pentru Theocrit de a face un studiu psihologic.

Aceea a lui Daphnis pare, din potrivă, tratată pentru ea însăși. După această legendă, Daphnis fusese îndrăgit de una din nimfe, căreia îi promisese, sub pedeapsa de a-și pierde vederea, că nu va cunoaște altă femeie. Uitând, după o bucată de vreme, jurământul și cerând stăruințelor amoroase ale unei fete de rege din Sicilia, el orbi spre împlinirea blestemului. Moartea lui se povestește în chip felurit : ori că Daphnis ar fi fost prefăcut în stâncă de răsbunarea nimfei, ori că, strigând în ajutor pe Hermes, tatăl său, fu ridicat la cer de acesta, ori că, în sfârșit, orb și rătăcitor prin munții Siciliei, căzù într'o

1) v., în special, v. 52 sqq., 58—59, 62 sqq.

2) Vezi analiza ei amănunțită în lucrarea noastră citată, p. 112 sqq.

prăpastie. Suferințele lui Daphnis le cunoaște și Theocrit¹⁾, dar versiunea legendei urmate ori poate născocite de el în I se deosebește de aceea a legendei expuse mai sus²⁾. În I, vedem că Daphnis supăraseră pe Aphrodita, la poruncile căreia el nu voise să se plece și că zeița, ca să-și răsbune, îi insuflase un amor pasionat, de pe urma căruia boarul mai bine moare decât să se dea plecat zeiții.

Cu acest prilej, natura întreagă jalește moartea lui Daphnis, care, la rândul ei, poate produce o adevărată perturbare în ordinea naturii³⁾. Această concepțiune, după care natura se asociază la sentimentele omului și care se poate ilustra și cu alte exemple din idilele⁴⁾, se găsește în celebra definiție a lui Amiel, după care peisagiul este „un état d'âme“.

Concepțiunea naturii la Theocrit — vorbim în special de idilele rustice, în care, prin definiție, natura ocupă un loc mai mare — nu este însă nici cea omerică, nici cea hesiodică și nici aceea pe care o întâlnim în epoca clasică. Pe când Omer, cu sublimitatea geniului său creator, descrie mai mult priveliștile mărețe sau înfiorătoare ale naturii⁵⁾; pe când Hesiod, cu spiritul său practic și uti-

1) v. I, 19 și V, 20.

2) În VII, 72 sqq., poetul face aluzie la aceeași legendă, când ne vorbește de iubirea nenorocită a lui Daphnis pentru Xenea. Cum însă caracterul violent al pasiunii lui Daphnis din VII, 72 sqq. nu se potrivește cu datele legendei, după care stăruințele sânt mai mult din partea fetei decât din partea lui Daphnis, noi am propus în lucrarea noastră citată (p. 92) să se înțeleagă zbuciumul lui Daphnis și doliul naturii din acest pasagiu ca pricinuite de însăși orbirea lui.

3) v. I, 71 sqq.; 115 sqq.; 132—6.

4) v., între altele, exemplele citate mai sus din idila VIII; cf. și II, 38—9, unde Simetha compară sbuciumul ei sufletesc cu liniștea mării și a văzduhului.

5) Si Theocrit are o ase nenea descriere — o furtună pe mare — în XXII, 10—22, dar ea se găsește într'o bucată epică, în care influența omerică este incontestabilă.

litarist, alege elementele unei descrieri din natură după criterii mai mult economice ¹⁾ și fără a alcătui din ele un peisagiu propriu-zis ; pe când poeții clasici, când descriu privești din natură asemănătoare celor ce se găsesc în Theocrit, le descriu mai mult atrași de caracterul lor **neobișnuit** ²⁾, peisagiile descrise de Theocrit sânt anonime sau obscure. Poetul le prețuește pentru că-i satisfac dorința de a se odihni în mijlocul naturii, fără a-i provoca emoțiuni puternice și fără a-i cere efortări intelectuale. Poetul descrie nu numai pentru că elementele descrierii au în ele însele o valoare estetică, ci și pentru că ele se armonizează cu preferințele lui sufletești : el nu descrie numai pentru plăcerea de a descrie **orice**, cum va face, după Theocrit, un reprezentant tipic al genului descriptiv hellenistic, egipteanul Nonnus în opera sa **Dionysiaca**.

Decorul constant, în idilele rustice, este mai adesea o colină cu panta dulce și cu tufe de cătini, un măslin sălbatic sau un pâlț de copaci, un izvor cu malurile acoperite de iarbă, o priveliște muntoasă cu turma risipită la pășune sau zarea albastră a mării : iată peisagiul theocritean, care ne amintește pictura pompeiană, reflex al celei alexandrine. Predilecția lui Theocrit pentru asemenea peisagii s'a explicat prin gustul vilegiaturii care ar fi înflorit în epoca hellenistică și poate și prin influența unor predecesori ca Anyte din Tegea ori Mnasalca din Sicyona, a căror poezie bucolică **arcadiană** ar fi înflorit, după Reitzenstein, înaintea maturității lui Theocrit. În orice caz însă, — și aceasta este destul pentru a-l prețui, — poetul idilelor este în fața naturii un

1) v. Ἔργα καὶ ἡμέραι, 588 sqq.; Legrand, *op. cit.*, p. 197

2) v. Pindar, *Ol.*, II, 77 sqq.; Platon, *Phedon*, p. 110 B. sq.; *Phedru*, p. 230 BC; Sophocle, *Oedip la Col.*, 668 sqq. (v. pentru aceste exemple, Legrand, *op. cit.*, p. 199).

artist, atât prin sobrietatea și selecționarea elementelor descriptive, cât și prin îndemănarea pe care o are de a interesă toate simțurile noastre la impresiunile venite din lumea externă. În această din urmă privință, trebuie să cităm descrierea petrecerii pe care o va face Lycida din VII (63 sqq.) și mai ales sfârșitul acestei idile : petrecerea dela Phrasidam (VII, 131 sqq.). Sensual prin temperament, artist prin cultură, dacă Theocrit a descris natura ca un grec din epoca hellenistică, considerând-o ca un decor frumos pe care își odihniă privirile, el a redat ca un modern poezia intimă a lucrurilor : umbra copacilor și murmurul apelor, zumzetul albinelor și târâitul greerilor, arșița amiezii ce care se ascund șopârlele și ciocârlanii, drumul bătut de soare cu bolovanii ce sună, loviți de piciorul călătorului....

În această lumină de vară i-a plăcut poetului să vadă natura și așa a iubit-o, cu oamenii și animalele ce se mișcă într'însa și pe care, cu aceeași cunoaștere a realității, a știut să ni-i înfățișeze în carne și oase. Păstorii lui Theocrit nu sânt păstori de operetă, întruchipări artificiale ale unui idilist de salon. Ei sânt bine caracterizați ca boari, păstori sau căprari ; animalele lor sânt, de asemenea, deosebite, prin nume speciale, după vrâsta și particularitățile lor ; păstorii le cunosc și vorbesc cu ele, le blastă, când le dau prea mult de lucru, le duc la pășune, le dau la apă, le păzesc ajutați de cânele ciobănesc ; ei mulg oile în găleată și vacile în doniți ; ei fac, în sfârșit, toate operațiunile pastorale pe care numai studiul după natură al realităților rustice ni le poate mărturisii. Păstorii lui Theocrit cunosc de minune flora și fauna locurilor în care trăesc ; ei cântă din gură, din naiu sau din fluier ca toți păstorii și mai ales ca păstorii din Sicilia, nu lasă din mână moaca lor ciobănească, sânt îmbrăcați ca păstorii, cu cojoc din piele de oaie ; limbagiul

lor e plastic și presărat cu proverbe ; ei se înjură între ei ori se iau în râs, sânt superstițioși și mai ales îndrăgostiți : de aceea, de cele mai multe ori subiectul cântecelor lor este amorul. Nu însă todeauna : am văzut că Milon din X înșiră în cântecul lui dictoane agricole, iar Battos și Corydon din IV vorbesc despre nimicurile și întâmplările vieții lor zilnice. În aceste din urmă două idile, observațiunea realistă este mai presus de orice îndoială și, după părerea noastră, mai presus de orice intențiune polemică din partea lui Theocrit. Prin analiza minuțioasă a realității, prin analiza psihologică a personagiilor, prin elementul dramatic — care se găsește, de altfel, în toate idilele rustice — cele două idile rustice sânt, ca și celelalte, dar mai mult decât celelalte, adevărați **mimi rustici**, care zugrăvesc viața păstorilor și a muncitorilor dela țară.

Mim rustic este și idila XXVII (*Ὀξυπτόδης Δάφνης καὶ χλόης*), operă de mare talent a unui discipul de-al lui Theocrit, scrisă în spiritul erotic al romanului pastoral **Daphnis și Chloe** al lui Longus. Idila, al cărei subiect este o scenă de seducțiune, a fost imitată în literatura franceză de André Chénier, iar în cea italiană de Cielo Dalcamo în **Rosa fresca aulentissima**. De asemeni, poetul Joséphin Soulayr a scris, pe aceeași temă, un sonet, în care, dacă n'a ținut seamă de verdictul criticii filologice, cu privire la autorul ei, a adus un omagiu veracității ei dramatice :

Et toi, Barde de Co, souris, vieux Théocrite !

Vois ! ton drame d'amour dure éternellement ;
C'est depuis deux mille ans, la seule page écrite
Où le temps ait passé sans aucun changement !

Idila XXI ne prezintă, cu același caracter **mimic**, o altă

categorie a oamenilor din popor, aceea a pescarilor, pentru care alexandrinismul a avut o deosebită predilecție, atât în poezie cât și în artă. Doi pescari, tolăniți într'o colibă de stuh, lângă uneltele lor de prins pește, se trezesc din somn și încep a vorbi; unul din ei povestește un vis: cum prinsese cu undița un pește de aur și cum jurase că se va lăsa de meseria de pescar. Acuma, el se teme de jurământul pe care l-a făcut, chinuit de acest „caz de conștiință”. Tovarășul său îl readuce la realitate și-l îndeamnă s'arunce din nou undița după un pește de carne „ca să nu moară de foame, cu visele lui de aur”.

În sfârșit, o altă idilă, a XX-a pune în contrast amorul unui boar cu acela al unei curtezane dela oraș. Respins cu badjocuri de aceasta, boarul își laudă mai întâiu frumusețea, ca și Polyphem din VI și XI, iar apoi, ca și căprarul din III, recurge la argumente mitologice. Această idilă, tradusă de Leopardi, este, cum observă de mult S. M. Girardin¹⁾, o „scenă de comedie”. Ea are același caracter de mim. Cu Eunica însă, eroina ei, intrăm deja în lumea orașului, acolo unde spiritul de observație al lui Theocrit a creat pe Simetha, pe Cynisca, pe Gorgo și pe Praxinoa.

În adevăr, zugrăvirea moravurilor societății contemporane și-a găsit un loc mai larg în mimii urbani ai lui Theocrit, în idilele II, XIV și XV. Genul fusese cultivat de Sophron — contemporanul lui Euripide, după Suidas — și, cu mai puțină strălucire, de fiul său, Xenarch. Theocrit așa dar nu inventă nimic nou, cu atâta mai mult, cu cât se poate ca faima mimografului alexandrin Herondas să fi început înainte ca Theocrit să scrie mimi.

Simetha, eroina idilei II, e o fată liberă, de condițiune umilă, care trăește singură cu o sclavă și care, părăsită

1) *Cours de littérature dramatique*, tome III, p. 181.

de amantul ei Delphis, de care se îndrăgostise brusc, încearcă prin vrăji să-și capete din nou iubirea necredinciosului tânăr. Un scholiast ne spune că Theocrit, în prima parte a „**Vrăjitoarelor**“, a imitat un mim de-al lui Sophron. Ceea ce însă pare a fi fost esențial în mimul lui Sophron — ritualul magic — a devenit accesoriu în idila lui Theocrit, al cărui scop pare a fi fost să ne prezinte în eroina lui o formă a amorului și anume amorul sensual și desperarea femeiei, care, orbită de pasiune, s'a dat unui bărbat și apoi a fost părăsită. Caracterul liric, mai mult decât acela de mim, al idilei II, se vede și mai bine în partea a doua a ei, în acel monolog sentimental, în care Simetha povestește lunii amorul ei cu Delphis și care, și din punctul de vedere al formei, poate fi socotit ca o bucată lirică, prin dispoziția strofică și revenirea refrenului. Monologul Simethei are puncte comune cu o altă producție alexandrină, **fragmentul Grenfell**, el însuși c **simodie** --- adică un fel de mim liric, numit așa după numele lui Simos din Magnesia — în care subiectul este o temă analoagă aceleia din idila II.

În idilele XIV și XV, Theocrit dă mai multă importanță zugrăvirii moravurilor contemporane. În XIV, dialogul dela început are de scop să introducă — în loc de un cântec, ca în idilele rustice — povestirea lui Eschine, amantul gelos și brutal, care, la un chef, se certase cu amanta lui. Realismul este, și de data aceasta, patent: poetul cunoaște bine limbagiul și mentalitatea oamenilor de jos și cititorul modern poate, după trecere de veacuri, să guste exactitatea accentului și a expresiunii. Către sfârșit însă, tonul se schimbă și mimul devine **encomion**: Theocrit își aduce aminte — dacă nu se va fi gândit chiar dela început! — că poetul curtezan trebuie să laude pe Ptolemeu, după cum o făcuse poate deja până acum, în idila XV și în „**Elogiul**” lui Ptolemeu (XVII).

Idila XV, imitată — zice „argumentul“ ei — după un mim al lui Sophron (Ἐφραῖν τῆ Ἰσοκράτα, se compune din două părți: una dramatică, alcătuită din trei scene (în casă la Praxinoa, pe stradă, în palatul lui Ptolemeu) și alta, descriptivă și lirică, constând dintr'un cântec. Personajele principale ale acestui mim sânt două siracuzene stabilite în Alexandria, care se duc să vadă ceremonia religioasă în onoarea lui Adonis, dela palatul regesc. Prin amănuntele realiste ale stilului, conversația celor două **provinciale** este așa de vie și de naturală, încât ea nu numai că ne evoacă și astăzi niște tipuri **sociale** ale epocii, ci, în același timp, pun în lumină și caracterele **individuale** ale celor două personaje, a căror analiză poetul o face cu un meșteșug deosebit. Partea dela sfârșit este un cântec în onoarea lui Adonis și a Aphroditei, contrastând, prin lirismul și poezia lui, cu mimul propriu zis. De altfel, ca și în XIV, atât în cadrul mimului cât și în **threnul** cântăreței argiene, poetul strecoară cuvinte de laudă pentru Ptolemeu și regina Arsinoe.

Elogiul celor doi suverani, strecurat cu discreție și meșteșug în idilele XIV și XV, alcătuește pe de-a 'ntregul subiectul idilei XVII. Un scurt exordiu (v. 1-8) anunță chiar intenția poetului. Acesta dezvoltă apoi planul tip al unui **encomion** : elogiul părinților, al nașterii, al puterii și bogăției prințului, urmat de acela al soției și surorii sale, Arsinoe. Pornite dintr'un sentiment de adulațiune, frecvent în epoca hellenistică, exagerările panegyristului sânt însă lipsite de sinceritate, iar exprimarea lor este pedantă și rece. Idila XVII este, astfel, un specimen puțin izbutit din punct de vedere literar, al poeziei oficiale din timpul Ptolemeilor : ea este mai mult interesantă pentru istoria politică a alexandrinismului, decât reprezintă un câștig pentru literatura acestei epoci.

Idila XVI, închinată tiranului Siracuzei, Hieron II, sca-

pă acestor critici. Hieron, care figurează în titlul idilei în al doilea loc, nici nu pare a fi personagiul central al compoziției: despre dânsul nu este vorba în chip direct decât în v. 80 sq., 108 sqq. și 103. Theocrit celebrează talentul poetic, simbolizat prin Charite; el satirizează în trăsături vii materialismul josnic al bogătașilor, biruiți de setea de aur „a secolului”; el arată ce întrebuintare trebuie să facă un om înțelept cu averea lui și cum adevărata glorie o dau oamenilor poezii, prin cântecul lor, și nu averile, pe care urmașii le „toacă”. Dar poetul nu desperează. Se va găsi odată un om, care să aibă nevoie de cântecul său.

„Când s'o purtă ca Achile cel mare ori groaznicul
[Aias“.

Am înțeles că e vorba de Hieron, dar elogiul lui este mascat cu discrețiune, plin de interes și de o nuanță cu totul superioară, nu numai prin aceea că poetul proiectează în viitor succesele lui Hieron, ci și fiindcă el le confundă cu fericirea patriei însăși, desrobită de dușmani și redată unei vieți înfloritoare. Aici, tabloul bucolic din v. 90 sqq. ne aduce aminte de poetul idilelor rustice. Ca și a VII, idila XVI este prețioasă și pentru informația cronologică a vieții și operei lui Theocrit, ca și pentru determinarea fizionomiei morale a poetului.

Dar, pe lângă, „eroii zilei”, Theocrit a celebrat și pe eroii legendelor în câteva idile epice. Dintre acestea, idila XXVI. (Bacantele), povestind, cu o conciziune elegantă, vrednică de subiect, uciderea eroului Teban Pentheu de către propria lui mamă, Agave, fiindcă voise să vadă misterele cultului lui Bacus, este socotită de cei mai mulți filologi ca un imn dionysiac, în care legenda propriu zisă

este numai un pretext pentru a provoca teroarea religioasă. — Idilele XXIV și XXV sânt mici epoei, **epyllia**, având ca subiect, cea dintâiu, lupta lui Heracle cu șerpii trimiși de Hera, iar a doua uciderea leului dela Nemea de către același erou. Evenimentele fabuloase povestite de poet ne sânt însă prezentate cu atâtea amănunte familiare și burgheze, încât sântem departe de gravitatea și solemnitatea epopeiei. În loc de invocațiuni și apostrofe tradiționale, în loc de prezentarea evenimentelor legendare sub aspectul lor supraomenesc, aceste epoei în miniatură sânt pline de tablouri luate din viața de toate zilele; elementul fabulos este, în ele, redus pe cât se poate, la proporțiile obișnuite ale realității. Astfel, în XXIV, poetul ne introduce în camera de culcare a copiilor Alcmenei, pe care-i vedem dormind într'un scut în loc de leagăn: el însă n'a uitat să ne spună că Alcmene mai întâiu i-a scăldat și i-a alăptat! Asistăm, apoi, la lupta lui Heracle cu șerpii, asupra căreia poetul nu stăruie prea mult și pe care n'o precizează în chip plastic, tocmai pentru că nu vrea să pună în lumină elementul supraomenesc; intrăm în iatacul celor doi soți, unde, la îndemnul Alcmenei înfricoșate de tipătul lui Ificle și de lumina năprasnică, îl vedem pe Amphitryon sărind din pat, cu picioarele goale, repezindu-se la spada ce stăteă atârnată de-asupra patului și chemând slugile, care vin cu torțele aprinse. Toți se bucură de isprava lui Heracle, mai mult se bucură decât se înfricoșează. Alcmene strânge la sânul ei pe Ificle și totul reîntră în liniște. A doua zi, mama, superstițioasă, cheamă pe Tiresia, ca să-i explice întâmplarea, dar acesta îi recomandă mai mult cum să purifice casa, decât stăruie asupra gloriei viitoare a lui Heracle: poetul l-a transformat și pe el, din profet, în simplu exorcist¹⁾.

1) Legrand, trad. cit., p. 169.

În idila XXV, același sistem : de a interpreta scenele mitologice ca scene din viața de toate zilele. Povestirea luptei lui Heracle ca leul dela Nemea o face însuși eroul într'o conversație familiară, după ce, mai întâiu, poetul ne-a făcut să asistăm la o conversație a eroului cu un bătrân plugar și, apoi, la o ispravă de-a lui Heracle însuși, care, luând de coarne un taur din cireadă regelui Augia, îl supune puterii sale, nu însă ca un om extraordinar, ci ca un boar mai puternic decât ceilalți. Decorul bucolic asupra căruia poetul stăruie așa de mult, deși pare a fi descris pentru el însuși, nu micșorează interesul dramatic al acțiunii și contrastează cu duelul plin de peripecii care va urma ¹⁾, iar conversația de pe drum cu Phileu, fiul lui Augia, pregătește, prin tonul ei, istorisirea unui „fapt divers“, ²⁾, nu a uneia din cele douăsprezece munci mitologice ale legendarului Heracle. În lupta cu leul, Heracle e un om ca toți oamenii : elementul supranatural nu-l găsim nicăiri.

Heracle este și eroul idilei XIII, de astădată eroul îndrăgostit de junele Hylas, pe care, cu prilejul expediției Argonauților, îl răpiseră afecțiunii lui nimfele unui izvor. Prin coloritul ei erotic, legenda lui Hylas eră în mare favoare în epoca hellenistică. Virgil va putea zice mai târziu : **Cui non dictus Hylas puer ?** Theocrit a tratat această legendă, ca și pe celelalte, reducând pe erou la proporții omenești și îngrămădind, în tratarea ei, amănunte familiare ori descrieri de peisagii. Heracle nu are de loc maiestatea pe care ar trebui s'o aibă viitorul ginere al Herei : corăbierii râd de el și-i zic „fugarul corăbiei“.

Reducerea evenimentelor și personagiilor legendare la proporțiile realității omenești a fost începută, în literatura

1) v. Couat, *La poésie alexandrine*, Paris, Hachette, 1882, p. 403.

2) v. Legrand, *op. cit.*, p. 18⁴.

greacă, de Euripide. Ea este una din doctrinele şcolii alexandrine şi Callimach, şeful aceste şcoli, a pus-o în practică în epopeia sa **Hecale**. Noua doctrină avea pretenţiunea de a părăsi vechea „manieră“ epică, pentru care acţiunile şi personagiile legendei îşi păstrau toată solemnitatea lor, alcătuind o lume ideală şi supraumană în care amănuntele vieţii de toate zilele n'aveau ce căută.

În idila XXII se pare că poetul a voit să împace amândouă doctrinele, să fie şi modern şi arhaic. În adevăr, idila cuprinde, între un preambul şi un epilog, adresate amândouă Dioscurilor, două bucăţi deosebite : în cea dintâiu, poetul istoriseşte lupta lui Pollux cu Amycus, regele Bebrycilor. Argonauţii ajunseseră la ţermurile acestora. Cei doi Dioscuri, Castor şi Pollux, rătăcind prin munte, pentru a admira peisagiul — ei sânt doar greci din epoca hellenistică ! — găsesc lângă o fântână, pe care, cedând şi aici gustului vremii, poetul se opreşte s'o descrie, pe regele Bebrycilor, Amycus. Portretul acestuia (v. 44 sqq.) pare a-i fi fost sugerat poetului de o operă plastică, ceea ce denotă iarăşi una din predilecţiile epocii. Uriaşul provoacă pe Pollux la o luptă de pumni, pe care poetul o descrie cu precizia şi sobrietatea faptului însuşi. Amycus este învins, dar clemenţa lui Pollux îi cere numai să promită că nu va mai face rău nimănui. În partea a doua a idilei, asistăm la lupta dintre Castor şi Lynceus. Dioscurii furaseră pe cele două fete ale lui Leucip. Logodnicii lor, Idas şi Lynceus, fiii lui Aphareus, îi urmăresc şi-i ajung la mormântul tatălui lor. Înainte de a se bate, ei îşi țin discursuri ca eroii lui Omer, apoi cad la învoială ca cearta dintre dânsii să se curme numai prin duelul lui Castor şi Lynceus. Acesta e ucis. Idas intervine pentru a-l răzbună, dar Zeus îl trăsneşte. Deşi Theocrit a schimbat unele date ale legendei, aceasta e tratată cu solemnitatea vechilor naraţiuni epice. Diferenţa

de ton între cele două episoade — și, prin aceasta, lipsa de compoziție a idilei — nu scade meritul poetic al lui Theocrit: el trebuie prețuit cu atâta mai mult, cu cât poetul a tratat cele două subiecte în mod cu totul deosebit decât au fost tratate, de autorii lor, modelele cu care Theocrit poate sta în raporturi de dependentă, pentru această idilă, și anume: începutul cărții II din **Argonauticele** lui Apollonius, pentru primul episod, **Cypria** și **Nemeica X** a lui Pindăr pentru cel de-al doilea.

Câteva din idilele colecțiunii theocriteene sânt bucăți pur lirice. În unele din ele se constată imitațiunea lyricilor eolieni, imitațiune care pare a coincide cu sfârșitul activității literare a lui Theocrit.

„**Hoțul de miere**, considerată multă vreme ca modelul odei anacreontice” (*Ερως πικρὸν ἐν ῥόδοισιν* Bergk 33) povestește cum Amorul, înțepat de-o albină căreia el a voit să-i fure mierea, se plânge Aphroditei. Răspunsul zeiții dă acestei mici compozițiuni, plină de grație dar inferioară odei anacreontice, un caracter epigramatic, cu care se potrivește și scurtimea ei¹⁾.

Idilele XVIII și XXVIII sânt compozițiuni „de circumstanță”. Cea dintâi este imitațiunea, în formă epică, a unui epithalam eroid. Douăsprezece fecioare spartane cântă, la nunta lui Menelau cu Elena, cântețul de nuntă tradițional, celebrând fericirea eroului și frumusețea miresei. Prezentând reminiscențe din liricii Stesichor, Sappho, Alcman și Bacchylide, precum și câteva trăsături de erudiție care trădează gusturile și modele literare alexandrine, **Epithalamul Elenei** unește grația, umorul și pitorescul theocritean cu simțul clasic al măsurii pe care n’a

1) Ea a fost tradusă de Leopardi, iar în literatura franceză de Colin Bucher, Jacques Bereau și Leconte de Lisle.

știut s'o păstreze, când și-a adus aminte de el, poetul latin Catul¹⁾. Idila XXVIII conține, ca și XVIII, un elogiu: acela al prietenului lui Theocrit, medicul Nicia din Milet, și al soției acestuia, Theugenis, căreia poetul îi face dar o furcă de tors; bucata a fost compusă pentru a însoți acest dar. Subiectivismul și actualitatea ei o pot pune alături de idila XVI, iar scopul, împrejurările și tonul în care e scrisă fac din această „epistolă” un document al epocii; ea este, zice Legrand²⁾ „mărturia delicateții de maniere și sentimente la care puteau ajunge relațiunile mondene ale Grecilor din sec. III-a”³⁾.

Alte două idile, XII și XXIII, pot fi puse alături, tratând două fețe deosebite ale sentimentului erotic. În XII, îndrăgostitul își arată bucuria pentru întoarcerea, după o absență de trei zile, a iubitului său, făcând urări ca amorul lor, prin fidelitatea și reciprocitatea lui, să fie un exemplu pentru vremurile viitoare și faima lui să ajungă până pe țărmurile Acherontelui. Cătră sfârșit, eroul face elogiu lui Megarienilor, care instituiseră concursuri în onoarea lui Diocle „cel iubitor de copii”. Adesea artificială și stângace ca formă, idila XII s'a bucurat, din partea criticii moderne, de interpretări diferite, dela aceea a lui Fritzsche-Hiller, care o consideră ca o sinceră pictură a sentimentului erotic, până la aceea, umoristică și ironică, a lui Wilamowitz⁴⁾ și până la aceea a lui Taccone, după care ea este un specimen al eroticei alexandrine⁵⁾. Legrand⁶⁾ o consideră ca „un document prețios al isto-

1) v. Catul, 61, 62, 64.

2) Trad. cit., p. 197.

3) Taccone (*op. cit.*, p. 284 sq.) scrutează peste măsura cuvenită temeiurile pentru care Theocrit ar fi compus idila XXVIII.

4) *Die Textgeschichte der griechischen Bukoliker*, Philologische Untersuchungen, 1906, p. 179 sqq.

5) Taccone, *op. cit.*, p. 132.

6) Trad. cit., p. 80 sq.

riei literare", punând-o în legătură, ca și cântecele din VII, cu tradiția literară a înaintașului Phileta.

Indrăgostitul idilei XII este fericit : această idilă reprezintă, pentru S. M. Girardin, „pasiunea în repaos“. Acela al idilei XXIII e nenorocit în dragostea lui neîmpărtășită. După ce în zădar îi imploră încă odată iubirea, el se spânzură chiar la ușa junelui desprețuitor, care, trecând pe lângă cadavru, se duce la palestră și sărind în baie, e strivit de statuia zeului Amor. Glasul lui răsună din apă :

Fiți sănătoși, o ! amanți ! Acel ce-a urît nu mai este.
Voi ce urîți în amor, să iubiți, căci vă judecă zeul.

În sfârșit, idilele XXIX și XXX alcătuiesc, dimpreună cu XXVIII, cele trei bucăți **eoliene** ale poetului. Indiciile influenței eoliene se găsesc în adevăr în calitățile lor patetice, care denotă o emoțiune sinceră în aceste elegii, ori câte elemente artificiale ar conțineă. Situațiunea psihologică a amantului din aceste idile este deosebită de aceea în care se găseau eroii idilelor XII și XXIII. El nu mai este tânăr și experiența vremii a aruncat peste el o umbră de melancolie : el vorbește deja de sbârciturile care nu întârzie să vină și de tinerețele care nu se mai întorc, căci „poartă aripe pe umere și zburătoarele nu le poți prinde cu mâinile !“ Mărturisind junelui adorat dragostea care „l-a muiat, din fier ce eră“ mai înainte, el îi cere ca, la rândul lui, să-l iubească. Dar, dacă îi aruncă vorbele în vânt, el se va vindeca de amor și nu va ieși „nici până'n poartă“. Același personagiu se plânge, în XXX, de boala amorului, comparând-o, ca și poetul nostru popular, cu frigurile. El laudă grația și timiditatea iubitului și, întorcându-se acasă, cu inima rănită, își dojenește sufletul pentru că-i mai arde de dragoste la bătrâneță,

așă cum în unul din cântecele lui Musset, poetul își mustră inima pentru nestatornicia ei :

J'ai dit à mon coeur, à mon faible coeur :
N'est-ce point assez d'aimer sa maîtresse ?

Dar sufletul îi răspunde că dragostea nu poate fi înfrântă, precum nu poți număra nici stelele cerului. „Iară pe mine“, continuă el, „frunză de-o singură clipă, lesne-a fi dusă numai de-o boare, vântul mă vântură“. Autorul vestitului **Chanson d'automne** ar fi subscris cu amândouă mâinile versul poetului alexandrin :

Et je m'en vais
Au vent mauvais
Qui m'emporte
De çà, de là,
Pareil à la
Feuille morte !

De altfel, această apropiere nu este fortuită. Alexandrinii sânt precursorii îndepărtați ai modernilor, în special ai Parnasienilor. Intre ei, Theocrit trebuie să aibă un drept și mai mare la simpatia noastră, nu numai prin aceea că a fost creatorul unui gen literar nou, ci și prin adevărul simțirii pe care a închis-o în forme artistice superioare și care-l fac să fie, după expresiunea lui Girard ¹⁾ „cel din urmă dintre clasici“.

1) J. Girard, *Études sur la poésie grecque*, Paris, 1884, p. 201.

*La valle ov'è che i bei Nèbrodi monti
Solitaria coronano di pini,
Dove Dafni pastor dicea tra i fonti
Carmi divini ?*

CARDUCCI

I

THYRSIS

PĂSTORUL ȘI CAPRARUL.

THYRSIS

Dulce-i, căprare, și freamătul pinului celui de còlo
De la izvoare : e-un cântec în el ! Dar din naiu și tu încă
Dulce-i mai zici : după Pan, ai să capeți răsplata de-a
[doua.

5. Dac'o să ieie el ȋapul cornaciu, tu luà-vei o capră,
Iar dacà el ca răsplată ia capra, -ȋi rămâne vătuia :
Până s'o mulgi, doar e bună și carnea aceà de vătuie.

CĂPRARUL

- Cântecul tău, păcurare, -i mai dulce ca murmurul apei,
Care tot curge de sus, de pe stânca aceea, la vale.
10. Muzele dac'or să ieie oiȋa plocon, tu atunci
Mielu 'nȋrcat vei luà ca răsplată, iar dacà le place
Muzelor mēlul să-l ieie, tu oaia luà-vei pe urmă.

THYRSIS

Vrei tu — pe Zine mă jur — așezându-te-acòle, căprare,
Unde-i această colină 'ndelungă și-s tufe de cătini,
Vrei să doinești ? Eu într'asta voiu paște căpriȋele tale.

Vinele lui pe la gât, peste tot, sânt aşà de umflate !

Moşul, deşi e cărunt, e tot ca un tânăr de tare.

45. Lângă bătrânul pescar, vlăguit de-ale mării talazuri,
Este-o mândreţă de vie 'ncărcată de struguri din Pynos,
Ce-o străjueşte-un băiat mititel de pe-un gard. Pe de
[lături

Sânt două vulpi : una umblă mereu pe răzoarele viei,
Poama cea coaptă mâncând-o ; cealaltă pândeşte la
[traistă

50. Cu viclenii de tot felul şi zice că n'are să-l lese
Pe băietaş păn'ce n'a rămâneà nemâncat. Dar copilul
Mândră capcană 'mpleteşte, cu care să prindă lăcuste.
Bine 'mbinând cu rogoz asfodelul, şi grijă de vie
N'are, de loc, nici de traistă, aşà i-i de drag împletitul.
55. Cupa 'mprejur peste tot un acant mlădios o încinge,
Mândru odor păstoresc, o minune ce-ţi farmecă ochii !
Eu un cogemite caş, chiar d'n albul meu lapte, ş'o capră
Datu-i-am unui luntraş din Calydon pe cupa aceasta,
Şi-încă de loc n'am atins-o de buze : e strânsă la mine.
60. Neîntinată. Dar prea buciuros aş fi eu să ți-o dărui,
Dacă-mi vei zice, iubite, cântarea cea plină de farmec.
Nici nu te iau în batjocură. Haide ! doar cântecul, dragă,
N'ai să-l păstrezi, ca să-l iai tu în Iad, unde toate se uită.

THYRSIS

Muze iubite, începeţi un cânt păstoresc, o ! începeţi !

65. Thyrsis cu sânt cel din Etna şi glasul lui Thyrsis e dulce.

Unde eraţi voi, când Daphnis de dor se topià, unde.

[Zine ?

În a' Peneului sau ale Pindului mândre vâlcele ?

Nici pe la apele marelui fluviu Anap, nici în vârful

Aetnei pe-atunci nu eraţi, nici la apa cea sfânt'a lui Acis.

70. Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, o ! începeți !
 Lupii pe dânsu-l bociră, pe dânsu-l bociră șacalii,
 Leul din codru pe dânsu-l jeli, când a fost ca să moară.

Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, o ! începeți !
 Și la picioarele lui o mulțime de vaci și de tauri

75. Plâns-au atunci după dânsul și multe juninci și mânzate.

Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, o ! începeți !
 Hermes din munte-a venit mai întâiu 'și grăitu-i-a :
 [„Daphnis,
 Cine te chinue, dragă, pe cine iubești tu atâta ?”

- Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, o ! începeți !
 80. Iat'au venit și văcarii, păstorii, venit-au căprarii,
 Toți întrebau ce durere să aibă. Venit-a și Priap :
 „Daphnis sărmame, i-a zis, de ce te topești ? Iar copila
 Codrii cutreeră toți, pe la toate izvoarele umblă,

- Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, o ! începeți ! —
 85. Tot căutându-te. Ești prăpădit și ești ne'ndemănat. Ec.
 Ție văcar îți zicea, dar acumă căprarului semeni.
 Când după țăp pe căprițe le vede căprarul că umblă,
 Ochii atunci i se scurg, fiindcă nu e un țăp chiar el însuși.

- Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, o ! începeți !
 90. Astfel și tu, când le vezi pe copile cum râd, după ele
 Ochii de dor ți se scurg, fiindcă nu joci cu dânsule 'n
 [horă.“

Nu le răspunse văcarul nimica, ci până la capăt
 Dragostea-i plină de-amar o'ndură, împlinindu-și ursita.

Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, mai începeți !

95. Dar a venit și zeița cea dulce. - Aphrodita, zimbindu-i,
 Numa 'ntr' ascunsul zimbând, dar făcându-se că-i mâniată,
 Ș'asta i-a zis : „Te făleai că vei frânge tu, Daphnis,
 [Iubirea ?

Insuți acum oare nu ești înfrânt de grozava Iubire ?”

- ! Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, mai începeți !
 100. Daphnis atuncea-i răspunse : „Tu neîmblânzit' Aphrodită,
 Tu Cypriano, scârboasă și pururi urită de oameni,
 Spui tu că soarele zilelor mele-asfințește de-acuma ?
 Daphnis și'n Iad pentru Eros va fi o cumplită durere.

- Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, mai începeți !
 105. Tot un văcar pe-Aphrodita se zice c'a.... Du-te la Ida
 Și la Anchise : pe-acòlo-s stejari, căprișor e pe-acolo,
 Iară albinele zumzăe-așă de frumos în prisacă !

- Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, mai începeți !
 Tânăr e doar și Adonis, de vreme ce turma și-o paște,
 110. Trage cu arcul în iepuri și fiarele toate vânează.

Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, mai începeți !
 La Diomedede ducându-te iarăși, în față-i te pune,
 Zi-i : „Biruit-am pe Daphnis văcarul, ci luptă cu mine !”

- Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, mai începeți !
 115. Lupilor voi, o șacali, și voi, urși cu bârloagele 'n munte,
 Mai rămânèți sănătoși ! Prin păduri, prin dumbrăvi și
 [prin codri,
 Daphnis de-acuma cu voi n'a mai fi. Arethuză, voi, râuri,
 Care vărsați de pe Thymbris frumoasa-vă apă, cu bine !

- ! Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, mai începeți !
 120. Daphnis acela sânt eu care-aici pășteà vacile sale,

Daphnis acel care-aici adăpă vițelușe și tauri.

Muze iubite, începeți un cânt păstoresc, mai începeți !
 Pane, tu ori ești pe munții cei mari ai Lyceului, Pane,
 Ori că cutreeri Menalul cel nalt, în Sicilia vino,
 125. Lasă tu piscul Helicei și naltul mormânt al acelui
 Scoborîtor din Lycaon, ce chiar și pe zei minunează.

Muzelor, cântecul cel păstoresc încetați-l de-acuma !
 Vino, Stăpâne, ia naiul acesta cu miros de miere,
 Care-i cu ceară 'nclaiat și ușor se lipește de buze.
 130. Iată-m' acumă că 'n Iad sânt târît de zeița iubirii.

Muzelor, cântecul cel păstoresc încetați-l de-acuma !
 Rugii de mure și spinii să facă de-acu viorele,
 Și să 'nflorească de-acuma narcisul frumos pe ienuperi,
 Toate pe dos să se 'ntoarcă și pinul chiar pere să facă,
 135. Daphnis acumă că moare, și cerbul s'alunge copoi,
 Buhnele cele din munți să se 'ntreacă cu privighitoarea.

Muzelor, cântecul cel păstoresc încetați-l de-acuma !
 Asta vorbind, a tăcut. Aphrodita voi să-l trezească,
 140. Parcele însă torseseră firele zilelor sale.

Daphnis în ap'a intrat și vârtejul udă pe bărbatul
 Muzelor drag, nici odată urît de zeițele noastre.

Muzelor, cântecul cel păstoresc încetați-l de-acuma !

Dă-mi dar tu cupa și capra, s'o mulg, și, pe urmă, din
 [lapte,

Muzelor jertfă s'aduc. De-acu mai rămâneți cu bine,
 145. Muzelor ! Eu am să cânt pentru voi, altă dată, mai dulce.

CĂPRARUL

Plină să-ți fie de miere, o Thyrsis, frumoasa ta gură,
 Plină de faguri și tu să mănânci din Egilon smochine

Dulci : decât grierul cânti tu de sigur mai bine. Si iată
Cupa, prietene ! Uite mireazmă frumoasă ce are !

150. Ai socoti că'n izvoarele Orelor fu cufundată.

Vino aicea, Kissetha. Na ! mulge-o ! Iar voi, o căprițe,
Nu mai sburdați după țap, ca dânsul pe voi să nu sară.

VRĂJITOARELE

Unde mi-s laurii ? Thestylis, adă-i ! Buruenile unde-s ?
Cinge potirul acesta cu roșie lână de oaie :

Am să vrăjesc pe ibovnicul meu făr'de inimă, care
Nici nu mai vine, mișelul, la mine, de douăsprezece

5. Zile, și nici nu mai știe de-s moartă ori încă sânt vie,
Nici nu-mi mai bate, de-atuncea, la ușă, hainul ! De sigur,
Mintea-i ușoar' Aphrodita și Eros i-au dus-o aiurea.
Mâni dimineată m'oiu duce la dânsul chiar eu, la palestra
Lui Timagèt, ca să-l văd, și-am să-l muștru de ceea
[ce-mi face.

10. Însă acuma legă-l-voiu cu farnece. Tu strălucește-mi,
Lună, frumos, căci pe tine te chem eu în șoaptă, zeiço,
Și pe Hecata din Iad, de care se tem și căteii,
Printre morminte de morți și prin cheaguri de sânge
[când vine.

Slavă dar ție 'nfricată Hecate, și tu pân'la urmă

15. Stăi de m'ajută și fă buruenile- aceste să fie
Ca și-a' Medeei și-a' Circei și a' Perimedei bălanei.

Adă-mi tu iar, capîntòrtură, adă-mi ursitul acasă !
Orzul în foc mai întâiu să se mistue. Haide, presară,
Thestylis ! Nenorecito, pe unde ți-s mințile oare ?

20. Și de batjocura ta am ajuns, ticăloaso ? Presară
Și-asta să zici tu : „eu presur acum a' lui Delphis ciolane”.

Adă-mi tu iar, capîntòrtură, adă-mi ursitul acasă !
 Delphis pe mine mă chinue groaznic și eu, pentru Delphis,
 Ard o crenguță de laur și-așă cum s'aprinde și 'n trosnet
 25. Pârâe creanga și 'ndat'a și ars, de nu vezi nici cenușa,
 Astfel și Delphis în flacări să-și mistue carnea pe dată!

Adă-mi tu iar, capîntòrtură, adă-mi ursitul acasă !
 Cum, cu-ajutorul zeiții, topesc eu ceara aceasta,
 Să se topească de dor, chiar acuma, și Delphis din
 [Myndos !
 30. Cum învârtește - Aphrodita această sfârlează de-aramă,
 Delphis de-asemena să se 'nvârtească la ușă la mine !

Adă-mi tu iar, capîntòrtură, adă-mi ursitul acasă !
 Iată voi arde tărâțele. Tu ai putea, o Artēmis,
 Chiar și oțelul din Iad să-l înmoi, cum și tot ce mai este
 35. Tare pe lume. Ia ! Thestylis, câinii cum urlă 'n cetate !
 E la răspinteni zeița : tu sună cimbalele iute !

Adă-mi tu iar, capîntòrtură, adă-mi ursitul acasă !
 Iată că tace și marea și tac și-a' văzduhului vânturi,
 Numai durerea din sufletul meu nu mai tace, căci toată
 40. Ard eu de dragostea lui, care'n loc să mă facă nevastă,
 Bîată ce sînt, m'a lăsat pângărită și fără de cinste.

Adă-mi tu iar, capîntòrtură, adă-mi ursitul acasă !
 Eu păusez de trei ori și de trei ori zic asta, zeiță :
 „Ori că-i femeie -ori barbat acel ce se culcă cu dînsul,
 45. Uite-l întocmai așa cum, în òstrovul Dia, odată,
 Oamenii zic că Theseu a uitat pe pletoas' Ariadnă“.

Adă-mi tu iar, capîntòrtură, adă-mi ursitul acasă !
 Este 'n Arcadia o buruiană ce-i zic ipomană :
 Turbă, prin munți, dac'o pasc, și iepele iuți și mânzocii.

50. Tocmai aşâ şi pe Delphis să-l văd şi în casa aceasta
Din lucitoarea palestră fugind, ca nebunul să între !

Adă-mi tu iar, capîntòrtură, adă-mi ursitul acasă !
Delphis pierdù dela mantia lui ciucuraşul acesta :
Eu îl destrăm şi-l arunc în flacăra mistuitoare.

55. Vai mie ! vai ! blestemată Iubire, de ce-ai supt tu oare,
Ca lipitoarea din baltă, tot sângele negru d'n mine ?

Adă-mi tu iar, capîntòrtură, adă-mi ursitul acasă !
Mâni ți-oiu aduce să bei salamandră pisată de mine.
Thestylis, ia tu acuma fiertura aceasta şi freacă

60. Pragul de sus de la uşa lui Delphis, cât încă e noapte,
Şi-asta rosteşte stupind : „eu frec a' lui Delphis ciolane“.
Adă-mi tu iar, capîntòrtură, adă-mi ursitul acasă !

- Singur' acuma fiind, de unde să 'ncep eu a-mi plînge
65. Dragostea mea ? Am s'o iau de la cine-mi aduse tot răul.
Fata lui Eübul, Anàxo, erà într'o zi purtătoarea
Coşului sfânt în dumbráva Artemidei : fiare-o mulţime
Duse erau în alaiu, împrejur, şi 'ntre ele-o leoaică.
Lună, slăvito, ascultă tu pricina dragostei mele !

70. Doica Teumàridei, Traca — în-pace-odihnească-se
[acuma ! —

Care vecină-mi erà, mă rugă de toţi zeii să mergem
Şi să privim la alaiul acela. Eu, biata de mine,
Mers-am cu ea, târîind o cămaşă de in, o mândreţă,
Şi pe de-asupra punându-mi o mantie de-a Clearistei.

75. Lună, slăvito, ascultă tu pricina dragostei mele !

Când pe la mijloc de cale eram, unde-i casa lui Lycon,
Văd împreună venind pe Delphis şi pe Eudamippos.
Ei aveau barba bălaie ca floarea de nemuritoare

Și pe la piept străluciau chiar mai mult decât tine, o Lună,
80. Căci părăsiser' atuncea palestra cu nobila-i muncă.

Lună, slăvito, ascultă tu pricina dragostei mele !

Cum îl văzui, cum mă scoase din minți și prin inimă-mi
[dete

Ca o săgeată, iar mândrul meu chip s'ofilă și nici grijă
N'am mai avut de alaiu ; și cum m'am întors eu acasă
85. Nu mai țin minte : mă stoarser' atunci de puteri niște
[friguri

Mistuitoare și 'n pat am zăcut zece nopți, zece zile.

Lună, slăvito, ascultă tu pricina dragostei mele !

Pielea pe mine ca tapsul de galbenă mi se făcuse,
Păru-mi căzuse chiar tot de pe cap și eu vai ! eram numa
90. Piele și oase. La cine n'am fost eu atuncea ? Și care
Babă ce știe-a vrăji a rămas ca să nu-i bat la ușă ?
Dar alinare n'aveam și treceă doar fugarnica vreme.
Lună, slăvito, ascultă tu pricina dragostei mele !

Roabei atuncea eu astfel i-am spus adevărul pe față :
95. „Thestylis, haide, găsește-mi un leac pentru greaua
[mea boală :

Biată ce sânt ! Myndianul a pus stăpânire pe mine.
La Timagèt, la palestră, tu însă te du și-l pândeste :
Dânsul pe-acolo tot vine și-i place pe-acolo să steie.
Lună, slăvito, ascultă tu pricina dragostei mele !

100. Cum l-ei vedeà că e singur, fă-i semn pe tăcute și
[spune-i :

„Hai, că te cheamă Simetha” ș'aicea tu adă-l în taină”.
Asta i-am zis iar femeia porni și în casă la mine
Ea mi-l aduse pe Delphis, flecăul cu pielea lucioasă.

Cum îl văzui c'a pășit peste prag cu picioarele-i repezi,
105. — Lună, slăvito, ascultă tu pricina dragostei mele ! —

Toată mai rece ca neaua făcutu-m'am și de pe frunte
 Râu de sudori îmi curgea, întocmai ca roua cea groasă.
 Nu mai puteam nici de fel să vorbesc, nici atâta cât
 [pruncii,

- Care prin somn gănguresc și cheamă pe draga lor mamă:
 110. Ca o păpușă de ceară frumosul meu corp înghețase.
 Lună, slăvito, ascultă tu pricina dragostei mele !

- Cum mă văzû, nemilosu'n pământ își înfipse privirea,
 Stete pe pat și pe urmă, șezând, el așa fel îmi zise :
 „Cât, o Simetha, dăunăzi, din fugă 'ntrecui pe Philinus
 115. Cel drăgălaș, tot atâta și tu mi-ai luat-o 'nainte,
 Căci, pân'a nu veni eu, m'ai chemat tu în casă la tine.
 Lună, slăvito, ascultă tu pricina dragostei mele !

- Eu doar și altfel veniam — ți-o jur pe Iubirea cea
 [dulce —
 Chiar pe 'nnoptate, cu doi, trei prieteni veniam și cu
 [sinul
 120. Plin, pentru tine, de mere — de poamele zeului Bachus,
 Și c'o cunună de plop, copacu 'nchinat lui Heracle,
 Pusă pe cap, peste tot împletită cu panglice roșii.
 Lună, slăvito, ascultă tu pricina dragostei mele !

- Și, dacă voi mă primeați, cât de bine-ar fi fost ! căci
 [de sprinten
 125. Și de frumos între ceilalți flecăi, toată lumea mă știe.
 Și-aș fi dormit liniștit, chiar c'un singur sărut dela tine.
 Iar de m'ați fi alungat și-ar fi fost și zăvorul pe ușă,
 Aș fi venit pân'la voi cu securi și cu torțe, de sigur.
 Lună, slăvito, ascultă tu pricina dragostei mele !

130. Cade-se-acum Cyprianei să dau mai întâiu mulțumită :
 Tu, după zina din Cypru, m'ai scos din văpaia iubirii,
 Tu, o fecioară, chemându-m' aicea, în casă la tine,
 Pe jumătate fiind mistuit, căci Iubirea aprinde

Foc mai grozav decât focul lui Hephestos cel din Lipara.
135. Lună, slăvito, ascultă tu pricina dragostei mele !

- Ea, din ietacu-i, pe fata cuprinsă de-o patină oarbă
Și pe nevast'o 'mboldește să fugă, să plece din patul
Cald al barbatului.“ Astfel mi-a zis. Eu crezutu-l-am iute
Și, apucându-l de mână, -l culcaiu în crivatul cel moale.
140. Piele pe piele 'ncălzitu-s'a repede, iară obraji
Noștri mai tare ardeau și 'ndrăgiți, ne șoptiam așa dulce!
Și, ca să nu mai lungesc, o iubita mea Lună, povestea,
Ne-am dragostit și-amândoi împlinitu-ne-am pofta iubirii.
Dânsul, de-atunci, până ieri, n'a avut să se plângă de
[mine,
145. Nici eu de el. Inșă azi dimineată veni să mă vadă
Mama Philistei, prietena mea, cântăreața din flaut,
Și a Melixeî, chiar azi, când la cer, din Ocean, telegarii
O ridicau pe-Aurora, zeița cu rumene brațe.
Ea, povestindu-mi ba una, ba alta, îmi spuse că Delphis
150. E'ndrăgostit, dar că nu știe bine : -i bărbat ori femeie
Cel care drag i-a căzut. Ea știă numai asta, că Delphis
Bea pentru dragostea lui todeauna vin fără de apă
Și că, la urmă, plecă și zicea că se duce s'aștearnă
Pragul iubitei cu flori. Aceasta prietena-mi spuse
155. Ș'adevărat e : odată, veniă pe la mine de trei ori
Ba și de patru, ș'adesea la mine-și lăsă ulciorașul
Cu untdelemn. Dar acū nu-l văzui de vreo douăsprezece
Zile. Deci n'are pe alta și nu m'a dat oare uitării ?
Cu buruenile-aceste i-oiu face de-acū pe ursită,
160. Și, de mă supără încă, la poarta din Iad o să bată,
Jur pe-Ursitoare. Sânt rele de tot buruenile-aceste,
Care 'n lădiță le țin și-un Asir mi le dete, Stăpâno !
Sfântă zeiță, rămâi dar cu bine și 'ntoarce-ți sirepii,
Inspre-Ocean : și de-acuma 'nainte, mi-oiu trage păcatul.
165. Lună tu strălucitoare ! Cu bine ! Voi, stele, ce Carul
Noptii tăcute-l urmați, de-acū mai rămâneți cu bine !

III

SERENADA

La Amarylla mă duc ca să-i cânt, iară caprele mele
Pasc pe la munte și Tityr le mână. O ! Tityre, scumpe
Inimii mele, tu paște-mi căprițele, dă-le la apă,
Tityre, còlo la șipot ; de țăpul din Libya însă,
5. Care-i cu părul roșcat, te ferește, să nu mi te'impungă.

O ! drăgălaș' Amaryllă, de ce tu din peștera asta
Nu mă mai chemi și cu ochiul nu-mi faci ? Pe drăguțul
[tău oare

Tu îl urăști ? Ori îți par, Amaryllă, când stau lângă tine,
Cârn și cu barbă de țăp ? Tu mă faci să mă spânzur,
[copilo !

10. Iată-ți aduc zece mere, culese de-acòlo, de unde
Tu chiar mi-ai zis să culeg și mâni altele eu ți-oiu aduce.
Uite-te 'ncoace măcar ! Ce durere ! Ce chin ! De
[m'aș face

Bombăitoarea albină și'n peștera ta să mă strècor
Còlo, prin feriga deasă și iedera care te-ascunde !

15. Știu ce-i Amorul acuma : un zeu înfricat. O leoaică
Lapte i-a dat și pe dânsu'n pădure crescutu-l-a muma-i :
Focu-i mă mistue 'ncet și până la os mă pătrunde.

Tu cu ochi dulci, cu sprincenele negre, și tare ca piatra,
Strânge-mă 'n brate, copilo, pe mine, păstorul de capre,
20. Să te sărut : și'n deșerte săruturi e-atâta dulceață !

Ai să mă faci chiar acuma să rup bucățele cununa
Asta, de iederă. Eu doar o port pentru tine, - Amaryllă !
Achiu ce miroasă frumos și boboci împletit-am într'însa.

Ce să mă fac eu acuma? Vai mie, sărmanul! Tu n'auzi.

25. M'oiu desbracă de cojoc și în valuri sări-voiu, din
[locul

Unde stă Olpis pescarul și tonii în apă-i pândește.

Și de-oiu muri, cât de dulce va fi pentru tine-a mea
[moarte !

Ah ! am știut-o mai ieri : cu gândul la tine, cercat-am
De mă iubești pe-o foiță de mac, însă când am lovit-o,
30. Nu mi-a plesnit și-a rămas vestejită sub cotul meu
[gingaș.

Spusu-mi-a drept și Agrèò ce știe vrăjitul cu sita,
Care mai ieri culegeà buruiene pe-alături de mine,
Cum că eu, tot, îs al tău, dar că ție nu-ți pasă de mine.

Totuși eu țin pentru tine-o căpriță ce fată doi gemeni,
35. Albă, pe care și fata cea oacheșă care-i la Mermnon
Vrea să i-o dau și-i voi da-o, căci mie tu-mi faci numa
[mofturi.

Ochiul cel drept mi se bate : - am s'o văd eu acuma
[pe dânsa ?

Iată cântă-voiu proptit în pinul acesta de-aicea.

Poate că tot s'a uită, doară nu-i de oțel mai la urmă :

40. „Când Hippomenes a vrut pe fecioară s'o ia de nevestă,
El a pornit-o la fugă cu merele'n mâni. Atalanta
Cum le-a văzut, nebuni și căzù într'o patim' adâncă.

Boii din muntele Othrys i-aduse prorocul Melampus
Până la Pylos : așa stătù 'n brațele regelui Bias

45. Muma cea plină de nuri a Alphesibeei, deșteapta.

Pe Cytherèa, zeița cea mândră, n'a scos-o din minte
Adonis care pășteà pe la munte oițele sale,

Astfel că zina nici mort nu-l lăsă pe cioban de la sinu-i ?

Ah ! fericit e acela ce doarme ne'ntors pe vecie,

50. Endymiòn ; fericit și Iasìon a fost, o ! iubito !

Care-avù parte de ceea ce voi, muritorilor, nu știți".

Capul mă doare, dar ție ce-ți pasă ! De-acum încetă-

[voiu

Cântecul meu și, zăcând în țărână, mîncă-mă-vor lupii.

Dulce ca mierea pe gât să-ți fie și moartea-mi atunci !

IV

PASTORII

BATTOS ȘI CORYDON

BATTOS

Spune-mi, Corydon, a' cui sânt văcuțele? A' lui Philonda?

CORYDON

Nu, a' lui Egon și el mi le-a dat să le duc la pășune.

BATTOS

Și pe sub mână, spre seară, așa-i că le mulgi tu pe toate?

CORYDON

Ba mă păzește moșneagul și el dă viței la vacă.

BATTOS

5. Dară văcaru'n ce țară-a plecat? Nu-l mai vede chiar
[nimeni.

CORYDON

N'ai auzit? L-a luat și pe el la Olympia Milon.

BATTOS

Când a văzut el în ochi untdelemn de măsline vr'odată?

CORYDON

Ci-c'ar întrece, de tare ce e și voinic, pe Heracle.

BATTOS

Mama zicea și de mine că sânt mai voinic de cât Pollux.

CORYDON

10. El și-a luat o cazmă și oi douăzeci, la plecare.

BATTOS

Milon e'n stare să-i facă pe lupi ca să turbe de-odată.

CORYDON

Juncile-aceste mugesc după el și-i duc dorul acum.

BATTOS

Bietele junci ! Peste ce rău văcar mai dădură și ele !

CORYDON

Bietele ! Chiar că-s de plâns : ele nu vor de loc să mai
| [pască.

BATTOS

15. Uite la junca aceasta : ciolanele-s numa de dânsa !
Nu se hrănește cumvâ, ca și grecurul, numa cu rouă ?

CORYDON

Zău că nu ! Eu, câteodată,-o pornesc la pășune pe Esar
Și dinainte îi dau câte-un maldăr de fragedă iarbă,
Iar câteodată ea zburdă pe lângă umbrosul Latymnus.

BATTOS

20. Slab e taurul cel roșietic ! Acei din ținutul
Lui Lampriădas un taur așa ca aceasta să aibă,
Herei când jertfe-i închină, căci oamenii răi sânt pe-acolo.

CORYDON

- Totuși îl mân spre ogoarele Physcilor, pân'pe la Gura-
Bălții și până spre Nèethos, unde-i pășune frumoasă :
25. Numai oman și grâu-negru și roiniță plină de miros.

BATTOS

- Vai ! că și vacile-n Iad au să-ți meargă, sărmane tu
[Egon,
Iară tu umbli-ahtiat după primejdioasa izbândă,
Ba-ți mucezește și naiul, lipit altădată de tine.

CORYDON

- Nu, nici de cum, eu pe Zine mă jur : când se duse
[la Pisa,
30. Egon mi-l dete în dar. Cântăreț doar și eu sânt oleacă :
Bine cânt eu ale Glaucei cântece ș'ale lui Pyrrus.
Eu și Crotona o laud, cetate frumoasă, și Zante,
Cum și Lacinium cel dinspre soare-răsare, pe unde
Egon pumnaciu 'nghiți, numa el, la vreo optzeci de turte.
35. Dânsul acòlo ș'un taur aduse din munte, -apucându-l
Strâns de copită, și dete el taurul Amaryllidei.
Strașnic țipară femeile -atuncea și râse văcarul.

BATTOS

- O ! drăgălaș' Amaryllă, eu numa pe tine, nici moartă,
N'am să te uit. Ca și caprele, -așa îmi erai tu de dragă.
40. Crudă, vai mie ! fu soarta de care-avui parte pe lume !

CORYDON

Battos o ! nu te scârbî : poate mâni ar' să fie mai bine.
 Trag doar nădejde cei vii, numa morții sânt fără nădejde.
 Cerul acî e senin, acî se'nnoarează și plouă.

BATTOS

Nu mă scârbesc... Dar alungă vițeii din vale, că, uite,
 45. Rod toată mlada măslinului, boalele !

CORYDON

Còti, bălane,

Hăi pe colină, Roșcato ! Hăi vacă ! Ce ? n'auzi ?
 [Ei lasă !

Jur înaintea lui Pan, oiu veni și ți-oiu face eu capăt,
 Dacă de-acolo nu pleci ! Ia uite, că iară se'ntoarce !
 Ah ! de-aș aveà un ciomag cârjoiat ! Ce l-aș rupe de tine !

BATTOS

50. Uite, Corydon, îmi dete un spin chiar acuma sub gleznă,
 Martor pe Zeus îl iau ! Și ce lungi îs, ia uite-te, țepii
 De pintoagă ! Ah ! moartea luà-o-ar s'o ieie de juncă !
 M'am înspinat fugărind-o cu gura căscată. Vezi spinul ?

CORYDON

Cum de nu ! -l văd, l-am și prins între unghii. Na !
 [uite-te, -acesta-i.

BATTOS

53. Rana ce mică-i și ea pe-un cogemite om îl răpune !

CORYDON

Battos, când vii pe la munte, să nu vii desculț niciodată,
 Plin doar e muntele de păliuri și geniste ghimpoase.

BATTOS

Dar moșneguțul, ia spune-mi, Corydon, mai umblă cu
[fata
Cea cu sprincene corbii, după care 'ntr'un timp nebunise?

CORYDON

60. Umblă ș'acù, blestematule ! Chiar mai dăunăzi eu
[însumi
Dând peste dânșii, i-am prins pe-amândoi în ocolul de
[vite.

BATTOS

Bravo, moșneag muieratic ! Tu poți să te 'ntreci cu
[Satyrii
Ori și cu Panii pociți la picioare, c'așă ți-i sămânța.

IV

CÂNTECUL CĂPRARULUI ȘI AL
PĂSTORULUI

COMATA ȘI LACON

COMATA

Caprele mele, fugiți de oierul acela de còlo,
Lacon din Sybaris : ieri mi-a furat o pielcică de capră.

LACON

Bârr !... nu plecați dela șipot, mieluțelor ? Nu-l vedeți
[oare
Voi pe Comata, cel care-mi fură mai alaltăeri naiul ?

COMATA

5. Naiul ? Ce naiu ? D'apoi când mai avut-ai, tu, sclav
[lui Sibyrta,
Când ai avut tu vr'un naiu ? Ce ? Nu ți-i de-ajuns că
[tot dârdâi
Cu Corydòn, amândoi, dintr'un fluier de trestie numa ?

LACON

Naiul pe care mi-l dete chiar Lycon, om slobod ! Dar ție

Lacon ce piele și când ți-a furat-o ? Ia zi, măi Comata !
 10. Doară Eūmara, stăpân'tu, n'aveà nici pe ce să se culce.

COMATA

Pielea aceea vrâstată pe care mi-a dat-o Crocylus,
 Când a'njunghiat pentru Zine căprița : ș'atuncea, haine,
 Tu te topiai de necaz, dar acū mă despoi pân'la piele.

LACON

Zău că nu ! Uite, pe Pan țarmureanul mă jur că nu
 [Lacon,
 15. Fiul Cylethidei te-a despuiat de cojoc. Dacă-i altfel,
 Să nebunesc și, măi omule, 'n Crathis să sar de pe stâncă !

COMATA

Zău că nu ! Iată, pe Zinele bălților jur, o iubite,
 Fi-mi-ar prielnice ele și pururea bune cu mine !
 Nu ți-a luat nici un naiu într'ascunsul ciobanul Comata.

LACON

20. Ba, de te cred eu pe tine, să trag a' lui Daphnis păcate !
 Dar dacă vrei să pui còle un ied — și doar nu-i lucru
 [mare —
 Eu îți voi sta împotrivă cântând, pân'lăsà-te-vei singur.

COMATA

Și cu Athena odată un porc se luase la luptă.
 Iacătă iedul. Hai pune și tu un miel gras ca răsplată.

LACON

25. Cum așà ? Asta-i dreptate, vulpoiule ? Tunzi tu vr'odată

Păr, când ai lână ? Şi cine voeşte să mulgă, în locul
Unei căpriţe ce fată dintăiu, o căţea jigărită ?

COMATA

Cel care crede, ca tine, că'n scurt pe vecin va învinge,
Viespe ce bâzâi la greer ! Dar iedul, cum văd, n'are-
[acclasi

30. Preţ pentru tine : deci iacătă ţapul acesta. Incepe !

LACON

Nu te grăbi, doar nu stai pe jăratie : mai dulce cântă-
[vei,

Dacă-i sedeà sub măslinul sălbatic şi'n dîmbrava asta :
Curge pe-acole un rece izvor şi ia uite ce iarbă,
Uite ce moale-aşternut ! Iar lăcustele ţârâe 'n iarbă.

COMATA

35. Nu mă grăbesc, dar mi-i ciudă grozav că'ndrăzneşti
[tu acuma

Să mi te uiţi drept în ochi, tu, pe care eu însumi, odată,
Te-am dăscălit, când erai un copil. Iat'acù mulţumirea !
Creşti puşorii de lup, creşti căţei şi ei te mănâncă.

LACON

Când învăţaiu ceva bun de la tine-ori măcar auzit-am ?

40. Nu țin eu minte, pizmaşă şi făr'de obraz stârpitură.

. . . . .

Vino dar, vino aici şi-ai să cânţi pentru data din urmă.

COMATA

45. Nu vin acòlo. Aicea-s stejari, căprişor e pe-aice,
Iară albincele zumzăe-aşa de frumos în prisacă.
Două izvoare-s aicea cu apa ca ghiaţa şi păsări

Cântă pe crengi, și nu seamănă umbra de-aicea cu umbra
Care-i la tine-acolò ; aici pică din pin coconarii.

;

LACON

50. Tu ai să calci pe pielcele de miel și pe lână mai moale
Chiar decât somnul, aici dacă vii, pe când pieile tale
Cele de-acòlo, de țap, mai rău decât tine miroasă.
Eu închină-voiu acum o cogemite oală cu lapte
Zinelor noastre și alta cu dulce ulei de măsline.

COMATA

55. Ferigă fraged'aice și mintă 'nflorită calcă-vei
Tu, dacă vii, și sub tine-oiu așterne pielcele de capră,
Care 'mpătrit sânt mai moi decât cele de miel de la tine.
Zeului Pan închină-voiu acum opt oale cu lapte
Ș'incă opt vase de-asemenea pline cu faguri de miere.

LACON

60. Ia-te de-acòlo cu mine la'ntrecere ! Cântă de-acòlo !
Tine-ți stejarii și stăi acolò unde ești. Dară cine,
Cine ne judecă ? Dacă ar veni el, Lycopa văcarul !

COMATA

- N'am eu nevoie de-acela, ci, haide, strigă-vom mai
[bine,
Dacă voești, pe lemnarul ce-adună smicele de iarbă-
65. Neagră, pe-acòlo, pe-aproape de tine : acela e Morson.

LACON

Hai să-l strigăm dar !

COMATA

Hai, strigă-l !

LACON

Prietene, -ascultă-m'oleacă !

Vino aicea, căci noi ne luăm la întrecere-acuma,
Ca să vedem cine este mai meșter de cântec ; tu, dragă
Morson, nici mie hatâr să nu-mi faci, nici pe-acesta să-l
[bucuri.

COMATA

70. Zău așa ! Morson, — mi-s martore Zinele — nici pe
[Comata

Nu-l părtini, nici acestuia însă să nu-i faci pe voie.
Oile-s a' lui Sibyrta din Thurium, iaca ! Și uite,
Dincoace-s caprele lui Eumara din Sybaris, dragă !

LACON

Zău ! te-a 'ntrebat cinevâ dacă oile-s a' lui Sibyrta

75. Ori ale mele-s ? Ah ! răule, gura de loc nu-ți mai tacē.

COMATA

Da ! că tu tare ești bun ! Eu grăesc adevărul pe față,
Nu mă fălesc cu nimic, pe când tu.. sai mereu cu batjocuri.

LACON

Haide, da zi-i, dacă-i zici, și pe om în oraș cu viață
Lasă-l să plece, dar, zău, pe Apollo, flecar ești, Comata !

COMATA

80. Muzelor eu li-s mai drag decât Daphnis, naiășul cel
[meșter.

Lor le-am adus și dăunăzi o jertfă de două căprițe.

LACON

Mult mă iubește ș' Apollo pe mine ș'un mândru berbec
Cresc pentru dânsul : Carnëele doar sânt aproape de-
[acuma.

COMATA

Eu, în afară de două, mulg capre ce fată doi gemeni.
85. Fata, văzându-mă, zice : „sărmane, le mulgi numa
[singur ?“

LACON

Hei ! că și Lacon îți umple de cașuri panerele sale,
Mai douăzeci, și pe flori c'un fraged băiat de iubește.

COMATA

Zvârle cu mere 'n căprar Clearista, atuncea când dânsul
Trece cu turma-i de capre, și dulce-i șoptește copila.

LACON

90. Ah ! și Cratida mă scoate din minți, când îmi lesă
['nainte
Chiar înadins. Cum îi joacă pe umeri lucioasele-i plete !

COMATA

Nu se aseamănă nici măcieșul și nici anemona
Cu trandafirii ce cresc în grădină pe straturi frumoase.

LACON

Nici pădurețele care-s ca mierea de dulci și de bune
95. Nu sânt asemeni cu ghinzile cele cu coajă subțire.

COMATA

Fetei pe care-o iubesc îi voi da chiar acù **porumbița**,
Care se pune mereu în ienupăr, de unde voi prinde-o.

LACON

Eu, când oi tunde oița cea neagră, voi da lui Cratida
Lâna-i cea moale, chiar eu, ca să-și facă dintr'însa
[o haină.

COMATA

100. Tâc ! ia duceți-vă dela măslin și pe-aicea să-mi pașteți,
Caprelor, unde-i colina 'ndelungă și-s tufe de cătini.

LACON

Cònaros tu și Cinetha, duceți-v' odată de-acòlo
Dela stejar ! Ca Tintatul, să pașteți spre soare-răsare !

COMATA

- Am un ulcior, o minune de lucru, și am ș'o găleată
105. De chiparos : eu aceste le țin pentru fata mea dragă.

LACON

Ba că și eu am un câne la oi, care lupii zugrumă.
Eu lui Cratida l-oiu da, să vâneze tot felul de fiare.

COMATA

Voi, o lăcustelor, care-mi zburăți peste gardul grădini,
Vița de vie să nu mi-o stricați, că de-acuma-i uscată.

LACON

110. Greeri, uitați-vă cum zădăresc pe căprarul acesta.
Tot așa voi zădăriți și pe săcerători cu cântatul.

COMATA

Ah ! că urite mi-s vulpile cele cu coadă stufoasă,
Care tot vin de ciupesc într'amurgul din poama lui Micon.

LACON

Mie la fel cărăbușii, căci ei lui Philonda-i mânâncă
115. Toate smochinele lui ș'apoi zboară pe-a' vântului aripi.

COMATA

LACON

Nu-mi amintesc eu de asta, dar știu că, legându-te-aice,
Mi te-a bătut Eumara.. aceasta o știu eu prea bine.

COMATA

120. Morson, se mânie-acum cinevă. Înțeles-ai ? La groapa
Unei bătrâne te du, ca să săpi niște ceapă de mare.

LACON

Morson, și eu îl împung pe-oarecine, vezi bine tu.
[Pânea-
Porcului sap'o degrabă, ducându-te până la Hales.

COMATA

125. Lapte să curgă pe râul Himera și tu chiar, o ! Crathis,
Face-te-ai roșu de vin și roadă să-ți dea cositelul !

LACON

Curgă-mi pe Sybaris valuri de miere și mâni dimineată
Fata să scoată din râu în găleată, nu apă, ci faguri!

COMATA

Drob și odos la pășune căprițele mele mănâncă,
Calcă'n picioare fisticul și 'n tufe de-arbuti mi se culcă.

LACON

130. Roiniță au de păscut și oițele mele și multe
Tufe de cist înfloresc pentru dânsule, ca trandafirii.

COMATA

Nu-mi este dragă Alcippa : mai ieri când i-am dat
[porumbița,
Nu m'a luat nici de cum de urechi, ca să-mi deie-o gurită.

LACON

- Mie mi-i strașnic de drag Eumede, căci dânsul pe mine
135. Foarte frumos m'a pupat, când eu dăruitu-i-am naiul.

COMATA

Tarca, măi Lacon, nu-i dat să se'ntreacă cu privi-
[ghitoarea,
Nice cu lebăda pupăza, însă tu cauți pricină.

MORSON

- Steie de-acù din cântat păcurarul ! Iar ție, Comata,
Morson îți dă miorița. Când însă-l aduce-o ca jertfă
140. Zinelor, tu să-i trimiți și lui Morson din carnea-i frumoasă.

COMATA

**Îți voi trimite, pe Pan eu mă jur. Dar acum să zburde
Iezii din turmă cu toții ! Ș'apoi să mă vezi tu pe mine
Ce voi mai râde în hohot de Lacon ciobanul, căci lată.**

Eu câştigaiu mioriţa : îmi vine să sar păn'la nouri !

145. Caprele mele cornute, să staţi liniştite, iar mâne
 Am să vă scald la izvor, la Sybaris, eu însumi pe toate.
 Albule, tu împungaciule, rău te voi bate pe tine,
 Dacă te-apuci de vr'o capră, 'nainte de ce voi aduce
 Zinelor jertfă mioara. Iar vii ? Ah ! în loc de Comata,
 150. Fire-aş Melanthju să fiu, dacă nu te snopesc în bătaie !

CÂNTĂREȚII BUCOLICI

DAPHNIS ȘI DAMETA

Daphnis văcaru 'ntr'o zi și Dameta pășteau la olaltă
 Turma, o ! Arate. Unul din ei aveà barba mai mare,
 Celălalt... niște tuleie bălane. Și-așà la un șipot
 Stând în amiaza de vară-amândoi, s'apucară de cântec.
 5. Daphnis întâiu a'nceput, căci el a stârnit pe Dameta.

DAPHNIS

- „O ! Polyphem, Galatea ți-asvârle cu mere în turmă
 Și te tot face căprar care nu știi ce-i dragostea încă.
 Însă tu n'o vezi, sărmane, sărmane, ci singur, cu naiul
 Stai și doinești așà dulce ! Ia uite cum zvârle 'n cățeaua
 10. Paznica turmei, ce merge în urma oițelor tale.
 Iară cățeaua tot latră spre mare și mândrele valuri
 Chipu-i răsfrâng, cum aleargă pe țărmul cu murmure line.
 Vezi să n'apuce cățeaua cumvâ de picioarele fetei,
 Când o să iasă din mare și trupul frumos să i-l rupă.
 15. Ea și de-ăcòlo s'alintă la tine și'ntocma ca fulgii
 Scaiului, când se usucă de arșița verii frumoase,
 Fuge, de ea când te ții ; de-o încunjuri, se ține de tine.
 Luntre și punte se face copila : ades urfciunea
 O ! Polyphem, i se pare frumoasă amorului însuși.“
 20. Astfel apoi începù, după Daphnis, să cânte Dameta :

DAMETA

- „Jur înaintea lui Pan, o văzuiu când zvârliă în oițe :
N'a scăpat dânsa de singurul, scumpul meu ochiu și cu
[care
Pân'la sfârșit de-aș vedeà ! Cobitoarele-i vorbe Telemus
Ducă-le-acasă la el și copiilor lui să le țină !
25. Dară și eu o întărât și nu-mi întorc capul spre dânsa :
Spun că am altă femeie și ea, când aude, i-i ciudă
Și se topește, Peâne, de dor ; strechiind se aruncă
Îata, din mare, cu ochii la peștera mea și la turmă.
Ba și cățeaua la ea o asmut, căci pe când mi-eră dragă,
30. Ea, cățelușă, scânciă cu botul în poala copilei.
Asta văzându-mă poate c'o fac mai ades, mi-a trimite
Prin cinevă, vr'un răspuns. Dar ș'atunci i-oiu închide eu
[ușă,
Până ce n'are să-mi jure c'aici, pe ostrov, mi-a așterne
Mândru culcuș. Eu la chip nu-s așa de urît, cum se zice.
35. Doar m'am uitat și dăunăzi în mare : eră liniștită
Marea și mie-mi părû că am barbă frumoasă, și ochiul,
Singurul ochiu care-l am, tot frumos mi-a părut, iară
[dinții
Imi străluciră mai albi decât marmura care-i în Paros
Și, ca să nu mă deochiu, în sin am stupit eu de trei ori,
40. Căci Cotyttaris mătușă pe mine 'nvățatu-m'a astfel.”
- Dacă Dameta așa a cântat, sărutat-a pe Daphnis.
Dânsul îi dete un naiu, celălalt o mândreță de fluier.
Daphnis văcarul din naiu a cântat, iar Dameta din fluier.
45. Juncile 'ndată 'ncepură să zburde pe iarba cea moale.
Nu biruise nici unul, căci nebiruiți erau ambii

VII

THALYSIILE

Eu, într'o zi, și Eucrit ne duceam din oraș înspre Hales,
Iară cu noi, ca tovarăș de drum, mai eră și Amynta.

Jertfe zeiței Demètra 'nchinău Phrasidàm ș' Antigène,
Ai lui Lycopeu feciori, odrasle din viță de oameni

5. Vechi și de treab' amândoi, ce se trag din Clytia și
[Chalcon,

Cel ce, proptindu-și genunchiul de-un steiu, a lovit cu
[picioarul,

De-a izvorît într'o clipă un șipot de apă, Burina.

Plopilor și ulmilor pletoși au țesut, din frunzișuri boltite,

Chiar lângă șipot, o verde dumbravă cu umbră frumoasă.

10. Nici jumătate din drum nu făcusem și ochilor noștri
A' lui Brasila mormânt încă nu s'arătase, când, iată,
Muzele'n cale ne-au scos un drumet, un bărbat cum se
[cade,

Cydonian, după nume Lycida. Căprar eră dânsul.

N'ai fi putut să te'nșeli : c'un căprar semănă de minune.

15. Căci, peste umăru-i stâng, aveà călătorul o piele
Roșă, de țap, cu păr des și cu mirosul cheagului proaspăt.
Haina cea veche pe dânsul eră pe la mijloc încinsă
Numa c'un brâu împletit, iar în dreapta ținea o măciucă
Dintr'un sălbatic măslin. Hlizându-se-atunci el îmi zise

20. Incețișor, cu surâsul în ochi și cu zimbet pe buze :
„Unde te duci, Simichida, așa de grăbit, la amiază,

Când și șopârlele dorm pe sub garduri de spini și de
[pietre,

Iar ciocârlanii moțați nu mai zboară în colo și 'ncoace ?
La vr'un ospăț îi dai zor nepoftit, au te duci la moșia

25. Vr'unui prietin de-al tău de la târg, căci pe drum bolovanii
Sună, de iute ce mergi, loviți de ciubotele tale“.

Eu i-am răspuns : „o ! Lycida meu drag, toată lumea
[vorbește

Că'ntre păstori și'ntre secerători, nu mai este ca tine
Meșter la zisul din naiu. Și asta mă bucură foarte.

30. Totuși socot și nădejde eu trag să mă măsur cu tine.
Iată noi mergem acuma la hram, căci prietini de-ai noștri
Praznic închină Demètrei, zeița cea bine gătită,
Pârgă jertfindu-i pe-altar din bucatele lor, căci zeița
Datu-le-a holdă frumoasă de orz, încărcată de roadă.

35. Hai îns' — un drum doar avem și tot într'o zi ne'n-
[tâlnirăm —

Cânt de păstori să cântăm : înde noi veseli-ne-vom poate.
Eu doar îs gură măiastră de-a Muzelor și mă vorbește
Lumea că-s meșter de cântec, dar asta n'o cred așa lesne.
Zău că nu ! Căci socotesc că eu nu pot întrece din cântec

40. Pe Sicelida din Samos vestitul și nici pe Phileta,
Ș'astfel cu dânșii mă'ntrec ca o broască cu niște lăcuste“.

Asta i-am spus-o 'nadins. Iar căprarul, râzând cu
[plăcere :

„Iacătă” -mi zise „măciuca aceasta : ți-o dăru, fiindcă
Tu ești din Zeus vlăstar, plăzmuț să grăești adevărul

45. Mie urît mi-i zidarul acel care vrea să dureze
Casă tot una de naltă ca muntele Oromedonte.

Mult mi-s urite de-aseenea mie și-a' Muzelor păsări,
Care'n zădar se trudes, cârâind pe pōetul din Chios.

Haide mai bine să 'ncepem de sârg păstoreștile cânturi,

50. O ! Simichida, și eu doar... prietene, vezi dacă-ți place
Cântecul ista la care-am muncit mai dăunăzi pe munte.

CÂNTECUL LUI LYCIDA

- „La Mitylena drum bun o să aib' Ageanax pe mare,
 Chiar dacă Austrul va răscoli curgătoarele valuri,
 Când la apus se văd Iezii, și-a fi când apune-Orionul,
 55. **Dac'Ageanax cumvâ o să-l scape de-acù pe Lycida**
 Cel mistuit de iubire : căci doru-i fierbinte mă arde.
 Vor potoli alcyonii pe loc ale mării talazuri,
 Ș'Austrul și Răsăritul, ce vântură iarba din mare,
 Ei, alcyonii, pe care-i iubesc Nereidele-albastre,
 60. **Din zburătoarele ce se hrănesc de pe valuri, mai tare.**
 Lui Ageanax, în drum cu corabia spre Mitylena,
 Toate să-i meargă din plin și cu bine'n liman să sosească!
 Eu îmi voiu pune în ziua aceea pe frunte-o cunună
 De trandafiri sau mărar sau de albi ghiociei și din cană,
 65. **Stând tolănit lângă foc, turnă-voiu un vin ca acela,**
 Dres cu crenguțe de ulm ; niște bob mi-a prăji oarecine,
 Iar așternut îndesat — să se'ngroape tot cotul — mi-oiu
 [face
 Din iarbă mare și din asfodel și din țelină creață.
 Eu închină-voiu în tihnă, gândindu-mă la Ageanax,
 70. **Până la drojdie bând din cupa lipită de buze.**
 Doi păcurari au să-mi cânte din fluier : din târgul Lycopel
 Unul, cellălt din Acharna, iar Tityr de-aproape va zice
 Cum a'ndrăgit-o odată pe Xenea Daphnis văcarul
 Și pe la munte se tot zbuciumă, de-l bociau și stejarii,
 75. **Ce odrăslesc pe-ale râului maluri, la apa Himerei,**
 Cum se topiă el ca neaua la poalele naltului Hemus,
 Athos, Rodope ori cel dela marginea lumii, Caucazul.
 Tityr mai spune-va cum, oarecând, un stăpân fără de lege
 A încuiat un căprar, chiar de viu, într'o ladă de cedru
 80. **Plin de mireasmă, ș'acòlo albinele carne veniră.**
 De mi-l hrăniau pe căprar cu fragede flori de pe luncă,
 Numa căci Muza-i pusese pe buze nectarul cel dulce.
 Dulce necaz ai mai tras, o ! prea fericite Comata,

- Și'ntr'un lădoiu tu ai fost încuiat și cu faguri de miere
 85. Tu, de albine hrănit, suferit-ai o vară întreagă.
 Bine eră să fi fost de-o samă cu mine pe lume !
 Eu ți-aș fi dus la pășune, pe munți, drăgălașele capre,
 Glasul ți-aș fi ascultat și sub pini ori stejari, la răcoare,
 Dulce cântând, ai fi stat tolănit, prea mărite Comata !"
90. Asta zicând a tăcut. Atuncea și eu după dânsul :
 „Dragă Lycida” i-am spus „o mulțime de cântece mândre
 Zinele m’au învățat și pe mine, în timp ce, la munte,
 Am păstorit. Poate vestea le-a dus pân’la tronul lui Zeus.
 Însă din toate cu mult mai frumos e acesta, cu care
 95. Eu te-oiu cinsti, dar ascultă, căci drag ești zeitelor Muze”.

CÂNTECUL LUI SIMICHIDA

- „I-au strănutat Amorașii și lui Simichida, sărmanul !
 El o iubește pe Myrto așa cum iubesc primăvara
 Caprele. Iară prietenul lui cel mai bun de pe lume,
 Aratos, a îndrăgit un copil. Și Aristis o știe,
100. Nobilul, bunul Aristis, pe care nici Phoebus-Apollon
 N’ar prinde ciudă să-l vadă din liră cântând la tripede,
 Știe cum Aratos arde de dragoste până la oase.
 Pane, tu Domnul sortit peste plaiul frumos al Homòlei,
 Pune tu’n brațele lui pe copil, chiar și fără să-l roage,
105. Fie c’acela-i gingașul Philin, fie poate că-i altul.
 Dragul meu Pan, dacă-i face-o tu asta, din ceapă de mare
 Biciu peste coaste și umerii tăi să nu-și facă copii
 Arcadienilor, când pe altaru-ți e carne puțină !
 Dar, dacă alta ți-i voia, snopit în bățai și de unghii
110. Tu zgâriat peste tot, să dormi pe urzici, iar în dricul
 Iernii, să umbli prin munții Hedonilor și pe la malul
 Râului Hebru, pe-aproape de Carul cel Mare, iar vara
 La Ethiopii din capătul lumii să mergi la pășune,
 Până sub stânca Blemyilor tocma, de unde nici Nilul

115. Nu-l poți vedea ! Amorașilor ca niște mere de rumeni,
Byblisul voi părăsind și Hyèta cu apa lor dulce,
Cum și Ecunta, salașul înalt al balanei Dione,
Trageți-mi voi cu săgețile'n fermecătorul Philinus,
Trageți ! căci, nenorocitul, de-Arätus al meu nu i-i milă.
120. Și e mai copt ca o pară Philin, iar femeile toate
„Alei, Philine !“ -i tot spun, „ți se scutură floarea juniei.”
Arate, hai dar în tindă zădarnic să nu stăm de veghe,
Nici ne-om zdrobi pe la dânsul picioarele : altul să'nghețe
Mâni dimineață de frig, când în zori o să cânte cocoșul !
125. Molon el singur căznească-se, dragă, pe pragul acesta !
Să ne vedem noi de liniștea noastră și'n cale vr'o babă
Ceasul cel rău dela noi, stupind, să-l alunge departe !“

- Asta i-am zis, iar căprarul mi-a dat, cu surâsul lui dulce
Ca și'nainte, măciuca, să-mi fie-amintire 'ntru cinstea
130. Muzelor. Dânsul, la stânga cotind, apucat-a pe drumul
Cel care duce la Pyxa. Iar eu cu drăguțul Amynta
Și cu Eucrit, îndreptându-ne la Phrasidam, ne lungirăm
Veseli, pe moi așternuturi de papură mirositoare
Și pe lăstarii de viță de vie, tăiați chiar atuncea.
135. Iar o mulțime de plop și de ulmi fremătau pe de-asupra
Capului nostru ; cu apa lui sfântă, izvorul de-aproape
Lin murmură dintr'o peșter'a Nymphelor până de vale.
Negri de soare și arși, pe crengi adumbrite de frunze,
Greerii se necăjiau cu cântatul mereu : mai departe,
140. Orăcăiă un brotac în desime, prin rugii de mure.
Și ciocârlanii cântau și sticleții, gemea turturica,
Pe la izvoare zburau numai roiuri de-albine bălane.
Toate 'mprejur mirosiau a vară bogată ș'a toamnă.
Mere și pere-o grămadă, pe jos, la picioarele noastre
145. Și pe delături se rostogoliau, și'ncărcate de roadă
Crengile prunilor pân'la pământ se rupeau încuibate.
Noi desfunderăm atunci poloboace cu vin de vr'o patru

- Ani. Castalide Fecioare, ce stați pe-a Parnasului culme,
 Oare la Pholus în peșteră-i puse 'nainte să beie
150. Chiron moșneagul o cană c'un astfel de vin lui Heracle ?
 Și Polyphem, păcurarul ce sta pe la râul Anàpus,
 Care, vânjosul, zvârliă în corăbii, cu stânci de pe munte,
 Când s'apucase prin staul să țopăie, oare băuse
 Vin ca acela pe care l-ați dres, o ! zeite, cu apă,
155. Lângă altarul Demetrei ce șede veghind pe la arii ?
 Ce-aș mai înfîge lopata în vravu-i de boabe ! Și zina
 Dulce să-mi rîdă, cu mânele pline de maci și de spice !

VIII

CÂNTĂREȚII BUCOLICI

DAPHNIS ȘI MENALCA

Ci-că Menalca, păscând pe la munte oițele sale,
Ii întâlnești cu cireada pe Daphnis, văcarul cel mândru.
Niște copii amândoi și bălani amândoi erau dânzii,
Meșteri de naiu amândoi, amândoi pricepuți la cântare.
5. Deci dar se uită la Daphnis și-ntăiu glăsuește Menalca :

MENALCA

Daphnis, tu paznic de boi mugitori, vrei să cânti tu
[cu mine ?
Cât mi-a fi voia ți-o spun că pe tine te birui din cântec.

Daphnis atuncea-i răspunde și dânsul cu vorbele-aceste:

DAPHNIS

Tu, păcurar de oițe lănoase, naiase Menalca,
10. Poți tu să crăpi și nicipând m'ei întrece din cântec pe
[mine.

MENALCA

Vrei dar acuma să vezi ? Ți-i voia să facem prinsoare ?

DAPHNIS

Vreau s'o mai văd și pe asta. Mi-i voia să fac și prinsoare.

MENALCA

Și ca răsplată ce punem ? La fel și lovită să fie !

DAPHNIS

Eu am să pun un vițel : tu, un miel ca și mă-sa de mare.

MENALCA

15. Miel niciodată n'oiu pune, că strașnic mi-i tata și mama :
Ei într'amurgul îmi numără oile până la una.

DAPHNIS

Ce pui atunce ? Și ce-are să capete biruitorul ?

MENALCA

- Naiul acesta frumos și făcut chiar de mine, din nouă
Tevi, îmbinate și jos și de asupra cu ceară curată.
20. Eu ca răsplată l-aș pune, dar n'oiu pune lucruri de-a' tatei.

DAPHNIS

Naiu ca și tine și eu am întocma ; ș'al meu e cu nouă
Tevi, îmbinate și jos și deasupra cu ceară curată.
Eu de curând îl lipii, ba mă doare ș'acuma un deget :
Trestia când a crăpat, m'am tăiat la un deget cu dânsa.

MENALCA

25. Dară pe noi cine oare ne judecă ? Cine ne-ascultă ?

DAPHNIS

Dac'am chemà pân'la noi pe căprarul acela de còlo,

Cel cu dulăul ținut, care 'n preajma căprițelor bate ?

Și băietanii strigară, căprarul veni să-i asculte.

Dânșii s'au pus pe cântat, el sta judecând între dânșii.

30. Deci dar, întâiul sortit, cântă cu glas tare Menalca.

Daphnis văcarul pe urmă 'ncepeă, răspunzându-i,
[cântarea

Cea păstorească. Menalca așa mai întâiu a'nceput-o :

MENALCA

Văi și voi râuri, din viță de zei, dacă vouă Menalca

Cel care cântă din naiu, zis-a vr'un cântec frumos,

35. Pașteți-i voi bucuros miorițele, iar dacă vine

Daphnis cu juncile lui, n'aibă nici el mai puțin !

DAPHNIS

Voi, o ! fântâni și pășuni, a pământului dulce odraslă,

Dacă pe privighitori Daphnis le'ntrece din glas,

Voi îngrășați-i cireada, iar dacă Menalca pe-aice

40. Vine, să-și pască voios turma 'n belșug de pășuni !

MENALCA

45. Còlo și oaia și caprele fată doi gemeni și plini-s

46. Stupii acòlo de-albini, còlo-s stejarii mai 'nalți,

47. Unde pășește drăguțul de Milon, dar dacă se duce

44. El, se usucă atunci toate, și câmp și păstor.

DAPHNIS

41. Unde te 'ntorci, primăvară-i, pășuni peste tot, pretutindeni

42. Ugere pline, viței mândri și grași peste tot,

43. Unde pășește frumoasa copilă, dar dacă se duce

48. Ea, se usucă atunci toate, și vaci și văcar.

MENALCA

Tapule, soțul căprițelor albe, în fundul pădurii

50. Du-te ! (Iar voi la izvor, caprelor carne, veniți !)
 Dânsu-i 'acòlo, tu du-te și-i spune : „Frumosule Milon,
 Chiar și Proteu, că erà zeu, duceà foci la păscut”.

(Lipsește cuartina lui Daphnis).

MENALCA

Nu vreau nici țara lui Pelops, nici banii vestitului Cressus

Nu vreau să-i am și nici când iute ca vântul să zbor,

55. Ci, de sub stânca aceasta, cântă-voiu strângându-te'n
 [brațe,

Inspre-a' Siciliei mări turma privind-o păscând.

(Lipsește cuartina lui Daphnis și cea din urmă a lui Menalca)

DAPHNIS

Iarna e rea pentru pomi, iară arșița pentru izvoare,

Plasele pentru vânat, iar pentru pasări un laț.

Dorul de-o gingașă fată-i grozav pentr'un om. Tată Zeus,

60. N'am iubit singur : și tu un muieratic ai fost.

Asta cântară băieții atuncea, pe rând, fiecare.

După aceea Menalca 'ncepù și cântarea din urmă :

MENALCA

Cruță-mi tu, lupule, iezii, tu cruță și caprele mele.

Nici să mă vatămi, fiindcă sânt mic și cu turm'asă mare.

65. Cânele meu, tu Cudalbule, -asă de adânc îți e somnul ?

Nu se cuvine să dormi așa greu c'un copil la pășune.

Oilor, voi săturați-vă bine de frageda iarbă :

Nu veți muri doar de foame, căci iarba din nou ar' să deie.

Isss... la păscut, la păscut ! Și umpleți-vă ugerul, toate,

70. Lapte să aibă și mieii și eu să pun caș în panere.

Daphnis pe urmă-a 'nceput cu frumoasa lui voce să
[cânte :

DAPHNIS

Ieri dintr'o peșteră, -o fată cu niște sprincene 'mbinate,
Când am trecut cu junincele, -a zis că frumos sânt, fru-
[mos sânt !

Eu însă nu i-am întors înapoi nici o vorbă mai tare :

75. Ochii i-am pus în pământ și de drum mi-am văzut înainte.

Dulce e glasul junincii ș'a ei răsuflare e dulce,
Dulce-i și vara să stai tolănit la izvorul ce curge.

Ghinda-i podoaba stejarului, merele-a mărului ; vacii
80. Mândră podoabă-i vițeaua, văcarului vacile sale !

Astfel cântară băieții, apoi a vorbit și căprarul :

CĂPRARUL

Gura ți-i plină de farmec și dulce ți-i glasul, o Daphnis!
Cântecul tău să-l asculți e mai dulce ca mierea din fagur.
Ia dar tu naiul acesta, căci tu biruit-ai în cântec.

85. Și, dacă vrei să mă'nveți și pe mine ceva, cât oiu paște
Turma cu tine, ți-oiu da ca răsplată căprița aceasta
Ciută : ea până la buze îți umple găleata de lapte.

Daphnis sări bucuros și din palme bătut-a copilul,
Biruitor, ca și puiul de cerb care-aleargă la măsă.
90. Celălalt se mistuiă de necaz și buimac de'ntristare,
Ca o mireasă mahnită stăteă și Menalcas atunce.
Între păstori, din minutul acela, fu cel mai de frunte
Daphnis, ș'abiă un copil, o luă de nevastă pe Naïs.

IX

CANTĂREȚII BUCOLICI

DAPHNIS ȘI MENALCA

Cântă-mi, o ! Daphnis, un cânt păstoresc și începe-l
[întăiul,

Cântecu 'ncepe-l întâiul ș'apoi să urmeze Menalca,
După ce-ți da vițelușii la vaci și pe sterpe la tauri.
Ei împreună să pască, prin huciu să se 'mprăștie 'n voie,
5. Fără să umble răsniți de cireadă. Tu cântă-mi de-acòlo,
Daphnis, și-apoi să-ți răspundă din cealaltă parte Menalca.

DAPHNIS

Dulce mugește vițica, e dulce și mugetul vacii,
Dulce-i și naiul și glasul văcarului, dulce și-al meu e.
Am un culcuș lâng'un rece izvor și de-asupra-s întinse
10. Pieile juncilor albe, pe care'n prăpastie vântul
Libyei mi le dădù, când rodeau la arbuți, de pe-o culme.
Iară de arșița verii îmi pas'acolò, cât ascultă
Indrăgostitul de vorbele tatălui ori de-ale mamei.

Daphnis așa mi-a cântat și astfel pe urmă Menalca :

MENALCA

15. Etna mi-i mama și eu locuiesc într'o peșteră mândră.
În văgăună de stânci și am eu avuturi atâtea,

- Câte prin vis numa vezi : puzderii de oi și de capre.
Iară pielcelele lor mi le-aștern pe la cap și picioare.
Focul mi-l fac cu stejar și-mi fierb măruntaie 'mpănate.
20. Iarna am ghindă prăjită și nu-mi pasă mie de iarnă,
Nici cât îi pasă de nuci unui știrb, dacă are plăcinte.

- Lor le-am bătut eu atuncea din palme și'ndată lui
[Daphnis
I-am dăruit un ciomag, care singur crescuse 'n ogorul
Tatei și n'ar fi putut să-i găsească cusur nici un meșter.
25. Iar lui Menalca o scoică frumoasă, pe care-am pândit-o
În Icarienele stânci. Eu mâncatu-i-am carnea, tăind-o,
Pentru noi cinci câți eram, în cinci părți : el suflă din
[găoace.

- Mult bucurați-vă, Muze câmpene, și dați la iveală
Cântecul cel ce l-am zis, când am stat cu păstorii aceia:
30. Mie nu care cumvâ să-mi iasă pușchiële pe limbă !
„Grierul grierului și furnica i-i dragă furnicii,
Ulilor ulii, iar mie cântarea și Muza mi-i dragă.
Umple-se casa mea toată de cântec ! Nu-i somnul mai
[dulce,
Nici primăvara când vine grăbit, nici albinelor floarea
35. Nu li-i mai dulce ca Muzele mie. La cine se uită
Ele cu drag, nu-l mai farmecă Circe cu-a ei băătură“.

X

MUNCITORII SAU SĂCERĂTORII

MILON ȘI BUCEU

MILON

Biet lucrător, o ! Buceu, ce necaz a mai dat peste tine ?
Nu poți tăia nici poloagele drept, cum tăiai înainte,
Nici cu vecinul nu seceri în rând, ci rămâi tot în urmă,
Tocma ca oaia pe care'n picior a'nspinat-o un ghimpe.
5. Ce-ai să te faci în deseară tu oare și după amiază,
Dacă din holdă tu de la'nceput nu rătezi chiar nimica ?

BUCEU

Milon, tu stană de piatră nefrântă și carele seceri
Până târziu, ție nu ți-a fost dor nici odată de nimeni ?

MILON

Nu, niciodată. Ce dor muncitorul să aibă de alții ?

BUCEU

10. Treaz din pricina iubirii tu noaptea n'ai stat niciodată ?

MILON

Doamne ferește ! Doar cânele-î rău să se'nfrupte din piele.

BUCEU

Ba că eu, Milon, iubesc aproape de unsprezece zile.

MILON

Eu nici oțet n'am de-ajuns și tu beai de la butie vinul !

BUCEU

Părăginită-i de-aceea și țarina care-i în ușa
15. Mea.

MILON

Și ce fată ce chinue oare ?

BUCEU

A lui Polybota,
Care cântă mai dăunăzi la secere, la Hippocion.

MILON

Prinse dar zeul pe cel vinovat ! Ai găsit tu acum
Ce-ai căutat : o lăcust' ar' să doarmă la noapte cu tine.

BUCEU

Prinzi tu a râde de mine, dar însă nu-i orb numa Plutus,
20. Ci și Amorul cel fără de minte. Nu zi vorbă mare !

MILON

Nu zic de loc. Numa holda aceasta tu dă-o mai iute
Jos, la pământ, și ia 'ncepe vr'un cântec de dragoste :
[astfel

Ai să muncești mai cu drag. Doar erai cântăreț într'o
[vreme.

BUCEU

Voi, Pieridelor Muze, cântați pe sulegeta fată :

25. Toate de care v'atingeți le faceți frumoase, zeițe !

Totți, dragălașă Bombycă, pe tine te fac Syriană,
Slabă și arsă de soare..., eu singur, un fagur de miere.

Și viorica e neagră și floarea cu slove-acintușul :
Totuși pe dânsle 'ntăiu le alegi, să le pui în cunune.

30. Caprele caută drobul și lupul se ține de capră,
Iară cocoara de plug : eu umblu nebun după tine.

Dac'aș aveă bogăția lui Cresus de care se spune !
Chipuri de aur am fi amândoi, închinat-Aphroditei,
Tu cu un fluier, c'un măr sau c'o rujă, iar eu cu vest-
[minte

35. Și încălțări cum se poartă 'n Amycle, chiar nouă nouțe.
Par'că-s de fildeș picioarele tale, drăguță Bombycă,
Glasu-ți mă scoate din minți și să spun cum ești tu...
[nu pot spune !

MILON

Nici n'am știut că Buceu face cântece-așa de frumoase.
Uite ce bine-a știut să păstreze măsura cântării !

40. Prost îs ! Păcat e de barba pe care-am lăsat-o să-mi
[crească !

Totuși, ascultă și tu niște versuri de-a' lui Lityersa :

Tu cea cu silă de rod și de spice, zeiță Demetră,
Holda aceasta tu fă-mi-o ușor de lucrat și mănoasă !

Strângeți poloagele, voi legători, să nu zic'oarecine,
45. Când o să treacă: „bărbați de nimic și simbrie pierdută!“
Iară cotoarele snopilor voi să le'ntoarceți la vântul

De miază-noapte-ori apus, căci spicul atuncea se'ngroașă.

Cei care treeră grâul să fugă de somn la amiază :

Pleava atuncea cu mult mai ușor se desface din spice.

50. Secerea 'ncepeți-o, când se deșteaptă pe câmp ciocârlia,

Iar când se culcă 'ncetați ! Pe zăduf la odihnă vă pune !

Bine-i de broască, băieți ! Ea nu se'ngrijește de-acela

Carele-i dă de băut : din belșug are doar băutură.

Fierbe-ne linteă mai bine, zgârcite vătave : la deget

55. Nu cumvâ tu să te tai, despicând chimionul în două !

Cei care'n soare muncesc așa fel de lucruri să cânte !

Dragostea ta chinuită de foame, Bucèus, e bună

S'o povestească doar maică-ta, când e în pat dimineța.

CYCLOPUL.

Nicias, nu-i nici un leac pentru dragoste altul pe lume,
Nici alifie și nici vr'o făină, socot, fără numa
Zinele care'n Pièria stau : alinarea aceasta
Este pe lume și-i dulce, dar n'o poți găsi așa lesne.

5. Leacul eu cred că prea bine-l cunoști, fiind doctor tu
[însuți,

Și, negreșit, foarte drag celor nouă Zeițe fecioare.

Astfel, străvechiul Cyclop Polyphem, cel din părțile
[noastre,

Bine-a mai dus-o, pe vremea când dragă-i erà Galatea :
Barba-i mijiă pe la gura și tâmplele sale pe-atuncea.

10. Nu-i trimeteà trandafiri, nici șuvițe de păr și nici mere,
Însă nebun o iubiă, de nimica nevrând să mai știe.

Oile sale veniau singurele la staul, adesea,
De la pășunea cea verde, iar el se topiă de iubire,
Còlo pe țărmul ierbos, chiar din zorile zilei, cântând-o

15. Pe Galatea : la inimă rană grozavă-i făcuse
Strașnica zină din Cypru : săgeata-i răsbise ficatul.
Leacul el însă-l găsi și, de sus, de pe-o culme de stâncă,
Astfel cântà Polyphemos, cu ochii pe'ntinsele ape :

O ! Galatea mea dalbă, de ce îți alungi tu iubitul ?

20. Tu cum e cașul de albă și gingașă ca o mieuță,
Ca o vițea de zglobie, cu sânii pietroși cum e poama
Cea aguridă ! Tu vii când somnul cel dulce m'apucă,

- Ș'apoi degrabă te duci, când somnul cel dulce mă lasă :
Fugi ca oița când vede vr'un lup cenușiu, Galatee !
25. Eu m'am aprins după tine din ziua aceea, copilă,
Când ai venit pe la munte cu maică-mea, ca să culegeți
Flori de-acintuș, iară eu v'arătam cărăruia prin munte.
Ah ! și de când te-am văzut și pe urmă, și nici chiar acuma
Nu pot să am alinare. Dar ție mă jur că nu-ți pasă.
30. Știu, dragălașă copilă, eu știu ce ce fugi tu de mine :
Pentru că am o sprinceană păroasă pe'ntreaga mea frunte
Vai ! numa una, și-i lungă, de la o ureche la alta,
Și că am numai un ochiu, iară nasul.. turtit peste buze.
Însă așa cum sânt eu, duc o mie de oi la pășune,
35. Și, la mulsoare, beau laptele cel mai gustos de la ele.
Cașul de loc nu-mi lipsește, nici vara, nici toamna vr'o-
[dată,
Nici dacă iarna-i în toiu : ticsite sânt lesele mele.
Nime nu-i zice ca mine din naiu, din Cyclopii de-aicea,
Când împreună cu mine te cânt, merișorul meu dulce,
40. Noptile-adeșea târziu. Și unsprece pui de cerboaică,
Toți gulerăți, și vr'o patru de urs eu ridic pentru tine.
Însă tu vino la mine ș'atuncea nu-i pierde nimica.
Lasă dar marea verzuie mugind să izbească la țărături :
Noaptea-i petrece-o mai dulce în peșter' alături de mine.
45. Sânt acolo chiparoși cu tulpinele svelte și lauri,
Este și-o iederă neagră ș'o viță cu rod așa dulce,
Este pe-acòlo ș'un rece izvor, o minune de apă :
Etna cel plin de păduri mi-o trimite din alba-i zăpadă.
Cui mai degrabă să-i plac' ale mării talazuri și marea ?
50. Iară de-ți pare că prea sânt păros, atunci am eu la mine
Lemn de stejar și jăratie sub spuză, ce nu se mai stânge.
Și aș răbdă eu să-mi arzi chiar și sufletu'n mine și ochiul
Cel decât care eu nu am nimica mai dulce pe lume.
Mama vai mie că nu m'a născut cu urechi ca de pește,
55. Ca să mă pot cufundă pân'acòlo la tine și mâna

- Să ți-o sărut, dacă nu vrei gurița ! Eu crini ți-ai aduce
 Albi, ori o gingașă floare de mac cu foițele roșii.
 Unii însă 'nfloresc numai vara, iar celălalt iarna,
 Astfel că n'as mai putea să-ți aduc toate florile-odată.
60. Totuși, mândruțo, m'as pune să'nvăț a'nnotă chiar acum,
 Dacă pe mare-un străin ar veni cu corabia 'ncoace :
 Ști-voiu atuncea de ce vă e drag să ședeți în adâncuri.
 Ah ! de-ai ieși, Galatee, pe mal și pe urmă, ca mine,
 Care ș'acū stau aicea, să uiți tu de'ntorsul acasă !
65. Turma cu mine s'o duci la păscut și să mulgi, Galatee,
 Lapte, și cașul să-l faci închegându-l cu cheagul cel acru!
 Mama, ea singură, -mi face necaz și pe dânsa dau vina,
 Căci despre mine ea nu ți-a vorbit nici odată de bine.
 Și doar vedeă că pe fiecare zi mă uscam pe picioare.
70. Eu am să-i spun că, de friguri, îmi arde și cap și picioare,
 Să se mîhnească și ea, că și eu doar destul de mîhnit-u-s.
 Alei, Cycloape, Cycloape, dar unde zburatu-ți-a mintea ?
 Dacă ai plecà la 'mpletit de panere și-ai strînge tu frunză,
 Ca să le-o cari la miori, ai aveà poate minte mai multă.
75. Mulge-o pe asta de-aici, unde-alergi după cel care fuge ?
 Vei mai găsi Galatee pe lume, ba poate mai mîndră.
 Multe copile mă 'mbie cu dânselile noaptea la joacă,
 Multe ! Și dacă le-ascult, chicotesc între dânselile toate :
 Numai că sînt cinevã și eu pe pămîntul acesta.
80. Astfel, cu cîntecul lui, Polyphem alinatu-și-a dorul ;
 Bani să fi dat chiar, de aur, și tot n'ar fi dus-o mai bine !

DRĂGUȚUL

- După trei nopți și trei zile, -ai venit, o ! copilul meu
 Tu ai venit, însă doru 'ntr'o zi 'mbătrânește pe oameni.
 Cât primăvara-i mai dulce ca iarna și mărul ca pruna,
 Și mai lănoasă e oaia ca mielul ; cu cât e mai scumpă
 5. Fata decât o femeie ce-a fost măritată de trei ori ;
 Cât e mai sprinten un pui de cerboaică decât o junincă,
 Privighetoarea cu glasu-i frumos mai măiastră din păsări,
 Tot așa mult bucuratu-m'ai tu și la tine-alergat-am,
 Ca și drumețul la umbra de fag, dacă soarele arde.
10. Eroșii ah ! de-ar suflă peste noi amândoi de-opotrivă,
 Și tuturor de-am ajunge de cântec în vremi viitoare !
 „Fost-au aceștia 'n vremi de demult niște oameni ca zeii:
 Unuia „îndrăgostitul” — așa i-ar fi zis la Amycle,
 Iar în Thessalia, celuilalt i-ar fi zis „amorașul”.
15. Ei s'au iubit de-o potrivă 'ntre dâșii : ca'n vrâsta de aur
 Oamenii iarăși erau atunci când iubiă și iubitul.”
 Astfel să fie, părinte Cronid și voi zei fără moarte,
 Tineri în veci ! Și când rânduri de oameni vor fi două
 [sute,
 La Acherontul cel fără de'ntors oarecine să-mi spună :
 20. „Dragostea ta ș'a iubitului tău cel drăguț e în gura
 Lumii întregi pe pământ, mai ales a flecăilor.” Însă
 Zeii din cer sânt stăpâni și cu-aceste vor face de sigur
 Ceea ce-or vra. Lăudându-ți acum frumusețea, copile,

Nu cred să-mi iasă pe nas beșicuțele, semnul minciunii.

25. Dacă mă superi cumvă, tu iute mă'mpaci și folosul
Mi-i îndoit și eu plec de la tine cu inima plină.

Megarieni din orașul Nisèa, voi meșteri de vâslă.
Fiți fericiți, căci mai mult ca oricine, -ați cinstit pe Diocle,
Cel iubitor de copii, străinul venit din Athena.

30. Strânși împrejurul mormântului său, când dă'n primăvară,
Luptă flecăii să ieie răsplata sărutului dulce.

Cel care buze mai dulci pe buzele altuia pune,
Vine 'napoi încărcat de cununi la iubita lui mamă.
Ah ! și ferice de cel care judec' acele săruturi !

35. Dânsul de sigur se roagă de cel cu ochi vii, Ganymede,
Gura să-i fie ca piatra din Lydia 'ntocma, cu care
Aurul bun de cel fals îl poate cunoaște zaraful.

XIII

HYLAS

Nu numai nouă-l născu, cum credeam, o Nicia, pe Eros,
Zeul — oricare-ar fi el — ce-a născut pe copilul acesta.
Și frumusețea doar n'o vedem noi cei dintâi că-i fru-
[moasă,

Noi ce sântem muritori și n'apucăm ziua de mâne.

5. Dar și feciorul cu pieptul de-aramă a lui Amphitryon,
Care 'nfruntat-a ș'un leu fioros, s'aprinsese de dorul
Unui copil, a lui Hylas drăguțul cu plete frumoase.
Și, ca un tată pe fiu, așa l-a 'nvățat și Heracle
Tot ce'nvățase chiar el, ca s'ajungă viteaz și cu faimă.
10. Nu se lăsă niciodată de el, c'ar fi fost la amiază,
Ori când spre Zeus cu albi telegari se ridic' Aurora,
Ori când la cuib ciripind se 'ntorc pușorii, la muma
Care, pe grinda cea neagră de fum, din aripe tot bate,
Ca, după inima lui, copilul să crească și astfel
15. Dându-se bine pe brazdă cu Hèrcule, om să s'aleagă !
Când a plecat peste mări după lâna de aur Iason,
Fiul lui Eson, și-odată cu el au pornit și vitejii
Cei mai destoinici, din toate orașele, unul și unul,
Iată 'n bogatul Iòlcos veni și călitul Heracle.
20. Fiul Alcmenei, viteaza femeie din târgul Midèa.
Hyla cu el se urcă pe vasul cu bănci o mulțime,
Argo, ce nici nu atinse Isbitele, stâncile negre,
Ci, ca un vultur, țâșni prin vârtoarea cea largă (de-atuncea

- Stâncile-acòlo-s înfipite) și'n Phasul adânc ea pătrunse.
25. Când Găinușa răsare pe cer și când mieii cei tineri
Pasc într'un capăt de lan, pe sfârșite fiind primăvara,
Floarea vitejilor crai atunci se gândi la plecare.
Și, așezându-se toți în scobita corabie Argo,
În Hellespont au ajuns, trei zile mânați de Austru.
30. Iară popasul le fu'n Propontida, pe unde juncanii
'Trag a' Cjanilor brazde și plugu-l tocesc prin țărână.
Ei coborîră pe mal și gătiră mâncarea de sară,
Tot câte doi și cei mulți doar un pat așternură, din frunze.
Căci, de făcut așternuturi, aveau lângă dânșii o luncă,
35. Unde cosiră tufos căprișor ș'ascuțite rogoaze.
Hyla bălanul porni c'un ulcior de aramă, s'aducă
Apă, la masă, lui Hèrcul și lui Telamòn neclintitul,
Care, tovarăși fiind, todeauna mâncau la o masă.
El în curând a văzut o fântână pe-o așezătură.
40. Papură multă crescuse 'mprejurul fântânii și părul -
Fetei cel verde la foi, negelărița cea albăstruie,
Pir cu tulpini târîtoare și țelini bogat - înfrunzite.
Iară la mijlocul apei în horă jucau niște Zine,
Spaima câmpenilor, Zine ce pururea-s fără odihnă :
45. Malis, Nycheia cea primăvărată și Eunica.
Duce flecăul la apă ulciorul cu largă 'ncăpere,
Vrînd să-l cufunde, dar Zinele toate-l apucă de mână.
Pofta iubirii încinse plăpândeale lor inimioare
Dup' Argianul copil. Și grămadă 'n fântâna cea neagră
50. El a căzut, ca atunci când o stea luminoasă din ceruri
Cade'n adâncuri de mări și vâslașul le zice la ceilalți :
„Strângeți din pânze, copii, căci vântul de-acuma-i
[prielnic !“
Zinele - atunci pe băiat plângând pe genunchi îl așează
Și tot îl mângâie - apoi cu du'ose cuvinte. Heracle,
55. Fiul lui Amphitryon, îngrijat de copil, o pornește,
Arcul meotic cel bine 'ndoit apucându-l în mână,

Cum și măciuca, pe care-o ținea todeauna cu dreapta.
Strigă pe Hyla de trei ori atunci, cât putu să răcnească :
Hyla de trei ori l-aude, dar glasul-i ieșea din fântână

60. Innădușit : el aproape fiind, se părea că-i departe.

Cum, dacă leul bărbos, auzind de departe vr'o ciută
Boncăluind pe la munte, leu lacom de carnea cea crudă,
Din vizunie s'aruncă la prada ce-i stă pregătită,
Astfel se zbuciumă Hèrcul de dorul lui Hyla și umblă

65. Făr' de carare, prin spini, și cutreeră loc o mulțime.

Vai de cei care iubesc ! El câte nu trase prin munte
Și prin păduri rătăcind ! Ba uitase cu totul de Iason.
Geme corabia, gata de drum și cu pânzele 'ntinse,
Dar mai pe urmă vitejii le strâng, pe la miezul de noapte.

70. Tot așteptând pe Heracle. Dar el, ca nebunul, se duce
Unde picioarele-l duc : un zeu îi sfâșie ficatul.

Astfel, de-atuncea, cu zeii se numără Hyla cel mândru.
Iar de Heracle vitejii râdeau că-i fugarul corăbii,
Căci a fugit de pe Argo cu trezeci de rânduri de vâsle.

75. El îns' ajunsese la Colchos pe jos și la Phasul cel barbar.

XIV

AMORUL CYNISCĂI

ESCHINE ȘI THYONICUS

ESCHINE

Bine-ai venit sănătos, Thyonice !

THYONICUS

Noroace, Eschine !

ESCHINE

D'apoi de mult n'ai venit !

THYONICUS

De mult. Dară care ți-i păsul ?

ESCHINE

Nu mi-i, Thyonice, bine de loc.

THYONICUS

Din pricina aceasta,

Ești așa slab, cu mustața netunsă și chica zbârlită !

5. A mai venit el și unu' de-a lui Pythagòra dăunăzi :
Galben erà și desculț și ziceà că-i de loc din Athena.

ESCHINE :

Sigur, ș'acela erà 'ndrăgostit ?

THYONICUS

Cred și eu, dar de pâne !

ESCHINE

Tu, cum ți-i felul, glumești, dar pe mine Cynisca mă'n-
[fruntă :

Nu mai am mult și nebun m'oiu trezi : doar un păr cât
[ai rupe.

THYONICUS

10. Tot cum te știu ai rămas, tu dragă Eschine, cam iute !
Toate le vrei după plac; dar spune-mi-o, care ți-i vestea ?

ESCHINE :

Eu, Argianul, geambașul de cai din Thessalia, Agis,
Și Cleonicus din Stratium, toți, ne-adunasem odată
La o beție, la mine la țară. Doi pui de găină

15. Eu le-am tăiat ș'un purcel și le-am scos un Biblinus de
[patru

Ani, c'un miros... chiar atunci ai fi zis c'a ieșit de sub
[teascuri.

Ceapă și melci dup'aceea le-am dat. Chefuirăm noi bine !
De la o vreme, fu vorba să bem fiecare în cinstea

Cui am fi vrut ; trebuia doar atâta : să spui pentru cine.

20. Noi închinăm și rostim câte-un nume, precum ne vor-
[bisem.

Dânsa... nimic ! Şi eu faţă ! Ce inim' aveam, îţi închipui.
 „Taci ? Ai văzut poate-un lup ?“ şugui cineva. Dar
 [Cynisca :

„Măi, ce deştept!“ Erà foc: aprindeai de obrazu-i o lampă!
 Lupul... chiar Lycus erà, feciorul vecinului Laba,
 25. Unu' plăpând, un lungan, care place la mulţi : pentru
 [dânsul

Ea se topeşte de dor ! Faimoasa ei dragoste asta-i !
 Şi la urechile mele-ajunsese doar una ca asta,
 Însă eu n'am cercetat : degeaba-s cu barb' aşà mare !
 Iată-ne-acuma eram în toiul beţiei tuspătru :

30. Lariseianul o'ncepe din capăt cu lupul şi cântă
 Un cânticel din Thessalia... maţe pestriţe ! Cynisca
 Unde se pune pe-un ropot de plâns mai dihai decât fata.
 Cea mititică şi care se cere la mamă-sa 'n braţe.
 Eu însă — tu mă cunoşti, Thyonicus ! — i-am dat pe
 [la tâmplă.

35. Còlea, un pumn, ş'apoi altul. Ea rochi 'atuncea sumete
 Şi 'ntr'o clipeală şi iese pe uşă. „Ah ! pacosteo ! Nu-ţi
 [plac?

Altu-i mai dulce în braţele tale ? Hai ! Du-te ! 'ncălzeşte-ţi
 Cèllalt ibovnic ! Ca merele-ţi curg pentru el nişte lacrimi!“
 După ce hrana le'mbie sub streşnă la pui rândunica,

40. Repede zboară 'napoi, ca să strângă din nou de mâncare.
 Astfel şi ea, ba mai iute, sărì de pe scaunu-i moale,
 Fuga, pe uşă, pe poartă, pe unde picioarele-au dus-o.
 Bună-i zicala cea veche : „Şi taurul scapă'n pădure“.
 Iată că sânt două zeci, apoi opt, apoi nouă şi zece,

45. Astăzi e-a unsprecea zi, mai adaugă două şi iese
 Chiar două luni decând nu ne-am văzut. Că-s buhos ca
 [şi Thracii.

Asta ea n'o ştie ! Lycus e totul : şi noaptea-i deschide.
 Noi nu sântem nici de-o lume şi nu ne ia nimeni în seamă,
 „Megarieni ticăloşi, care n'avurăm parte de cinste“.

50. Și, de-aș fi scos-o măcar de la inimă, toate-ar fi bune !
 Aș ! am gustat, cum se zice, din smoală, ca șoarecul,
 [dragă !
 Iar dacă are vr'un leac îndrăcita de dragoste, nu știu.
 Doară că Simus c'un drum peste mare-a uitat-o pe fata
 Lui Epihalc și s'a 'ntors vindecat. El de-o samă-i cu mine:
 55. Am s'o pornesc peste mare și eu și, de n'oiu fi întâiul,
 Nici cel din urmă soldat n'am să fiu, ci ca oricare altul.

THYONICUS

Tot ce dorești după inima ta, o Eschine, să iasă !
 Dar, dac'așă te socoți, a te duce, nu-i platnic de soldă
 Altul mai bun, pentr'un om care-i liber, decât Ptolemeus.

ESCHINE

60. Ce fel de om e, afară de asta ?

THYONICUS

- Dornic de Muze, iubareț, cuminte și dulce la culme.
 El își cunoaște prietenul bine, mai bine pe dușman.
 Multe la mulți dăruște, n'alungă pe cel care-i cere
 Ce se cuvine să ceri unui craiu (nu se cade, Eschine,
 65. Ori și ce lucru să-i ceri). Dacă-ți place-așă dar cu mantaua
 Prinsă pe umărul drept și, ținându-te bine 'n picioare,
 Poți înfruntă pe 'nscutatul războinic ce tabăr' asupra-ți,
 Fuga 'n Egipt, Eschine, dă fuga ! Căci toți pe la tâmpile
 Incărunțim și, pe urmă, cu timpul, se strecură'n barbă
 70. Firele albe. Să facem ceva, cât ni-i verde genunchiul.

XV

SIRACUZENELE

SAU

FEMEILE LA SĂRBĂTOAREA LUI ADONIS

PERSOANELE

GORG
PRAXINOA { Siracuzene stabilite în Alexandria
EUTYCHIDA, sclava celei dintâi
EUNOA {
PHRYGIA { Sclavele celeilalte
ZOPYRION, copilul Praxinoei
O BABĂ
UN STRĂIN
ALT STRĂIN
O CÂNTĂREAȚA.

GORG (la ușa Praxinoei)

Hei ! Praxinòa e-acasă ?

PRAXINOA

De mult n'ai mai fost ! Sânt acasă,
Gorgo ! Mă miră ș'acuma că vii. Vezi, Eunòa, de-un scaun.
Pune-i ș'o perină !

GORG0

Nu e nevoie !

PRAXINOA

Şezi còlea pe scaun !

GORG0

Valeu ! că nu mai pot ! Teafără greu am ajuns pân'la
[tine,

5. O ! Praxinòa, de-atâta norod şi de-atâtea căruţe.
Numa sandale pe străzi şi bărbaţi care poartă chlamidă !
Drumul e fără şfârşit. Şi tu stai tot mereu mai departe !

PRAXINOA

- Apoi de asta zevzecul acela-şi luă, nu o casă,
Ci o cocioabă, la capătul lumii, să nu fim vecine,
10. Bestie plină de pismă şi pururea gata la ceartă !

GORG0

Draga mea, nu mai vorbi tu aşà de bărbatu-tău Dinon.
Când e copilul de faţă : nu-l vezi cum se uită la tine ?
Fii, Zopyrion, cuminte, drăguţă : nu-i vorba de tata.

PRAXINOA

Jur pe Zeiţă, copilu 'nţelege.

GORG0 (cătră copil)

. Frumos e tăticul !

PRAXINOA

15. Şi mai dăunăzi tăticul acela.. — i-am spun mai dăunăzi:

„Du-te de-mi cumpără de la dugheană, tăticule, sodă
Și suliman” — și când colo, el vine cu sare, lunganul !

:

GORG0

- Și Dioclida, bărbatu-meu, tot așa-i, pacostea pungii:
Ieri, pe cinci piei, nu de oaie, de.. câne, rupturi de tăgârte
20. Vechi și murdare, potlog de potlog, a plătit câte șapte
Drahme ! Dar haide și pune-ți tu rochia ta și mantelul
Și la palatul bogatului craiu Ptolemeu să ne ducem,
Ca să vedem pe Adonis. Aud de regină că face
Mar: pregătiri.

PRAXINOA

La o casă bogată, belșug e în toate !

GORG0

25. Poți dup'aceea să spui ce-ai văzut și la cel care n'au fost.
Vreme-i de mers.

PRAXINOA

Pentru cei fără treabă, -i mereu sărbătoare.

(cu ironie sclavei)

- Lâna tu ia-o, Eunòa, și cată s'o pui, zăpăcito,
Iarăși în cale ! Pisicile umblă să doarmă pe moale.
Mișcă-te. hai, și dă-mi apă degrab' ! Mie-mi trebue apă.
30. Dânsa-mi aduce săpunul ! Ci dă-mi-l ! Ajunge, femeie
Nesățioasă ! Dă-mi apă ! Sărmano, mă uzi pe tunică !
Ho ! da oprește-te azi ! De bine, de rău, sânt spălată.
Unde mi-i cheia, acù, de la lada cea mare ? Mi-o adă !

GORG0

Rochia asta cu crețuri și prinsă cu sponci pe la umăr

35. Bine-ți mai stă ! Cât ai dat, Praxinoa, pe stofă ? ia
[spune-mi !

PRAXINOA

Nu-mi mai aduce aminte de asta: mai bine de două
Mine de-argint și, cu lucrul, stupitu-mi-am sufletul,
[Gorgo !

GORG0

Insă pe plac ți-a ieșit.

PRAXINOA

De asta, așa e, zici bine.

(Către sclavă)

Adă-mi încoace mantelul și pune-mi pe cap pălăria !

(Către copil)

40. Nu te iau, puiule ! Vine Babaua și calul te mușcă.
Plângi cât vei vrea : eu n'am gust să te văd ologit de
[picioare.
Haidem ! Phrygia, tu ia pe copil și te joacă cu dânsul !
Cheamă 'nlăuntru cățeaua și 'nchide și ușa de-afară !

(Pe stradă)

Zeilor, ce de-a mai lume ! Cum oare și când să stră-
[batem

45. Negura asta de oameni ? Furnici fără număr nici capăt !
Tu, Ptolemeu, ai făcut o mulțime de lucruri frumoase,
De când părintele tău e în cer : făcătorii de rele
Nu mai dau azi la drumeți, furișându-se egiptenește.
Râs își făceau înainte toți șolticii și derbedeii,
50. In viclenie dospți și la fel fiind unul cu altul.
Ce-o să ne facem, iubita mea Gorgo ? Ia uite-te caii
Regelui, cei de paradă ! (Unuia din mulțime) Mă calci
[pe picioare, amice!

Roibul cum sare în două picioare ! Turbat e !.. Eunoa,
Ah ! ce cățea ! N'ai să fugi ?... Iși omoară de-acuma stă-
[pânul.

55. Mare noroc am avut c'am lăsat copilașul acasă.

GORG0

Nu te mai teme de-acuma : sântem îndărăt, Praxinoa.
Dânșii în rând au intrat.

PRAXINOA

Că și eu am prins inimă, Gorgo.
Ah ! de copilă, mi-i groază de cai și de șarpele rece.
Haide mai repede ! Holotă mare spre noi se revarsă.

GORG0

(Unei babe)

60. Vii de la curte, mătușă ?

BABA

De-acolo, nepoatelor.

GORG0

Lesne-i

Oare-a intră ?

BABA

Incercând, au intrat și Acheii în Troia,
Fată frumoasă ! Căci toate se fac, dacă 'ncerci a le face.

GORG0

Baba ne-a spus ghicitoarea ș'a sters-o.

PRAXINOA

Femeile... toate

Toate le ştiu, şi cum Zeus luă de nevastă pe Hera !

GORGO

66. Vai, Praxinoa, ia uite-te còlo ce lume-i la uşă !

PRAXINOA

O grozăvenie ! Gorgo, dă-mi mâna ! Tu ia-o, Eunoa,
Pe-a Eutychidei ! De loc n'o slăbi, doară nu mi t'ei pierde.

Toate buluc să intrăm ! Tu țin'te cu dinții, Eunoa !

Valeu ! sărmana de mine ! Hăinuța-mi în două se rupse,
70. Gorgo ! (Către un străin) Pe Zeus mă jur ! Dacă vrei să
[ai parte pe lume

De fericire, păzește-mi, prietene, mantia asta !

STRĂINUL

N'am nici un chip, însă tot voi păzi-o.

PRAXINOA

Vai ! ce îmbulzeală

Mare ! Se 'ndeasă ca porcii.

STRĂINUL

N'ai teamă, cumătră, c'am scos-o

Bine la capăt !

PRAXINOA

Ş'acum şi pe urmă, iubite, să-ți meargă

75. Bine, căci tu avuși grijă de noi. (Către Gorgo) Ce om
[bun şi de treabă !

Dar la strâmtoare-i Eunoa. Hai ! dă, păcătoaso, din coate!
 Bun! „Toate 'nuntru”, cum zice la nunți, când închide:
 [mireasa.

GORGO

Vino, aici, Praxinoa, să vezi mai întâiu ce frumoase
 Alesături ! Ce subțiri ! Sânt vestminte de-a' zeilor oare?

PRAXINOA

80. Ce țesătoare la ele-au lucrat, o ! Athenă prea-sfântă ?
 Ce fel de meșteri făcur' așa bine figurile-aceste ?
 Uite-te cum stau aevea și pare c'aevea se mișcă !
 Nu-s țesături, ci ființe chiar vii. Mare meșter e omul !
 D'apoi Adonis ! Frumos ce mai e ! Și cum zace pe patu-i
 85. Cel de argint, pe la tâmpile cu puf care-acuma-i mijeste !
 Adonis cel îndrăgit de trei ori, chiar și'n Iad îndrăgitul !

ALT STRĂIN

Tacă-vă pliscul ! Ce tot fleoncăniți, păcătoaselor ! Gaițe!
 Gura o cască la orice cuvânt. Au să-mi spargă urechea !

PRAXINOA

- Dec ! Da de unde-ai ieșit ? Ce ai dacă sântem limbute ?
 90. Dă tu porunci la ai tăi : poruncești unor Syracuzene ?
 Și să mai știi că sântem, de obârșie, Corinthiene,
 Cum e și Bellerophonte ! Ca'n Peloponez ne e graiul,
 Și Dorienii au voie-a vorbi limba dorică,-așa cred !
 Dulce Zeiță, de nu ne-am găsi noi stăpânul ! Mi-ajunge
 95. Unul ! (către străin) Habar n'am de tine ! Să nu-mi rază
 [tu banița goală !

GORGO

Taci, Praxinoa, că iat'o să cânte de-acu pe Adonis
 O cântăreață vestită și meșteră, fat' Argienciei,

Care, și anul trecut, a bocit așa bine pe-Adonis.
Știu c'ar' să cânte frumos. O vezi cum se tot fasolește ?

CANTĂREAȚA

100. Tu ce te bucuri de aur, Stăpân' Aphrodită, ce aperi
Gòlgosul, Eryxul nalt și Idalia, uite-l pe Adonis :
Ți l-au adus, la un an, de la râul ce veșnic, Achèron,
Orele cu piciorușe plăpânde, iubitele Ore,
Care 'ntre zei mai zăbavnice sânt, dar mai tare dorite :
105. Ele doar nu vin cu mânele goale, la om, niciodată.
Fiic'a Dionei, o ! Cypris, tu fără de moarte făcut-ai
Pe Berenica, vărsându-i în sin picături de-ambrozie,
Din muritoare ce-a fost, — așa se vorbește de oameni.
A Berenicei copil' Arsinòda, potrivea Elenei,
110. Ție, zeiță cu multe altare și nume, fiindu-ți
Mulțumitoare, -l încarcă pe-Adonis de daruri frumoase :
Stau, din tot felul de arbori, alătura, poamele coapte
Și panerașe de-argint cu fragede flori și răsaduri,
Vase de aur și 'n ele mirezme din Syria. Uite
115. Și aluaturi, pe care femeile noastre, la tavă,
Le pregătesc cu tot felul de flori și cu albă făină,
Și prăjituri cu ulei și turte cu miere prea dulce :
Toate le vezi lângă dânsul în chip de-animale și păsări.
Uite umbrarele verzi, de fraged mărar încărcate,
120. Iar Amorași mititei pe deasupra umbrarelor zboară,
Astfel precum, pe-un copac, pușorii de privighetoare
Zboară 'ncercându-și aripele lor de pe-o creangă pe alta.
Ce abanos ! Ce de-a aur ! Ia uite doi vulturi de fildeș,
Care la Zeus Cronidu' ridică pe micul paharnic !
125. Uite și scoarțe de purpură coala, mai moi decât somnul.
Cei din orașul Milet și păstorii din Samos ar zice :
„Patul de-aici, așternut lui Adonis frumosul, e-al nostru!“
Zace pe pat Cypriana ș'alături Adonis, cu brațe
Trandafirii, de vreo optsprezece ani ori de nouăsprezece.

130. El pe la buze-i cu puf bălăior și nu'nțeapă sărutu-i.
 Astăzi, avându-l pe el, să se bucure dar Aphrodita !
 Iar dimineață, noi toate, când roua din cer o să pice,
 Toate, l-om duce la marginea mării albită de spume
 Și despletindu-ne-apoi, vom descinge vestmintele noastre.
135. Goale la sin, vom începe cântarea cea răsunătoare :
 „Din semizei, numai tu, prea iubite Adonis — se spune —
 Vii și la noi ș'Acherontele treci. N'avu parte de asta
 Nici Agamemnon, nici marele Aias cel plin de mânie,
 Hector, cinstitu 'ntre cei două zeci de feciori ai Hecabei.
140. Nici chiar Patroclu, nici Pyrrhus acel ce s'a 'ntors dela
 [Troia,
 Nici chiar vitejii din vremuri, Lapithii și Deucalionii,
 Nici Pelopizii, nici cei care-s fruntea prin Argos, Pelasgii.
 Fii dar ș'acù priitor și la anul, iubite Adonis !
 Drag tu, Adonis, ș'acuma ne ești și la 'ntoarcere fi-vei“.

GORGŌ

145. Asta-i mai meșteră chiar decât toți, Praxinoa, de cântec:
 Multe mai știe și dulce mai cântă, ferice de dânsa !
 Însă e timp să ne 'ntoarcem : a fi nemâncat Dioclide,
 Și mi-i cam acru bărbatul : să nu-l întâlnești, când i-i
 [foame !
 Adon, adio, draguțule ! Să ne găsești sănătoase !

CHARITELE SAU HIERON

- Muzelor, făce-a' lui Zeus, poezilor, asta li-i dată :
 Să preamărească pe zei și să cânte-a' vitejilor fapte.
 Muzele doar sânt zeițe : pe zei tot zeițele-i cântă,
 Noi.. muritori, și pe cei muritori muritorii să-i cânte !
5. Cine din cei ce trăesc sub alba lumină de soare
 Va mai primi cu plăcere Charitele mele și ușa
 Le-o va deschide ș'apoi le-a trimite 'ncărcate de daruri ?
 Ele se'ntorc mâniate 'napoi, cu picioarele goale,
 Și mă tot muștră pe mine că drumu-l făcură degeaba.
10. Și, supărate din nou, cu capul plecat pe genunchii
 Lor înghețați, ele-așteaptă în fundul deșertului sipet,
 Unde li-i locul mereu, când vin fără nici o ispravă.
 Azi, oare cine-i așa ? Cine-ascult' al poetului cântec ?
 Nu știu, căci oamenii nu mai zoresc, ca'nainte, 'ntru lauda
15. Faptelor bune : pe toți biruitu-i-a setea de aur.
 Fiește care, cu mâna sub haină, pândeste de unde
 Să mai câștige și n'ar dăruî de pe bani nici rugina.
 Ba ți-o și spune pe loc : „mai aproape-i cămașa de piele”.
 „Eu de-aș aveà ! că poezilor zeii li dăruie cinste.
20. Cine s'asculte pe altul ? Omer e de-ajuns tuturor.
 Cel mai de preț e poetul acela ce nu-mi cere plată”.
 Oameni nebuni ! Ce folos de comorile voastre de aur
 Strânse prin casă ? Fac altă cevă cu averea 'nțelepții :
 Trebuie-o parte să dai desfătării, poetului alta,

25. Multe din rudele tale s'ajuți și pe mulți chiar din ceilalți
Oameni, iar zeilor jertfe s'aduci pe altar todeauna.
Iară de oaspeți să fii bucuros și pe dânșii la masă
Să-i îndulcești și, când vor să se ducă, să-i lași a se duce.
Dar mai cu seamă pe-ai Muzelor sacri tălmaci îi cinstește,
30. Pentru ca, până și'n noaptea din Iad, să s'audă de tine,
Nici fără slavă să plângi la râu 'nghetaț, Acherontul,
Ca muncitorul cu palmele pline, din pricina săpii,
De bătături, care-și caină, biet, sărăcia rămasă
Dela părinți. La palatele lui Antioch și Aleva,
35. Șerbi o mulțime-și primeau merticul pe fiecă lună,
Și la feciorii lui Scopas, vițeei mugiau cu duiumul,
Când îi mână la săivane cu vacile cele cornute.
Iar la Creonzii cei ospătători, pe câmpie, la Crannon,
Turme frumoase puzderii duceau în porneală păstorii.
40. Nu se mai bucură însă de ele, de când își dădură
Dulcea suflare în luntrea cea larg' a scârbosului Charon.
Ei, părăsindu-și nămolul de-ăveri și uitați și de oameni,
Veacuri de-arândul zăceau printre morții cei vrednici de
[jale,
- Faimă de nu le dădea 'n viitor, prin cântări felurite,
45. Bardul cel meșter din Ceos, cu lira-i bogat-înstrunată.
Parte de cinste-au avut și sirepii cei iuți de pickoare,
Care veniau încărcăți de cununi dela sfintele jocuri.
Cine-ar mai ști de vitejii din Lycia ori de pletoșii
Fii ai lui Priam, de Cynus acel cu trup alb de femeie.
50. Cine ? de n'ar fi cântat a' vechimii războaie poeții ?
Nici Odisseu, c'a umblat pe la toate noroadele lumii,
Zece mari ani pribegind și'n fundul Tartarului merse
Viu, și-a scăpat și din peșteră, dela Cyclopul sălbatec,
N'ar fi avut el o veșnică slavă ; în noaptea uitării
55. Ar fi rămas și porcarul Eumeu și Philetii, văcarul
Care 'ngrijiă de cirezi, și mărinimosul Laerte,
Dacă, prin cântece, nu-i preamăriă cântărețul ionic.

Oamenii au dela Muze deapururi o 'naltă mărire :

Morților, însă, urmașii le toacă averea pe urină.

60. Însă tot una-i de greu ori să numeri a' mării talazuri,
 Care-s la țarmuri împinse de vânt, de pe marea verzie,
 Ori să tot speli cărămida murdară cu limpede apă,
 Ori să-l îndupleci pe-un om care-i ros de-a arginților poftă.
 Cine-i așa fel... să-i fie de bine ! Și nenumărate
65. Fie-avuțiile lui și mereu tot mai mult să dorească !
 Eu însă unul, decât herghelii de sirepi și de asini,
 Mult mai degrab'aș alege doar cinstea și dragostea lumii.
 Astfel, eu caut la cine să merg și primit să fiu bine,
 Eu și cu Muzele. Pentru poeți doar sânt căile grele.
70. Fără de Muze, copile-a' lui Zeus cu planuri mărețe.
 Nu-i încă cerul trudit să depene lunile, anii,
 Și-au să mai tragă l'al Soarelui car telegari o mulțime :
 Are să fie-un bărbat, ca să aibă nevoie de mine,
 Când s'a purtă ca Achile cel mare ori groaznicul Aias,
75. Lângă Simois, pe șes, la mormântul Phrygianului Ilus.
 Iată c'au și înghețat de pe-acuma, de frică, Phenicii,
 Care trăesc la apus, pe la capătul Libyei tocma.
 Syracuzenii, de-asemeni, apuc'a' lor sulți de mijloc :
 Scuturi de-lozie 'ngreuie brațele lor. Intre dânșii,
80. Ca și vitejii din vremuri străvechi, își încinge Hieron
 Armele. Creasta din coamă de cal îi întunecă coiful.
 Zeus, părinte slăvite, Athenă și tu, o ! Fecioară,
 Care, cu maică-ta, fost-ai sortită 'n bogata cetate
 A Ephyreilor de lângă apele Lysimeleei,
85. Fă ca nevoia cea cruntă s'alunge pe dușmani din țară
 Peste Sardonica mare și numai doi, trei să mai scape,
 Moartea ortacilor scumpi s'o vestească la prunci și ne-
 [veste.
- Și târgoveții să steie din nou în orașele-acele
 Din temelii până'n vârf dărâmate de mâna dușmană.
90. Ei să-și lucreze 'nverzitele-ogoare și nenumărate

Turme de oi, îngrășate cu miile la păscăciune,
 Să behăiască pe câmp și, venind la ocol cu duiumul,
 Cărduri de vaci pe drumețu 'nserat să-l zorească din
 [urmă !

- Plugul să rupă toloacele iarăși, ca iar să le sameni,
 95. Când, de pe arbori, din vârf, pândind pe păstori, la amiază,
 Târâie grierul, iar peste arme să 'ntindă paingâni
 Pânze subțiri și să piară 'ntre noi a' războiului nume !
 Nalta lui slavă să-i ducă poeții atunci lui Hieron
 Chiar peste Scytica mare și până pe unde, cu smoală
 100. Zid uriaș închegându-și, a împărățit Semiramis.
 Unu-s și eu, dar iubesc a' lui Zeus copile pe-atâția :
 Fie ca toți să slăvească pe sicilian' Arethuză,
 Cum și noroadele ei și pe războitorul Hieron !
 Voi, o zeite, cinstite de craiu Eteoclu. Charite,
 105. Care iubiți Orchomèna Minyenilor, dușmana Thebei,
 Eu și de-oparte voi sta, nechemat, dar în casa acelor
 Ce-au să mă cheme, mă duc fără frică, cu Muzele mele.
 N'am să vă las niciodată pe voi, căci făr'de Charite,
 Ce desfătare-i pe lume ? De-aș fi todeauna cu ele !

CÂNTECUL DE LAUDĂ AL LUI PTOLEMEU

Muze, cu Zeus să'ncepem și'n urmă sfârșiți-o cu Zeus,
Când dintre zei preamărim cu cântarea pe cel mai pu-
[ternic.

Dar dintre oameni să fie cântat Ptolemeus în frunte
Și la sfârșit și la mijloc, căci el e mai sus decât ceilalți.

5. Când în vechime eroii născuți din sămânță zeiască
Fapte viteze-au făcut, și poeți își găsiră destoinici.
Eu, care-s meșter de cântec, pe craiu Ptolemeu laudă-
[voiu :

Chiar pentru zei sânt o cinste cântările cele de slavă.

- Când în pădure se duce lemnarul, pe muntele Ida,
10. Ochii-și rotește de unde să'nceapă, căci mulți sânt căturiile
Eu ce să spun mai întâiu ? Doară-s multe de spus și cu
[multe

Zei-l cinstiră pe cel mai puternic din toți domnitorii.

Vrednic eră, din părinți, Ptolemeus Lagidul să facă
Fapte mărețe, odată ce'n minte-și puneă el un lucru,

15. Care prin gând nu putea nimănui să-i treacă vr'odată.
Tatăl ceresc l-a cinstit și pe el deopotrivă cu zeii
Cei fericiți și el are 'n palatul lui Zeus un scaun
Numa de aur. Alături-a-i stă un prietin în scaun :
Zeul grozav pentru Perșii cu mitre vopsite, -Alexandru.
20. Tronul lui Hercule cel ucigaș de Centauri e'n față,
Tron făurit din oțelu' cel tare : acôlo Heracle

- Şede, şi el, la banchete, cu zeii din cer laolaltă,
 Şi de nepoţii nepoţilor lui el se bucură foarte,
 Pentru că fiul lui Cronos din trup le-a luat bătrâneţea
25. Şi, ca urmaşi lui Heracle, se cheamă că-s fără de moarte.
 Căci Heraclidul, viteazul, le vine strămoş deopotrivă
 La amândoi ş'amândoi doar îşi trag din Heracle-obârşia
 Tocmai de-aceea când el, de la masă, sătul de nectarul
 Plin de mireazmă, se duce 'n iatacul iubitei neveste,
30. Unuia arcul i-l dă şi tolba ce-i stă subsuoară,
 Celuilalt ghioaga de fier cu podoaba-i de noduri. Şi astfel
 Ei, în cămara-i divină, la Hebe cu gleznele albe,
 Armele-i duc amândoi şi pe fiul bărbos al lui Zeus.
- Cum strălucia, dintre toate femeile cele 'nțelepte,
35. Spre desfătarea părinţilor ei, Berenica vestita !
 Fiica slăvit'a Dionei, Domniţa din Cypru, i-atinse
 Sinul cel plin de mireazmă cu mâinile ei delicate.
 De-asta se zice că n'a mai fost înc'o femeie 'ntr'atâta
 Dragă bărbatului, cât şi-a iubit Ptolemeus nevasta.
40. Ea îl iubiă şi mai mult : un bărbat numai astfel îşi lasă
 Casa lui toată pe seama copiilor lui, când se duce
 Plin de iubire, spre patul nevesti-sii care-l iubeşte.
 Soţul de nu şi-l iubeşte, femeia-i cu mintea la altul :
 Lesne ea face copii, dar copiii nu-i seamănă tatei.
45. Tu, cea mai mândră din toate zeiţele, sfânt' Aphrodită,
 Grijă de dâns'ai avut şi cu-al tău ajutor Berenica
 Cea cu obrazul frumos, n'a trecut Acherontul cel jalnic:
 Tu ai răpit-o, 'nainte s'ajungă la barca cea neagră
 Şi la luntraşul grozav, care-i trece pe morţi peste apă,
50. Ş'ai aşezat-o 'ntr'un templu, făcând-o părtaşă la cinste.
 Bună fiind, tuturor muritorilor ea le insuflă
 Gingaş amor şi 'ndrăgiţilor chinul cel dulce-al iubirii.
- Oacheşă fată din Argos, iubind pe Tydeu din Calydon,
 Tu l-ai născut pe calăul popoarelor, pe Diomedee.
55. Thetis cu sinii frumoşi a născut pe țintaşu' Ahile

Din Eacidul Peleu : războinice tu, Ptolemeie,
 Lui Ptolemeu cel viteaz te-a născut Berenica vestita.
 Insula Cos desmierdântu-te-atunci, te primi dela mumă,
 Prunc chiar atuncea născut și venit la lumină de ziuă :

60. Căci acolò a strigat pe Ilithya, caré desleagă
 Brâul, copil' Antigonei, pălită de-a facerii chinuri.
 Zina prielnică-i dete-ajutor și'n a' ei mădulare
 Ii strecură alinarea durerii și-asemenea tatei,
 Pruncul iubit se născu. Văzându-l atunci chiuu-a
65. Insula Cos și pe prunc mângâindu-l cu mâinile, -i zise :
 „Fii fericit, o copile, și cinste să-mi dai, cum Apollo
 Dete ostrovului Delos cu brâu de cernite talazuri.
 Dealul lui Triops de-asemenea pune-l în locul de cinste,
 Dând ocrotire la fel Dorienilor care-s alături,
70. Astfel precum și Renèa fu dragă lui Febus Apollo.”

Asta ostrovul a zis și de sus, din văzduhul cu nouri,
 Până'n de trei ori țipat-a un vultur cu zborul prielnic.
 Semn de la Zeus a fost. Doar Zeus le poartă de grijă
 Crailor celor măriți și fruntaș e acela, ce-i este

75. Drag de la nașterea lui : în belșug de-avuție trăește,
 Peste-o mulțime de țări e stăpân, peste mări o mulțime.

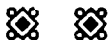
Nenumărate pământuri și neamuri nespuse de oameni
 Fac să-i rodească grâneța sporită de ploaia lui Zeus.
 Inșă ca seșul Egiptului nu mai rodește vr'o țară,

80. Când, revărsându-se, Nilul îi farăcă bulgării umezi.
 Nici așa multe cetăți, cu oameni destoinici la treburi,
 Nu-s în vr'o parte : trei sute de târguri aicea-s clădite,
 Incă trei mii, pe deasupra mai sânt de trei ori câte zece
 Mii și de două ori trei și de trei ori apoi câte nouă.

85. Numai un om, Ptolemeus viteazul, e domn tuturora !
 El din Phenicia, Syria, Libya, are-o bucată,
 Și din Arabia, parte din Ethiopienii cei negri.
 Peste Pamfyli, peste toți și peste Cilicii războinici,
 Și peste Lyci, peste Cariii doriți de războaie domnește,

90. Peste Cyclade e domn : minunate sânt năvile sale
 Care pe mare plutesc. Și pământul și mările toate
 Și vuetoarele râuri de craiu Ptolemeu -s domnite.
 Nenumărați călăreți și oșteni înscuțați o mulțime
 Și înarmați în aramă lucioasă, s'adună împrejur-i.
95. El din avere-ar putea să-i întreacă pe toți domnitorii :
 Zilnic atâta de mult îi intră 'n bogata lui casă
 De pretutindeni ! Popoarele-și caută 'n pace de treburi.
 Nici un vrăjmaș, pân'acuma, trecând peste Nilul cu iezme,
 N'a adus încă, pedestru, războiul în sate străine,
100. Nici n'a sărit pân'acû, dintr'o repede navă, pe țarmuri
 Om înarmat și dușman, ca să fure cirezi din Egipt :
 Astfel de om e stăpân pe câmpiile cele întinse,
 Craiul bălan Ptolemeu, care știe s'arunce cu lancea,
 Și, ca un bun domnitor, se 'ngrijește mereu să păstreze
105. Ce i-a rămas din părinți, ba sporește el însuși avutul.
 Dar în bogatu-i palat nu s'adună degeaba averea,
 Cum e strânsura furnicilor, care lucrează întruna.
 Templele cele slăvite au multe comori dela dânsul,
 Căci todeauna le'nchină și daruri și pârgă de roade.
110. Și din avere dă mult și crailor celor puternici,
 Mult și orașelor și la prietinii lui de ispravă.
 Iară la sfintele jocuri a' zeului Bacus nu vine
 Nici un poet care știe să cânte-o cântare măiastră,
 Căruia el să nu-i facă vr'un dar, răsplătind meșteșugu-i.
115. Pe Ptolemeu, pentru faceri de bine, -l slăvesc și tălmăcii
 Muzelor. Și, pentru omul bogat mai frumos ce să fie
 Altă cevă, decât nume slăvit să câștige 'ntre oameni ?
 Doar și Atrizii cu ast' au rămas, căci nămolul de planuri
 Câte le-au fost dobândit, când luară palatul lui Priam,
120. Fură 'nghițite de noaptea, de unde nu-i chip a te'ntoarce.
 Singur din oamenii cei care-au fost și din cei care astăzi
 Calcă țărâna și urma lor caldă rămâne pe țărână,
 El închină și părintelui său și iubitei lui mume

- Temple cu fum de tămâie și-i puse pe dânșii în chipuri
125. Mândre, de aur și fildeș, ca ei s'ocrotească pe oameni.
Când împlinitu-s'au lunile, ard pentru dânșii atuncea
Coapse de boi îngrășați, pe altarele roșii de sânge,
El și nevasta-i voinică : pe-un însurățel în iatacu-i,
Nu l-a cuprins de mijloc o femeie mai bună ca dânsa :
130. Ea își iubește din suflet bărbatul și fratele. Astfel
Fost-a și nunta cea sfântă a nemuritorilor, care
Domni ai Olympului fură născuți de puternica Rhea.
Iris, fecioară ș'acuma, spălată pe mâni cu mirezme,
Numai un pat, ca să doarmă, le-așterne lui Zeus și Herei.
135. Craiu Ptolemeu, să trăești ! Deopotriv' amintî-voi de
[tine,
Ca și de ceilalți eroi, și cred că zadarnică vorbă
Nu voi grăi 'n viitor. Dela Zeus tu cere virtutea !

EPITHALAMUL ELENEI

Deci, într'o zi, la bălanul Menèlau, în Sparta, făcură
 Horă, în fața ietacului cel zugrăvit chiar atuncea,
 Douăsprece fecioare, -o minune de fete spartane,
 Cele dintâi din cetate, cu flori de-acintuș în cosițe,

5. Când pe copila lui Tyndar pețind-o, pe draga Elenă,
 A' lui Atrèus mai tânăr fecior în ietac o închise.
 Toate cântau și băteau, după cântec, pământul, cu pașii
 Impleticiți, și palatul vuiă de cântarea de nuntă :

„Ai adormit așa dar de pe-acuma, iubitele mire ?

10. Nu te mai ții pe genunchi? Ești așa de prietin cu somnul?
 Ori că băut-ai cam mult și pe pat te-ai trântit tu acuma?
 Tu trebuiă singurel să te culci, dacă-ți fuse degrabă,
 Și pe copilă s'o lași cu fetele până la ziuă,
 Să se mai joace pe lângă iubita ei mumă, căci astăzi,

15. Mâne și an după an, o ! Menèlau, a ta e nevasta !

Prea fericitele mire, om bun strănută, când în Sparta
 Cu domnitorii ceilalți ai venit, ca să-ți cauți norocul.
 Singur, de socru-i aveă, din eroi, pe feciorul lui Cronos:
 În așternut a venit lângă tine copila lui Zeus.

20. Și 'ntre-Aheence nici una ca dânsa nu calcă pământul :
 Ea o să nasc' o minune de prunc, dacă-i seamănă mamei.
 Noi cu Elena de-o seamă eram ș'alergam împreună,
 Unse pe trup ca bărbații, la apele lui Eurotas,
 Toate, de patru ori șaizeci, o gloată de tinere fete :

25. Nu e nici una să n'aibă cusur, de-o asemeni cu dânsa.
Fața-i frumoasă-și arat' Aurora, o ! Noapte prea sfântă,
Și primăvara cea dalbă, când iarna se duce departe :
Astfel, cu păru-i de aur, luciă printre noi și Elena.
Holda cea naltă-i podoabă câmpiilor celor mănoase,
30. Și chiparosul grădinii și carului calul thessalic :
Astfel și trandafiria Elenă e-a Spartei podoabă.
Nime nu toarce 'n paner un tort mai frumos decât dânsa,
Nici n'a tăiat dintre furcile 'nalte o pânză mai deasă,
La măestritul războiu, zvârlind printre rosturi suveica.
35. Iar când o cântă pe-Artēmis ș'Athena, zeița pieptoasă,
Nime nu știe să-i zică din liră, cum știe Elena,
Ea, în ai căreia ochi o lume de doruri s'adună.
O ! drăgălașă, frumoasă fecioară, de-acù ești nevestă!
Noi, dimineată, ne-om duce pe lunca 'nfrunzită, la locul
40. Unde-alergăm, să culegem cununi cu mireazmă plăcută,
Numai la tine cu gândul fiind, o ! Eleno, ca mieii
Încă sugari, ce duc jindul mereu după ugerul oii.
Și din trifoi care crește pe jos împletind o cunună,
Cele dintâi, o vom pune 'n platanul cu ramuri umbroase.
45. Paos, apoi, de ulei curgător picură-vom din vasul
Cel de argint, sub platanul umbros, și pe coajă-i vom scrie,
Ca trecătorul să poată citi, după dorice datini,
Vorbele-aceste : „Cinstește-mă ! Eu îs copacul Elenei!“
Fii sănătoasă, mireasă ! Zeiescule ginere. -adio !
50. Vouă Latona ce crește pe prunci, să vă deie Latona
Măndre odrasle și fac' Aphrodita ca voi de-opotrivă
Să vă iubiți, iar Cronidul averi să vă dea, nesecate,
Pentru ca ele, mereu, dela nobili la nobili să treacă !
Voi în suspine de dor și de dragoste, unul la sinul
55. Altuia 'n tihnă dormiți, dar treziți-vă 'n zorile zilei :
Când o să cânte cocoșul întâiu, ridicând, din culcușu-l,
Gâtul cu pene frumoase, și noi ne-om întoarce, în zăă.
Hymen, te bucură, o ! Hymenee, de nunta aceasta !“.

XIX

HOȚUL DE MIERE

O ticăloasă de-albină 'nțepase odată pe Eros,
Care fură niște faguri din stup. Degețelele-i toate
l le împunse la vârf, de-l dureă și suflă el în mână
Și cu piciorul băteă în pământ și săriă. Aphroditei
5. Rana-i atunci arătă și se plânse c'o ființ'asă mică,
Cum e albina, e'n stare să facă o ran'asă mare.
Dar Aphrodita, rizând : „Ce-? Nu ești și tu ca albina ?
Cât ești de mic și ce-adâncă e rana săgeților tale !”

PĂSTORAŞUL

Dulce voind s'o sărut, Eunica mă râse, ba încă
 Asta mi-a zis pe de-asupra 'n badjocură : „Fugi de la
 [mine !

Tu, un văcar, şi vrei buzele mele, sărmane ? Eu nu ştiu
 Să mă iubesc cu ţărani, ci să dau târgoveţilor gură.

5. N'ai mai ajunge să pupi nici în vis a mea gură frumoasă !
 Cum te mai uiţi ! Cum vorbeşti ! Şi cum şuguiеşti ca
 [ţărani !

Blând mă mai chemi şi potop de cuvinte îţi iesă din gură !
 Uite ce gingaşă barbă mai ai şi ce plete frumoase !
 Buzele tale sânt bolnave, uite, şi mânilе negre.

10. Vai ! şi cum miroşi ! Hai, pleacă de-aici, că mă spurci şi
 [pe mine !“

Asta zicându-mi, în sinu-i de trei ori scupă Eunica
 Şi mă privi, dup'aceea, din cap până jos la picioare.
 Ş'apoi din buze strâmbă şi chiorîş se uită ea la mine.
 Şi fasolindu-se mult şi fudulă de-a ei frumuseţă,

15. Ea se hlizi şi mă râse. Fierbeă chiar şi sângele 'n mine :
 Roş mă făcu de necaz, ca roza cea plină de rouă.
 Ea m'a lăsat şi s'a dus, dar în suflet port încă mânia.
 Pentru c'a răs o femeie de stradă de mine, drăguţul.
 Nu sânt eu oare frumos ? O ! spuneţi, păstori, adevărul !

20. Oare vr'un zeu m'a făcut să fiu altul. aşă, fără veste ?
 Doar pân'acù-mi înfloriă pe obraz frumuseţa cea dulce,

Tocmai ca iedera prinsă pe-un trunchiu. Aveam barbă
[frumoasă,

Pletele mele, ca țelina, se revărsau pe la tâmpile,
Fruntea mea dalbă luciă de-asupra sprincenelor negre.

25. Ochii mai tare-mi sticliau decât ochii focoși ai Athenei,
Buzele mele mai moi decât cașul erau și din gură
Vorba mai dulce-mi curgea decât mierea ce iese din fagur.
Dulce-i și cântecul meu, când îi zic ori din nău ori din
[fluier,

Ori dintr'un fluier pieziș ori din țeavă de trestie numa.

30. Toate femeile spun că-s frumos, pe la munte și toate,
Toate mă pupă : doar ea, târgoveața, nu-mi dete guriță.
Pentru că sânt un văcar, a trecut și n'a stat să m'asculte.
Dară pe văi nu-și duceă și Dionysos vacile sale ?
Nu știe dânsa că după un văcar nebună Aphrodita

35. Și păstori pe la munte, prin Phrygia ? Ea cu Adonis
Nu s'a iubit prin păduri ? Nu l-a plâns în păduri pe
[Adonis ?

Dar Endymion ce-a fost ? Nu boar ca și mine ? Și Luna
Nu-l îndrăgi pe boar și, plecând din Olymp după dânsul,
N'a venit oare la tânăr, în văile muntelui Latmos ?

40. Rhea, tu încă jelești un boar. Ba și tu, o ! Cronide,
Dup'un copil de la boi n'ai umblat prefăcut într'un vultur ?

Dar Eunica n'a vrut nici de cum pe boar să-l sărute,
Ea, că-i mai tare decât Aphrodita, Cybela și Luna.

Fă însă tu, Aphrodito, să nu-și mai sărute dragutul

45. Nici în oraș, nici la munte și singură noaptea să doarmă !

PESCARIII

Numai nevoia stârnește, Diôphante, tot meșteșugul :
 Ea doar ne'nvaț'a munci, căci grijile cele cumplite
 Nu le dau pace de loc muncitorilor nici chiar să doarmă.
 Dacă vreunul din ei ațipește puțin peste noapte,

5. Grijile vin fără veste și repede-i tulbură somnul.

Doi năvodari mai bătrâni s'odihniau tolăniți împreună
 Intr'o colibă de stuh, pe mușchiul uscat de sub dâșii,
 Lângă peretele cel de frunzar. Lângă dâșii aproape,
 Stau la pământ măestriile lor de prins pești : coșulețe,

10. Trestii, cârlige, momeli coperite cu ierburi de apă,
 Undiți și vârșe, căpcănila cele din stuh împletite,
 Vâsle, odgoane ș'o luntre 'nvechită pe niște propteale,
 O rogojină îngustă sub cap, și căciuli și vestminte.
 Iată averea pescarilor toată, uneltele toate.

15. N'aveau nici cheie, nici ușă, nici câne : degeaba aceste
 Toate credeau că le sânt : sărăcia-i păziă doar pe dâșii.
 Nici un vecin nu eră pe-aproape de dâșii, doar marea
 Blând în colibă izbiă, scăldând-o cu apele sale.

Nu eră încă la mijlocul drumului carul Selenei :

20. Munca lor zilnic'atunci i-a trezit și, gônind de pe gene
 Somnul, pescarii cei doi începur'a vorbi între dâșii :

ASPHALION

Mînte, prietine, cel care 'ntr'una tot spune că, vara,
 Noptile se micșurează, când ziua e-atîta de lungă.

Ce de-a mai vise-am avut pân'acuma și nu-i încă ziuă !
 25. Nu cumvâ oare-am uitat eu de tot cât de mare e noaptea ?

TOVARĂȘUL

Nu te mai plânge de vara cea mândră, Asphalion.
 [Timpul

Nu și-a ieșit el așa, dela sine, din drumu-i, ci grija
 Somnul ți-l tulbură ție și-ți face și noaptea mai mare.

ASPHALION

Visele știi tălmăci ? Eu avui numai visuri frumoase.
 30. Nu vreau să n'ai și tu parte, de-asemeni, de visele mele.

TOVARĂȘUL

Tu dar, ca peștele, 'mparte și visele tale cu mine.
 Căci, dacă judec eu bine cu mintea, acela e numai
 Meșter de vise tălmăciu, cărui mintea e singurul dascăl.
 Fără de-aceea, și timp noi avem : ce să faci tu acum
 35. Còle, culcat pe frunziș, lâng'a' mării talazuri, când nu
 [poți
 Ochii să'nchizi nici de loc ? Dar în spini e măgarul și
 [lampa
 In pritaneu și se zice că pururi veghează. Dar spune-mi
 Ce-ai văzut noaptea prin zis : dacă vrei, unui soț po-
 [vestește-i !

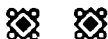
ASPHALION

Cum adormit-am aseară, zdrobit de-oboselile mării,
 40. (Mult nu mâncasem, căci noi de cu vreme stăturăm la
 [masă
 Și, dac' amînte-ți aduci, ne cruțărăm stomacul) pe-o
 [stîncă
 Eu mă făceam și, de jos, pândiam ahtiat de pe stîncă
 Peștii, cu undița tot clătinând nada cea 'nșelătoare.

- Unul mai mare la undiț'a dat (doar în somn todeauna
 45. Pâne visează tot cânele numai, iar eu numai pește !).
 El se prinsese 'n cârlig și sânge-i curgea de la rană.
 Undița eu o țineam încujbată : așa se zbătea el !
 Mânile-atunci întinzând, m'am plecat opintindu-mă
 [strașnic:
 Cum să prind pește-așa mare cu slabe cârlige de undiți ?
 50. Apoi, încet l-am zmuncit, aducându-i aminte de rană,
 Undița'n voie-am lăsat-o ș'am tras, când văzui că nu
 [fuge.
 Astfel am scos-o la capăt și prins-am un pește de aur,
 Numai și numai de aur, dar frica grozav mă cuprinse
 Nu cumvâ oare să fie vr'un pește iubit de Poseidon
 55. Ori poate chiar un odor de-al zeiții albastre. -Amphitrita.
 Peștele-apoi din cârlig binișor l-am desprins, tot cu frică
 Aur din gură-i nu care cumvâ pe cârlig să rămână.
 Când l-am văzut pe uscat ș'am fost sigur de dânsul,
 [atuncea
 Eu m'am jurat că, nici când, n'oiu mai pune piciorul pe
 [mare,
 60. Ci c'am să stau pe pământ și, cu aurul meu, să fiu rege,
 Când... m'am trezit. Tu, iubite, de-acù te socoate cu
 [mintea :
 De jurământul pe care-l făcuî mie tare mi-i frică.

TOVARĂȘUL

- Frică să n'ai tu de fel : n'ai jurat, căci nici pește de
 [aur
 N'ai mai găsit, cum visat-ai : doar visul e-asemeni min-
 [ciunii.
 65. Dar, dacă fără să dormi, mai bați tu aceste meleaguri,
 Trage nădejdea ș'a viselor : cată-ți un pește de carne,
 Ca să nu mori chiar de foame cu visele tale de aur !

DIOSCURI

Cânt pe feciorii lui Zeus, de scut purtătorul, s'ai Ledei,
 Castor și Pollux, bărbatu 'nfricat în bătaia cu pumnii,
 Când își încinge pe mâni, pân'la coate, curele de taur.
 Iată de două, de trei ori acum eu cânt pe feciorii

5. Fetei lui Thestiu, pe frații cei doi din Lacedemona,
 Cei care scapă pe oameni, când sânt într'o cumpănă mare
 Și pe sirepii speriați prin crâncena valm'a bătaiei,
 Mântuie vase pe mări, când, făr' să le pese de stele
 Care-asfintesc și răsar, se izbesc de grozavele vânturi.
10. Val uriaș ridicând furtunile 'n coada corăbii,
 Sau dinspre cioc sau pe unde li-i pofta la fieștecare,
 Il prăbușesc peste vasul scobit și-i sfârâmă pereții.
 Spânzur'atunci măiestriile vasului, pânzele toate,
 Rupte la voia 'ntâmplării și ploaia tot curge șiroaie.
15. Iată și noaptea se lasă din cer, pe când marea cea largă
 Muge bătută de vânt și de groaznicul ropot de grindeni.
 Voi îns'atunci, chiar din fundul prăpastiei, scoateți afară
 Năvile cu corăbierii ce nu mai credeau să trăească.
 Repede stă din bătaie și vântul, iar luciul mării
20. Râde, pe dată se'mprăstie norii în coace și'n colo,
 Ursele iarăși se văd și 'ntre Asini, steluța umbrită,
 Ieslea, vestind corăbierilor vreme frumoasă pe mare.
 Voi, care stați de-ajutor muritorilor, dragi de-opotrivă,

Voi, călăreți, chitariști, luptători, o ! voi, meșteri de
[cântec,

25. Oare pe Pollux să'ncep mai întâiu a cânta ori pe Castor?
Eu pe-amândoi voi slăvi, dar întâiu voi începe cu
[Pollux.

Argo, scăpând așadar de stâncile cele izbite,
Cum și de gura grozavă a Pontului plin de zăpadă,
Pân'la Bebryci a ajuns, cu-ale zeilor scumpe odrasle.

30. Iar acolo, de pe ambele laturi, bărbați o mulțime
Se coborîră pe-o singură scară din nava lui Iason.
Ei, pe nisipul cel gros de pe coasta ferită de vânturi,
Și-au așternut de culcare ș'aprinseră foc din surcele
Castor cel meșter de cai și Pollux cel rumen la față
35. Singuri prin munte mergeau, rătăciți de tovarășii ceilalți
Și se uitau la pădurea sălbatecă și felurită.
Ei au găsit un izvor nesecat sub o netedă stâncă,
Șipot cu ap'asă multă și limpede. Iar înlăuntru,
Par'că erau de cristal ori de-argint pietricelele'n apă !
40. Lângă fântână, pe-aproape, crescuse molizii nămornici,
Plopi alburii și platani, chiparoșii cu vârfuri pletoase,
Flori cu miros, ce spuzesc prin livezi, când s'a dus pri-
[măvara,
Drag seceriș pentru munca albinelor celor păroase.
Iată pe-acòlo stătea un bărbat uriaș, la vedere
45. Groaznic : de pumnii cei tari urechile lui sânt strivite,
Pieptu-i grozav și spinarea cea lată, cu carnea ca fierul,
Stau bulbucate. E-o namilă. Par'că-i bătut cu ciocanul.
Mușchii, pe brațele lui cele zdravene, stau, pe sub umeri,
Ca bolovanii pe care puhoiul ce crește din ploaie,
50. Rostogolindu-i la vale 'n vârtejuri grozave de apă,
I-a netezit și i-a ros. Pe gât și pe spetele sale,
Spânzur 'o piele de ieu, în ghiarele ei acățată.
Pollux, pumnaciul ce birue'n luptă, -i vorbește întâiul :

POLLUX

Bun întâlnişul, om bun ! A cui o fi ţara pe-aicea ?

AMYCUS

55. Bun întâlniş delă oameni ce nu i-am văzut nici odată ?

POLLUX

Frică să n'ai : zi mai bine că vezi nişte oameni de treabă.

AMYCUS

N'am, şi nici nu se cuvine ca asta s'o 'nvăţ de la tine.

POLLUX

D'apoi sălbatec şi mândru mai eşti şi te mânii la toate !

AMYCUS

Eu sânt aşă cum mă vezi. Doară nu vin să-ţi calc pe
[moşie.

POLLUX

60. Dac'ai veni, te-ai întoarce cu daruri de oaspete-acasă.

AMYCUS

Oaspe să nu mă poşteşti şi nimic nu-i aveà de la mine.

POLLUX

Nici de băut nu mi-i da din izvorul de aici, blestemat ?

AMYCUS

Şti-vei când buzele debălăzate ţi-or arde de sete.

POLLUX

Spune-mi : cu bani ori cu alta răsplat'aș putea să
[te'nduplec ?

AMYCUS

65. Brațele tu să ridici și să stai unui om împotrivă !

POLLUX

Ca un pumnaciu să te'nfrunt ori punându-ți și piedică
[încă ?

AMYCUS

Pumnii acuma 'ntinzând, nu-ți cruța nici de loc mește-
[șugul.

POLLUX

Ei, și pe cine ghionți-voiu cu pumnii încinși în curele ?

AMYCUS

Vezi-l aici pe pumnaciu : el n'o să se cheme muiere.

POLLUX

70. Gata-i și-al luptei câștig, pentru care ne-om bate'm-
[preună ?

AMYCUS

Eu sânt al tău, tu al meu, dacă fi-voiu mai tare ca tine.

POLLUX

Astfel se bat între ei și cocoșii cu roșie creastă.

AMYCUS

Ori că ne-om hate ca niște cocoși ori ca lei de ne-om
[bate,
Nu vreau de loc să luptăm pentru altă răsplăt'a izbânzii.

75. Zise și dintr'o găoace de scoică el scoase un muget :
Cum a umflat-o. pe loc, sub umbroșii platani, s'adunară
Cei ce se poartă cu pletele lungi todeauna, Bebrycii.
Castor și dânsul, ne'nfrântul războ'nic, se duse să-i cheme
Dela corabia magneziană, pe ceilalți tovarăși.

80. După ce dar cu fășii din piele de taur încins-au
Mânele lor și pe brațe 'nfășatu-s'au ei în curele,
Înaintară la mijloc, suflând a vărsare de sânge.
Ei se căzniră dintâiu o mulțime, cu-aprindere multă,
Care dintr'înșii să aibă în spate lumina de soare.

85. Tu ai înfrânt uriașul, o ! Pollux, cu-a ta iscusință,
Și lui Amycus în față-i băteau ale soarelui raze.
Dânsul, cu suflet aprins de mânie, pășește nainte,
Vrând să-l lovească cu pumnii. Atuncea feciorul lui
[Tyndar

Drept în bărbie-l pocnește. Amycus s'aprinde mai tare
90. Și se 'ntețește la luptă, s'apleacă și, cât e de mare,
Tabăr' asupra-i. Bebrycii dau chiote ; de cealaltă parte,
Îl îndemnau și vitejii la luptă pe Pollux vânjosul,
Căci se temeau ei să nu-l grămădească la loc de strâm-
[toare

Și să-l răpuie vlăjganul acesta, leit un Tityos.
95. Dar și feciorul lui Zeus răsare când colo, când iceda
Și tot îi cară cu mâinile pumni și-l oprește'n pornirea-i
Pe-al lui Poseidon fecior, deși uriaș eră dânsul.
Stete dar beat de loviri și din gură scuipă niște sânge
Rău. Vitejii bătură din palme cu toții de-odată,
100. Când îi văzură grozavele răni pe la fălci și la gură .

Ochii mai mici îi erau, căci umflat eră dânsul la față.
 Craiul apoi înșelându-l cu pumnii din ori și ce parte,
 Il zăpăcește, ș'atuncea, văzând că se pierde cu firea,
 Drept în sprincene-l izbește cu pumnul, la mijloc, de-
 [asupra

105. Nasului, până la os îi zdrumecă fruntea : rănitul,
 Cât e de lung, se prăvale pe spate, pe iarba 'nflorită.
 Când s'a sculat, s'a aprins de isnoav 'o 'ndârjită bătaie,
 Ș'unul pe altul atunci se striviau în izbiri de curele.
 Dar căpitanul Bebrycilor numai la piept îl ghiontește
110. Și mai în jos de grumaz, pe când celălalt, Pollux ne'n-
 [frântul,

Fața-i întreagă-i sluția lui Amycus cu răni uricioase.
 Carnea pe el se strângea, de sudori, și pe dată, din mare,
 Mic s'a făcut, pe când celuilalt munca sporindu-i într'una,
 I se făceau tot mai pline, mai rumene-a lui mădulare.

115. Cum l-a răpus a' lui Zeus fecior pe mâncăul acesta ?
 Spune, zeiță, doar știi, iară eu care-s numa tălmaciul
 Altor, voiui povestî ce vrei tu și așa cum îți place.
 Măre, voind și Amycus a face o mare ispravă,
 Mâna cea stâng'a lui Pollux cu mâna lui stâng'o apucă,
120. Incovăindu-se 'n lături ; apoi, tăbărind cu cealaltă,
 Zdravănu-i pumn îl repede spre dânsul, din laturea
 [dreaptă.

Să-l fi ajuns, îl răniă pe regele cel din Amycle !
 Dar se ferî el cu capul ș'atunci, cu puternica-i mână,
 Când îl pocnește sub tâmpla din stânga, și umăru-i saltă.

125. Sângele negru pe loc năpădește din tâmpla crăpată.
 Gura-i lovește pe urmă cu stânga, de-i dârdăie dinții,
 Și tot îi cară la ghicături și'ntr'una-l pumnește pe față,
 Până-i zdrobește obraji. Atunci, aiurit, se prăvale
 Cât e de lung, la pământ, și se lasă de luptă și'ntinde
130. Brațele lui amândouă, căci moartea-i aproape de dânsul.
 Totuși, deși l-ai bătut, nici un rău n'ai făcut lui Amycus,

Pollux pumnaciule ! El ți-a jurat cu sfințenie mare,
 Martor chemând pe părintele său, pe Poseidon, din mare,
 Cumcă, de buna lui voie, el n'a mai fi rău cu străinii.

135. Eu te-am slăvit, o ! Stăpâne. Pe tine cântă-voiu de-
 [acuma,
 Castor, lăncer, călăreț, Tyndarid înzeuat în aramă.

Fiii lui Zeus, cei doi, furaseră două copile,
 Fete de-a' lui Leucip ș'acuma fugiau împreună.
 Dară logodnicii lor se țineau după dânșii, feciorii
 140. Lui Apharëus, doi frați, Lynceu și puternicul Idas.
 Ei, când sosiră la măgura mortului tat' Aphareus,
 Unii la alții din carele lor tăbăriră cu toții :
 Brațele lor încărcate-s de lănci și de scuturi boltite.
 Zise Lynceus atunce, răcnind de sub coif cu putere :
 145. „Răilor, ce vă e poftă de harță ? Și cum cu de-asila
 Dați la miresele altora ? Stați cu cuțitele goale ?
 Nouă Leucip ni le dete cu zestre pe fetele-aceste,
 Nouă dintâiu mai de mult, și-a făcut jurământ pentru ele.
 Dar, de nevestele altora dornici, cum nu se cuvine,
 150. Ba cu catări, ba cu boi, ba chiar și cu alte avuturi,
 Voi l-ați întors pe Leucip și-ați furat ale noastre mirese.
 Totuși, de multe ori, la amândoi vă spuneam eu în față
 Vorbele-aceste, chiar eu, deși nu s'asă de vorbareț :
 „Asta de loc nu li șede frumos unor crai, o ! prietini,
 155. Să mai petească neveste, ce-și au doar logodnicii gata.
 Mare-i doar Sparta și-i mare Elida, a cailor mamă,
 Cum și Arcadia plină de oi și orașele-aheie,
 Argos, Messena și țara Corinthului, țărnul sisyfic ;
 Sânt o mulțime de fete pe-acolo, crescute prin casă
 160. Chiar de părinți, nici urite la chip și nici fără de minte :
 Lesne din ele, pe care-ați voi, le-ați lua de neveste !
 Mulți ar voi niște oameni de viță să aibă ca gineri,

Și, dintre toți domnitorii, voi sânteți vitejii de frunte,
Voi, și părinții, și dunga bătrân'a părinților voștri.

165. Însă, lăsați, o ! prietini, ca nunta aceasta s'o ducem
Pân'la sfârșit : pentru voi chibzui-vom o alta cu toții".

Asta ades vă ziceam, însă vorbele-mi trecere n'aveau:
În curgătoarele valuri le duse bătaia de vânturi !

Vai ! că tirani mai erați și de piatră ! Dar, haide, ș'acuma
170. Voi ascultați-ne, doară ne sânteți veri buni după tată.

(lipsește sfârșitul vorbirii lui Lynceu și începutul răspunsului
lui Castor).

„Dar, dacă inima voastră pofteste războiul și'n luptă
Dreaptă, prin sânge, noi trebuie-acù să curmăm dușmănia,
Idas, atuncea, cu fratele meu, prea puternicul Pollux,
Brațele nu le mai vâre în lupta cea mult urgisită.

175. Iară Lynceu și cu mine, 'ncheiem sfadălia cu arma,
Noi, că sântem și mai tineri ; părinților noștri prea multă
Scârbă să nu le lăsăm : destul e un mort la o casă.

Ceilalți atunci, bucurând pe tovarăși, vor merge la nuntă,
Nu la mormânt, și-or lua de soții pe copilele-aceste :
180. Drept e de-o ceart'asă mare să scapi cu puțină durere".

Zice și nu eră Domnul să-i facă zădarnică vorba.

Deci dar acei ce erau mai în vârstă, -au lăsat de pe
[umeri

Armele, jos, pe pământ, iar Lynceu a pășit înainte,
Zdravăna-i lance 'nvârtind pe sub marginea pavezei sale.

185. Castor și dânsul de-asemeni își tot răsucia 'ascuțișul
Lăncii ; pe capete le fâlfâiau ale coifului creste.

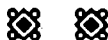
Ei s'au trudit mai întâiu încercând să se'mpungă cu
[lancea

Unul pe altu 'n vr'o parte, când pielea vedeau că e goală.
Lăncile însă, infipte 'n grozavele scuturi, nainte

190. De-a vătămă pe vre unul, și-au frânt ale lor ascuțișuri.
Spadele-atuncia din teacă trăgând, ei s'au pus de isnoavă
Să se ucidă 'ntre dânșii și nu s'a curmat bătaia.

- Castor în coiful cu coamă de cal și în pavăza-i lată
 Tot îl isbește, Lynceu cel cu agerii ochi îi împunge
 195. Scutul lui Castor și vârful i-atinge surguciul cel roșu.
 Când la genunchiul lui stâng se repede cu spad'ascuțită,
 Castor își trage piciorul și mâna din vârful i-o rătează.
 Paloșul scapă Lynceu și se pune pe fugă, rănitul,
 Înspre mormântul părintelui său, unde Ida voinicul
 200. Sta tolonit și priviă la bătaia 'ntre frații de-un sânge.
 Fiul lui Tyndar atuncea, cu spada cea lată s'aruncă
 Și i-o împlântă 'n deșert și'n buric, iar tăiușul de-aramă
 Sfârtic'a' lui măruntaie : Lynceu se prăvale, cu fața
 Jos în țărână și somnul de veci îi aleargă pe gene.
 205. Nu-l mai văzù nici pe cellalt copil Laocòdosa, lângă
 Vatra părinților lui săvârșind cununia dorită,
 Pentru că Idas, atunci, Messenianul, zmulgând cu grăbire
 Piatra ce sta înălțată pe mägura lui Aphareus,
 Pe ucigașul lui frate-su mai că cră să-l lovească.
 210. Dar ajutatu-i-a Zeus, făcându-l din mână să scape
 Steiul cioplit și arzându-l acolo cu pară de trăsnet.

- Nu e dar lesne de loc să te lupți cu feciorii lui Tyndar.
 Ei sânt mai tari și-s născuți dintr'un tată cu mare putere.
 Mai rămânèți sănătoși, fii ai Ledei ! Pe veci să trimiteți
 215. Slava cea naltă cântărilor mele, căci toți cântăreții
 Voiă vi-s dragi și Elenei, precum și vitejilor ceilalți
 Care-au dărmat Ilionul și-au dat ajutor lui Menelau.
 Crailor, gloria voastră v'a dat-o poetul din Chios,
 Când a slăvit a lui Priam cetate și năvile-aheie,
 220. Luptele Troiei, precum și pe-Ahile, un turn în bătaie !
 Iată și eu că v'aduc desfătările dulci a' cântării,
 Astfel cum Muzele chiar mi le dau și precum mi-i puterea.
 Cântecul doar pentru zei este cel mai frumos dintre
 [daruri.

ÎNDRĂGOSTITUL

- Mult iubitor, un bărbat îndrăgise odată pe-un tânăr
 Fără de milă, la faţă frumos, dară nu şi la suflet :
 Căci îl ură şi n'avea pentru el nici o vorbă mai blândă.
 Nu ştia cine-i Amorul, ce zeu e, ce arc mănueşte
5. Dânsul în mâni şi ce-amare săgeţi chiar lui Zeus trimite.
 Crud mai eră şi'n cuvinte şi'n toate 'ntâlnirile sale !
 Nu-l mângâia în iubire de loc : nici c'un zîmbet pe buze,
 Nici c'o scânteie din ochi, nici c'un măr ca o rujă de
 [rumân,
 Nici c'un cuvânt, ori măcar c'un sărut care-alină iubirea,
10. Însă, cum fiara-i tot bănuie pe vânători în pădure,
 Tot aşă el se purtă cu biet omul acesta. Sălbatec
 Zîmbet avea şi ca soarta cea crudă-i eră căutătura.
 Şi de mânie schimbă numai feţe, -i fugise roşeata
 Care nainte-i stătea pe obraz. Tot frumos eră, totuşi,
15. Chiar şi aşă : de mânie mai rău se'ndârjiă 'ndrăgostitul.
 Până la urmă el nu răbdă însă văpaia iubirii,
 Ci, pe la casele-i cele scârboase venind să bocească,
 Pragul la uşa-i sărută şi'n plânset aşă izbucneşte :
 „June hain şi sălbatec, odraslă de crudă leoaică,
20. June cu suflet de piatră, nevrednic de dragoste, iată,
 Darul din urmă ce-ţi fac e juvăţul. Pe tine, de-acuma.
 Nu te mai supăr, copile, ci plin de mânie m'oiu duce
 Unde osânditu-m'ai tu, pe cărarea obştească — se zice —

Pentru 'acei ce iubesc, unde-i leacul iubirii : uitarea.

25. Însă chiar dac'oiu scribi-o întreagă, cu buzele mele,
Nici chiar așa nu mi-oiu stinge necazul. „Rămâneți cu
[bine !”

Ușilor tale le zic eu acum. Eu știu ce-ar' să fie.
Și trandafiru-i frumos, dară tot s'ofilește cu timpul.
Și viorica-i frumoasă, dar repede ea se usucă,

30. Alb e, de- asemenea, crinul, dar veșted, îndată ce pică.
Albă-i zăpada, dar cum s'a'nchegat, tot atunci se topește.
Și frumuseța-i frumoasă la tineri, dar iute se duce.
Las'că și tu vei iubi — o să vie și vremea aceea —
Ș'ai să bocești cu amare plânsori și cu inima friptă.

35. Însă mai fă-mi și plăcerea aceasta din urmă, copile :
Când m'ei vedeà, la ieșirea din casă, pe mine, sărmanul,
Cole'n pridvor spânzurat, tu atuncea nu trece pe- alături!
Stăi și puț'n mă jelește ș'o lacrimă varsă pe mine,
Și mă dezleagă d'in fun'e, pure-mi vestimente luate
40. Ch'ar de pe tine, 'nvălește-mă, dă-mi sărutarca din urmă!
Mort chiar fiind, ah ! dă-mi buzele tale ! Să n'ai nici
[o frică :

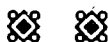
Nu pot nimic să-ți mai fac și mă poți împacă cu sărutul.
Sapă-mi pe urmă morinântul și'ngroapă-mi acolo iubirea.
Iar când te-i duce, de trei ori să strigi : „odihnește-te 'n
[pace !”

45. Și, dacă vrei, și aceasta : „p'erdut e frumosu-mi prietîn”.
Scrie ș'aceste cuvinte pe care le săp pe perete :
„Doru-l ucise pe-acesta. Ci stăl și nu trece nainte,
Tu, călătorule ! Spune : „Fain îi mai fuse iubitul !”

Asta el zice și ia un pietroiu ; păn'la mijlocul tindei

50. Razimă steiul grozav de perete, se urcă și leagă
Streangul subțire de stulh ș'apoi gâtul într'însul și-l vără,
Dă cu piciorul pietroiul de-a dura și astfel rămâne
Mort. Și când iunele ușa pe urm'o deschide și vede
Mortul în tindă la el spânzurat, nici de loc nu-și îndoaie

55. Inima, nici că-i jeleşte pieirea, ci haina şi-o 'ntină,
 Când mi se şterge de mort, şi se duce la lupta de tineri.
 Dânsul apoi, liniştit, aleargă la baia lui dragă.
 Iată-l c'ajunge la zeul pe care-l jicnise şi'n apă
 De pe ghizdelele cele de piatră s'aruncă ; statuia
60. Sare de sus după el şi-l omoară pe-amarnicul june.
 Roşie apa se face de sânge şi glasul-i răsună :
 „Fiţi sănătoşi, o ! amanţi ! Acel ce-a urît nu mai este !
 Voi ce urîţi în amor, să iubiţi, căci vă judecă zeul !“

HERACLE CEL MIC

- Iată că'ntr'una din zile Alcmena din târgul Mideiei,
 După ce'ntâiu a scădat pe Heracle, copil de vreo zece
 Luni și, c'o noapte mai mic, pe Ificle, le dete să sugă
 Și-i așeză într'un scut de-acioaie, mândreță de armă
5. Dela răpusul Pterèlau prădată cândvã de-Amphitryon.
 Și, desmierdându-și pe cap copilașii, le zise femeia :
 „Nani ! micuților ! Somnul ușor să vă fie și dulce,
 Nani ! copii dolofani, frățiori, sufletelele mele !
 Voi să dormiți fericiți și cu bine s'ajungeți la ziuă !”
10. Zice, ea leagănă scutul cel mare și somnul i-apucă.
 Însă, când Ursa spre-apus se'nvârtește, în inima nopții,
 Spre Orion și când umăru-i mare-și arat' Orionul,
 Hera cea mult iscusită stârnì două groaznice iezme,
 Vineți balauri zbârliți, cu spetele incolăcite,
15. Unde-i spărtura la ușă, pe pragul cel lat al odăii,
 Amenințându-i cumplit să-l mănânce pe pruncul Heracle.
 Șerpîi ce doi se târau pe pămînt și'ndopate de sânge
 Burțile și le rotiau iar în ochi le lucia de departe
 Pară spurcată de foc și bale vărsau de otravă.
20. Când lângă prunci ei ajunser'aproape, cu limbile scoase,
 Se deșteptară din somn (doar Zeus pe toate le vede)
 Dragii Alcmenei copii și pe loc fu lumină'n odaie.
 Cum cunoscù pe balaurii groaznici Ificle, de-asupra

- Scutului cel covățit, și văzutu-le-a dinții sălbateci,
 25. Iute țipă și zvârlind cu picioarele cerga de lână,
 Dete să fugă. Dar iată le stete 'mpotrivă Heracle
 Și-i apucă pe-amândoi încheștându-i în mâni cu putere :
 Strâns îi țineă el de gâtiță, unde se fac, la balauri,
 Niște otrăvuri grozave, ce chiar și pe zei înfioară.
30. Șerpii atunci colăcesc pe copilul născut mai în urmă,
 Încă sugaciu, care nu știă plânsul în brațele doicii,
 Ș'apoi din nou se desfac de pe dânsul, când șira spinării
 Ei și-au trudit-o cercând a scăpă din cumplita strânsoare.
 Țipăt aude Alcmena și ea mai întâiu se deșteaptă.
35. „Scoal' Amphitryon, căci iat' apucatu-m'a tremur de
 [moarte :
 Scoală-te, hai, și opincile nu le mai pune'n picioare !
 N'auzi cun Țipă de tare copilul cel mic în odaie ?
 Sau nici nu vezi tu acuma că noaptea-i în toiu, dar păreții
 Toți, strălucesc în lumină, de par'c'ar fi ziuă curată ?
40. Este prin casă ceva, o'ntâmplare, tu dragă bărbate.”
 Zice și dânsul, crezându-și nevasta, din pat se coboară
 Și se repede la spada-i frumos măiestrită și care
 Sta atârnată 'n cuier todeauna, la patul de cedru.
 Și la cureaua cea nou-împletită se'ntinde c'o mână,
45. Iară cu cealaltă 'nhață el teaca cea mare de lotos.
 Însă cămara cea largă din nou se umplu de'ntuneric.
 Strig'atunci slugile, care prin somn horăiau peste noapte:
 „Foc îmi aduceți acuma degrabă, luând dela vatră,
 Slugile mele și drugii cei tari dela uși ridicați-i !”
50. „Slugi răbdătoare, sculați-v'acuma! Stăpânul vă cheamă.”
 Zise ș'o Feniciancă, ce patu-și aveă la morișcă.
 Repede-atunci slujitorii veniră cu torțele-aprinse.
 Iară iatacul pe loc se umplu, căci zoriă fiecare.
 Când îl văzur'așadar pe Heracle, copilul de tătă,
55. Cum îi țineă încheștați, cu mânuțele lui, pe balauri,
 Ei chiuiră din palme bătând; iar Heracle-i arată

Șerpii, lui tatu-su, lui Amphitryon, și sare, copilul,
Vesel, în sus, și râzând, la picioarele tată-su pune
lezmele cele grozave, ce zac toropite de moarte.

60. După aceea la sinu-i Alcmena culcă pe Ificle,
Tapăn de spaimă fiind și băgat în răcori de balauri,
Iar pe cellălt Amphitryon l-a pus sub o cergă de oaie,
Ș'apoi luând-o spre pat, de somn își cată mai departe.

Tocmai cântau și cocoșii de ziuă, al treilea cântec,

65. Când și Alcmena chemă pe prorocul cel făr'de minciună,
Pe Tiresia, și-i spuse din fir până'n ață minunea
Și-i porunci să-i răspundă ce fel o să fie sfârșitul.

„Chiar dacă zeii vreo pacoste pus-au acum la cale,
Mie să nu mi-o ascunzi, de rușine, căci nu-i în puterea

70. Omului, să se ferească de ceea ce-i toarce Ursita.
Dar să te 'nvăț eu pe tine 'nțeleptule, fiu lui Evères ?”

Astfel îi zise crăiasa, iar dânsul așa îi răspunse :

„Tu ce-ai născut un viteaz, o ! femeie, tu sânge perseic,
Frică să n'ai ! Din ce-a fi, numai binele pune-ți în minte !

75. Iată mă jur pe lumina cea dulce, din ochii mei dusă,
Multe-Aheence-or cântă până seara târziu pe Alcmena,
Când pe genunchiu au să toarcă din caierul moale, cu
[mâna,

Și la femeile cele din Argos tu fi-vei în cinste :

Astfel de om ar' să fie copilul acesta, fecioru-ți,

80. Piept așa lat va aveă și la ceru'nstelat o să urce,
Și decât dânsul mai slabi au să fie și oameni și fiare.
Scriș e să steie 'n palatul lui Zeus, făcând douăsprece
Munci, iară trupu-i de om să rămâie pe rug, în Trachina.
Dânsul numi-se-va ginere nemuritorilor, care

85. Șerpii cu gaura'n munți i-au trimis de copil să-l sfâșie.
Ba o să vie și ziua, când lupul colțos o să vadă
Puiul de ciută 'n culcuș și nu va voi să-l mănânce.
Aibi însă gata, femeie, sub spuza din vatră, jăratec
Și pregătiți niște vreascuri de rugi, păliur ori genistă

90. Ori de uscat păducel, care 'ntr'una bătut e de vânturi :
 Arde tu șerpîi cei doi pe gătejele-aceste, la miezul
 Noptii, atunci când și ei au voit să-ți omoare copilul.
 Iar dimineața, o slujnică strângă cenușa și duc'o
 Peste hotar și cu totului tot peste-un râu s'o arunce,
95. La o rovină de stânci ; ea pe urmă napoi să se'ntoarcă,
 Făr' să se uite 'ndărăt. Cu fum și pucioasă curată
 Casa dintâiu curățiți și sărând, după datină, apă
 Neîncepută, stropiți c'o crenguță legată 'n cordele.
 Jertfă pe urmă s'aduceți un mascur prea 'naltului Zeus :
100. Numai așa veți putea fi de-asupra dușmanilor voștri."
 Zice și jâlțul de fildeș îl dă Tiresia de-oparte
 Ș'apoi se duce, măcar că povara de ani îl apasă.
 Ca o mlădiță 'n grădină creșteă lângă maică-sa Hèrcul,
 Lumea zicându-i feciorul lui Amphitryone din Argos.
105. Buchile l-a învățat pe copil moș Linos viteazul,
 Neadormitul strejar și feciorul lui Phoebus Apollon ;
 Struna s'o'ntindă pe arc și să'ndrepte săgeata la țintă
 Eurytos cel din părinți avut în pământuri întinse
 Iar cântăreț îl făcù Eumolpos, fecior lui Philammon,
110. Care deprinsu-i-a mâinile lui amândouă pe lira
 De merisor. Cum bărbații din Argos cei sprinteni în
 [șolduri
 Piedică-și pun, când se luptă 'ntre ei; cum luptă cu
 [pumnii
 Groaznic se bat în curele și ce viclenii născociră
 Cei care cad la pământ și se luptă mereu în tot chipul,
115. El a'nvățat dela fiul lui Hermes, dela Harpalycus
 Din Phanotèa, pe care nici chiar de departe zărintu-l,
 N'a îndrăznit cinevă să-l aștepte 'mpotrivă la luptă :
 Astfel de crunte sprincene-i umbriau fioroasa lui față !
 Caii, pe urmă, să-i măie la car și să 'ncunjure ținta
120. Fără greșală și buciumul roții de ea să-l ferească,
 L-a învățat pe copil Amphitryon, iubindu-l ca tată.

- Căci, la întreceri de iuți telegari, el luase prin Argos,
 Mama sirepilor, multe odoare și carele sale
 Nu se stricau, iară chingile lor erau scoapte de vreme.
125. Lancea nainte ținând și scutul avându-l pe spate,
 Să se repeadă la om și să rabde zdrelirea de spadă,
 Gloata s'o puie la rând, să socoată mulțimea de dușmani
 Năvălitori și să deie porunci la călări, a'nvățat-o
 Dela feciorul lui Hippalos, Castor, fugarul din Argos,
130. Unde-i luase Tydeu moștenirea, pogdoria mare,
 Când apucase el Argosul bun de umblat cu sirepii
 Dela Adrast. Din viteji, ca războinic, nici unul lui Castor
 Nu-i semănă, până nu i-a secat tinerețea cu vrâsta.
 Deci dar așa îl creșteă pe Heracle iubita lui mumă.
135. Patul copilului fu doar o piele de leu, așternută
 Chiar lângă patul lui tatu-su. Dar îi eră așa dragă !
 Prânzul... friptura de carne și'n coș o bucată de pâne
 Dorică, mare, să saturi un om care sapă pământul.
 Seara, luă o gustare nepusă pe foc și ușoară,
140. Iar grosolanu-i vestmânt îi veniă pân'la mijlocul pulpei.

HERACLE OMORÎTORUL LEULUI

...Dar îi răspunse bătrânul plugar, păzitorul cirezii,
 Lucrul din mâinile sale lăsând : „Bucuros, o ! străine,
 Și de-amănuntul ți-o'au spune aceea ce'ntrebi, căci mi-i
 [teamă

De'nfricoșata bătaie-a lui Hermēs, stăpân peste drumuri,

5. Care, din zeii cerești, se mânia foarte — se zice —,
 Dac'oarecine respinge-un drumeț, care nu știe drumul:
 Turmele cele lănoase-ale regelui meu, Augia,
 Nu pășunează 'ntr'un loc și pășune doar n'au numa una:
 Parte dintr'insele pasc pe la râul Elissus, pe maluri,

10. Altele lângă zeescul Alpheu cel cu apa sfințită,
 Către Buprasiu, bogatul în struguri, și altele-alcea.
 Ele au țarcuri durate-osebit pentru fieștecare.

Iar pentru vite, măcar că sânt peste măsură de multe,
 Sânt pentru toate,-acolè, todeauna, pășuni înverzite,

15. Lâng'a Meniului mlaștină mare : căci dulce ca mierea
 Și din belșug odrăsește prin lunci rourate și ploștini
 Iarba, de care puterea cornutelor vaci o să crească.

Iată, săivanele lor se zăresc de minune, pe mâna
 Dreaptă, de cealaltă parte de râul ce curge, pe unde

20. Dela o laltă crescură platanii aceia de còlo,
 Cum și măslinul cel verde, dumbrava 'ncl'nată, străine,
 Zeului celui mai mare din toți, lui Apollo Păstorul.
 Șir de bordeie pe urmă-i durat pentru noi, muncitorii,

- Care cu grijă păzim a stăpânului nostru avere
25. Multă și fără sfârșit : în pârlouge brăzdate de trei ori
Ba uneori și de patru ori chiar, aruncăm noi sămânța.
Iară hotarele numai vierii le știu, lucrătorii
Care sosesc pe la cramă spre toamnă, când vine culesul.
Câmpul întreg e pe-aici a'nțeleptului craiu Augia,
30. Rodnice țarini de grâu și livezi cu pomet răsădite,
Până pe crestele munților cele bogate 'n izvoare :
Noi le muncim, cât e ziua de mare, cu brațele noastre,
Cum e cu drept pentru slugi care stau și trăiesc pe la țară.
Însă, ia spune-mi și tu, c'o să-ți prindă mai bine și ție,
35. Care nevoie te-aduse pe-aicea ? Tu poate că-l cauți
Pe Augia cumvâ ori pe vr'una din slugile sale.
Care de dânsul ascultă ? Eu bine știindu-le toate.
Prea bucuros ți le-oiu spune pe toate, doar văd eu că
[neamul
Nu ți-i din oameni de rând și nici nu te-asemeni cu proștii.
40. Nalta-ți făptur'asă bine te prinde ! Nici vorbă, feciorii
Nemuritorilor zei așa între oameni s'arată."
- Dară viteazul fecior al lui Zeus răspunde și-i zice :
„Moșule, drept e c'as vrea cu-al Epèilor domn Augia
Ochii să dau și nevoia de dânsul m'aduse pe-aicea.
45. Dacă cumvâ-i pe la târg și cu sfetnicii lui din cetate,
Grijă purtând de norod, împărtăște dreptatea la lume,
Moșule, spune-mi atunci și măndreaptă cumvâ la vre-o
[slugă.
Care să fie mai mare, vătav pe moșiile-aceste,
Căruia eu să-i grăesc și din gură-i să capăt răspunsul.
50. Omul de om a lăsat Dumnezeu ca să aibă nevoie."
- Iară moșneagul, slăvitul plugar, îi răspunde la rându-i:
„Vr'unul din nemuritori te-a mânat, o străine, pe-aicea.
Tot ce voești tu acuma pe loc împlinit o să fie :
Fiul iubit al lui Hèlios, craiu Augias e-a'cea,
55. El e aici cu fecioru-i, voinicul, măritul Philèus,

- Și din cetate chiar ieri a venit, ca să-și vadă averea
 Zile mai multe, nămolul de-avere ce-i stă pe moșie.
 Știu doar și craii, în inima lor, că mai bine le merge
 Gospodăria, când singuri stăpânii au grijă de dânsa.
60. Hai dar să mergem la el, îți voi fi călăuză nainte,
 Pân'la săivanele noastre : vom da noi acòlo de rege."
 Zice ș'o ia înainte, dar mult se frământă cu mintea.
 Pielea de fiară văzând-o și ghioaga ce mâna i-o umple.
 De-unde să fie străinul ? Și tare-ar fi vrut să-l întrebe.
65. Însă, de frică, opriă el cuvântul pe buzele sale,
 Ca să nu-i spuie vr'o vorbă, străinului, nesocotită,
 Când se grăbiă el așa. Doar e greu să ghicești tu și gândul
 Omului ! Câinii îndată-i simțiră venind de departe,
 După miròsul de om, după tropotul cel de picioare.
70. Groaznic atuncea lătrând la feciorul lui Amphitryone.
 Se repeziau când de ici, când de còlo ; de partea cealaltă.
 Se gudurau la moșneag și lătrau făr'a-i face nimica.
 Însă moșneagul luă de pe jos bolovani și cu dânsii
 Li speriă pe dulăi ca să fugă 'napoi și din gură
75. Li țâstuiă cu asprime pe toți și curmă hărâțeala.
 Dar bucurându-se'n inima lui că păz'au cu credință
 Târta, când nu erà el ; apoi zise cuvintele-aceste :
 „Doamne ! ce fel dobitocul acesta făcutu-l-au zeei,
 Veșnic să steie 'mpreună cu omul, și cât de deștept e !
80. Dac'ar aveà el într'însul și minte, să poată pricepe,
 Și dac'ar ști el la cine-i cu cale să dea și la cine
 Nu, n'ar mai fi dobitoc mai în cinste ca dânsul pe lume.
 Însă așa-i hărțăgos și e peste măsură de aprig."
- Asta vorbi și, grăbindu-se, ei au ajuns la ocoale.
85. Soarele-apoi spre apus și-a întors telegarii, amurgul
 Serii pe lume-aducând ; atunci, pe la stâni și la țarcuri,
 Dela pășune, veniră și turmele oilor grase.
 Iar, după dânsule, cârduri de vaci, care nu se mai curmă,

- Vin la ocoale mereu, de paré că-s nouri de ploaie,
 90. Care-s pe ceruri mânați înainte de vântul cel tare,
 Austrul ori și de Crivățul care din Tracia bate :
 Norii nici număr nu au, când merg prin văzduh, și nici
 [capăt.
- Cum, după cei dinainte, alți nouri tot rostogolește
 Vântul cel tare și alții apoi tot mereu se ridică,
 95. Astfel atuncia veniau și cirezile 'ntr'una din urmă.
 Câmpul întreg s'a umplut așa dar și cărările toate
 De tamazlâc ce veniă : roditoarele câmpuri, de muget
 Nu mai încap și ocoalele 'ndat'au fost pline de-atâtea
 Vite cu mersul agale, iar oile 'nchise prin țarcuri.
100. Nici un bărbat acôlo nu e-ă, ca să steie degeaba,
 Fără de treabă, niciunul, măcar că erau o mulțime :
 Unul din ei potrivește cu bine-croite curele
 Piedici, la vaci, împrejurul picioarelor, ca să le mulgă ;
 Altul, alătura, dă vițelușii cei dornici de lapte
105. Dulce, la mamele lor ; cu donița-i altul în mână ;
 Laptele altu-l încheagă ș'alege untoasele cașuri ;
 Taurii altul îi vâără'n ocol și de vaci îi desparte.
 Iar Augia, mergând pe la toate săivanele, vede
 Câtă 'ngrijire păstorii aveau de-avuțiile sale.
110. Dar împreună cu craiul ce trece prin multa-i avere,
 Merg și fecioru-su și'ngânduratul, viteazul Heracle.
 Fiul lui Amphitryone, măcar că eră todeauna
 Tare de fire, cu inima pururea neîndoită,
 Strașnic se mai minună, tot privind la atâta avere
115. Dată de-un zeu. N'ar fi zis nici n'ar fi crezut doară nimeni
 Că tamazlâcul acesta e-al unuia ori chiar al altor
 Zece din cei mai bogați în cirezi dintre toți domnitorii.
 Helios îns'a dat fiului său acest dar fără seamăn,
 Cel mai bogat dintre oameni să fie în turme de vite.
120. Bine păscute fiind, le sporiă și el însuși pe toate
 Cât ce putea : în cirezile sale, bolezne de-acele

- Ce nimicesc a păstorilor muncă, n'au dat niciodată.
 Și tot mai multe pe fiecă an se făceau și mai mândre
 Vacile cele cornace, căci toate erau fătătoare
125. Peste măsură de mult și fătau la vițele-o grămadă.
 Iar, după vaci, mai veniau în șirag și trei sute de tauri
 Toți pintenogi și cornaci, și alții roșcați două sute,
 Care, cu toții, erau depe-atunci gonitori. După dânșii,
 Doisprece alții erau în cireadă mânați la pășune,
130. Zeului Soare 'nchinați și cu părul ca lebăda albă.
 Ei răsăriau dintre vitele cele greoaie la umblet,
 Ba și pășteau mai deoparte de dânsele iarba tufoasă
 Dela pășune : așa de grozav se umflau de mândrie !
 Când năvăliau pe câmpie, la vacile de pe la țară,
135. Fiarele iuți de picioare, ieșind din pădurea cea deasă,
 Ei, cei întâi, după miros, săriau înainte la luptă :
 Strașnic mugiau, scăpărând din privire vărsare de sânge.
 Iar mai presus decât ceilalți eră, în tăria puterii
 Și în trufie, Phaèthon cel mare, pe care boarii
140. Il semuiau c'un luceafăr : așa strălucia de departe
 Și se vedeă luminos, când mergea cu ceilalți în cireadă!
 Pielea uscată de leu fioros când o vede Phaèthon,
 Sare pe loc la Heracle cel meșter în trasul săgeții,
 Vrând să-l izbească cu zdravăna-i frunte, cu capul, în
 [coaste.
145. Dar, cum venia înspre dânsul, viteazul, cu mâna lui groasă
 Iute-l apucă de cornul cel stâng, îi apleacă grumazul,
 Greu cum eră, la pământ și din nou înapoi îl împinge,
 Umăru ntr'însul proptindu-și ; atunci i se 'ntinde din
 [capăt
 Brațul și vâna de mușchiu i se'ncoardă și-i stă bulbucată.
150. Ce s'a mirat Augia, și el și Phileu înțeleptul,
 Cum și văcarii ce stau lângă boii cu grebleșe coarne,
 Când au văzut ei puterea cea strașnică a lui Heracle !

- Ei dar atuncia, lăsând acolò roditoarele țărini,
 Se întorceau amândoi în cetate, Phileu și Heracle.
 155. Însă, dindată ce pus-au piciorul pe șleaul cel mare
 (După ce-au mers, cu pași repezi întâiu, pe-o cărare
 [îngustă,
 Care duceà dela staul întins printr'o vie și care
 N'o mai vedeai, când treceà printr'un verde frunziș de
 [pădure)
 Astfel atuncia grăi cătră fiul prea 'naltului Zeus,
 160. Care mergeà după dânsul, feciorul lui craiu Augia,
 Capul ușor peste umărul drept aplecându-l în lături :
 „Foarte de mult (eu acù mi-am adus, o ! prietene,
 [aminte)
 Am auzit despre tine vorbind, dac'a fost despre tine !
 Căci a venit oarecând de prin Argos, în floarea juneții,
 165. Până pe-aici, un Aheu din Elke vecină cu marea.
 Care spuneà în auzul a multor Epei, cum că unul
 Dintre Argii, chiar de față cu dânsul, ucise o fiară,
 Bală de leu, a țăranilor pacoste, iazmă cumplită,
 Care-și aveà vizunia 'n Nemèa, prin crângul lui Zeus.
 170. Nu știu anume : erà chiar din Argos, cetatea cea sfântă,
 Ori că erà trăitor în orașul Tirynt ori Mycena.
 Astfel acela vorbià și ziceà și de-a lui obârșie,
 Că se trăgeà din Perseu, dacă bine mi-aduc eu am'nte.
 Cred eu că nimene altul din Eg'alii decât tine
 175. N'o făcù asta și pielea c'o fiară ce-ți copere pieptul
 Spune pe față ce strașnic trudit-u-s'au mânile tale.
 Hai dar, îmi spune dintâiu, ca să știu, o ! viteazule, dacă
 Inima-mi spune-adevărul ori poate mă'nșeală și dacă
 Tu ești acel despre care-Ahe'anul din târgul Elícei
 180. Ne povestîa tuturora și eu cunoscutu-te-am bine.
 Dară să-mi spui și ce fel ai ucis aceà groaznică bală,
 Și, oare, cum a venit ea în umeda țar'a Nemèei ?
 Căci, de ți-i pofta să vezi o dihanie-așà prin Apida,

- N'ai aveà un' s'o găsești, căci pe-aici nu-s asemenea fiare,
185. Ci numai urși și mistreți și haite de lupi stricătoare.
De-asta le fu de-a mirare și lor, ascultându-i povestea.
Ba încă unii dintr'înșii ziceau că drumețul mințește,
Vrând, cu palavrele lui, să fie pe placul mult'mii.
- Asta zicându-i, Phileu s'abătù dela mijlocul căii,
190. Loc îndeajuns ca să aib' amândoi și să meargă 'mpreună,
Și ca s'audă mai bine vorbind pe viteazul Heracle,
Care-ajungându-l din urmă-i răspunse cu vorbele-aceste:
„Augeiade, aceea ce'ntâiu mă'ntrebași tu pe mine,
Insuți, și foarte ușor, ai gândit-o, taman cum și este.
195. Ce s'a'ntâmplat cu dihania asta, pe rând ți le-oîu spune
Toate, fiindcă tu arzi de dorința de-a ști, fără numai
De-unde-a venit, căci aceasta nu știe s'o spuie cum este
Nimene dintre Argii, măcar că-s atâția la număr.
Noi bănuim doar că pacostea asta, de ciudă, -o trimise
200. Unul din zei Phoronèilor, care uitară de jertfe.
Căci, ca un râu ce revarsă, cu furie mare și leul
Îi prăpădiă pe vâlcni, mai cu samă pe cei din Bembina,
Care prin preajmă-i trăiau, pătimind o mulțime de-ama-
[ruri.
- Dându-mi să fac, înainte de toate, isprava aceasta,
205. Eurystheu m'a trimis să ucid' acea fiară grozavă.
Eu deci, luând mlădiosul meu arc și o tolbă scobită
Și de săgeți doldorată, plecaiu, iar în cealaltă mână
Ghioaga cea tare din inimă de răchițică pletoasă,
Nemai cojită, pe care, sub muntele sfânt, Heliconul,
210. Cu rădăcinile-i tari am găsit-o ș'am smuls-o cu totul.
Când am ajuns pe la locul pe unde sta leul, atuncea
Arcul în mân' apucând, am legat de-a' lui capete 'ntoar. e
Struna și repede pus-am în arc dureroasa săgeată.
Ochi-mi rotind pretutindeni, pândiam acea fiară grozavă,
215. Doar oîu zări-o 'naintea ca ea să mă vadă pe mine.
Pe la amiază eră și de urmă eu tot nu putusem

Încă să-i dau nicăirea și nici s'aud mugetul fiarei.
 Nu se vedeă nici țiipenie-acolo, de om, nici la lucru
 Câmpului, nici vr'un păstor, ca să-l pot întrebă, căci
 [atuncea

220. Galbena frică-l ținea pe tot omul închis pe la târle.
 Totuși, cătând-o mereu prin bungetul din munte, eu
 [n'am stat,

Mai înainte s'o văd și să-mi pun la cercare puterea.
 Iată 'nsfârșit că veni mai sub sară, la peșteră, fiara
 Cea ghiftuită de sânge și cărnuri. Pe coama-i zburliță

225. Și pe la piept și pe fața-i cu ochi firoși, e mânjită
 Toată, de sânge, și 'ntr'una se linge pe barbă cu limba.
 Repede-atuncea și eu m'am ascuns în umbroasele tufe
 S'am așteptat pe poteca pădurii să vie spre mine.
 Când mi-a venit mai aproape, -am chitit-o 'n deșertul din
 [stânga,

230. Dar în zadar : ascuțita săgeată nu merse prin carne
 Și repezită 'napoi, căzut-a pe iarba cea verde.
 Leul, atunci, uluit, își ridică de jos căpățina
 Cea roșietică ; el pretutindeni apoi își rotește
 Ochii și colții grozavi își arată din gura căscată.

235. Tras-am atuncea din arc în dihanie altă săgeată :
 Nu mai puteam că cealaltă 'n zădar îmi scăpase din mână!
 Il nemerii pe la mijlocul pieptului, unde-i plămânul.
 Dar, nici acum dureroasa săgeată nu-i merse sub piele.
 Ci, de poman'a căzut dinaintea picioarelor sale.

240. Plin de mânie, voiam să slobod o a treia săgeată,
 Însă deodată, rotindu-și aprinsa-i privire, mă vede
 Fiara cea groaznică : ea își înfășur' atuncea pe glezne
 Coada cea lungă și-i gata de luptă pe loc. De mânie,
 Gātu-i se umflă și coama roșatică i se zburlește

245. Infuriatului leu, iar spinarea-i se'ndoaie ca arcul,
 Șalele lui și deșertul atunci i se face grămadă.

- Cum, când un meșter rotar, priceput la tot felul de
[lucruri,
Crengi de sălbatec zmochin care crapă ușor, își îndoaie,
După ce'n foc le-a 'ncălzit mai întâiu, pentru roți la căruță,
250. Scapă-i din mânilor sale zmochinul cu netedă coajă,
Când îl îndoaie și sare deodată cât còlo departe,
Astfel și leul grozav a sărit de departe la m'ne,
Vrând să mă rupă. Dar eu într'o mână țineam înaintea
Fiarei săgețile mele și mantia mea îndoită,
255. Și ridicând, cu cealaltă, spre tâmplă. măciuca uscată,
I-am repezit-o în cap, de-mi sfărmașu drept în două mă-
[ciuca
Tare, de capul păros al nebiruitei dihănii.
Leul atuncea căzù, pân'a nu mă ajunge pe mine,
Iarăși căzù pe pământ ș'a rămas tremurând de-a 'n
[picioare.
260. Capul plecându-l în jos, căci pe ochi i se puse întuneric,
Creeru'n țeastă fiindu-i cumplit zdruncinat de lovire.
Când am văzut eu atunci că-i nebun de grozavele chinuri,
Mai înainte ca'n fire să-și vie și iar să răsuflă;
L-am mai pocnit înc'odată la gât, în cerbicea nefrântă,
265. Arcul zvârlind la pământ și tolba cea bine cusută,
Și-l zugrumaiu cu putere, strângându-i vânjoasele labe
De pe la spate, ca el să nu-mi rupă, cu ghiarele, carnea.
Iară picioarele de dinapoî, cu călcăile mele,
I le striviam îndesat și-l strângeam cu genunchii în coaste,
270. Până ce labele sale lungit-am, în sus ridicându-l
Fără suflare : năpraznicul Hades primitu-i-a duhul.
După aceea, stătui la chiteală cum oare jupî-voiu
Pielea aceea cu gâtul păros a ucisei dihănii,
Muncă grozavă și grea, fiindcă, măcar că cercat-am.
275. Nu se tăia chiar de loc nici cu fier, nici cu lemn, nici cu
[piatră.
Unul din zei mi-a dat gândul acesta, atuncea, în minte :

Pielea de leu să o spintec cu ghiarele lui chiar : degrabă
 Am jupuit-o cu ele și pielea am pus-o pe mine,
 Să mă păzească de valma bătăii ce sfâșie trupul.
 280. Asta fu, dragă, pieirea dilănției cea din Nemèa,
 Care făcuse-o mulțime de pagube 'n oi și 'ntre oameni.

BACHANTELE

- Ino, Agava cea roșă ca mărul și Autonòda,
 Trei fiind ele, duceau pe la munte trei bahice coruri.
 Ele rupând mai întâiu niște crengi de stejar rămuroase,
 Iederă verde, precum ș'asfodel care crește pe țarnă,
5. Douăsprezece altare făcură pe-o pajiște goală :
 Trei pentru zina Semele și nouă, la fel, pentru Bachus.
 Scoaseră jertfele sfinte, făcute de ele, din ladă,
 Și pe altarele proaspete, -apoi, le-așezară 'n tăcere,
 Cum e-a lui Bachus poruncă, de care se bucură însuși.
10. Dar, de pe-o stâncă fățișă, le vede pe toate Penthèus,
 Dintr'un tufiș de fistic, care crește prin țara aceea.
 Groaznic atuncea răcnì Autonòda, văzându-l întâia,
 Și, năpustindu-se, ea răsturnă, cu picioarele, jertfa
 Zeului celui chefos : nu se cade s'o vadă profanii.
15. Ea de mânie turbă și turbară pe loc celelalte.
 Iară Pentheus fugì 'nspăimântat, urmărit de Bachante,
 Care-l goniră cu poalele 'n brâu dinainte sumese.
 Zise Pentheus aceasta : „femeilor, ce-aveți cu mine ?”
 Iar Autonòda-i răspunse : „vei ști, mai nainte s'auzi chiar !”
20. Maică-sa repede-atuncea îi zboară feciorului capul,
 Tot așa tare mugind, cum muge, când fată, leoaica.
 Ino, cu spată cu tot, și punându-i călcâiul în pântec,
 Umăru-i mare i-l smulge : la fel a făcut Autonòda.
 Iar celelalte femei împărțiră și restul de carne,

25. Ş'astfel sosiră la Theba tustrele, mînjite de sânge,
Jale-aducînd dela munte şi vai ! nici de cum pe Pentheus.
Nu-mi pasă mie şi nimene grijă să n'aibă de-acela
Care-i de Bachus urît, chiar să sufere chinuri mai grele.
Ani numai nouă să aibă sau meargă pe-al zecelea numa !
30. Făr'de păcat să trăesc şi să plac celor făr'de păcate !
Asta-i porunca pe care-o cinsteşte 'nscutatul Cronide.
Fiii pioşilor sînt fericiţi, însă nu şi ai celor
Fără de lege. Mărire lui Bachus, pe care, din coapsă,
Zeus prea 'naltul l-a scos, pe Dracănul cel plin de nin-
[soare !
35. Slavă Semelei cea mîndră la chip şi surorilor sale,
Fetc-a' lui Cadmus, viteze femei, ce-au fost multora
[scumpe,
Care 'mboldite de Bachus făcură isprava aceasta
Făr' de prihană ! Să nu mai cârtiţi despre-a zeilor fapte !

XXVII

DRĂGOSTIREA DINTRE DAPHNIS ȘI O FATA.

. . . . .

FATA

Paris, și el un văcar, a furat pe deșteapta Elenă.

DAPHNIS

Ea mai curând sărutatu-l-a 'ntâiu, chiar de buna ei voie.

FATA

Craiule, nu te fâli, că sărutu-i deșert, se vorbește.

DAPHNIS

Chiar și'n deșerte săruturi e-alâta dulceață, copilo !

FATA

5. Eu doar pe gură mă spăl și sărutu-l stupesc de pe buză.

DAPHNIS

Buzele tu ți le speli ? Ba mai dă-mi tu gurița odată.

FATA

Juncile tale mai bine sărută-le, nu o fecioară.

DAPHNIS

Nu te fălî : ți se duce 'ncurînd, ca un vis, tinereța.

FATA

10. Struguru 'ndată-i stafidă și ruja uscată nu pîere.

DAPHNIS

9. Asta-l uscată ? Ia uite, beau lapte și miere de-aicea.

FATA

19. Nu pune mîna pe mine, că iarăși.. te zgârii pe buză.

DAPHNIS

11. Vin' sub măslinii sălbateci, colea, ca să-ți spun eu o vorbă.

FATA

Nu vreau: cu vorbe frumoase-amăgitu-m'ai tu și 'nainte.

DAPHNIS

Vino cu mine sub ulmi și cîntarea din nalu mi-o ascultă.

FATA

Îa-te cu el singurel: nu-mi plac tîngușoarele doine.

DAPHNIS

15. Teme-te, valeu, și tu de mânia-Aphroditei, copilo !

FATA

Fie-i de bine-Aphroditei : Artëmis să-mi dea ocrotire !

DAPHNIS

20. Tot n'ai să scapi de iubire: nu-i fată să scape de dânsa.

FATA

21. Zău că eu tot am să scap, iar tu poartă-j deapururea jugul.

DAPHNIS

17. Taci, că pe loc te lovește și'ndată-i cădeă în capcană.

FATA

18. N'are decât să lovească, de vrea, căci mi-ajută Artemis.

DAPHNIS

22. Tare mă tem că te-a da după unul mai rău decât mine.

FATA

Mulți mă pețiră, dar inima nu mi-o 'ncălzește nici unul.

DAPHNIS

Unu-s și eu din cei mulți și vin în pețit eu la tine.

FATA

25. Dragă, și ce-i de făcut ? Măritișul e plin de necazuri.

DAPHNIS

N'are durere nici chin măritișul, ci jocuri frumoase.

FATA

Dară femeile tremură 'n fața bărbaților, ci-că.

DAPHNIS

Ele-s mai mari todeauna. De cine se teme femeia ?

FATA

Țremur de frică să nasc : Ilithya greu săgetează.

DAPHNIS

30. Dar și stăpână-ta, zina Artemis, ajută la faceri.

FATA

Țremur de-a naște, să nu mi se strice frumoasa mea față.

DAPHNIS

Dac'o să naști, în copii drăgălași ți-i vedeà bucuria.

FATA

Ei, și la nuntă ce zestre mi-aduci, dacă merg după tine ?

DAPHNIS

Toată cireada, pășunea și toate dumbrăvile mele.

FATA

35. Jură-mi că nu vei plecà, după nuntă, lăsându-mă tristă.

DAPHNIS

Jur înaintea lui Pan, chiar să vrei să m'alungi dela tine.

FATA

Ș'ai să-mi clădești un iatac ș'ai să-mi faci și ocoale și
[casă ?

DAPHNIS

Eu am să-ți fac un iatac și-ți voiu paște frumoasele turme.

FATA

Bine, dar tatei, bătrânului meu, ce să-i spun despre asta?

DAPHNIS

40. Când o s'audă de numele meu, ar' să-ți laude bărbatul.

FATA

Spune-mi tu numele tău : ș'un nume te bucur' adese.

DAPHNIS

Daphnis mă cheamă, pe tata Lycida, pe mama Nomaia.

FATA

Tu ești din viță de oameni, dar nu sânt nici eu din pros-
[time.

DAPHNIS

Stiu că ești foarte cinstită de toți și Menalca ți-i tată.

FATA

45. Hai de-mi arată dumbrava și un' ți-i ocolul de vite.

DAPHNIS

Vino, ia uite ce sveltî chiparoşi şi cum dau ei în floare !

FATA

Paşteţi, căpriţe ! Mă duc ca să văd ce lucrează văcarul

DAPHNIS

Tauri, să paşteţi frumos, ca s'arăt copiliţei dumbrava

FATA

Ce faci, ştrengarule, tu ? Pentru ce-mi pui tu mâna la
[sinuri ?

DAPHNIS

50. Vreau mai întâiu să-ţi arăt ce fragede-s merele tale.

FATA

Zău că sânt rece de frică : ia-ţi repede mâna din sinu-mi.

DAPHNIS

Nu-ţi fie teamă, copilo ! Ce tremuri ? Cât eşti de fricoasă !

FATA

Tu mă răstorni într'un şanţ şi-mi întini şi frumoasele
[haine.

DAPHNIS

Uite ce moale cojoc ţi-oiu aşterne sub hainele tale.

FATA

55. Vai, că mi-ai rupt dela brâu cingătoarea. De ce mi-ai
[descins-o ?

DAPHNIS

Darul dîntâiu care-l fac Aphroditei din Paphos e-acesta.

FATA

Şezi, tu, obraznice ! -acuş a veni carevã. Ce s'aude ?

DAPHNIS

Ei între dînşii vorbesc chiparoşii de dragostea noastră.

FATA

Fusta făcutu-mi-ai zdreanţă şi uite-te-s goală de-acuma.

DAPHNIS

60. Las'că ți-oiu da eu o fustă cu mult mai frumoasă ca asta.

FATA

Toate din gură tu zici c'ai să-mi dai şi pe urmă... nici
[sare.

DAPHNIS

Ah ! de-aş aveà o putere să-ţi dau şi viaţa mea toată !

FATA

Diano, să nu mi te mîinii : călcat-am poruncile tale.

DAPHNIS

Am să jertfesc o junincă lui Eros ș'o vacă-Aphroditei.

FATA

65. Fată venit-am aicea ș'acasă m'oiu duce nevastă.

DAPHNIS

Nu mai ești fată, ci mamă vei fi și-ți vei crește copii.

Astfel, atunci, încălziți de-a brațelor verde junie,
Dulce șoptiau între ei : apoi, părăsiră culcușul.

Fata sculându-se iute, se duse la turmă, s'o pască,
70. Veselă'n inima ei, dar cu ochii plecați de rușine,
Fi la cireada-i de tauri s'a dus, îmbătat de iubire.

O fericite păstor, ia-ți naiul din nou în primire,
Și să vedem noi acumă cântarea păstorilor ceilalți.

FURCA

- Furcă, dar al Athenei ochi-de-văpaie, dată femeilor
 Care pururi au grija trebilor casei, meşter 'a torsului,
 Haide, mă însoţeşte în strălucitul târg al lui Nèleus,
 Unde stă în rogoz verde şi des capiştea Venerei.
5. Unde cer dela Zeus nava să-mi ducă vânturi prielnice,
 Numai ca să mai văd iar pe amicul Nìcia. Dragostea-i
 Insuşi să mi-o întoarcă Nìcia, stirpe sfânt'a Charitelor !
 Furcă, greu meşterită numai din fildes, eu dărui-te-voiu,
 Iată : am să te pun astăzi în mâni, soaţei lui Nìcia.
10. Lână multă veţi toarce voi împreună, pentru-a bărbatilor
 Haine, pentru vestminte lucii de care poartă femeile.
 Fi-vor, pe la păşune, tunse de două ori mamele mieilor :
 Asta, numai de dragul celei cu glezne mândre, Theu-
 [gènida.
- Dânsa, printre femeile cele 'nţelepte, cât e de harnică !
15. Doară, ca să te dau la o femeie ne'ndemănatică.
 Nu vreau, nici la o leneşă, furcă din ţara mea de obârşie !
 Tie, patria-ţi este târgul cu oameni vrednici : ziditu-l-a
 Archia cel din Ephyra, còlo 'n Trinàcria, inima insulei.
 Inşă, tu te vei duce astăzi în casa scumpului Nìcia,
20. Care ştie cu leacuri multe s'alunge bolile groaznice :
 Astfel, cu Ionienii, sta-vei în târgul drag al Miletului.
 Nime nu va aveà furcă mai mândră ca a Theugènidei.
 Tu dar, adă-i aminte veşnic de oaspele dornic de cântece!
 Sigur, asta va zice lumea văzându-te : „Drag ţi-i dea-
 [pururea
25. Darul, ori cât de mic, dacă-ţi îmbie darul prietinii.“

DRĂGUȚUL (1)

- Vinul, o ! scumpe copil, ș'adevărul tot una e,
 Zice-se. Noi am băut : a ne-ascunde nu trebuie.
 Iat'am să-ți spun eu aceea ce mintea mea cugetă :
 Nu vrei să-mi dai tu iubirea din toat'a ta inimă.
5. Văd eu acum : jumătate din viață rămasu-mi-a.
 Numai din pricina ta, căci pierdută e cealaltă.
 Tu când o vrei, îmi trec ziua cu zeii asemenea,
 Când însă nu vrei, atunci mă cuprinde 'ntunericul.
 Cade-se oare să-ți dai tu iubitul, durerilor ?
10. Însă, fiind decât mine mai tânăr, ascultă-mă,
 Căci vei trăi fericit și mereu laudă-mă-vei :
 Cuibul tu fă-ți-l, drăguțule, numai pe-un arbore,
 Unde n'ajunge de loc să se urce nici șarpele.
 Văd eu că tu, pân'acuma, stai astăzi pe-o ramură,
15. Mâne pe alta și trece de pe una pe cealaltă.
 Dacă vreunul îți laudă fața, văzându-te,
 Par'că ți-ar fi decând lumea prietin, iar celălalt.
 Vechiul iubit, par' că-ți este prietin de-alaltăeri.
 Semenî a fi așa mândru, cum nu mai sânt oamenii.
20. Bine-i să ai în viață o singură dragoste !
 Dac'ai să faci tu așa, au să-ți laude numele
 Toți cetățenii, iar Eros. el n'o să te chinue.
 El care lesne supune-a bărbaților inimă.
 Care, din fier ce eram, așa moale făcutu-m'a !

25. Însă te rog eu acuma pe gura ta gîngăşă
 Să-ţi aminteşti că, de an, ți s'adaugă zilele,
 Că 'mbătrânim și ne ies' pe obraz zbârciturile,
 Cât ai stupi ; să se'ntoarcă 'napoi tinerețele
 Nu-i nici un chip : ele poartă aripe pe umere
30. Și zburătoarele nu le poți prinde cu mânilor.
 Fii dar mai dulce și veșnic la asta gîndește-te !
 Cum te iubesc eu, de-asemeni pe față iubește-mă !
 Astfel, atunci când aveà-vei o barbă ca oamenii,
 Noi o să fim ca Patrocle și Ahil, tot asemenea.
35. Dar, dac'aceste la vînturi le dai, să le spulbere,
 Ș'asta vei spune : „ce-mi stai tot în cale, iubitule ?“
 — Când pentru tine m'aș duce s'aduc eu și merele
 De-aur, precum și pe Cèrberos, paznicul morților, —
 Nici pîn'la poarta din curte nu ies, chiar chemându-mă
40. Tu, căci aș fi vindecat eu atuncea de dragoste.

DRĂGUȚUL (II)

Valeu ! cât e de grea boala aceasta, cât e de jalnică !
 Iată — sânt două luni — groaznic mă ard friguri de
 [dragoste.

Drept e, nu-i prea frumos junele meu, însă ce grație
 Are, unde se duce ! Iar pe obraz dulce i-i zimbetul !

5. Răul, până acum, când îmi dă pace, când iar mă scutura.
 Însă eu în curând nici pentru somn n'oiu avea liniște.
 Ieri, când el a trecut și pe sub gene galeș privitu-m'a,
 Roșu tot s'a făcut, făr'să ridice fața-i sfielnică.

Mie și mai grozav mi-a încolțit dragostea inima,
 10. Ș'astfel eu m'am întors iarăși acasă, însă mi-i groaznică
 Rana ! Apoi chemând sufletul meu, astfel grăitu-i-am :
 „Spune-mi, ce-ai să mai faci ? N'ai să sfârșești tu cu
 [prostiile ?

Nu vezi pletele tale ? Uite-te còle : albe ți-s tîmplele !
 Vie-ți mintea la cap ! Doar e și timpul ! Nu fă ca tinerii

15. Care gustă de-abiă din tinereța dulce, bătrânule !
 Ș'apoi, altă cevă tu ai uitat : sigur, mai bine-ar fi
 Dacă nu l-ar mai arde pe-omul în vîrstă dorul băieților.
 Viața unui băiat trece ca fuga repede-a cerbului :
 Mîne, spre-alte pămînturi el va întinde albe vintrelele.
 20. Floarca dulce-a juniei celor de vrîsta lui rămânè-le-va.
 Iară pe celălalt, până la măduvă, groaznic îl mistue
 Dorul și amintirea. Vai ! cum îl chinue noaptea cu visele !

S'astfel, nici dup'un an tot nu-i mai trece boala cea
[strașnică.

De-asta eu către suflet plânsu-m'am, ș'încă, încă de altele.
25. Însă, el îmi răspunse : „Cine-și închipue c'are să birue
Dragoștea, crede pe semne c'are să afle lesne de câte
[ori

Nouă sânt, pe de-asupra capului nostru, stelele cerului.
Astăzi gâtu-l întind ș'oricât de mult, silnic eu duce-voiu
Jugul, fie că vreau, fie că nu. Asta-i, prietene,
30. Voia chiar a aceluia care 'nșelat-a mintea 'nțeleptului
Zeus ș'a Aphroditei. Iară pe mine, frunză de-o singură
Clipă, lesne-a fi dusă numai de-o boare, vântul mă vân-
[tură...

NOTE

THYRSIS

I

Părerile învățaților sânt împărțite cu privire la locul unde trebuie să așezăm scena idilei I. Wilamowitz, citind, la v. 57, Καλονόωι, o fixează la Cos ; Legrand nu crede în nici un caz că ea trebuie pusă în Sicilia ; din potrivă, Taccone o așează aici fără nici o îndoială, întemeiat pe aluziile din v. 65, 68, 69, 124-5, ca și pe mențiunea lui Chromis din Libya, vecină cu Sicilia, din v. 24. Prima parte a compoziției — descrierea vasului — a fost poate adăugită pe urmă ; în cea de-a doua, revenirea refrenului împarte cântecul lui Thyrsis în secțiuni, care reprezintă, ca și părțile dialogate dela început, combinații simetrice amintind procedeele poeziei populare.

1 sq. Deși pentru nevoia traducerii, am considerat pe „τὸ ψιθύρισμα καὶ ἡ πίτυς” ca o hendyadă, explicarea scoliastului : „καὶ ἡ πίτυς ἐκείνη . . . ἡδεῖάν τινα μελίξει τὴν τῶν ἡρώλων λεπτὴν ἀπήχησιν” ne arată că τὸ ψιθύρισμα poate fi foarte bine obiectul verbului μελίσσεται. Terentianus Maurus, traducând versurile lui Theocrit, a ocolit greutatea întrebuițând verbul intransitiv :

Dulce tibi pinus submurmurat, en tibi, pastor,
proxima fonticulis et tu quoque dulcia pangis.

6. ἡ χίμαρος = capella annicula, vătuie („ἕως ἐνιαυτοῦ, τουτέστιν ἕως ἂν τέκῃσι καὶ ἀμελγῶσιν· ἀφ’ οὗ δὲ τέξεται ἡ χίμαρος, οὐκέτι χίμαρος λέγεται, ἀλλὰ αἴξ ἢ χίμαιρα” Scol. ;

cf. S. Pușcariu, *Etymologisches Wörterbuch der rum. Spr.* la vătuiu: „junger Bock, Ziege von einem Jahre bis zur Zeit des Werfens“). Cf. lucrarea noastră, *Idilele rustice ale lui Theocrit*, p. 94, n. 1.

10. „ἄρνα σακίταν“ „Agnus ab ubere depulsus, qui non ad pascua ducitur, sed stabulo inclusus saginatur ad cultrum“. Scol.: σιγῇται ἄρνες, οὓς οὐκέτι γάλακτος δεομένους οἱ νομαῖς τῶν μητέρων χωρίζοντες ἰδίᾳ βόσκουνσι καὶ ἐν ἰδίῳ σιγῇ κλείουσιν“. (Rumpel, *Lex. Th. ad v.*).

13. μυρίκη, myrice, tamarix gallica, cătină roșie (v. Brandza, *Prodromul Florei române*, p. 164). Versul 13 se repetă și în V, 101, din care cauză Ahrens îl consideră ca interpolat, aici. Pe deoparte însă, el corespunde descrierii căprarului din v. 21: „θεῶρ ὑπὸ τὰν πελέαν ἐσθώμεθα“, iar pe de altă parte, repetarea versului se poate explica fie printr'o influență populară, fie prin lucrarea conștientă a poetului însuși.

19. Legenda lui Daphnis circulă în Sicilia și păstorii cântau, în cântecele lor, suferințele legendarului văcar.

21. E vorba, de sigur, de o statuie a zeului Priap.

24. S'a susținut de către Wilamowitz că sub numele lui Chromis s'ar ascunde poetul Callimach, Thyrsis el însuși reprezentând pe Theocrit (v. Taccone, *Gli idilli di Teocrito*, tradotti in versi italiani, Torino, Fratelli Bocca, 1914, p. 3).

29. ἐλαγχρόσωι, poate *Gnaphalium Stoechas* Linn. În Brandza, *op. cit.*, p. 275, se menționează *Gnaphalium arenarium*, siminoc și *Helichrysum Stoechas*, fără nume popular. Taccone traduce prin amarant. Acesta e însă știrul (v. Brandza, *op. cit.*, p. 423).

30 sqq. Am urmat aici explicarea dată de Taccone, *op. cit.*, p. 6, n. 2. Ca un „pendant“ (κατ'ἀντόν) al ghirlânzii de sus, eră și în josul cupei o altă ghirlandă de iederă. Cele trei scene erau, de sigur, săpate pe fața exterioară a vasului (de aceea ἐντοθεν, v. 32, nu însemnează „înlauntrul vasului“, ci între cele două ghirlânzi care formau ca un cadru) și anume: femeia cu cei doi bărbați, pe-o parte, între cele două toarte ale vasului, iar pescarul și via, cam înghesuite (de aceea, v. 45: „τυτθὸν δ' ὄσσον ἔπωθεν“...), pe cealaltă parte. —

καρπῶι προκόμεντι ne arată că e vorba de acea specie de iederă numită de Pliniu (*Hist. Nat.* XVI, 34, 62) *hederā nigra, semine crocato*.

46. După explicarea lui Wilamowitz (*Textgeschichte der griechischen Bukoliker*, p. 227, n. 2), Πυρναῖος trebuie pus în legătură cu Πόρνος, cetate din Caria.

53. ἀνθερίκοισι, caulis asphodeli (Rumpel, *Lex. Th.*) aceeași plantă ca și asfodelul (Fée, *Flore de Théocrite*, ad v.).

68. Anapul, râul de lângă Syracuza, n'are mai mult de 45 de picioare, pe unde e mai larg, iar adâncimea lui, la vărsarea în mare, e numai de trei! Cuvintele lui Thyrsis (μέγαν ῥόον) nu se explică decât printr'o exagerare emfatică, care ne face să credem că el vorbește despre acest râu, ca despre un râu din țara lui, căruia este natural să-i dea proporții mai mari decât în realitate. Astfel, pasajul acesta, nu numai prin simpla mențiune a acestui râu din Sicilia (v. și v. 65, 69, 124, 125, ca și mențiunea lui Chromis din Libya, vecină cu Sicilia, v. 24), ci și prin emfaza cu care Thyrsis vorbește de el, vine în favoarea opiniei că scena idilei I se petrece în Sicilia și nu în insula Cos.

69. Acis, rivalul lui Polyphem, surprins de acesta cu Galatea, fu strivit de Cyclop cu o stâncă, dar, la rugămintea Galateei, sângerul nefericitului tânăr fu prefăcut în râu ce-i poartă numele (astăzi *Chiaci*) și care izvorăște din muntele Etna.

86. Poetul nu bagă de seamă că aceste cuvinte ale lui Priap, din care se vede inferioritatea ierarhică a căprarului față de păstor și de văcar, puteau jicni pe căprarul care ascultă cântecul lui Thyrsis.

87 sqq. Priap este zeul care personifică puterea de fecundare a naturii vegetale și mai ales animale, prin mijlocirea amorului fizic (v. P. Decharme, *Mythologie de la Grèce antique*, p. 483). Este dar foarte potrivit cu natura lui să-i vorbească lui Daphnis așa cum îi vorbește.

96. Cf. Legrand, *Etude sur Théocrite*, p. 285 : ἀνέχοισα = affectant, montrant à la surface și p. 147, unde se dă traducerea lui Seymour : „lui souriant en secret, smi-

ling with favor, mais feignant d'être irritée". Taccone traduce : „Però furtiva ridendo, ed in mostra alto cruccio spirando“.

100 sqq. Legrand (*op. cit.*, p. 147), voind să dovedească că Daphnis nu este „un martir al castității“ și deci „un dușman încăpăținat“ al Aphroditei, propune următoarea interpretare a legendei lui : „Daphnis, insensibile et non chaste, ne répondait pas à l'amour d'une certaine jeune fille ; celle-ci s'étant plainte à Aphrodite, la déesse le remplit à son tour d'une passion malheureuse ou d'une espèce de mélancolie sensuelle, qui le conduit au tombeau“. Această interpretare însă, nefiind în concordanță cu v. 102, 103 (așa cum se găsesc în ed. lui Ahrens și Ziegler), din care reiese că și pe lumea cealaltă va fi dușmănie mare între Daphnis și Eros, Legrand propune următoarea modificare în text :

Κύπρι νυμεσσατά, Κύπρι θνατοῖσι ἀπερχθής,
ἤδη γὰρ φράσῃσι πάντ' ἄλιον ἄρμυι δεδύκειν,
Δάφνιδι κείνῳ Ἄϊδῳ κακὸν ἔσσεται ἄλλος Ἐρωτος.

și traduce : „Kypris, — cruelle, car, tu le vois, pour moi le soleil va s'éteindre, Daphnis jusque dans l'autre monde, souffrira les tortures de l'amour“. Această interpretare însă nu ne pare de loc a fi în potrivire cu tonul întregii conversațiuni dintre Daphnis și Aphrodita. Căci, dacă aceasta din urmă numai se prefăcea că e supărată pe Daphnis și dacă, în v. 138-9, va voi să-l salveze, în schimb răspunsul lui Daphnis este plin de ură și de ironie. Este dar mai firesc ca Daphnis să-și păstreze atitudinea aceasta chiar și pe lumea cealaltă. De altfel, nu credem că e nevoie de schimbarea propusă de Legrand, pentru a scoate la iveală caracterul lui Daphnis.

106. Aluzie la amorul Aphroditei cu Anchise, păstorul de pe muntele Ida, amor din care s'a născut Enea. Reticența lui Daphnis se poate înțelege ușor. O reticență asemănătoare găsim în Verg. *Buc.* III, 8-9 : „Novimus et qui te... et quo...“ Asupra v. 105-113, v. Wilamowitz, *Textgesch'chte...* pp. 229 sqq. și Tac-

cone, *op. cit.*, p. 11, n. 2. În ceea ce privește în special v. 106-7, textul supus interpretării și considerat multă vreme ca interpolat a fost astfel stabilit de profesorul german : „τηνὴν ὄρεος ἡδὲ κύπειρος | αἱ δὲ καλὸν“ κτλ. Intreaga descriere se raportează deci la muntele Ida și aluzia este la cunoscuta legendă a amorului Aphroditei cu Anchise. — Stejarii și planta numită căprișor (κύπειρος) pot avea numai un rost decorativ; cât despre v. 107, în care e vorba de albine, el s'ar explica, după Wilamowitz, prin modificarea pe care Theocrit a adus-o legendei lui Anchise. Acesta, lăudându-se cu dragostea Aphroditei, ar fi fost orbit de fulgerul lui Zeus. Theocrit însă, — zice Wilamowitz — ar face aluzie în v. 107, la aceea că Anchise ar fi fost orbit, nu de fulgerul lui Zeus, ci de niște albine, ceea ce ar fi în legătură cu versiunea legendei lui Daphnis însuși, după care acesta ar fi fost orbit din cauză că nu și-a ținut făgăduința dată nimfei Lyke, de a nu mai iubi o altă femeie. Faptul însă că v. 107, ca și jumătatea din urmă a v. 106, se găsesc repetate întocmai în V, 45-6, unde nu mai poate fi vorba de o aluzie la legenda lui Anchise, ne face să credem că și în I, 106-7 avem de-a face numai cu un ornament descriptiv. În orice caz însă, aluzia la Anchise este evidentă, chiar fără a avea în vedere versiunea lui Theocrit cu orbirea lui Anchise de albine. Tot așa de evidente sânt și aluziile lui Daphnis la Adonis și la Diomede. Se știe că cel dintăiu a fost, de asemenea, iubit de Aphrodita și că, din cauza acestei iubiri, a murit mușcat de un mistreț. Despre Diomede se știe iarăși din Omer, *Il. V*, 330 sqq. că a cutezat să rănească cu arma pe însăși Aphrodita. Daphnis așa dar, la sfidarea Aphroditei, îi răspunde prin aluziuni ironice la câteva aventuri de-ale ei : aventura cu Anchise și cea cu Adonis — amândoi păstori ca și Daphnis — le invoacă pentru a o face să recunoască nu numai că iubirea insuflată de ea are urmări nenorocite, ci și că ea însăși, care se laudă cu atotputernicia ei asupra oamenilor, a fost, cât e ea de zeiță, îndrăgostită de niște păstori, (v. și

Theocrit, XX, 33-5 și III, 40-42). Aluzia la Diomedee de natură s'o înjosească și mai mult.

118. Inclina'm a vedeà în Thymbris numele unui munte, nu al unui fluviu.

123 sqq. Cu aceste versuri, poetul ne strămută în Arcadia, patria zeului Pan și regiunea cea mai sălbatică și mai muntoasă a Greciei. Helice este numele constelației numite și Ursa-Mare. Ea fusese pe pământ fiica lui Lycaon, Callisto, și, îndrăgostită de Zeus, născuse, din unirea cu acesta, pe Arcas, tatăl Arcadienilor. Pe muntele Menal din Arcadia se vedeà atât mormântul Helicei — o măgură de pământ împădurită, în vârful căreia erà un templu al Artemidei-Callisto — cât și mormântul lui Arcas, nepotul lui Lycaon.

132 sqq. Moartea lui Daphnis este așa de dureroasă pentru toată lumea, încât ea poate produce o adevărată perturbare în ordinea naturală a lucrurilor (vezi, pentru interpretarea întregului pasaj, lucrarea noastră *Idilele rustice* . . . p. 106).

VRĂJITOARELE

II

Așezată de sigur, în cele mai vechi colecțiuni ale idilelor, imediat înaintea idilelor XIV și XV, cu care se aseamănă prin caracterul ei de mim urban, și apoi, din cauza asemănării formale cu idila I, strămutată de vr'un gramatic imediat după aceasta, idila II a fost compusă la Cos, după a. 264, așa dar în epoca de maturitate poetică a lui Theocrit.

1. „ταὶ δάφναι“, crenguțele de laur pe care Simethale va întrebuința în vraja ei. Cf. Verg. *Buc.* VIII, 64.

2. Lâna roșie are o deosebită importanță nu numai în practicele vrăjitoriei antice (v. Clement din Alexandria, *Stromates*, VII, 6; Marțial, IX, 63 și *Anthol. Palat.* V, 205), ci și în farmecele de dragoste obișnuite la Români: v. câteva exemple în *Vrăji, Farmece și Desfaceri* de S. Fl. Marian (Buc. 1893), la pp. 84, 105, 134 și 201.

3. „καταδύσονται“, defigo ritibus magicis et ad Venerem pellicio (Rumpel, *Lex. Th.*). După cum se vede, Simetha își face ea singură „pe ursită“ sau „pe dragoste“. Să se observe însă că operația ei magică este o *vrăjă*, întrucât scopul ei este mai mult de a-i face rău lui Delphis (v. Prefața lui S. Fl. Marian la *Vrăji, Farmece și Desfaceri*, p. 6 sqq.).

9. Numele lui Timaget pus la genetiv pe lângă παλαιστρα (v. și v. 97) ne arată, după ipoteza lui Girard, că este numele proprietarului și al pedotribului palestreii, așezământ privat în care se făcea educația fizică a copiilor, între 14 și 18 ani (v. P. Girard, *L'Educa-tion Athénienne au V-e et au IV-e siècle avant J. C.*, 2-e éd., Paris, Hachette, 1891, p. 28 sqq.).

10. Scoliaștul explică astfel expresiunea „ἐκ θυσίων“: „διὰ τῶν ἐν τῷ πυρὶ καιομένων φαρμάκων“.

11. „... τὴν γὰρ ποταεῖσονται ἄσυχνα, δαίμον...“, după punctuația lui Wilamowitz, urmată, în traducerile lor, și de Taccone și de Bignone. (*Gli idilli di Teocrito*, tradotti in versi italiani, 1924, Palermo, R. Sandron). Această punctuație ne permite să tragem încheierea că și vrăjitoarele antichității aveau obiceiul să rostească vrăjile în șoaptă. Cât despre invocarea lunii, găsim analogii și la noi: v. „Chemarea Lunii“ din colecția citată a lui S. Fl. Marian, p. 40.

16. Medea și Circe sânt cele două vestite vrăjitoare ale antichității. Ele sânt adesea pomenite împreună de poeți (v. Tibul, II, 4, 55: „Quidquid habet Circe, quidquid Medea veneni“). Cea de-a treia, Perimeda, ar fi, după scoliast, Agamedea din Omer, II. XI, 739, fiica lui Augia și nevasta lui Muliu și căreia Omer îi dă, ca și Theocrit, epitetul ξανθή. Propertiu (II, 4, 7) o numește tot așa: „... non Perimedaeae gramina cocta manus“. Asios din Samos, autor de epopei genealogice și de poeme elegiace, citează o altă Perimeda, fiica lui Oeneu, nevasta lui Phoenix și mama Astypaleei și a lui Anceus.

17. ἰογῆ, iynx torquilla (torticollis Linn.), le torcol, Wendehals, torquilla, verticollo, cap-întortur (cap-întortură), pasăre caracterizată printr'o neîncetată în-

toarcere a capului. Poate pentru că această mișcare a capului se observă mai ales în sezonul amorului, ea se întrebuițe în vrăjile de dragoste : „φασὶν αὐτὴν ἐν τῇ φύσει ἔχειν ἐρωτικὴν πειθώ” Scol. ; „quamobrem in incantationibus rotæ (ρόμβος v. 30) illigabant eamque ce-
riter in eandem partem versabant” Rumpel, *Lex. Th.* (v. și G. F. Schoemann, *Antiquités grecques*, trad. Galuski, II, p. 419). Cu toate aceste, instrumentul magic de care e vorba în v. 30, se deosebește de acela de care se legă pasărea aceasta : v. Wünsch, *Die Zauberinnen des Theokrits*, p. 128 și n. 1. — Este surprinzătoare concordanța dintre expresiunea din refrenul lui Theocrit : „... τῆ-
νον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα” și aceea din unele vrăji și farmece ale poporului nostru : „Da te du la *omul* meu... și spre mine să-l pornești, să-l aduci, să mi-l grăbești” (v. S. Fl. Marian, *op. cit.*, p. 37 și 39, n. 2 ; v. și Verg. *Buc.* VIII, 68).

19. v. XI, 72.

23-31. Compară formulele magice din aceste versuri cu acele ce se întâlnesc în vrăjile, farmecele și desfacerile îndătinat la Români. O veche superstiție, care a stăpânit în tot timpul Evului-Mediu, consista în a arde anumite obiecte, pentru ca și persoana împotriva căreia se *vrăjiă*, să se mistuie de dragoste : „Cum arde para focului în gura cuptorului, așa să-i ardă și lui inima”, zice o vrajă (Marian, *op. cit.*, p. 26). Deasemenea, întrebuițarea cerii este atestată în operațiile magice ale tuturor timpurilor : „Cum se topește ceara de foc, așa să se topească omul, căruia îi face faptul” (Marian, *op. cit.*, p. 201). Ceara întrebuițată de Simetha în vraja ei este, însă, nu o bucată de ceară, ci un chip făcut din ceară și reprezentând pe Delphis. — Pentru instrumentul magic din v. 30, *ρόμβος*, v. Daremberg-Saglio-Pottier, *Dictionnaire des antiq. gr. et rom., ad v.* Cf. și Hor. *Epod.* XV (XVII), 7 și Propertiu, III, 28, 35 (25, 1, Keil) — Myndianul, dela Myndos (astăzi Mentech), colonie dorică în Caria occidentală (v. și v. 96).

33-34. „τὸ δ' Ἄρτεμι καὶ τὸν ἐν Ἀἰδᾷ | κινήσεις ἀδάμαντα καὶ εἴ τί περ ἄσφαλές ἄλλο”. Această invocație către Ar-

temis cuprinde, în chip indirect, rugăciunea Simethei, ca zeița să înmoaie inima lui Delphis. Prin „oțelul din Iad”, trebuie să se înțeleagă porțile de oțel din Iad, iar „κινέω” are sensul metaforic al lui „movere” din *Ov. Art. am.*, I, 659 : „Et lacrimae prosunt : lacrimis *adamanta movebis*”, ori din Martial, VII, 100, 7 : „Pontice, voce tua posses adamanta movere”, în care expresiunea latină este chiar, după cum se vede, traducerea grecescului „κινεῖν ἀδάμαντα”.

36. „τὸ χαλκέον”, aes, cymbalum s. cymbala, instrument de muzică consistând din două discuri de aramă pe care, lovindu-le unul de altul, vrăjitoarea vroia să alunge spiritele rele ce întovărășiau pe Hecata. Sune-tul arămii aveà, în adevăr, după mărturii antice, puterea să nimicească efectele vrăjilor (v. Scol. lui Th., *ad h. l.*, Marcobiu, V, 19 și Tibul I, 8, 22).

38-39. Compară, pentru exprimarea contrastului între liniștea din natură și zbuciumul sufletesc al omului, Sappho, fr. 52 Bergk⁴ și Alcman, fr. 60 id., precum și Verg. *Aen.*, IV, 522.

45. *Dia* este numele insulei Naxos, unde Theseu a părăsit pe Ariadna, fiica lui Minos, pe care o furase din Creta, dar pe care, după voința lui Dionysos, o uită pe term. Cf. *Od.*, XI, 320 sqq. și Apollonius din Rhodos, IV, 434.

48. După cum se vede, hippomana este pentru Theocrit o buruiănă : φυτόν. De aceeași părere cu el sânt și Cratevas, unul din predecesorii medicului Dioscoride (v. Scol. lui Th., *ad h. l.*), Theodoros, citat de Probus *ad Georg.* III, 280 și Hesiod, citat de Servius la același pasagiū din Vergiliu (în Theophrast, *Hist. Plant*, IX, 15, trebuie să citim *ἵπποραές*, nu *ἵππομανές*). Din potrivă, Aristotel (*Hist. an.*, VI, 22), Pliniu (*Hist. nat.*, VIII, 42, 66) și Vergiliu (*Aen.*, IV, 516) ne spun că ea este o excrescență a cărnii pe care mânzul o are în frunte la fătat. În alt loc (*Georg.*, III, 280), Vergiliu zice, ca și Tibul (II, 4, 57 sq.) că hippomana este secrețiunea părților genitale ale iepelor, când aceste sânt în călduri, atestând și întrebuințarea ei în compoziția băuturilor magice. Acest din urmă amănunt, ca și acela pe care ni-l dă Juvenal în *Sat.*,

VI, 133, ne face să înțelegem fără nici o greutate și pasagiul lui Theocrit. Căci, indiferent dacă trebuie să considerăm hippomana ca o „producțiune fabuloasă”, cum zice Fée (*Étude de Théocrite*, p. 41), nu este nici o îndoială că Theocrit a citat-o în acest pasagiu pentru proprietățile ei magice, care aveau de efect să provoace aprinderea simțirii amoroase, scop urmărit, față de Delphis, de Simetha însăși. În lumina acestei interpretări, textul lui Theocrit : „τοὶ δ' ἐπὶ πᾶσαι | καὶ πῶλοι μαίνονται ἄν' ὄρεα καὶ θοαὶ ἵπποι” nu ni se pare așa de nesigur, cum i se pare lui Taccone, care s'a silit să menție și în traducere „nesiguranța sensului” din text (v. Taccone, *op. cit.*, p. 29, n. 2). Sensul ni se pare a fi : mânjii și iepele turbă (adică intră în călduri) pascănd această buruiană. — Pentru încercările de sinonimie modernă a hippomanei, v. Fée, *op. cit.*, ibidem.

58. Salamandra (σαύρα, spre deosebire de σαῦρος = lacertus, șopârla), după spusele Scol., se uscă, se pisă și, amestecată cu făină de orz, serviă la facerea unei băuturi magice. Ca și șarpele, ea jucă un mare rol atât în medicina cât și în vrăjitoria antică și diferitele ei întrebuintări ne sânt relatate de scriitori ai antichității, ca Nicandru, *Alexipharmaca*, 551 (538) și Pliniu, *Hist. Nat.*, XXIX. În vrăjile îndătinate la Români se menționează, cu același rost, năpârca :

Cu țárnă neagră din râpă
Și cu coadă de năpârca,

zice una din „*Desfacerile*” colecțiunii citate a lui S. Fl. Marian (p. 208).

60. Nu numai că acest vers e corupt (Wilamowitz : + καθυπέρτερον ὅς ἔτι καὶ νῦν +, Könncke numai + ἔτι καὶ νῦν +), dar după acest vers urmând în cei mai mulți codici (nu însă și în cel mai important, K), un altul : „ἐκ θυμῷ δέδεμαι. ὃ δέ μεν λόγον οὐδένᾳ ποιεῖ” care însă e suspect (v. III, 33), versul 60 trebuie să rămână cu înțeles deplin, fără nici o încălcare (Fritzsche conjecturase : ὅς ἔτι καὶ νῦν | ἐκ θυμῶν δέδεσαι). Taccone, *op. cit.*, p. 29, n. 4, citește cu Wunsch : τᾶς τήνω φλιᾶς καθυπέρτερα πάσσ' ἔτι καὶ νῦν, variantă după care Thestylis, după ce va fi

uns pragul lui Delphis cu sucul buruienilor, trebuia să presure buruienile înseși. Explicarea lui Taccone ne pare cam complicată și noi am urmat, cu Bignone, varianta lui Bücheler : „*ἄς ἐστι καὶ νόξ*” din *Mus. Rhen.*, XV, p. 456 : ea aduce un amănunt foarte veridic, întrucât operațiile magice ale celor două vrăjitoare, având caracterul unor vrăji, trebuiau să se facă noaptea.

65. Am urmat textul lui Wilamowitz : „*τηνὸν ἄρξενον, τίς μοι κακὸν ἄγαγε τοῦτο*”.

66. *Καναφόρος*. Obiectele necesare ceremoniei religioase la diferite serbări, se purtau într'un coș (*κάνης*) de o fecioară aleasă din aristocrația cetății : astfel la Athena, *canephorele* erau o parte esențială din pompa Panathe-neelor.

70. Theumarida, de sigur numele unei prietene de-a Simethei.

74. Clearista din acest pasagiu n'are nimic de-a face cu aceea pomenită în V, 88. Expresiunea însăși „*τὴν ἐυστίδα τὴν Κλεαρίστας*” este cu totul vagă și nu putem preciza în chip sigur raportul exprimat prin acest genitiv.

76. Lycon, numele unui proprietar din Syracuza.

77. Numele unui coleg al lui Delphis.

88. Thapsul, pe care Rumpel (*Lex. Th.*) îl explică numai prin „*lignum quoddam luteo colore inficiens*”, este, după Sibthorp și Fée, *Thapsia garganica*, ombeliferă cu flori și rădăcini galbene și care, pentru aceasta, putea fi luată de poet ca termin de comparare pentru un obraz galben, decolorat de suferințele amorului, având acel „*pallor amantium*” de care a vorbit Ovidiu (cf. și Tibul, I, 8, 52 : „*sed nimius luto corpora tingit amor*”).

89-90. Expresiunea românească „a fi carne și oase” se poate astfel urmări, prin latinul „*ossa atque pellis esse*” (Plaut. *Aulul.* 520 ; *Captivi*, 67), până la grecescul „*ὅστια εἶναι καὶ ὀστέα*”.

114. După Fritzsche, Philinus este un „*nomen fictitium*”, dela *φιλέω*. El este numele unui coleg de palestră al lui Delphis (cf. și VII, 105).

119. Voss pare a fi pierdut din vedere sensul expresiunii : „ἡνθον. . . | ἡ τρίτος ἢ τέταρτος ἐὼν φίλος. . . .” traducând prin „samt drei Freunden bis vier . . .” În realitate, Delphis fiind „al treilea sau al patrulea”, el ar fi venit numai cu doi sau trei prietini.

120. Cu privire la obiceiul antic al amanților de a oferi mere iubitei drept mărturie a dragostei lor, este interesant a alătură obiceiul asemănător al tinerilor din Serbia (v. Săineanu, *Basmele Rom.*, Buc., Göbl, 1895, p. 26, n. 1), precum și rostul pe care merele îl au în poezia noastră populară (v. studiul nostru *Idilele rustice ale lui Theocrit.*, p. 53, n. 2 ; cf. și Th. V, 88, III, 10, XI, 10). Cât despre aceea că merele sânt „ale lui Dionysos”, explicațiunea trebuie căutată nu numai în concepțiunea mitologică a lui Dionysos, considerat ca zeitate chthonică, întrupând principiul generator al tuturor producțiunilor solului (nu numai al viței de vie), cum se mărginește a o face Taccone (*op. cit.*, p. 32, n. 1), ci și mai vârtos, în tradițiunea precisă care face din el descoperitorul merelor (v. Atheneu, III, 23), după cum la Sparta el eră considerat și adorat, sub numele de συκίτης, ca descoperitor al smochinului (cf. și denumirea pe care i-o dă un scoliast al lui Aristophan, *Thesmoph.* 1000, de γενεσιουργὸς τῶν καρπῶν).

121. Delphis vine cu o cunună de plop pe cap, fiind atlet ca și Heracle, care, după tradiție, adusese acest copac dela râul Acheron și căruia, din această cauză, îi eră închinat. Cf. Scol. lui Th., *ad h. l.*; Ov., *Her.* IX, 64 ; Verg. *Buc.* VII, 61 ; *Georg.* II, 66.

124. „τάδ' ἢς φίλα” nu se raportă la colegii lui Delphis, cum explică Rumpel : „hi (sodales mei) amicos se praestitissent”, ci este o expresiune impersonală, după cum s'a tradus de toți : „Hättet ihr wohl mich empfangen, o Seligkeit” (Voss) ; „c'eût été notre bonheur” (Barbier) ; „e gran dolcezza, se accolto m'aveste, era certo” (Bignone) etc.

134. În Lipăra (azi Lipari), una din insulele eoliene, tradițiunea mitologică puneă atelierele zeului Hephestos. Pentru comparația cu focul iubirii, cf. Catul, LXVIII, 53 și Ov. *Her.* XV, 12.

139. Am dat, cu ceilalți traducători, verbului κλίνω, sensul transitiv.

151. Ἐρως are aici sensul de persoană iubită, ca și în rom. Creangă, *Harap Alb*: „... cum e omul când merge la drum cu *dragos/ea* alături”.
 152-154. La ospetele celor tineri, eră obiceiul să se bea vinul neamestecat, fie pronunțându-se numele iubitei, fie golind atâtea pahare, câte litere formau acest nume (v. Martial, I, 72; scol. lui Th., *ad h. l.*, precum și *Th.* XIV, 18. După aceasta, îndrăgostitul atârnă cununi de flori la ușa iubitei sau îi așterneă flori pe prag.

156. Ὀλπα sau ὀλπις e vasul în care atleții puneau untdelemnul cu care se frecau pe corp, înainte de a începe exercițiile palestrice. El seamănă cu o ploscă, după cum putem judecă din descrierea lui Apuleius în *Flor.* II, 9, 2.

SERENADA

III

După Wilamowitz, scena idilei III ar fi mai curând în Cos decât în Sicilia: el crede că Tityr din v. 2 este același personajiu ca și Tityr din VII, 72, idilă scrisă la Cos.— Nu numai cântecul propriu zis (v. 40-51), ci și restul idilei se compune din strofe de câte 2 și 3 versuri, ceea ce denotă o constantă preocupare de efecte simetrice și melodioase.

4. „Țapul din Libya, cu părul roșcat” denotă o specificare în sens realist, arătând probabil o specie particulară de țap. Traducerea atenuează realismul textului („τὸν ἐνὸρχαν. . .”) Cf. Verg. *Buc.* IX, 23-5 și pentru imitația întregului pasagiu de către Vergiliu, lucrarea noastră citată *Idilele rus'ice...* p. 138, n. 6.

9. Nasul cârn și barba de țap („προγένηςος, cui mentum prominet, *hircina* ornatum barba” Rumpel, *Lex. Th.*; v. și observația lui Barbier, *Oeuvres complètes de Théocrite*, trad. nouv., Paris, 1899, p. 318-9) erau semnul urciunii fizice: v. Legrand, *op. cit.*, p. 216, n. 3.

10. v. nota la II, 120.

17. Concepțiunea amorului, așa cum este exprimată în aceste versuri, este obișnuită în idilele lui Theocrit (cf. II, 55; X, 20; XIII, 66) și asemănătoare cu aceea pe care o întâlnim în idila XI și după care amorul e o boală. Aceeași concepție se găsește și în literatura noastră populară (vezi exemple în lucrarea noastră *Idilele rustice*. . . p. 112, n. 5).

18. Am păstrat lecțiunea vulgară „τὸ πᾶν λίθος“, pe care o păstrează și Wilamowitz, dar am raportat această expresiune la consistența cărnii Amarylleii (v. amănuntele acestei interpretări în lucrarea noastră citată *Idilele rustice*. . . p. 132, n. 1).

21-2. E vorba de cununa de flori cu care își împodobiau fruntea îndrăgostiții, când făceau serenade iubitei lor. Delphis, în II, 121, vine la Simetha deasemenea cu o cunună pe cap.

23. Termenul *achiu* l-a întrebuințat Odobescu în *Răsunete ale Pindului în Carpați*, traducând pe Verg. *Buc.* VI, 68: „Floribus atque apio crines ornatus amaro“, în care apium (graveolens, țelina, nu petroselinum, pătrunjelul, cum zice Fée, *ad v.*) este tocmai σέλινον din Theocrit. Este interesant cum o plantă ca țelina, ale cărei frunze și flori n'au nimic deosebit ca frumusețe și pe care modernii o prețuiesc numai ca plantă condimentară, putea servi, alături de trandafir, ca podoabă unui îndrăgostit! Cf. și VII, 68, unde aceeași plantă va servi ca așternut rustic lui Lycida.

24. Versul acesta este rostit (v. Taccone, *op. cit.*, p. 36), nu cântat, cum sânt v. 40-51. După Witte, *Der Bukoliker Vergil, Die Entstehungsgeschichte einer römischen Literaturgattung*, 1922, Stuttgart, p. 3) ar fi rosite și v. 6-39 și 52-4.

30. Această superstiție este atestată de Pollux în al său *Onomasticon* IX, 127, ca și de scoliast și își are corespondentul modern în procedeul asemănător al amanților de a cercă pe o floare de romoniță sau de ochiulboului, dacă amorul lor este împărțășit, ori în acela de a face să plesnească în palme o frunză de alun (v. Alexandri, *Poesii populare ale Românilor*, Buc., 1866,

p. 235). Taccone (*op. cit.*, p. 42, n. 4), face aceeași observație cu privire la țara lui. Aceeași superstiție dăinuiește și în Grecia modernă (v. Legrand, *op. cit.*, p. 172, n. 1). Căprarul lui Theocrit luase dar o petală de mac și o pusese, nu pe cele două degete ale mâinii stângi, cum spune Pollux („ἐπὶ τοὺς πρώτους δύο τῆς λαῖας δακτύλους εἰς κόκλον συμβληθέντας ἐπιθέντας”), ci pe cot („ἀπὸ πλάτῃ ποτὶ πᾶχος”, în molli cubito, Rumpel, *Lex. Th.* la πρός) și, cum petala nu plesnise, augurul eră neprielnic. Când ea plesniă cu sgomot, dragostea eră împărtaşită. Petala de mac e numită aici „τιγλέφιλον” : pocnetul ei se auziă de departe (τίγλε; cf. rom.: „Prin desiş Miu umblă, Cu foița că-mi plesniă, *de departe* s'auziă” ; cf. și Th. XI, 57).

31. Agreo e numele vrăjitoarei care descopere căprarului că Amarylla nu-l iubește. Intrebuințarea sitei printre procedeele cu care se poate prevesti viitorul în dragoste este, după cum se știe, cunoscut și la Români. Procedeu este diferit de cel antic, atestat de Lucian (*Alex.*, 9) Aelian (*Hist. an.*, VIII, 5), Philostrat (*Apollonius din Tyana*, VI, 11) și care consistă în a spânzura o sită cu ajutorul unui fir, pentru a descoperi, după mișcările pe care ea le făcea, în special pe tâlhari. La Români, obiceiul este „a trage cu bobii pe sită”.

35. Prin „fata cea oacheșă care-i la Mermnon”, am tradus pe „ἡ Μέρμνωνος ἐριθαις ἡ μελανόχρως”, considerând pe ἐριθαις ca un nume comun (Ahrens, Wordsworth², Ziegler³, Fritzsche-Hiller³, Wilamowitz) și însemnând „fată cu ziua”, în serviciul lui Mermnon, personaj rustic, dar nedeterminat.

37. Să se observe identitatea desăvârșită între superstiția antică și cea modernă, cu privire la interpretarea mișcării convulsive a ochiului.

40. Hippomenes eră fiul lui Macareu și al Meropei. Atalanta (cea din Beoția, spre deosebire de Atalanta din Arcadia), fiica lui Sheneu, după Hesiod, nu voiă să se mărite decât cu acela care o va întrece din fugă: Hippomenes, voind s'o ia de soție, veni cu trei mere de aur, pe care i le dăduse Aphrodita sau le culesese el din grădina Hesperidelor. Pe când alergă, lăsă să-i cadă un măr. Atalanta se opri să-l ieie de jos; astfel Hippomenes o întrecu și o luă de nevastă.

43-45. Neleu, regele din Pylos, nu voia să dea de nevastă pe fiica sa, Pero, decât aceluia care-i va aduce de pe muntele Othrys din Tesalia, boii regelui Iphiclus din această țară. Bias, regele din Argos, îndrăgostit de Pero, neputând îndeplini însuși condiția pusă de tatăl fetei, îl însărcină pe fratele său, proorocul Melampus, să-i aducă boii lui Iphiclus. Melampus, numai după ce fu făcut mai întâiu prizonier de Iphiclus și scăpă în schimbul unor servicii, căpătă boii și-i aduse lui Bias, care astfel luă de nevastă pe fiica lui Neleu și avu cu dânsa pe Alpheisbea (v. *Od.* XI, 288 și XV, 225 sqq.).

46. E cunoscută de toți dragostea păstorului Adonis cu zeița Aphrodita, numită și Cytherèa, dela insula Cythera din Arhipelag (azi Cerigo), unde zeița avea un templu mareț și un cult deosebit.

50. Endymion, fiul lui Aethlios și al Calycei (Hesiod), ceruse lui Zeus să fie nemuritor și să rămâie cufundat într'un somn veșnic (ἄτροπος ὕπνος). El era vizitat în fiecare noapte de Selene într'o peșteră din muntele Latmos, unde dormia Endymion. (Cf. și Th. XX, 37 sqq.). Iasion, fiul lui Zeus și al Electrei, fu iubit de zeița Demetra, cu care născu pe Plutus.

PĂSTORII

IV

Scrisă poate în Orient (Legrand), idila IV are ca subiect o conversație familiară între doi păstori din împrejurimile Crotonei. Ea este singura dintre *idilele rustice*, în care actorii nu cântă, ci fac numai aluzie la preocupările lor artistice (v. 28-37).

4. Tatăl lui Egon, iar Egon el însuși e văcarul din v. 5.

6. În text „ἐπ' Ἀλφειόν” ; scoliastul însă explică : „ἀντὶ ἐπὶ τὴν Ὀλυμπίαν”. Cât despre Milon, nu poate fi vorba de vestitul atlet din Crotona, care trăia în sec. VI.

7. Uleiul cu care se frecau atleții, înainte de a începe exercițiile lor fizice. El înseamnă aici înseși aceste exerciții.

10. Oile aveau să-i servească de hrană pe tot timpul exercițiilor, iar cu cazmaua el eră să netezească terenul pentru exerciții. Această lucrare pregătitoare deveni dela un timp ea însăși un exercițiu.

11. Am adoptat, pentru acest vers, lecțiunea vulgară păstrată și de Wilamowitz : *πείσαι καὶ Μίλων καὶ τὸς λύκος αἰτίαι λυσσῆν* și interpretarea scoliastului : *Milon ar fi în stare să-i facă pe lupi să nu fugă de om, ci să dea îndârjiți la el, de oarece a putut hotărî pe Egon să ia parte la luptele dela Olympia. Ori poate e vorba chiar de turbare și proverbul, care se poate aplică la tot ceea ce se face în contra naturii, s'ar întemeia pe aceea că lupii, suportând multă vreme setea, turbă arareori* (v. Gaïl, *Idylles et autres poésies de Théocrite*, Paris, Didot L'ainé, MDCCXCII, p. 447).

17. Esarul (astăzi Esaro), râu în Bruttium, care trecea prin orașul Crotona.

19. Latymnus, munte lângă Crotona.

21. Lampriadas este, poate, numele eroului eponim al unui dem de lângă Crotona (v. Legrand, *op. cit.*, p. 308).

23. Urmăm, în loc de *Φύσκω* (Wilamowitz), varianta *Φύσκων*, considerată ca cea adevărată și de W. Abbott Oldfather, *Lokrika, Sagengeschichtliche Untersuchungen. Philologus* 67, 1908, p. 411 sq. Excurs B. Fyscii erau, după cât se pare, vechii coloni, poate Locri Epizephyrii, vecini cu Crotoniații. Deasemea și *Στομαλίμνον* poate fi *στόμα λίμνης* (cf. scoliastul : „τοῦτο δὲ ἔνι στόμα λίμνης περὶ τὴν Κρότωναν”), devenit nume propriu de localitate : v. Strabo, XIV, 2, 19, p. 657, vicus Stomalimne (în insula Cos).

24. Néethos, nume de râu, în vecinătatea Crotonei.

25. După sinonimia propusă cu multă rezervă de Fée (*op. cit.*, p. 6), *αἰγίπυρος* poate fi *Melampyrum arvense* L. = grâu-negru (v. Panțu, *ad v.* ; fr. blé de vache). Sinonimia dată de Rumpel (*Lex. Th.*, *ad v.*) : *eryngium maritimum* L., Mannstreue, nu credem că se potrivește cu planta lui Theocrit, întrucât *eryngium* (*campestre* L. ori *planum* L., v. Panțu și Brandza *ad v.*) sânt umbelifere spinoase, care nu pot constitui un nutreț pentru vite. Barbier traduce prin *blé de chèvre* :

e o traducere etimologică literară făcută de traducător ori e o numire populară? (Tot așa Voss: Geissweizen) — *κόνιζα* (*κόνιζα*) este, după Fée, *Inula viscosa* L., (*conyza mas* a lui Pliniu), fr. *inule* sau *aunée visqueuse*, iar după Rumpel *Erygeron viscosum* L., ambele synantheree. Și Panțu și Brandza dau, la *erygeron* și la *Inula* alte specii decât *viscosum*. Dintre aceste am fost nevoiți a alege pe aceea, căreia îi corespunde francezul *aunée* și anume *Inula Helenium*, iarbă mare sau oman (v. Panțu. *ad v.*) — *μελίτεια*, *melissa officinalis* L., roiniță, mătăciune sau floarea-stupului (Panțu, *ad v.*).

29. Pisa este vechea capitală a Elidei, la o mică depărtare de Olympia, în locul căreia este aici numită de poeți, după un obicei adesea urmat (cf. Pindar, *Olymp.* IV, 11), când e vorba de jocurile olympice.

31. Glauce din Chios, muzicantă cu mare reputație pe vremea lui Ptolemeu Philadelphul și deci contemporană cu Theocrit (v. epitaful ei, compus de Theocrit însuși, *Epigr.* XXIII, Wilamowitz) — Pyrrus, poet liric, astăzi necunoscut, din Lesbos sau Erithrea, ori poate, după Meinecke și Wilamowitz, Pyrrhes din Milet, autor de cântece „ioniene”.

32-37. Aceste versuri sânt de sigur, cum zice Taccone (*op. cit.*, p. 53, n. 2) un exemplu de talentul poetic al lui Corydon, destinat poate să se prelungească, dacă nu s'ar fi produs întreruperea neașteptată a lui Βάττος dela v. 38. — Crotona, astăzi Cortona sau Cotrona, vestita cetate din Grecia-Mare, întemeiată de acheianul Myscelos. Aici Pythagora profesă doctrina sa filosofică și tot ea fu patria atletului Milon. Ruinată de Locrieni, puterea ei înflori din nou: ea distruse, la 510, orașul Sybaris, dar apoi, pradă discordiilor civile, fu ocupată de Dionisie cel Bătrân, de Agathocle și pe urmă de Pyrrhus, până ce căzu în stăpânirea Romanilor, la 277. — Zacynthos, insulă în marea ionică, astăzi Zante, menționată aici alături de Crotona, din cauza relațiunilor amicale ce existau între cele două cetăți și care făcuseră ca amândouă să adopte pe monezile lor aceeași emblemă. Unii comentatori cred însă că mai curând poate fi vorba aici de o altă

cetate de lângă Crotona ori numai de un cartier al acesteia, dacă nu cumva Zacynthul nu eră chiar un alt nume al aceleiași cetăți.—Lacinium, astăzi *Capo delle Colonne*, promontoriu la sud-est de Crotona, numit așa dela brigandul Lacinios, pe care îl ucise aici Heracle. Cât despre cele două isprăvi ale atletului Egon din v. 34-37, cea cu turtele se atribue de cătră Atheneu (X, p. 412 E) atletului Milon din Crotona (v. și F. Lenormant, *La Grande-Grèce*, t. II, p. 11 sq.), iar cea cu taurul se puneă în sarcina unui alt atlet, Astyanax din Milet.

43. În text : „ζῶ Ζεὺς ἄλλοιζα μὲν πέλει αἰθροῖς ἄλλοιζα δ' ὄει”. Concepțiunea primitivă religioasă a Grecilor consideră pe Zeus ca originea tuturor fenomenelor cerești ; de aceea ei ziceau Ζεὺς ὄει, în timp ce limbile moderne întrebuintează o expresiune impersonală. Versul lui Theocrit însă are și valoarea unei locuțiuni, cf. rom. : „după soare vine și furtună” ori expresiunea cronicarului : „Nădejdea domnului este ca seninul cerului și ca încetul mării : acum este senin și se face nour, acum este marea lină și se face furtună”.

52. Spinul de care e vorba, este *carthamus lanatus* L., *carduncellus lanatus*, vulg. pintoagă (v. Panțu și Brandză la *kentrophyllum*). Cât despre motivul desvoltat în pasajul acesta (v. 50-7), el se poate pune în legătură cu operele plastice care tratează același subiect și care, anterioare epocii alexandrine, au putut chiar influența pe Theocrit : reprezentarea plastică a acestui subiect „de genre” se poate vedeă în bronzul antic din muzeul Vaticanului, cunoscut sub numele de *Spinario* (Le Tireur d'épine).

57. ῥάμνος, *lycium europaeum*, (Fritzsche-Hiller³, Rumpel), *rhamnus paliurus* (Boisacq). Legrand traduce prin *nerprun* (*Rhamnus cathartica*, Panțu : verigariu, *ad v.*) iar Fée prin *rhamnus zizyphus* Linn. (fr. jujubier). Avem de ales între *rhamnus paliurus* (*paliurus aculeatus* Brandza, *Flora Dobrogei*, p. 98) și între *rhamnus cathartica*. În Brandza, *ibidem*, se găsește și numirea de *Zizyphus Paliurus* Willd. Nu poate fi vorba de cealaltă specie de rhamnus, *rhamnus Franguia*

(vulg. crușân), care n'are spini. — Pentru identificarea lui ἀσπάλθος, Fée se oprește la tradiția nominală și crede că e planta numită tot așa și de Grecii moderni, traducând-o prin genêt à légumes villeux, iar Rumpel se mulțumește să explice : „frutex quidam, multis spinis horrens, Rosenholz" ? Boisacq traduce prin „genêt épineux" donniat une huile odorante, *Genista acanthoclada* L. E vorba așa dar de o specie ghimpoasă de genista, arbust din familia Papilionaceelor, de care vorbește și Vergiliu în *Georg.* II, 12. Din cele vr'o 70 de specii răspândite în Europa și Africa, se numără câteva și în flora noastră.

✓

Compusă în Orient — deși locul scenei este în Grecia-Mare, în vecinătatea orașelor Thurii și Sybaris — idila V este imitațiunea literară a unui concurs bucolic adevărat între păstori reali, așa cum se mai poate vedeă și astăzi în chiar patria lui Theocrit, Sicilia (v. analiza idilei în cap. II al lucrării noastre *Idilele rustice* . . .)

2. Sybaris, oraș în Lucania, la confluența râurilor Sybaris și Crathis, vestit în antichitate pentru lenea locuitorilor lui. Distrus de Crotoniați, el fu reconstruit de coloniști athenieni sub numele de Thurii.

8. „Om slobod", ironie la adresa lui Comata, care eră și el sclavul lui Eumara (v. 10). Lycon e numele unui păstor, prieten de-al lui Lacon.

11. Crocyllus, numele unui prietin al lui Comata.

12. Zinele sau Nimphele sânt divinitățile cele mai des puse în raport cu viața păstorească. Ele se interesează de păstori, primesc dela ei ca jerfă, lapte, uleiu sau animale și sânt chiar inspiratoarele cântecului păstoresc. Locuința lor este în ape și păduri : de aici cele două grupe de Nimphe : Naiadele, divinități ale apelor, Orea-dele, Dryadele sau Hamadryadele, divinități ale munților și pădurilor.

14. Lacon invoacă pe Pan ca zeu ocrotitor al țărmului mării, unde se petrece scena acestei idile.

16. Crathis, astăzi Crati, râu în Bruttium; el isvorăște lângă Cosenza și se varsă în râul Sybaris.

20. „Τὰ Δάφνιδος ἄλγεα” sânt suferințele văcarului Daphnis, a cărui soartă dureroasă o istorisește însuși Theocrit în id. I și VII, 72 sqq. Legenda lui eră așa de cunoscută, încât el devenise, în Sicilia, un tip, iar nenorocirile lui dăduseră naștere la proverbe.

23. Proverb ce se aplică celor ce caută pricină altora mai merituoși; scoliastul : „παρουσία ἐπὶ τῶν κρείττους φιλονεικούντων”.

25-27. Proverbe, al căror înțeles este : cine e așa de prost să aleagă ceea ce-i mai rău, când are la îndemână ceva mai bun ?

38. Și versul acesta este, de sigur, o expresiune proverbială. Cevă foarte asemănător este proverbul din Colecția de proverbe și maxime a lui Iordache Golescu : „Crești puii tăi, că de ei ai să piei” (Iord. Golescu, *Mss.*, II, p. 37, citat din Zane, *Prov. Rom.*, I, p. 623, unde se găsește și explicația proverbului, dată de Golescu : „Se zice pentru cei ce supără pe părinții lor și pe făcătorii lor de bine”).

40. După acest vers urmează în text următoarele trei versuri indecente :

— ἀνὴρ ἑπύκλειον το, τὸ δ' ἄλγεα αἰ δὲ χίμαιραι
αἶδε κατεβληχῶντο, καὶ ὁ τράγος αὐτὰς ἐτρόπι.

— μὴ βᾶθιον τίγω πυγίσματος ὅβρε ταφείης.

45-6. v. și I, 106-7. Cât despre planta numită κόπειρος, Murnu o traduce în Iliada XXI, 351 prin abligeană și în Odiseia IV, 603 prin cimbru. Abligeana (obligeana) este însă o plantă erbacee din fam. *Araceae* (*Acorus calamus*), iar cimbrul din fam. *Labiatae* (*Thymus serpyllum*), pe când planta lui Omer și Theocrit (v. și Th. XIII, 34) este o *Cyperacee*, după cum arată și numele ei antic. Ea a fost identificată cu *cyperus rotundus* L. ori *longus* L. (fr. souchet, germ. Cypergras). Sinonimia românească cea mai apropiată e aceea pe care o găsim în Panțu la *cyperus flavescens* și *cyperus*

fuscus = căprișor, plantă care, ca și aceea descrisă de autorii greci și în special de Dioscoride, crește în locurile umede și pe malurile apelor.

49. Pinul de care e vorba aici este *Pinus pinea* L., arbore din regiunea mediteranee, ale cărui semințe comestibile se numesc *coconari* (fr. pignons, v. Panțu, *op. cit.*, p. 70).

55. Prin numirea generică de mintă am tradus pe γλάχων, a cărui sinonimie sigură este *mentha pulegium* (fr. pouliot) = Busuiocul cerbilor.

64 - 5. Cu privire la ἐρείζα, Barbier observă că, în sudul Franței, se zice în chip curent „fagots de bruyère” la sarcinile de nuele, provenite din plante cu tulpina lemnoasă. Planta lui Theocrit este un arbust (βαμνώδες, Dioscoride, I, 118): genul din care el face parte este de sigur Erica; cât despre specie, *erica vulgaris* (fr. bruyère, germ. Haide, rom. iarbă-neagră, Panțu, *ad v.*) poate fi un corespondent apropiat al speciei din Theocrit, care s'a explicat prin *erica arborea*.

73. Acest vers se consideră ca interpolat.

80. Dela acest vers, începe cântecul de întrecere al celor doi păstori; v., cu privire la obiceiul concursurilor de improvizație poetică, lucrarea noastră *Idilele rustice* . . . p. 40. n. 2.

83. Carneele erau sărbători în cinstea lui Apollo Carneios. La Sparta, ele se celebrau în luna Carneios (August) și țineau nouă zile, cuprinzând ceremonii militare și muzicale. Din Peloponez, cultul lui Apollo Carneios se întinse la Thera, Cyrena, în Sicilia și Italia de sud. Cât despre numele Carneios, el amintește în limba greacă numele berbecului (καρνος == ἀρνέος) și se explică prin aceea că Apollo fusese conducătorul Dorienilor în Peloponez, după cum și berbecul este conducătorul turmei (v. Decharme, *Mythologie de la Grèce antique*, p. 127). Astfel se înțelege de ce și Lacon se pregătește să sacrifice lui Apollo, cu ocazia apropiatelor sărbători ale acestuia (de sigur dela Sybaris), un berbec.

88-9. Clearista este, după cum se vede, iubita lui Comata, iar Cratida. iubitul lui Lacon.

92-3. Cu toate că și măcieșul, *κυνόσβατος*, rosa canina, l'églantier, Hundsrose (Rumpel și Cartault : *rosa sempervirens*) și anemona (*anemona coronaria* L., *sylvestris* Pl.) sânt flori frumoase, totuși ele nu se pot compara cu trandafirul.

94-5. Theocrit, comparând pădurețele dulci („ὄρουα-λίδες... μελιχραί“) cu ghinzile stejarului numit *πρίνος* (*ilex*) și socotindu-le pe aceste din urmă ca inferioare, ne face, totuși, să credem că e vorba tot de niște fructe comestibile. De aceea citim „λεπτόν ἀπὸ πρίνοιο λεπύριον“ și nu *λυπρόν* = acerbus, amarus.

101. v. și I, 13.

102. Conaros, nume de berbece, dela *κῶνος*, cucuruz de pin, din cauza asemănării coarnelor, rotunzite și îndesate, cu un fruct de pin. E vorba poate de un tip de oaie, la care berbecele n'are coarnele în spirală, cum le are la tipurile îndeobște cunoscute, ci drepte și rotunzite. Cinetha, nume de oaie.

103. Țintatul traduce pe *φάλαρος*, nume de berbec „nota alba in fronte insignis“ (Rumpel, *Lex Th.*), sinonim cu *φάλιος* : „τὸ φάλιον καὶ βάλιον λέγουσιν ἐπὶ τῶν ἐχόντων τὸ λευκὸν ἐν τῷ μετώπῳ“, Scol.

105. Textul zice : „ἔργον Πραξιτέλους“, iar scoliastul explică : „ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν θαιημάσιον, λέγει τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου, ὡς ἐξάρχουσιν. Nu poate fi de sigur vorba de celebrul sculptor athenian și nici poate, cum zice Scoliastul, de artistul cu același nume din timpul lui Demetrios Poliorcetul, ci, mai curând, expresiunea „ἔργον Πραξιτέλους“ este figurată : ea înseamnă o operă demnă de măiestria artistică a unui Praxitel.

112—5. Aceste două distihuri, nevinovate în aparență, cuprind metafore rustice cu aluzii obscene, v. Taccone, *op. cit.*, p. 66, n. 3 și 4. După ele urmează în text următoarele versuri indecente :

ἦ οὐ μέμνησ', ὅκ' ἐγὼ το κατήλασα, καὶ τὸ σεσαρώς
εὖ ποτε κίχλιζεν καὶ τὰς δρυὸς εἴχεν τήνας ;

120-3. „Cinevã“ e Lacon. Comata îi recomandă să se ducă pe mormântul unei bătrâne (*γραιάς*, genitiv singular, nu acuzativ plural) și să sape de acolo ceapă

de mare. Planta despre care e vorba nu este, cum a tradus Coșbuc în *Georgice* III, 451, ceapă-ciorască (*allium fistulosum* L.) ci de sigur *scilla maritima* (*Urginea maritima*. Baker) = ceapă de mare, plantă originară din regiunea Mediteranei. La rândul lui, Lacon recomandă lui Comata să sape de pe malul râului Hales planta numită *καλλάμιον*, *cyclamen graecum* L. (*europaeum* L.) sau *latifolium*, fr. *Cyclamen d'Europe*, Erdscheibe, Schweinsbrot, pânea porcului (v. Panțu, *ad. v.*). Deși ambele plante au și proprietăți terapeutice, este cu mult mai probabil că Theocrit face în aceste versuri aluzie la proprietățile magice ale acestor plante, care ar fi putut potoli mânia celor doi păstori : aceasta reiese nu numai din spusele lui Dioscoride, Pliniu Naturalistul și Theophrast, ci și din însăși expresiunea lui Theocrit: „*γραίαις ἀπὸ σάματος*“.

123. Hales este de sigur numele unui râu de pe lângă Thurii, astăzi necunoscut : el nu este nici râul, cu același nume, din Sicilia, nici cel despre care vorbește Cicero (*ad. Fam.*, VII, 20 ; *ad. Attic.* XVI, 7) de lângă Velia (Lucania) și cu atâta mai puțin cel din Asia-mică, de lângă Colophon. Cf. și VII, 1.

124. Himera este, deasemeni, un râu pe aproape de Thurii și nu unul din cele două râuri siciliene, Fiume di Termini și Fiume Salso de astăzi.

125. Cosițelul (bolonica) e numele vulgar al speciei *sium latifolium*, care corespunde grecescului *σίον*, plantă erbacee din fam. *Umbelliferae*, ce crește în locurile mlăștinoase din toată Europa (fr. berle).

128. Cytisul (*κύτις*) lui Theocrit și Vergiliu este, după cum a demonstrat Amoreux, luțerna-arbore, *medicago arborea* (v. Fée și Rumpel, *ad. v.*) vulg. rom. drob. E. Zama (*Le Ecloghe di Virgilio tradotte in versi italiani*, Prato, 1892, p. 11) crede că e trifoiul. Tot prin trifoiu traduce M. Strajan în traducerea Bucolicelor. Coșbuc traduce prin trifoiu în *Georgice*, III, 394 și prin drog (drob) în *Georg.* II, 430. Panțu și Brandza traduc pe cytissus prin drob, iar pe *medicago* (alte specii decât *arborea*) prin *culbeceasă* (cf. numirea germană *Schneckenklee*), trifoiu și luțernă. — După

Fée (*op. cit.*, p. 4-5), ἀγίλος este aceeași plantă ca și αἰγίλωψ, iar aceasta din urmă este *avena fatua* = *odos*. Ea a fost identificată de alți comentatori cu *aegilops ovata* și cu *aegilops cylindrica*.

129. Lentiscul (σχινοξ, pistacia lentiscus, fr. vulg. le lentisque) este o specie de fistic, din care se scoate mastică. Redus adeseori la proporțiile unui tufiș, el poate fi călcat în picioare de capre. — Arbutul (κόρυμβος) e *arbutus unedo* L., Erdbeerbaum, fr. arbousier, arbust din regiunile meridionale ale Europei, ale cărui fructe seamănă foarte mult cu fragii.

131. Cistul (κίσθος, cistus v. cistus incanus ? villosus ? creticus ?) germ. Ciströschen, arbust din regiunea mediteranee, ca și lentiscul, și asemănător cu trandafirul, după cum rezultă chiar din versul lui Theocrit. Cf. și scol. : „εἶδος βοτάνης ἀνθρώδους ἐοικυίας ῥόδοις“.

133. Gestul de care e vorba în acest vers se numește χύτρα. Φιλεῖν τὴν χύτραν înseamnă a sărută pe cineva apucându-l de amândouă urechile, așa cum apuci o marmită (χύτρα) de toarte. Cf. și Tibul, II, 5, 91.

150. Melanthiu, fiul lui Doliu, era căprarul lui Ulisse. După întoarcerea acestuia în Itaca, trecând de partea pretendenților Penelopei, fu pedepsit de Ulisse cu o cumplită pedeapsă : el îi tăie nasul, urechile, părțile genitale, mâinile și picioarele (v. *Odisea*, XVII, 216—260 ; 369—373 ; XX, 173—183 ; XXI, 175—183, 265—8 ; XXII, 135—200 ; 474—7).

VI.

Adresată lui Aratos, de sigur personajul amintit în VII, și posterioară idilei XI, de care e strâns legată prin subiectul, psihologia și tonul ei general, se pare că idila VI a fost compusă la Cos. Cele două cântece, care alcătuiesc miezul ei, stau între ele într'un raport amebeic, nu însă prin vr'o corespondență formală, ci prin tratarea acelorași motive.

3. Am voit să păstrăm astfel opoziția dintre $\piορρός$ = rufus, flavus (de prima lanugine, Rumpel, *Lex. Th.*) și $ἡμιγένειος$.

7. Cuvântul căprar pare aici proferat de Galatea ca o insultă (v. Cartault, *op. cit.*, p. 430 n. 1, care înlocuiește cu Meinecke și pe $τὸν$ din manuscrise prin $καί$). Legrand (*op. cit.*, pag. 285, n. 2) pune în opoziție pe $δυσέρωτα$ ($ἔγγον μὴ εἰδότες ἐρώγν$, scol.) cu $τὸν ἀπὸλον ἄνδρα$.

16. „ $ἄκανθα$, spre deosebire de $ἄκανθος$ (*acanthus mollis*, L.), ca și de pluralul colectiv $ἄκανθαι$ = spineta, vepres, dumetum, pare a fi planta numită *Eryngium campestre* L., fr. chardon-roulant, germ. Feld-manstreu, scaiul vântului, care prezintă întocmai particularitatea de care vorbește Theocrit.

17. Același vers cuprinde aceeași exprimare antagonică a unui fapt de experiență obișnuită, care se găsește și în cugetarea lui Eminescu: „Femeia e ca umbra: n'o cauți, te caută; o urmezi, fuge de tine....”.

18. Am fost nevoiți a traduce expresiunea proverbială din text: „ $καὶ τὸν ἀπὸ γραμμῆς κινεῖ λίθον$ ” printr'o expresiune proverbială românească care să dea numai sensul. Locuțiunea grecească este împrumutată dela un joc, un fel de șah numit $παιτσία$ (*ludus tesserarius*). Pionii ($λίθοι$, calculi), câte cinci de fiecare jucător, erau așezați pe liniile unui „damier” cu 36 de pătrățele. Linia dela mijloc se n. $ἱερά$ = sacră, și pionul așezat pe această linie nu se mișcă decât numai la mare nevoie. De aci expresiunea „ $τὸν ἀπὸ ἱερᾶς κινεῖν$ ” sau „ $τὸν ἀπὸ γραμμῆς κινεῖν λίθον$ ”, care înseamnă: a întrebuința toate mijloacele pentru a izbuti în ceva.

23. Proorocul Telemus, fiul lui Evrimus, prezisese Cyclopului că va fi orbit de Ulise (v. Odisea, IX, 506-12).

27. Paeon sau Paeon (v. *Epigr.*, VII, 1) eră la început zeul medicinei; mai pe urmă, el fu confundat cu Apollo însuși, căruia i se atribui născocirea artei medicale: numele acesta deveni astfel un „cognomen” al lui Apollo ce ușurează și vindecă suferințele omenești.

39. Superstiția Cyclopului, atestată și în Grecia modernă sub numele de *bascania*, se găsește, după cum se

știe, și la țăranul român, care trebuie să scuipe în sin, ca să depărteze deochiul.

40. După acest v., am suprimat v. 41 : „ὁ πρὸν ἀμύν-
τεσσιν...“, evident interpolat aici din X, 16.

VII

După autorul unui „argument“ antic, acțiunea idilei VII se petrece la Cos, pe vremea când Theocrit, în drum spre Egipt, se oprișe în această insulă și fusese oaspele lui Antigene și Phrasidam, așa dar în preajma anului 273. Idila ea însăși n'a fost scrisă după prea multă trecere de timp, cum s'a susținut, ci, poate, după apropiata întoarcere a poetului din Egipt în insula Cos. Importantă pentru studiul vieții și al personalității literare a lui Theocrit, ea este importantă și pentru lumina pe care o aruncă asupra celorlalte „merae rusticae“, ca și pentru istoria însăși a poeziei alexandrine (asupra interpretării idilei VII din aceste puncte de vedere, v. cap. I al lucrării noastre *Idilele rustice* . . .).

1. Eucrit, ca și Amynta din v. 2, sânt amici de-ai lui Theocrit.

2. Hales (Ἥαλις) este aici, după scoliast, dar și după inscripțiunile găsite în Cos, numele unui râu și al unei localități din insula Cos.

3. Thalysiile (Θαλύσια) erau sărbători câmpenești celebrate drept mulțumire pentru o recoltă bogată : „ὅπῃ ἐν ἑὺθαλίᾳ καὶ εὐφορίᾳ τῶν καρπῶν“, Eustațiu, *ad Il.* IX, 534, unde ele sânt pomenite de Omer. Din întregul pasaj al lui Omer, v. 536-6, rezultă că această sărbătoare se celebra în onoarea tuturor zeilor. Retorul Menandru (*Rhet. graeci*, ed. Walz, t. IX, p. 251) numește numai pe Demetra și Dionysos, iar Theocrit numai pe Demetra (v. și Nonnius, XII, 103 ; XXV, 198 și Atheneu, 114). În text numele zeiței este Διῶ (cf. etimologia cuvântului Demetra : δῶ = γῆ la Dorienei și μάτηρ).

3-7. Phrasidam și Antigene sânt amicii lui Theocrit care îl invitaseră la sărbătoarea Demetrei. Ei erau fiii

lui Lycopeu și se trăgeau din regii mitici ai insulei Cos : din Clytia, nevasta regelui Eurypil și din Chalkon sau Chalkodon, fiul lor. După Apollodor, II, 7, 1, Chalkon răni și alungă pe Heracle, care, aruncat de o furtună stârnită de Hera, în insula Cos, atacase pe Eurypil. Același Chalkon făcù, după legendă, să țâșnească din pământ izvorul Bourina sau Bouris, numit așa, zice scoliastul, din cauza asemănării locului de unde el izvorăște, cu un bot de bou. Tot după scoliast, atitudinea lui Chalcon, care-și razimă genunchiul de o stâncă, pentru ca să poată lovi mai cu putere pământul, ar fi descrisă de Theocrit după o statuie. Fântâna despre care vorbește Theocrit există și acuma cu numele de Vourina la sud-vestul orașului Cos, de care e vorba în v. 2 al idilei : ἐκ πόλιος.

9. „ἐὐσκιον ἄλλος ὕφαινον“ cf. Verg. *Buc.* IX, 42 : „lentaetextunt umbracula vites“.

11. Brasila e numele unui personaj din Cos, astăzi cu totul necunoscut.

13. Cydonian, din orașul Cydonia din Creta. — Lycida este, ca și Simichida de mai jos, un nume împrumutat, sub care se ascunde de sigur un poet contemporan. Pentru identificarea acestui personaj, critica modernă a făcut fel de fel de ipoteze : s'a crezut că el ar fi, rând pe rând, Aratos, Callimach, Dosiadas (Wilamowitz, v. *Hellenistische Dichtung in der Zeit des Kallimachos*, p. 138) Rhianus din Creta, Leonida din Tarent (v. Legrand, *op. cit.*, p. 44-5 și Taccone, *op. cit.*, p. 78, n. 1) ori poetul Astakides (Ribbeck).

16. Cf. Rumpel, *Lex. Th.*, la τάρμιος : „odor coaguli vestimentum hominis penetraverat“.

21. Încă din antichitate se știa că Simichida era un pseudonim al lui Theocrit. Explicația acestui nume s'a căutat în diferite ipoteze. El s'ar fi numit astfel după numele tatălui său vitreg, Simichidas, fiul lui Pericle Orhomenianul (cf. scolia la v. 21 și Hauler, *De Theocriti vi a et carminibus*, Diss. Freiberg, 1855, p. 6-7). Heberlin, (*De figuratis carminibus graecis*, p. 51) derivă această poreclă dela Simmias din Rhodos, autor de „cântece figurate“ sau „technopaignia“ : dela Theocrit

însuși ne-a rămas un asemenea cântec, Σῶπρ' (din v. 12 al acestuia iese clar concordanța numelui de Simichidas cu acela al poetului). Holm (*Ges. hichte Siciliens*, II, p. 495) îl pune în legătură, prin Simichos, tiranul fabulos din Centoripa, cu originea siciliană a poetului, după cum această origine s'ar găsi și în pseudonimul *Sikelidas*, aplicat la v. 40 din VII lui Asclepiade din Samos, dar care; după Mertens (*Questiones Theocriteae*, Prog. Lötzen, 1887, cap. II) ar fi reprezentat, în redacția primitivă a idilei, pe Theocrit și numai dintr'o greșeală a copiștilor a ajuns, la v. 40, să reprezinte pe Asclepiade. În sfârșit, pseudonimul ar fi derivat dela σῆλος = cârn... ἢ καὶ σῆλος ἴν', zice scolia la v. 21. (v. pentru aceste lămuriri, Legrand, *op. cit.*, p. 47-9; v. și Wilamowitz, *Textges. hichte der griechischen Bukoliker*, 151 și *Hellenistische Dichtung...* zweiter Band, Interpretationen, Berlin, 1924, p. 137, n. 1).

24. Traducerea este după ultima corectare a lui Wilamowitz din *Hellenistische Dichtung*, II, p. 136, n. 1: „λαγόν 25 ist in λαῖον zu bessern, vgl. 18, 29“.

40. Sikelidas din Samos este, după scoliast, poetul epigramist Asclepiade din Samos, numit astfel după numele tatălui său Sikelos. Meleagru (*Anth. Pal.* IV, 1, 46) și Hedylos (Atheneu, XI, p. 473 B) îl numesc tot astfel. (v. în Legrand, *op. cit.*, p. 42, n. 1 și 49, n. 3, celelalte explicațiuni ce s'au dat acestui pseudonim; v. și Wilamowitz, *Hellenistische Dichtung...* p. 139, n. 2). Din pasajul lui Theocrit reiese că Asclepiade era mai în vârstă și că Theocrit îl consideră ca pe unul din maștrii lui. Gloria lui literară o alcătuiesc epigramele, din care 18 ni s'au păstrat, sub numele său, în *Anthologia Palatină*. Poetul din Samos mai trebuie însă pomenit pentru cele două metre lirice întrebuintate de Horațiu și care îi datoresc lui numele: micul și marele asclepiad. — Phileta din Cos, numit aici de Theocrit nu cu pseudonim, ci cu numele lui, poate fiindcă murise, este inițiatorul poeziei alexandrine. Poet, gramatic și filozof, Phileta fu în Alexandria, preceptorul lui Ptolemeu Philadelphul. Retras apoi în patrie, în mijlocul unui cerc de prietini-poetți, slab și pipernicit

din fire, el muri istovit de muncă, cufundat până la sfârșit în studii și cercetări filozofice.

42. „ὥς ἐφάρμαν ἐπιταδῆς”, de unde rezultă că Simichida-Theocrit voia să provoace pe Lycida să-și mărturisească credințele sau teoriile lui literare, ceea ce el face în v. 43-51.

45-8. Oromedon e, după scolii, numele unui munte din Cos sau acela al unui amant de-al Herei (ἄλλοι μούρον Ἡρας), probabil Eurymedon, tatăl lui Prometheus (v. și Propertiu, III, 9, 47 sq.). Despre un Eurymedon e vorba și în Epigr. XV, 3 (Wilamowitz) a lui Theocrit. Confuzia dintre ambele cuvinte au făcut pe unii (Rumpel *ad v.*, Bignone, Barbier) să vadă aici adiectivul ἐὶς ῥυμέδων = late ac longe patens (ἐὶς ῥυμέδων este și un epitet al lui Poseidon, simbolizând imensitatea mării). Prin „păsările Muzelor” se înțeleg poezii, iar prin „poetul din Chios” Omer. — În v. 45-8 s'a văzut o aluziune directă la adresa lui Apollonius din Rhodos, autorul epopeiei *Argonautica*. Couat (*La poésie Alexandrine*, p. 393, n. 3) contestă aceasta, pentru motive de ordin cronologic, susținând că, în aceste versuri, Theocrit se gândește nu la un anume poet, ci la o întreagă școală literară protivnică noii școli alexandrine (v. și interpretarea lui Legrand, *op. cit.*, p. 406 sq., după care n'ar fi locul să restrângem satira lui Theocrit numai la autorii de epopei contemporane). În orice caz, satira este evidentă : aluziile plastice din v. 45-8 se aplică poezilor a căror ambițiune nu este de loc la înălțimea talentelor lor și ale căror efortări de a rivaliza cu Omer rămân zădarnice.

50. „Si eu doar . . .” e o reticență pe care i-o dictează lui Lycida un sentiment de modestie.

51. Am căutat să redăm pe ἐξέπνευσσ din text, care este caracteristic pentru poezia alexandrină, conținând noțiunea unei trudnice lucrări și a unei neîncetate desăvârșiri a formei. În același înțeles, Phileta definește aceiași poezie prin cuvintele „πολλὰ μογγασσ” în unul din fragmentele ce ne-au rămas dela el. (v. Stobeu, *Floril.*, III, 109).

52. Mitylena, astăzi Metelin, capitala insulei Lesbos.

53-4. Austrul (trisilabic și cu accentul pe primul a, v. Hasdeu, *Etymologicum magnum Rom. ad v.*, rar și austru, v. Dicționarul Academiei) e vântul de sud sau de sud-west, νότος, care aduce ploaia : de aici, adiectivul νότιος = umed. — Iezii (ἑριφοί) sânt cele trei stele care fac parte din constelația Vizitiului (v. I. Otescu, *Credințele țăranului român despre cer și stele*, 1907, p. 18). Ele se văd la apus, în Grecia meridională, pe la sfârșitul lui Noembrie, când și Orionul atinge orizontul : ἐπ' ὤκεανωι πῶδας ἵσχει = supra oceanum gresum suum cohibet, hoc est cum Orion occidit (Rumpel, *Lex. Th.* la ἵσχω). În această epocă, pozițiunea ambelor constelațiuni coincide deci cu vremea cea rea.

57. Alcyonii sânt vestitele păsări de mare, împrejurul cărora se formaseră în antichitate numeroase legende și superstiții, din care unele dăinuiesc și astăzi în insulele din sud. Grecii credeau că alcyonul își făcea cuibul pe valurile mării, clocindu-și ouăle patrusprezece zile, șapte înainte și șapte după solstițiul de iarnă : în aceste zile, numite „zile alcyoniene” (ἀλκυονίδες ἡμέραι), marea eră liniștită, din care cauză alcyonul deveni simbolul păcii și al liniștii. El eră consacrat zeiții Thetis : cf. Verg. *Georg.* I, 399 „Dilectae Thetidi alcyones” și A. Chénier :

Pleurez, doux alcyons, o ! vous oiseaux sacrés,
Oiseaux chers à Thétis, doux alcyons, pleurez !

Numit de Linné *alcedo hispida*, alcyonul a fost identificat de unii cu pasărea numită în fr. *martin-pêcheur*, de alții cu aceea numită *pétrel des tempêtes* ori, în sfârșit, cu rândunica de mare.

58. Prin „Răsăritul”, adică vântul dela răsărit (metonymie auzită de noi în Neamț, cf. germ. „der Ost” (Voss), am tradus pe Εἶρος, Eurus, Vulturus, ventus ab oriente spirans (Rumpel, *Lex. Th.* ad v.). Acest vânt, corespunzând cu vântul de E-S-E al modernilor, eră tocmai vântul care putea favoriza plutirea lui Ageanax dela Cos la Mitylena. Nu știm deci dacă, în

acest caz, el trebuie identificat cu scirocco al Italie-
nilor, așa cum vrea Taccone, *op. cit.*, p. 84, n. 5.

59. Nereidele sânt fiicele „bătrânului mării” (γέρον
ἄλιος), Nereu, personificând farmecul mării blânde și
liniștite. Pentru epitetul ce li se dă, cf. Hor. *Ep.* XIII,
16 : „mater . . caerulea” (Thetis).

64. Mărarul, considerat de moderni, ca și țelina, ca
plantă condimentară, aveà, după cum se vede, și o
întrebuințare ornamentală (v. și XV, 119), după cum
și mirosul lui, pentru moderni mai mult picant decât
plăcut, erà altfel apreciat de cei vechi (v. Verg., *Buc.*
II, 48 : „beneolentis anethi” ; cf. și nota la III, 23.

66. Urmând textul lui Wilamowitz, care citește
πτελεατικός (dela πτελέα = ulm), nu Πτελεατικός (dela
Πτελέα, nume de localitate), am dat acestui cuvânt
sensul explicat de Rumpel (*Lex. Th.*, ad v.) : e vorba
de un vin dres cu crenguțe de ulm, pentru a-i da
gust mai bun și a-l conserva mai bine. Aceste efecte
se obțineau prin aceea că lemnul de ulm e amar, din
care cauză viermii nu-l atacă (cf. Hesiod, *Εργα*, 435
(433), care vorbește de oiștile de plug, făcute din lemn
de ulm și care sânt ἀκιώτατοι, neatăcate de viermi.
Se mai poate înțelege prin πτελεατικὸν οἶνον vin dintr'o
viță crescută pe ulmi, raportând expresiunea la cu-
noscutul obicei antic de a sprijini vița de vie pe
ulmi. (cf. Verg. *Georg.* I, 2 : „ulmisque adiungere vites”).
Cât despre o localitate Ptelea, scoliastul lui Theocrit
vorbește de o regiune cu acest nume în insula Cos,
care ar fi fost renumită prin vinurile ei. Ultimul traduc-
cător al lui Theocrit, Bignone, adoptă, ca și Renier,
această din urmă explicație.

68. Vezi nota la III, 23.

71-2. Lycopa nu poate fi numele localității din Etolia,
ci mai curând trebuie pus în legătură cu însuși Lycop-
peu din v. 4, însemnând vreo proprietate de-a acestuia.
De asemenea Acharna este, după Wilamowitz (*Text-
geschich'e der gr. Buk.* p. 164-5) numele unei locali-
tăți vecine cu aceea unde a fost compus cântecul lui
Lycida. — Tityr poate fi același personaj ca și Tityr din
III, 2 sqq., adică, după Meinecke³, poetul Alexandru

din Etolia. — Pe ἐγγύθεν Wilamowitz (*Hellenistische Dichtung*... p. 138) îl explică prin : „aus der Nähe, d. h. aus der Stat“.

73-7. În aceste versuri Theocrit tratând legenda lui Daphnis, ne dă un amănunt nou : numele fetei iubite de Daphnis, Xenea. Acest nume a fost considerat și ca un nume comun, însemnând „streina“, adică fata de rege — după legendă — căreia Daphnis i-ar fi cedat, călcându-și jurământul cătră nevasta lui, ceea ce avea să-i aducă orbirea. Cum însă, după legendă, iubirea lui Daphnis pentru cea de-a doua femeie nu are un caracter pasionat, așa cum ar rezulta din acest pasaj, noi am propus în lucrarea noastră, *Idilele rustice ale lui Theocrit*, p. 91 sq., să punem zbuciumul lui Daphnis de care vorbește Theocrit în aceste versuri (cf. ἀμφεπονείτο și εἶτε...), nu în legătură cu amorul lui, ci chiar cu nenorocirea care-l lovise prin pierderea vederii. În această ipoteză, se înțelege mai bine și doliul naturii : este mai firesc ca natura să plângă pe Daphnis pentru o nenorocire care i s'a și întâmplat, decât pentru una care avea să i se întâmple. Pentru Himera, v. V, 124 ; Hemus e Balcanul de azi, Rhodope e muntele Despoto-Dagh de azi, iar Athosul și Caucazul munții cu același nume.

78-89. După ceea ce ne spun scoliile, căprarul Comata sacrifică Muzelor din caprele stăpânului său, pe care le pășteă pe un munte din apropierea orașului Thurii. Ca să-l pedeapsească pentru aceasta, stăpânul îl închise într'o ladă, spre a-l pierde. Când deschise lada după două luni, căprarul eră viu, iar împrejurul lui numai faguri de miere. El fusese hrănit de albinele trimise de Muze. Prin „o vară întreagă“ am tradus pe ἔτος ὅριον, expresiune care a fost înțeleasă în mai multe feluri. Scoliastul zice că e vorba de o primăvară, epocă în care albinele culeg mierea : „χρόνον μιᾶς ὥρας, ἤγουν τοῦ ἔαρος, ὅτε τὸ μέλι ἐργάζεται“. Așa au tradus Gaïl și Voss ; Walckenaer a înțeles o vară, Heinsius o primăvară și o vară, Ameis și după el Rénier, Barbier, Taccone au tradus printr'un „an întreg“ ; Bignone traduce : „Sinchè gioconda dell'anno fiori

primavera". Credem că prin ἔτος ὥριον trebuie să înțelegem partea anului în care e vreme frumoasă, adică vară în înțeles nu de anotimp determinat, ci în opoziție cu iarna, ca d. e. în expresiunea „iarnă și vară”. ἔτος ὥριον ar corespunde cu „formosissimus annus” din Verg. Buc. III 57, în opoziție cu „annus hibernus” din Hor. Epod. II, 29 (cf. Rumpel, *Lex. Th.* la ἔτος). Cât despre cele două luni, de care vorbește scoliastul (ὁὗο δὲ μηνῶν διελθόντων), Theocrit nu eră ținut să urmeze până în cele mai mici amănunțimi legenda populară. Cf. XXV, 28 : „... ἥερος ὥριον”.

92. Zinele, adică Nymphele erau și ele, ca și Muzele, inspiratoarele cântecelor păstorești. Cf. Verg. Buc. VII, 21 : „Nymphae, noster amor, Libethrides, aut mihi carmen / ... concedite ...”

96. Strănutul eră considerat ca un semn de bun augur (cf. Odisea, XVII, 545 ; Catul, 45, 18 ; Propertiu, II, 3, 23). Formula cu care se răspunde de cei de față la un strănut eră „Ζεῦ πάτερ” sau „ἑῖς”, cf. rom.: „să-ți fie de bine” și fr. „Dieu vous bénisse !”, obiceiul rămas din cea mai adâncă antichitate și care se găsește și la alte popoare.

97. Myrto e numele fetei iubite de Simichida.

98. Aratos a fost identificat cu autorul „*Phenomena*” (Murray, *Aratus and Theocritus*, v. Jahresbericht über die Fortschritte der klass. Altertumswissenschaft, 1919, Bd. 178—181, p. 117 și 124), fie cu un personaj necunoscut de noi, dar de sigur însemnat, din insula Cos (Wilamowitz).

99. Aristis, prietin comun de-al lui Simichida și de-al lui Aratos, a fost identificat cu gramaticul cu același nume menționat de lexicograful Suidas, ori considerat ca un pseudonim poate al lui Callimach, alterat din Aristeu sau din Battus-Aristotel, fondatorul cetății Cyrena (Legrand, *op. cit.* p. 43, n. 5).

101. Aluziune la religia lui Apollo zeu al muzicii și al profeției. Prin „tripeduri” se înțelege tripedul zeului, dela Delphi.

103. Simichida, jucând aici rolul unui păstor, invoacă pe Pan, zeul păstorilor. Lectiunea vulgară Όμόλας, în-

locuită de Ahrens și Meinecke prin Μαλέας e menținută de Wilamowitz. Muntele Omola, în partea de nord a grupului muntos al Ossei, este aici menționat ca sediu al unui cult dat zeului Pan, despre care însă nu știm nimic. Pausanias (IX, 8, 6) încă numește un munte Omola în Arcadia.

105. Identificarea lui Philinus, cu atâta mai nesigură, cu cât numele acesta eră foarte răspândit în Cos, nu se poate face în nici un caz, ca vestitul medic, fondator al școlii empirice, discipul al lui Herophil și, de altfel, amic al lui Theocrit. El poate fi însă învingătorul dela Olympia din 264 și 260 (Legrand *op. cit.*, p. 43, n. 5).

106 sqq. În Arcadia, țară prin excelență pastorală, cultul lui Pan eră cu deosebire important. I se făceau sărbări rustice și sacrificii; după aceasta, carnea victimelor se lăsă pe altarul zeului, iar copiii aveau voie s'o ieie și s'o mănânce. Când eră puțină („ὅτε κρέα τυχρὰ παρείη”) ei se răzbunau pe statuia zeului, biciuind-o cu planta numită „ceapă-de mare” (v. V, 121) Cântărețul-păstor blastămă și altfel pe zeu, în caz când nu va fi prielnic dorinții lui Aratos: el îi dorește să fie bătut și zgâriat de unghiile copiilor, să doarmă pe urzici și să petreacă iarna în regiunile vestite pentru frigul lor: la Hedonii din Thracia și pe malul Hebrului (astăzi Marița), aproape de Carul-mare, adică de nord, iar vara să meargă cu turma unde e căldura mai mare; la Ethiopieni și la Blemyii (Βλέμυες, *Blemyes*) din deșertul de lângă cataractele Nilului, popor despre care scriitorii vechi istorisesc o mulțime de lucruri ciudate. Asemenea amenințări ne arată că zeii păgânismului nu erau cruțați de închinătorii lor, după cum și în timpurile moderne, la Neapoli bunăoară, Sf. Ianuarie e batjocorit de popor, când nu-i împlinește voile, cu numele de *vecchio ladrone*, *birbone* ori *scellerato*, ori statuia Fecioarei, în Spania, e aruncată în apă și blestemată (v. Meiners, *Geschichte aller Relig.*, t. I, p. 182 și Th. Mundt, *Italien*, Zustände, t. IV, p. 64, citate din G. F. Schoemann, *Ant. grecques*, trad. Galuski, p. 240 și n. 1).

115-6. Hyeta (Hyetis) și Byblis sânt numele a două isvoare vecine cu templul Aphroditei din Milet, iar Ecunta oraș în Caria, unde Diona (mama Aphroditei sau Aphrodita ea însăși) aveà un sanctuar.

123 sq. Pentru claritate, n'am putut păstră în traducere raportul sintactic din text: „ὁ δ' ὄρθριος ἄλλον ἀλέκτωρ | κοκκύσδων νάρκαισιν ἀνιαραῖσι διδοίη |”, în care, cu Renier, Barbier și Bignone, înțelegem prin „νάρκαισιν ἀνιαραῖσι” înghețul pricinuit de frigul din ziuă și nu amorteala după o noapte de insomnie (Wilamowitz, *Aratos von Kos*, p. 186 n.).

125. Molon, rivalul lui Aratos, îndrăgostit de Philinus. Și aici a trebuit să renunțăm la coloarea specific antică a comparației întrebuintate de poet („εἰς δ' ἂπὸ τᾶσδε, φέριστε, Μόλων ἄγχοιτο παλαιστρας”) utilizând, pentru traducere, explicațiunea lui Fritzsche: „palaestram dicit limina pueri amatores excludentis”.

127. Cf. VI, 40.

131. Pyxa sau Φύξα este numele localității principale a demului cu același nume din Cos (δῆμος Φυξιωτῶν), a cărui existență s'a dovedit după descoperirea inscripțiunilor din această insulă.

140. Hyla arborea = brotac, buratic, broatic, brotocar, brotoc, v. Dr. G. Crăiniceanu. *Nomenclatura româno-latină din istoria naturală*, Conv. Lit. XXIII, 329.

141. ἄκανθίς, *Fringilla carduelis*, fr. chardonneret, germ. Distelfink, Goldfink, rom. sticlete, v. Dr. Crăiniceanu, *op. cit.*, ibidem, p. 345, și nu cum a tradus Coșbuc în *Georg.* III, 338, prin mierlă.

147. Orificiul vaselor cu vin se astupă cu smoală (ἄλειψαρ; asupra acestui cuvânt, care se găsește și la Omer, v. W. Helbig, *L'Épopée homérique*, trad. Trawinski, Paris, 1894, p. 125). Cf. și Hor. *Od.* III, 8, 9 sqq.: „Hic dies anno redeunte festus, Corticem adstrictum pice dimovebit Amphorae” și *Od.* I, 9, 7 sq.: „Deprome quadrimum Sabina, O Thaliarche, merum diota”.

148. Prin Castalide fecioare (Νύμφαι Κασταλίδες) Wilamowitz înțelege nu pe Muze, care, după cum se știe, erau numite, prin perifrază, și astfel, ci pe chiar

Nymphele Castaliei, izvorul de pe muntele Parnas, socotit drept obârșia tuturor celorlalte izvoare. Legrand și Taccone înțeleg, din potrivă, pe Muze (v. lucrarea noastră *Idilele rustice* . . . p. 35 (n. 2 dela p. 33).

149 sq. Heracle, înainte de a vâna mistrețul din codrii Erymanthului din Arcadia, primi ospitalitatea Centaurului Pholos, fiul lui Silenus, în peștera lui depe muntele Pholoe. Pholos oferă lui Heracle din vinul pe care, cu patru generații mai înainte, Dionysos i-l dăduse, cu condițiunea de a păstra dintr'insul și pentru Heracle. După versiunea urmată de Theocrit, nu Pholos, ci Chiron oferă vinul aceasta lui Heracle (v. asupra lui Heracle la Pholos un fragment din *Heracleea* poetului Panyasis la Stobeu, *Floril.*, XVIII, 2). Ceilalți centauri din munții vecini, atrași de mirosul vinului, năvăliră la peșteră, ca să bea și ei, dar fură unii uciși, alții fugăriți de Heracle.

151 sq. Asupra râului Anap, v. nota la I, 68. Polyphem, fiul lui Poseidon și cel mai cunoscut dintre Cyclopi, fu, după cum se știe din Odiseea, *passim* și IX, 193-566, îmbătat și apoi orbit de Ulise. În zădar el aruncă după acesta și după tovarășii lui cu vârful unui munte.

155. „Ce șede veghind pe la arii” (Ἀλωΐς) este epitetul Demetrei, păzitoarea ariei (ἄλωα), în onoarea căreia se celebrau, la Athena, sărbătorile numite τὰ Ἀλωα.

156 sq. Operațiunea vânturaturii cerealelor, după treier, se făcea în antichitate și se face și astăzi în Italia și Grecia, ca și la noi, cu ajutorul unei lopeți (πρόον): vânturătorul ia pe lopată grăunțele și pleava din „vrav” și zvârle conținutul în bătaia vântului așa, încât acesta să despartă grăunțele de pleavă (v. T. Pamfile, *Agricultura la Români*, p. 213 sq.) — În atitudinea zeiței trebuie de sigur să vedem amintirea unei reprezentări plastice a ei (cf. Legrand, *op. cit.*, p. 229, n. 7). Macul de care e vorba aici este *Papaver somniferum*, închinat zeiții, fie pentru că ea s'ar fi folosit de el ca să-și aline durerea ce i-a pricinuit-o răpirea fiicei sale, Proserpina, fie că macul a fost totdeauna simbolul abundenței, ca și spicele pe care zeița le ținea în mână.

VIII

Idila VIII a fost bănuită de apocryphă, fie în parte, fie în întregime, de cei mai mulți din filologi, între care și de Wilamowitz și de Legrand. Câtiva numai, Fritzsche din cei mai vechi, Cholmeley, Taccone și A. Rostagni din cei mai noi, i-au apărat, din potrivă, autenticitatea. Poetul desvoltă în această idilă tema unui concurs bucolic, mai întâiu în cuartine elegiace amebeice, apoi în două cântece alcătuite din câte opt distihuri hexametrice, încadrate, toate, în dialog și părți narative. (Vezi analiza întregii idile în lucrarea noastră *Idilele rustice* . . . pp. 69-83).

10. În text eufemismul „οὐδ' εἴ τι πάθοις” este, după scoliast, pentru „οὐδ' εἴ τι διαρραγείης”, al cărui colorit popular este evident și pe care am crezut necesar să-l păstrăm și în traducere (v. și nota lui Taccone la acest vers, *op. cit.*, p. 103-4).

13. Cf. Rumpel, *Lex. Th.*, la ἄρκιος: „praemium quod par sit nobis et aequum”.

18-9. Naiul obișnuit aveà numai șapte țevi de trestie ; acesta, cu nouă, aveà un preț deosebit.

26. Tonul interogativ îl dă ἤν = εἴαν, cum susține I. M. Edmonds, (*Some notes on the Bucolici graeci*, I, Theocritus, I-XI. *Class. Review* XXVI, 1912, p. 241 sq.) și nu cum zice Wilamowitz, pentru care ἤν = ἰδέ (v. *Jahresbericht über die Fortschritte der klass. Altertumswissenschaft*, Bd. 178-181, p. 124).

27. Bignone traduce greșit pe „ποτὶ ταῖς ἐρίφοις . . . ὀλακτεῖ!” prin „che abbaia là, contro i capretti” (cf. Taccone: „che insegue abbaiano i capretti”): ποτὶ arată aici apropiere, nu adversitate (cf. Rumpel, *Lex. Th. ad v.*).

32. Taccone crede (*op. cit.* p. 97) că v. 32 din text e interpolat.

33 sqq. Cântecele amebeice care urmează este alcătuit din cuartine elegiace, formate fie care din câte două distihuri de câte un hexametr și un pentametr. Ideia cuartinelor a întrebuintat-o Vergiliu în *Buc.* VII, 21-68, dar cuartinele lui sânt alcătuite din câte patru hexametre.

41-8. Versurile aceste, după cum se vede din numerotația lor, au fost transpuse. Transpunerea lor a fost propusă, încă din 1793, de Bindemann, adoptată de Hiller și admisă și de Wilamowitz.—Milon dela v. 47 este iubitul lui Menalca, iar fata dela v. 43 iubita lui Daphnis. Cu privire la aceasta din urmă, Meinecke cel dintăiu și după el Ahrens, Fritzsche², Ziegler³ și Wilamowitz citesc „ἐνθα καλὰ Ναΐς“ în loc de „ἐνθά καλὰ παῖς“, cum este lecțiunea manuscrisă, crezând că este vorba de nimfa Nais, pe care Daphnis a luat-o de nevastă (v. 93). Urmând, cu Taccone, lecțiunea manuscrisă, nu credem că este nevoie să facem această identificare (v. Taccone, *op. cit.*, p. 99, nota 1).

49-52. Menalca trimite pe țap în fundul pădurii, unde e Milon, și-l însărcinează să-i spuie acestuia că nu trebuie să-i fie rușine a se lăsa iubit de Menalca, fiindcă acesta e un simplu păstor : și Proteu, care eră zeu, pășteà focile pe țărmul mării (v. Odiseia, IV, 400 sq). Rumpel (*Lex. Th.* la ὅς și τῆνος) citește: „ὦ τράγε, ... ὦ βάθος ὕλας | μυρίον, ὦ σιμαὶ δεῦτε ποτ' ἄντρ' ἔρφοι, | ἐν τῆνοις γὰρ τῆνος...“, explică pe ὦ prin ἐκείθεν οὗ și traduce : „istinc, ubi est silva profunda, huc accede“.

53-60. Misiunii amoroase, dată țapului în v. 49-52, trebuia să-i corespundă o alta asemănătoare, dată taurului, într'o strofă următoare, a lui Daphnis, astăzi pierdută. În această ipoteză însă, dacă examinăm cele două strofe care rămân (53-56 și 57-60), ne încredințăm că ele nu-și corespund una alteia nici din punctul de vedere al conținutului, nici din acela al corespondenței de formă. Strofei lui Menalca 53-6 trebuia să-i urmeze dar o strofă de-a lui Daphnis, *alta decât s'rofa 57-60*. Aceasta din urmă însă, în care e vorba de amorul unui bărbat pentru o fată („ἄνδρι δὲ παρθενηκᾶς ἀπαλᾶς πόθος“ v. 59) și care e *zisă de Daphnis. el însuși îndrăgostit de o fată*, presupune înaintea ei o altă strofă de-a lui Menalca, în care ar fi fost vorba de amorul unui bărbat pentru un june. Astfel, înaintea ultimei strofe a lui Daphnis (57-60) ar fi căzut încă două strofe. Strofele căzute ar fi deci în total trei. Ele au fost refăcute de Fritzsche în a doua ediție latină a lui (v. traducerea

lor în Taccone, *op. cit.*, p. 99). Wilamowitz păstrează corespondența strofelor 49-52 și 53-6 și consideră, după Hermann, strofa 57-60 ca interpolată. — Pelops, eroul eponim al Peloponesului, fiul lui Tantal, tăiat în bucăți de acesta și servit zeilor la un banchet, apoi readus la viață de Hermes, din porunca lui Zeus; învingătorul lui Oenomaus, regele Pisei; soțul Hippodamiei; tatăl lui Atreu și al lui Thyeste.—Cresus, regele Lydiei, ale cărui aventuri sânt descrise pe larg de Herodot și ale cărui bogății, celebre în antichitate, sânt și astăzi proverbiale.— Pentru traducerea v. 56 am adoptat, ca și Taccone, lecțiunea manuscrisă „σύννομα μᾶλα“, nu pe aceea a lui Meinecke urmată și de Wilamowitz: „σύννομε καλ“, care presupune că e vorba, nu de iubire, ci de prietenia lui Daphnis pentru Menalca (v. Taccone, *op. cit.*, p. 106, n. 3).

63. Citim și aici, după manuscrise: „φείδεν τᾶν ἐρίφων, φείδεν λύγε τᾶν τοκάδων μιν“,

65. „Cudalb“ traduce exact pe Λάμπουρος. Cf. Scolias-tul: ἀπὸ τοῦ λαμπρὸν ἔχειν τὴν οὐρὰν ἢ πυρρὰν“ (v. și Cartault, *op. cit.* p. 438). Taccone: „Coda-fosca“; Bignone: „Coda bianca“. Numele grecesc mai poate însemna, tot după scoliast, *vulpe* (λαμπουρίς, cf. rom. Vulpea, nume de câine).

74. Versul este corupt: „οὐ μὲν οὐδὲ λόγων ἐκρίθην ἀπο τὸν+ πικρὸν αὐτοῦ“ (vezi alte variante citate în *Idilele ruse... p. 81, n. 3*). Această lecțiune, adoptată și de Wilamovitz, însemnează că Daphnis n'a avut grija să respingă lauda frumuseții lui, răspunzând fetei un cuvânt mai tare (πικρόν), așa cum obișnuiau, în antichitate, să facă, spre a nu fi deochiați, cei ce erau lăudați pentru vr'un talent.

76. După acest vers, urmează un altul, interpolat aici: v. 7 din idila IX: „ἀδὸ δὲ χῶ μόντος γάρβεται, ἀδὸ δὲ χᾶ βῶς“, Numerotația versurilor pare, de aceea, greșită, la prima vedere.

IX

Critica filologică, prin Brinker, Kattein, Wilamovitz, Taccone, respinge autenticitatea acestei idile, din care

unii au voit să atribue poetului siracuzan măcar câteva versuri 7-13 și 15-27 sau 15-21). Ea este considerată ca o „pastișă” siciliană și, după Wilamowitz, e concepută de un singur poet. Versurile 1—6 sânt rostite de un păstor, arbitru al concursului bucolic dintre cei doi interlocutori ai idilei, Daphnis și Menalca. De aceea, în unele manuscrise, se găsește lămurirea: προλογίζει νομῆς τις ὁ καὶ κρίτης, de unde apoi titlul general νομῆς ἢ βουκόλοι sau νομῆς. Același păstor va lua din nou cuvântul la v. 22.

3. „Μόσχος βοῦσιν ὀφέντες, ὑπὸ στείραισι δὲ τάρως”, în care ὀφίημι = submitto ad sugendum și admitto ad coitum, pentru partea a doua a versului (Rumpel, *Lex Th.* ad v.). Edmonds propune: „μόσχος βοῦσιν ὀφέντες ἔπι, στείραισι δὲ τάρως,” iar Sitzler (*Jahresbericht über die Fortschritte der klass. Altertumswissenschaft*, 1919, Bd. 178—181): ὑπο στείρας δὲ γε τάρωσις (ὑπό în epanalepsă).

5. Manuscrisele dau ἔμποθεν, Briggs a propus ἔκποθεν (Taccone). Edmonds și Sitzler ἔκποθεν = von da aus, în opoziție cu ἄλλοθεν, cum am tradus și noi.

10-11. Am tradus pe λίψ (Africus ventus), numit așa fiindcă suflă din Libya, prin „vântul Libyei”, întrucât nu avem un corespondent al Italianului „scirocco” sau „libeccio”. Și este încă interesant a aminti că în psalmul LXXVII, Dosoftei, 1680, traduce exact pe „africum (λίβρα)” prin „vântul livei”, iar Psaltirea versificată dela 1673 prin *Liva*.

19. Prin „măruntaie”, am tradus pe Χόρια, care înseamnă probabil burta sau chiar intestinele animalelor împănate cu miere și lapte: „τὰ τῶν προβάτων καὶ ἀρνῶν ἔντερα” Scol.; „βρώματα διὰ μέλιτος καὶ γάλακτος γενόμενα”, Athen. XIV, p. 646 E. În Odiseia XVIII, 44 sq. este de asemeni vorba de „burți de capră împănate cu grăsimi și sânge”.

20. Este vorba, nu de fructul fagului (*fagus sylvatica* L.) ci de fructul comestibil al unei specii de stejar, *quercus aegilops* sau, după Fée, *quercus aesculus*. Ghinda este, în adevăr, atestată ca „cea mai veche hrană a oamenilor” în unul din fragmentele descoperite în Oxyrhynchus din Egipt la 1897 și publicate în anul

următor de Grenfell și Hunt (*The Oxyrhynchus Papyri* I. London, 1898, fr. XIV; v. și I. Valaori în *Conv. Lit.* XXIV p. 334).

26. E vorba de sigur de o localitate din Sicilia. In ms. Parisinus 2722 se găsește la Ὑκκαρίεσι glosa: „Ὑκκαρά πόλις Σικελίας. Vezi F. E. Kind, *Zu den Theokritscholien* (IX, 26) în Berl. Philol. Wochenschr., 1912 Sp. 1523 (*Jahresbericht über die Fortschritte...* p. 114) Cf. și Taccone, *op. cit.* p. 112, n. 2.

30 sqq. O credință populară antică, atestată de sco-liastul manuscrisului k (Ambrosianus 222) atribue apariția beșicuțelor pe limbă (sau pe vârful nasului, cf. Th. XII, 23 sq.) faptului că cineva fusese de rea credință în restituirea unui lucru ce i s'a încredințat. Păstorul idilei IX vrea dar, pe deoparte, să redeie exact cântecul pe care l-a cântat odată (πoκ') el însuși în fața celor doi păstori, iar, pe de alta, să se achite de însărcinarea de a-l face cunoscut, ca și cum el s'ar fi făcut vinovat până acuma că l-a ținut ascuns. Acesta e înțelesul pe care trebuie să-l scoatem din „μηκέτι“, înțeles care rămâne și după înlocuirea, făcută de Wilamowitz, a lui φύσῃς din vechea vulgată, prin φύσῃ — căruia îi putem da ca subiect pe ὠιδί—, ori prin φύσω, așa cum citește Bignone, după Briggs și Graefe. Astfel, v. 31—36 ar constitui un cuplet cântat de păstorul arbitru al lui Daphnis și Menalca, iar versurile anterioare, 28—30, ar fi rostite tot de el. O altă interpretare însă, întemeiată pe lectura propusă de Bücheler, a v. 28—30 (*Neue Jahrbücher*, 1860, p. 344; v. Legrand, *op. cit.*, p. 9) consideră tirada care începe cu v. 28 ca o bucată independentă și anume ca un epilog al unui *Corpus bucolicorum*, alcătuit de gramaticul Artemidor (v. Legrand, *op. cit.*, p. 11 sqq.) În cazul acesta, sensul v. 30 s'ar aplică la aceea că gramaticul, autor al acelei colecțiuni bucolice, a voit să afirme că a făcut colecția cu bună credință și exactitate (cf. Fritzsche *ad h. l.*: „ne forte pustulam [fraudis a me commissae indicium] in lingua mea provocem. Haec scripsit grammaticus, ut religiose se et cum fide carmina collegisse indicaret“).

36. Circe, vestita vrăjitoare, fiica Soarelui și a Perseei. După ce otrăvi pe soțul ei, regele Sarmaților, se așază pe coastele Italiei, în insula Ea, unde avea un palat locuit și păzit de fiare sălbatece. Ea schimbă în porci pe tovarășii lui Ulise și el însuși petrecu un an în tovărășia zinei vrăjitoare. — Băutură, ca și gr. ποτόν, cu sensul de băutură magică; cf. Creangă: „Hârca s'a încredințat că împăratul doarme, încrezându-se în puterea băuturii sale”.

X

Scrisă, după cât se pare, la Cos (v. Legrand, trad. p. 63), dar fără să se poată determina locul unde se petrece scena, idila X cuprinde un dialog și două cântece de lungime egală, împărțite în distihuri. Această dispozițiune este un artificiu prin care Theocrit a voit să dea o idee de elementul melodic, legat de cântecul lui Milon — imitațiune a unei ᾠδῆς θεριστῶν — după care poetul a trebuit să compună și pe acela al lui Buceu (Taccone, *op. cit.*, p. 116 sq.) Pentru inspirațiunea populară și deci verisimilitatea rustică a idilei X, v. lucrarea noastră, *Idilele rustice...* p. 141-5.

1. Buceu (Βουκαϊός) este numele celui de-al doilea interlocutor al acestei idile. El a fost totuși considerat (Ahrens, Ziegler¹, Wordsworth²) ca un nume comun, echivalent cu Βουκόλος (așa îl consideră în v. 1 și Bignone). Autorul „argumentului” antic al idilei, considerându-l tot așa, a introdus în titlu, alături de Milon, pe Battos, pe baza relațiunii care există între aceste două nume în idila IV, 6, 11 (v. Taccone, *op. cit.*, p. 114, n. 1).

2. „Ὅγμος” nu are aici înțelesul cuvântului nostru „brazdă”, de iarbă sau chiar și de holdă, ci acela, propriu, de linie dreaptă sau rând (gerade Reihe, Zeile, cf. rad. ὄγ). Cf. și Rumpel. *Lex. Th.*, la ὄγω: „nec strigam tuam rectam ducere potes, h. e. non recta linea aristas demetis ac prosternis”.

4. Am tradus pe κάκτος prin numirea generică de „ghimpe”, întrucât n'am putut stabili sinonimia sigură a numirii grecești, care poate fi *Cactus Opuntia* Linn., și care e numită în Atheneu (II, 83, p. 70; cf. Fritzsche-Hiller³, ad h. l.) κάκτος Σικελική. V. și Boisacq, *ad v.*

6. „ὅς νῦν ἀρχόμενος τᾶς αὐλακος οὐκ ἀποτρώγεις”. Explicația dată de Rumpel (*Lex. Th.*, la ἀποτρώγω): „culmos non accurate demetis”, ca și aceea a lui Taccone (*op. cit.*, p. 116, n. 1): „...taliar bene sino in fondo, rasente il soulo, i tuoi manipoli” nu credem că este în potrivire cu contextul. Milon vrea să spună că Buceu rămâne în urmă cu seceratul și că nu se cunoaște de loc că seceră: înțelesul metaforic al lui ἀποτρώγω este aici acela din Catul XXXV, 7: „quare, si sapiat, viam vorabit” sau din rom. „a mânca pământul”. Scoalistul înțelesese mai bine: „οὐκ ἀποτέμνεις τῆς αὐλακος οὐδέν”. Cât despre αὐλαξ, el înseamnă aici însăși holda (v. Rumpel, *Lex. Th.* ad v.: „Culmi ipsi in sulco crescentes significantur X, 6”).

11. Proverb ce se aplică aceluia care, gustând odată dintr'un lucru bun, nu se mai pot lăsa de el. În aceeași formă, proverbul se găsește la Lucian, Ἰρὸς ἀπαίδευτον, 25: «οὐδὲ γὰρ κύων ἀπαξ παύσασαίτ' ἂν σκυτοτραχεῖν μαθοῦσα» și la Hor. *Sat.* II, 5, 83: „Canis a corio nunquam absterrebitur uncto”.

13. Proverb al cărui înțeles este: tu ești destul de bogat ca să-ți poți pierde vremea și cu amorul, pe când eu nu. Același contrast se găsește exprimat la Plaut, *Mil.* III, 2, 23: „alii ebrii sunt, alii poscam potitunt”. Oțetul amestecat cu apă eră, în antichitate, băutura săracilor.

14. Nu credem că avem de-a face aici cu un proverb, cum s'a susținut (v. Cartault, *op. cit.*, p. 110), ci numai cu exprimarea unui fapt de experiență zilnică și anume că îndrăgostitul nu-și mai poate vedea de ocupațiile lui. Ideia să găsește și în poezia noastră populară (v. exemplele aduse de noi în *Idilele rustice...* p. 142 sq., n. 2).

17-18. Încă două expresiuni proverbiale : cea dintâiu se aplică celor prinși asupra faptului (cf. rom. „te-am prins” și fr. „il est pris” ; pentru cea de-a doua, compară rom. „ce-ai căutat, ai găsit”. — Milon compară pe fata iubită de Buceu cu o lăcustă, din cauză că e slabă și neagră („διὰ τὸ καὶ ταύτην λεπτήν τε εἶναι καὶ μέλαιναν” Scol. Μάντις. . . ἡ καλαμαῖα este lăcusta, *mantis religiosa* Fab., numită de copii, în sudul Franței, *prega-dieu* (v. E. Fehrle, *Die Heuschrecke im Aberglauben*, Hessische Blätter für Volkskunde XI, 1912, citat din *Jahresbericht* . . . 1919, Bd. 178-181, p. 114). Cât despre *χροῖζεται* — pe care Fritzsche, citind *χροῖζεται*, dela *χρῶζω* = coloro (Rumpel, *ad v.*), îl explică prin : „maga v. sağa illa fusca *noctem ipsam tibi* (quando tecum est) *reddat alram* — Sitzler, sprijinindu-se pe scolii („πλησιάζει τῷ χρῶι τοι καὶ σου ἀντὶ τοῦ συνευγασθήσεται σοι”) și explicându-l printr'un original *χρό' ἔξειτ'*, îl traduce prin „sie wird dir am Liebe sitzen” (cf. și explicația lui Könnecke : „sie wird von dir die Nacht hindurch geliebkost werden ; v. *Jahresbericht* . . . 1919, Bd. 178-181, p. 127).

19. Plutos, fiul Demetrei și al lui Iasion, eră zeul bogăției și, ca și Amorul, orb.

24. Muzele se numesc *Pieride* dela regiunea numită Pieria, unde ele s'au născut din Zeus și Mnemosina.

26. Siriană, din cauza pielii negre, cf. rom. „țigancă”.

27. Floarea numită *ὕακινθος* am tradus-o prin „acintuș”, cuvânt derivat el însuși din lat. *hyacinthus* (v. Hasdeu, *Etymolog. magnum*, *ad v.*) — mai mult pentru a păstra fizionomia antică a lui. Cât despre sinonimia exactă a acestei plante, stabilirea ei a încurcat și pe botaniști și pe traducători. *Hyacinthul* antic, pomenit, dintre poeți, de Omer (*Il.* XIV, 348 ; *Od.* VI, 231), Theocrit (X, 28, XI, 26, XVIII, 2), Moschus (*Εὐρώπη*, 65, [*Θεοκρίτου*] *ἐπιτάφιος Βίωνος*, 6), Vergiliu (*Buc.* III, 63, 107 ; VI, 53 ; *Georg.* IV, 183 ; *Aeneis*, XI, 69), Ovid (*Metam.* X, 212 ; XIII, 391 sqq.) iar dintre botaniști, de Theophrast (VI, 7) și Pliniu (H. N., XXI, 11 [38]), e o plantă deosebită de *hyacinthul* modern (fr. *jacinthe*, germ. *hyazinthe*, it. *giacinto*, rom. *zambilă* ; v. *Griechisch-*

Deutsches Wörterbuch über die Gedichte des Homeros und der Homeriden, von Dr. E. E. Seiler, Leipzig, 1872, la ὑάκινθος: „eine von unser Hyazinthe ganz verschiedene Blume“). Ea este floarea pe petalele căreia se credeă că e gravată litera γ , inițiala numelui Hyacinthus; fiul regelui Amiclas din Laconia, de care se îndrăgostise Apollo și pe care zeul, omorându-l din greșeală cu discul, îl metamorfozase în floarea care-i poartă numele. Mitologii mai spun că și Aias a fost metamorfozat în hyacint și că Apollo a gravat pe petalele acestei flori exclamația grecească de durere $\alpha\dot{\iota}$, $\alpha\dot{\iota}$, care este și începutul numelui lui Aias. În legătură cu această versiune a fabulei, hyacintul antic a fost identificat cu *Delphinium Aiacis*, fr. pied d'alouette sau Dauphinelle des jardins, germ. Garten-Rittersporn, rom. Surguciu (v. Panțu *ad v.*) dar și cu alte numeroase plante (v. Fée, *op. cit.* p. 102), la *Lilium Martagon* Linn., fr. Lis-Martagon, germ. Türkenbund, rom. Crin de pădure sau Aișor (Panțu *ad v.*) ori *Iris germanica*, fr. Iris, germ. Schwertlilie, rom. stânjinei. Murnu traduce în *Il.* și *Od.* prin zambilă, Coșbuc în *Georgica* prin lalea.

34. Am tradus pe ῥόδον prin rujă. Cf. C. Negruzzi, I, 101: „Roza la noi se numeă rujă, până ce au venit grecii și i-au zis trandafir“.

36. v. Rumpel, *Lex. Th.*, la ἀστράγαλος: „pedes tui eleganter formati albique sunt, instar eboris s. instar talorum eburneorum“ Cf. epitetul dat adesea de Omer femeilor: καλλίσφυρος (*Il.* IX, 557; XIV, 319, 560; *Od.* V, 333; XI, 603).

37. În text: „ἄ φωνά δὲ τρύχνος“. Planta despre care e vorba — și pe care n'am găsit-o în Flora lui Theocrit a lui Fée — intră, pentru proprietățile ei, ca termen de comparație proverbial în diferite expresii, precum este și aceea a lui Theocrit (v. Tributkeit, *De proverbiiis apud bucolicos graecos*, Diss. Königsberg, 1889, p. 34, citat din Legrand, *op. cit.*, p. 166). După spusa lui Pliniu (H. N., XXI, 31, 105 [107]), ea putea provoca în cantitate mai mare (e vorba de sigur de semințele ei) chiar nebunia: „... duplicatum hunc mo-

dum legitimam insaniam facere". Se pare dar că e vorba de calitățile narcotice sau, în orice caz, medicinale ale acestei plante și deci identificarea ei cu una din speciile familiei *Solanaceelor* care prezintă aceste calități, este foarte probabilă. Rumpel și Taccone dau *physalis somnifera*. Cf. în Panțu *Physalis Alkenkegi*, vulg. Beșicuri, Buruiană de-a bubă, Cireașa Evreilor, Gogoașe, Iarba bubei, Păpălăi, Papele, cu proprietăți terapeutice și diuretice, precum și speciile înrudite: *Hyoscyamus niger*, vulg. măsălarită sau *Nebunariță*, întrebuințată în medicină ca analgesică, calmantă și antispasmodică; *Solanum Dulcamara*, vulg. Buruiană de dalac, Lesnicior, Lesnicioare, Lesnicioară, Lesnicioasă, Patlagică de dalac, Vița evreilor, Zârnă, întrebuințată ca depurativ și calmant; *Solanum nigrum* s. *morella*, fr. morelle, it. morella, cum traduce Bignone, rom. vulg. Morea, Moartea porcilor, Umbra nopții, Zârnă; *Datura Stramonium*, vulg. alaur, Bolândariță, Ciumăfaie, Ciuma-fetei, laur (cfr. rom.: *a mîncă laur* = *a nebuni*), Măru-porcului, *Turbaie* (Pentru toate v. Panțu, *op. cit.* ad v. și același, *Contribuțiuni la Flora Bucureștilor*, partea a IV, în An. Acad. rom., 1912, p. 57). În sfârșit, trebuie să mai adăugim că gr. *σπύχνος* sună și *σπύχνος*, lat. *strychnus* și că această din urmă formă este numele arborelui *strychnos nux vomica*, vulg. Turta-lupului, ale cărui semințe sînt de asemenea întrebuințate în medicină și din care se extrage strihnina. Expresiunea lui Theocrit ar însemna deci: vocea ta e ca trychnos-ul, adică mă face să aiurez, mă scoate din minți, cf. Rumpel. *Lex. Th.* ad v.: „vox tua trychnus est, id est lymphat animum meum, tanquam trychnus". Poate chiar că planta se întrebuință în vrăjile de dragoste.

40. v. în Rumpel, *Lex. Th.*, la ă explicația lui Hermann: „quam ego stultus sum, qui non possim tam bella carmina canere!"

41. Lityerses este, după tradiție, fiul lui Midas, regele Phrygiei. El primiă foarte bine pe oaspeții săi, dar, apoi, luându-i cu el să secere întinsele lui holde, spre seară le reteză capetele cu secerea. Lityerses a fost ucis de Heracle și trupul său aruncat în Meandru. tocmai când se pregătiă să reteze și capul lui Daphnis,

care ajunsese la curtea sa în căutarea nimfei Pimplea, Cântețul pe care-l cântă Milon ne face să ne gândim la acèle *ὠδαὶ θεριστῶν*, cântece de secerători, din care unul, menționat de Atheneu, se și numia „*λιτύτερης*“, în amintirea legendarului rege agricultor din Phrygia, prototipul secerătorului neobosit. El este, după cum se vede, alcătuit din dictoane separate, ca poeziile gnomice atribuite lui Solon și lui Theognis, cuprinzând precepte agricole, ca în *Ἔργα καὶ ἡμέραι* ale lui Hesiod și în *Georgica* lui Vergiliu, ori glume satirice, asemenea acelor „*opprobria rustica*“ din care a ieșit teatrul roman (v. 54 sq.). Se poate, în sfârșit, ca Theocrit, scriind „*ταῦτα τὰ τῷ θεῷ Λιτύτερσα*“, să fi avut un scop polemic în contra dramei lui Sositheu „*Daphnis*“ sau „*Li'yerses*“, în care acesta din urmă ar fi fost un personaj asemănător lui Busiris și lui Sileus din drama satirică greacă (v. Taccone, *op. cit.*, p. 119, n. 3).

42. În text *πολόκαρπε πολύσταχιν*; pentru expresia întrebuințată în traducerea noastră, v. T. Pamfile, *Agricultura la Români*, Buc. 1915, p. 121.

45. „Bărbați de nimic“; în text: *σύνκιννοι ἄνδρες*, bărbați de lemn de smochin, care nu eră bun de nimic. Compară expresia rom. „mamă de plop“, adică mamă vitregă, care nu poate ținea de cald, după cum nici lemnul de plop nu dă căldură multă. Cf. și Hor. *Sat.* I, 8, 1: „olím truncus eram ficulnus, inutile lignum.“

47. Cei vechi credeau că, dacă vântul intră în paiul secerat, el face să se umfle bobul: de aceea ei așezau snopii, nu cu spicele dincotro bate vântul, ca azi (v. T. Pamfile, *op. cit.*, p. 132. n. 5), ci cu cotoarele într'acolo.

49. „*Ἐκ καλάμας ἄχρονον τελέθει*“ exprimă operația treeratului, care se face și astăzi în Sicilia, ca și la noi, cu caii. Separația grăuntelui de paiu se face mai lesne când e cald. Cf. și Verg. *Georg.* I, 297 sq.: „At rubicunda Ceres *medio* succiditur aestu, Et *medio* tostas *aestu* terit area fruges“.

52 sq. Trăsătură satirică îndreptată împotriva vătăvului care nu dă muncitorilor destulă băutură.

54 sq. Vătavul îi face să aștepte prea mult și măn-carea, care constă din linte fiartă, economisind și condimentul acestei mâncări, chimionul, al cărui gră-unte el ar voi să-l despice în două : cf. numirea de *χυμνοπρίστης* dată unui om zgârcit („ἐλώθαμεν τοὺς ἄγαν φειδολοὺς χυμνοπρίστας καλεῖν” Scol.) Cf. și Evanghelia lui Mateiu, XXII, 23 : „Vai vouă cărturarilor și fari-seilor fățarnici, că zeciuîți isma și mărarul și *chimenul* și ați legat cele mai grele ale legii”. Cf., în sfârșit, fr. „couper un liard en quatre” și rom., mai apropiat de proverbul grec, „a tăia un fir de mălaiu în opt”.

57 sq. Înțelegem, după Taccone : dragostea ta chinuită de foame și alte asemenea lucruri de nimic sânt bune să le povestească numai o femeie bătrână, ca maică-ta, când stă trează, dimineața, în pat, nemai putând dormi.

CYCLOPUL

XI

Scrisă în Orient și anterioară idilei VI, idila XI este adresată medicului Nicia din Milet (v. și XIII și XXVIII), căruia poetul îi recomandă să se consoleze de suferința amorului prin cântec și poezie, ca și anticul Polyphem. Cea mai mare parte a idilei este ocupată de cântecul Cyclopului, amestec de elemente lirico-bucolice și chiar satirice, aceste din urmă îndreptate — s'a zis — împotriva sentimentalismului erotic, manierat și artificial, din epoca alexandrină (v. analiza idilei în lucrarea noastră *Idillele rustice...* p. 107-112).

4. „pe lume” : „ἐν ἀνθρώποις”, inter homines, în vita hominum (Rumpel, *Lex. Th. ad v.*). Theocrit voia să dovedească prietenului — în legătură de sigur cu o pasiune concepută de acesta — că poezia și muzica sânt singurul leac pentru dragoste. Nicia răspunse poetului printr'o poezie, al cărei început ni s'a păstrat de scoliaști.

7. „Cel din părțile noastre” „ὁ παρ' ἡμῖν” adică din Sicilia. Cf. VII, 151 : „τὸν ποτ' Ἀνάπωι”.

8. Galatea, fiica lui Nereu și a zinei Doris și cea mai frumoasă din Nereide. Ea este personificarea spumei marine și numele ei înseamnă „albă ca laptele”. Galatea insuflă dragoste Cyclopului și ea însăși iubi pe Acis (v. nota la I, 69). După Theocrit, mitul ei celebru fu tratat și amplificat de Ovidiu (*Metam.* XIII, 739 sqq.), iar numele ei deveni scump poeziei pastorale.

10 sq. Nu e vorba dar de un amor galant și superficial care se manifestă prin daruri de mere, flori ori șuvițe de păr, ci de o adevărată nebunie.

15 sq. Theocrit aplică în această împrejurare de ordin moral expresiunea din Odiseia XXII, 83 : „ἐν δὲ οἱ ἵππατι πῆξεν θοδὸν βέλους”. Ficatul eră organul în care cei vechi localizau pasiunile („ἐν τοῦτῳ γὰρ τὸ ἐπιθυμητικόν” Scol.).

21. Mai curând decât la luciul pielii (cf. Bignone : „piu d'uva verdigna fulgente”), credem că „φισρωτέρα ὀμφακος ὠμῶς” se rapoartă la consistența cărnii Galateei (cf. Barbier : . . . „dont la chair est plus ferme qu'un grain de raisin vert”).

24. Comparația a fost reluată de Ovidiu în *Metam.* VI, 527 : „illa tremit, velut agna pavens quae saucia cani | ore excussa lupi nondum sibi tuta videtur”.

37. Lesele sânt împletituri de nuele, pe care se pune cașul, să se zvânte. Compară și în gr. ταρσός dela τέρσω = a zvântă.

38. Cyclopii, numiți așa fiindcă au un singur ochiu rotund în mijlocul frunții, sânt păstori și locuesc singuratici pe vârfurile munților și în fundul peșterilor, simbolizând viața primitivă și încultă, în contrast cu starea de civilizație. Din existența lor sălbatecă, Polyphem relevă însă nota cea mai puțin brutală : talentul lor muzical, pe care-l au ca păstori : el însuși apare la Theocrit umanizat și departe și de concepțiunea omerică și de aceea a lui Euripid (v. drama satirică a acestuia : *Cyclopul*). Asupra umanizării și civilizării cyclopului Polyphem la Theocrit, v. lucrarea noastră *Iditele rustice* . . . p. 108 sqq.

41. „μυροφόρος” pare a fi un cuvânt întrebuintat

numai de Theocrit (v. în Legrand, *op cit.*, p. 275, lista cuvintelor compuse inventate de Theocrit). Sub forma aceasta (μήνη și φέρω), el este o emendație modernă făcută de Fritzsche și înseamnă „care poartă în frunte un semn alb ca o lună”. În cazul acesta, cuvântul poate fi explicat de minune prin *Il.* XXIII, 455: „ἐν δὲ μετώπῳ | λευκὸν σημεῖον ἑτέοντο περίτροχον, ὅτε μήνη”. Așa au tradus și Taccone și Bignone. Cum însă scoțiile și codicii K și T² ne dau μαννοφόρος (μάννος sau μάνος și φέρω), traducerea obișnuită a cuvântului a fost: „împodobite cu zgărzi” (v. n. 1 dela p. 127 a traducerii lui Taccone). Barbier traduce: „marquetés de lunules” și explică (p. 327): „tout jeunes, dont la robe n'a point encore revêtu une teinte uniforme, et non pas, comme on traduit ordinairement et à tort: ornés de colliers (v. și Voss: „mit Blessen geschmückt”). Deși această interpretare se poate sprijini cu succes, credem, pe Verg., *Buc.*, II, 41: „capreoli, sparsis etiam nunc pellibus albo” — pasaj în care Vergiliu imită tocmai pe Th. XI, 40 sq. (v. și Moschus, II, 86 sqq.: „... ἄτε κόκλα σέλγηνης”, precum și Hor. *Od.*, IV, 2, 59 sq.: „Qua notam duxit niveus videri | Cetera fulvus), noi sântem înclinați a vedeă în μαννοφόρος aceiași particularitate limitată însă la gâtul animalelor sub forma unui guler alb, ceeace se vede adesea și ceeace ne dă posibilitatea unei explicațiuni naturale, care satisface în același timp și etimologia.

46. Epitetul „neagră” se poate raportă fie la frunzele iederei, fie la fructele ei.

49. Am păstrat și în traducere figura din text (ἐν διαδροῖν): „θάλασσαν... ἢ κόρυττα”.

57. „foițele” adică petalele macului sânt în text numite πλαταγώνια, fiindcă plesniau când erau lovite de cel ce voiă să afle dacă e iubit. Cf. III, 29: „τηλέφρον... τὸ πλατάγημα”. Cât despre specia de mac, de care e vorba, ea este cea numită de botaniști *Papaver Rhoeas*, mac roșu, fr. coquelicot, pavot rouge. Numirea germană a păstrat semnificarea onomatopeică: Klatschrose, Klatschmohn. În rom. florile lui se numesc Paparoane (cf. gr. modern Παπαρόνια).

73. Panere, împletite din nuele, necesare la fabricarea caşului (cf. Calpurnius, IX, 34: „... cogendi lactis in usus”. v. şi V, 86, VIII, 70. cf. şi *Od. IX*, 246.

75. În text: „τὸν παρσοῖσαν ἄμειλε· τί τὸν φεύγοντα διώκεις”; „muige oaia (sau capra) pe care o ai la îndemână, nu te luă după berbecele (sau şapul) care fuge”, proverb al cărui corespondent românesc ar fi: „nu da vrabia din mână pe cioara din par”.

81. Cf. Scoliastul: „ἢ εἰ χρυσὸν δοῦς φάρμακον ὠνήσατο”, dacă şi-ar fi procurat cu bani vr'un leac pentru dragostea lui neîmpărtăşită.

DRĂGUȚUL

XII

Idila XII, scrisă în dialectul ionic, poate prin influența poeziei pederastice anacreontice (Wilamowitz) şi, din cauza fondului ei erotic, aşezată, în colecția lui Theocrit, lângă idilele rustice, a putut fi compusă îndată după aşezarea lui Theocrit în insula Cos (Legrand). Asupra titlului, v. *infra*, nota la v. 13 sq.

12. „ca zeii” traduce pe *οἷω*, lecțiune propusă de Ahrens şi primită şi de Wilamowitz în locul vulgatei *δοίω*, inutilă, de oarece numărul este deja hotărît prin forma dualului: „τῶδε... φῶς”; „în vremi de demult” traduce pe „μετὰ προτέρωσι”, conjectura lui Taylor pentru „μετ' ἀμροτέρωσι” (v. aparatul critic din ediția lui Wilamowitz).

13-4. Traducerea neputând redă particularitățile dialectale menționate în text, singurul lucru posibil eră să găsim doi termeni pentru *εἰσπρηλοῦς* şi *ἀέτης*, unul cu sens activ şi celălalt cu sens pasiv (cf. Eminescu : Narcis „singur fuse *îndrăgitul*, singur el *îndrăgitorul*.” Pentru a păstra însă caracterul pendant de erudiție lingvistică al pasajului, am tradus pe cel din urmă prin „amoraş”, diminutiv care exprimă persoana iubită, ca şi „iubit, draguș sau ibovnic” (v. Hașdeu, *Etylm. m. Rom.* ad v. şi *Dicționarul Academiei* ad. v.).

19. Acherontul e unul din cele cinci râuri ale Infernului.

24. După o credință populară, pe nasul celui ce spune minciuni ieșiau beșicute : $\psi\epsilon\acute{\upsilon}\delta\epsilon\alpha$. Cf. IX, 30.

25. Înțelesul lui $\theta\acute{\alpha}\kappa\eta\varsigma$ este metaforic și egal cu al lui $\lambda\upsilon\pi\acute{\eta}\sigma\eta\varsigma$ (Gloss. v. Rumpel, *ad v.*), iar $\tau\acute{o}\ \mu\acute{\epsilon}\nu$ se poate completa printr'un subînțeles $\theta\acute{\eta}\gamma\mu\alpha$, în același înțeles moral.

27. Nisea eră unul din cele două porturi ale orașului Megara. El fusese întemeiat de regele Nisus, fratele lui Egeu și tatăl Scyllei.

28 sqq. Diocle, Athenian refugiat la Megara, deveni, pentru locuitorii acestei din urmă cetăți, obiectul unui cult foarte curios : mare îndrăgitor de efebi ($\varphi\iota\lambda\acute{o}\pi\alpha\iota\varsigma$), el căzù într'o luptă, apărând pe unul din junii lui adorați. Megarienii, ca să perpetueze amintirea acestui devotament, instituiră în onoarea lui, jocurile numite *Dioclee*, la care tinerii se întreceau să capete răsplata sărutărilor ; „ἐν ᾧ τοὺς καλοὺς περὶ φιληγμάτων ἀγωνίζεσθαι“ Scol. Se înțelege apoi cum arbitrul acelor sărutări învoacă, dintre zei, pe cel mai indicat să-i fie de folos în această împrejurare, pe Ganymed, tipul efebului hellen, și, după cum se știe, favoritul lui Zeus : el cere lui Ganymed ca buzele lui să fie ca și piatra din Lydia, piatra de încercare, ce se găsiă mai ales în albia râului Tmolus din Lydia și cu care zarafii deosebiau aurul bun de cel fals.

H Y L A S

XIII

Având ca subiect afecțiunea lui Heracle pentru ju-nele Hylas și răpirea acestuia de către Nymphe, cu prilejul expedițiunii Argonauților, Wilamowitz și după el Taccone sânt convinși că Theocrit a voit să facă, în această idilă, apologia pederastiei. Credem, cu Legrand, că scopul poetului a fost numai să demonstreze — în gustul modei alexandrine — că amorul a pricinuit mari suferinți chiar și unor eroi, ca Heracle. Scopul acesta ni se pare că reiesă clar din chiar primele șase versuri ale idilei, care s'au pus în legătură cu o conver-

sație anterioară dintre poet și amicul său, medicul Nicia din Milet, cu privire la suferințele lor amoroase. Nehotărită este de asemeni, între învățații contemporani chestiunea priorității sau a posteriorității idilei XIII asupra episodului cu același subiect din *Argonauticele* lui Apollonius (I, 1207 sqq.). Idila pare a fi fost scrisă în Orient, în apropiere de Nicia și a fost așezată — ca și cea precedentă — din cauza conținutului ei erotic și a câtorvâ pasaje hotărît bucolice (v. 25 sqq., 30 sq., 34 sq., 39 sq.), lângă idilele rustice.

1 sqq. După cum se vede, idila este adresată, ca și a XI-a, medicului Nicia, căruia Theocrit vrea să-i dovedească puterea amorului nu numai asupra oamenilor, ci și asupra eroilor. Versul 2 atinge controversa mitologică relativă la genealogia lui Eros. În cosmogonia hesiodică, Eros este numai unul din cele trei elemente primitive ale lumii, o imagine ce ascunde ideea abstractă a forței atractive sub imperiul căreia se va naște totul. În mitologia omerică, el nu există ca divinitate. După Alceu, el este fiul zeiței Iris și al Zephyrului; după Sappho, al lui Uranos și al Gaeii sau al lui Uranos și al Aphroditei. În general, el se consideră ca fiu al acestei din urmă zeițe, iar ca tată i se mai dă Poros (Alcman), Hermes, Ares (Simonide), Zeus (Euripide).

5 sq. Amphitryon, fiul lui Alceu, rege în Tirynth, este numai tatăl presupus al lui Heracle: pe acesta îl născu Alcmena, soția lui Amphitryon, din unirea ei cu Zeus. În v. 6, Theocrit face aluzie la una din isprăvile eroului: uciderea leului din Nemea (v. XXV).

7. Hylas eră fiul lui Theodamas și fusese luat de Heracle ca scutar, după uciderea tatălui său.

15. Pentru traducerea expresiunii metaforice din text: ἑὶ ἔλκων, trăgând bine (jugul), (cf. proverbul citat de Suidas: „ταυτὸν ἔλκομεν ζυγόν), am întrebuințat o metaforă asemănătoare: *a se da pe brazdă* = a se învăța cu munca sau cu împrejurările vieții. Cât despre αὐτῷ, — pe care scoliastul îl citește αὐτῷ = αὐτότῃ — el trebuie considerat ca un *dativus commodi* (v. Taccone, *op. cit.*, p. 139, n. 2).

16. sqq. E vorba de vestita expediție a Argonauților, al cărei șef a fost Iason, fiul lui Eson și al Alcimedei. Eroii porniră din Iolchos, oraș în Thessalia, în fundul golfului Pagasetic, — „Cei mai destoinici” traduce pe „ὄν ἕφερός τι” = care puteau fi de vr’un folos.

20. Theocrit urmează o tradițiune mai puțin cunoscută menționând orașul Midea din Argolida drept patria Alcmeniei.

22. Wilamowitz scriind ambele cuvinte: „κυανέον... συνδρομάδων” cu literă mică, accepțiunea substantivală a unuia din ele rămâne aproape numai o chestiune de apreciere. În adevăr, Κυάνας (dela κυάνεος = azuriu, negru) poate fi substantivat, subînțelegându-se πέτρας sau ὄκται, și cuvântul este întrebuințat astfel de Apollonius din Rhodos, *Argon.* I, 3; II, 318 și 770 (v. și Rumpel, *Lex. Th. ad v.*): în acest caz, συνδρομάς, adiectiv = concurrens (v. Rumpel, *ad v.*) Pe de altă parte și acesta din urmă se poate substantivă, explicându-se prin Συμπληγάδες, numirea sub care se cunoșteau în antichitate stâncile mobile dela intrarea Pontului Euxin (v. Strabo, *Geogr.* I, 2, 10 și III, 2, 12): în cazul acesta adiectivul este κυάνεος. După tradiție, cele două stânci, despre care e vorba, plutind una dinspre Europa, cealaltă dinspre Asia, se izbeau una de alta și striviau orice corabie s’ar fi primejduit să treacă printre ele. Vasul Argo el singur a putut trece și de-atunci stâncile rămaseră înfipte: „ἀφ’ οὗ τότε χοιβάδες ἔσταν”. Omer, în *Od.* XII, 59 sqq. atribue aceiași particularitate unor stânci „pe care zeii le numesc „πλαγκτάς” și care au și fost identificate cu cele din legenda Argonauților, cu atâta mai mult cu cât și Omer amintește faptul că numai corabia Argo a putut trece printre ele, la întorsul ei dela Eetes: „παρ’ Αἰήταο πλέουσα”.

23. (în text 24) „λαῖτρα” pare a avea aici, nu sensul obișnuit de „largul mării”, ci acela pe care îl susține Retzlaff. *Syn.* II. S. 1. 5: „die mächtig wagende See, der Wogenschwail (v. E. Seiler, *op. cit.*, p. 378, n. 5) Rumpel înțelege, de asemenea, prin λαῖτρα: „vorago Cyaneorum”.

24. Phasul, astăzi Rioni, e râul din Asia-mică, ce se coboară de pe versantul sudic al Caucazului și pe malurile căruia se află orașul Aea, unde aveau să se oprească Argonauții.

15. Găinușa, Găina sau Cloșca cu pui este numele dat de popor *Pleiadelor* (Πελειάδες), grupul de stele ce face parte din constelația Taurului. Pleiadele au avut și au încă și azi, la multe popoare, o mare importanță, atât pentru regularea calendarului, cât și pentru orientarea oamenilor. În antichitate navigatorii așteptau răsăritul lor, primăvara, pe la începutul lui Maiu, ca să pornească pe mare.

26. Barbier traduce pe ἐσχατιαί prin: „les pousSES nouvelles”, ceea ce este în contrazicere cu toate indicațiile de timp ce ni le dă poetul (ἄμρος δ' ἀντέλλονται Πελειάδες, τετραμμένον εἶαρος ἔσρη) și care ne arată că sântem într'o epocă în care vegetația nu mai poate fi la început (v. Barbier, *op. cit.*, p. 121 și n. 1, p. 327). Insuși amănuntul cu mieii este o determinare de timp: deși născuți în anul acela chiar, ei sânt totuși destul de mari, ca să poată paște mai pe departe. De altfel, sensul lui ἐσχατιᾶ, pars regionis ultima, remotissima (Rumpel, *ad v.*) se poate sprijini pe câteva exemple asemănătoare din *Odiseia* (IV, 519; „ἀγροῦ ἐπ' ἐσχατιήν”; V, 489; XVIII, 358), ca și pe Eur. *Cycl.* 27: „παῖδες μὲν οὖν μοι κλιτύων ἐν ἐσχατοῖς | νέμονται μῆλα νέα”.

29-30. Hellespontul este numele antic al Dardanelor, iar Propontida al mării de Marmara. Cel dintâiu s'a numit așa dela Helle, fiica lui Athamas, care se înecă în valurile acestei mări, pe când berbecule de aur, trimis de Zeus, o transportă în Colchida, iar cel de-al doilea s'a numit așa fiind înaintea (πρό) Pontului Euxin.

31. Cianii, locuitorii orașului Cios, astăzi Ghio, din Bythynia.

35. După Fée (*op. cit.*, p. 24) identificarea lui βούτομος din acest pasaj cu *Butomus umbellatus* este lipsită de probe. Concordanța sinonimică propusă de el este una din speciile *Carex* (rogoz); ὅςβ se raportă, nu la gust, cum zice Rumpel, care traduce (*ad v.*) cu

„amarus“, ci la forma frunzelor, ascuțite și tăioase (cf. etimologia cuvântului: βούρξ și τομή).

37. Telamoni, fratele lui Peleu și domnul Salaminei, unde fu nevoit să se exileze, după uciderea unui frate al său, întovărăși pe Heracle în expediția contra Amazoanelor și contra Troiei lui Laomedon, precum și în expediția Argonauților.

39. „ἡμένω ἐν χώρῳ!“ corespunde exact rom. „așezătură“ (v. *Dicționarul Acad.* ad v.).

40. Părul-fetei sau Părul Maicii Domnului traduce gr. ὀδύαντος, plantă elegantă din sudul Europei, numită *adiantum capillus Veneris*, citată și în Moldova superioară, fără numire vulgară, de Brandza, *Prod. Fl. rom.* p. 516. Sinonimia o împrumutăm din „*Nomenclatura româno-latină din istoria naturală*“ a d-rului Crăiniceanu (*Conv. Lit.*, XXIII, p. 966). În Panțu, *op. cit.*, numirea aceasta corespunde speciei înrudite *asplenium adiantum nigrum*, iar fr. vulg. *cheveux de Venus* se găsește la Chica-voinicului, *Nigella damascena* — Χελιδόνιον, *Chelidonium maius* este rostopasca sau negelarița (Panțu, *ad v.*), iar epitetul κυάνεος = albastriu, se rapoartă, nu la flori, care sânt galbene, ci la frunzele și mai ales la tulpinele ei (v. Fée, *op. cit.*, p. 107) Etimologia lui χελιδόνιον dela χελιδών, rândunică (v. Fée, *ibidem*) se găsește și în numirea similară românească întrebuintată în Transilvania: *Iarba rândunelii*, ca și în cea vulg. fr.: Herbe de l'hirondelle.

42. Pirul și anume specia numită pir-gros, *Cynodon Dactylon*, fr. chiendent, germ. Hundszahn, este correspondentul gr. ἄγρωστις, întovărășit în text de epitetul εἰλιπενής = care se târește, din cauza „rizomului său cu stoloni repenți“ (Panțu, *Pl.* ad v.); aceiași particularitate prezintă și specia înrudită *Triticum repens*, cu care a fost de asemeni identificată planta lui Theocrit (v. Fée, p. 2).

52. Fenomenul stelelor căzătoare prevestiă vânt, cf. Verg. *Georg.* I, 365: „Saepe etiam stellas, vento impendente, videbis | Praecipites coelo labi . . .“ Cum însă οὖρος el singur înseamnă vânt prielnic, *ventus secundus* (*Fahrwind*, Voss) înțelegem îndemnul coră-

bierului de a ușură corabia de pânze („*κουφότερ' ὡ παιδες ποιεῖσθ' ὅπλα*”) în sensul că nu mai erà nevoie să se intensifice acțiunea vântului prin întinderea tuturor pânzelor (Barbier traduce greșit: „*hissez vivement les voiles*”) și nu așa cum înțelege Taccone, că steaua căzătoare va aduce o furtună primejdioasă pentru corăbieri și că, pentru aceea, erà nevoie să se reducă pânzele („*di ridurre le vele*”). De aceea, putem foarte bine citi, după Wilamowitz, *πλευροκόρς*, *aptus ad navigandum* și nu *πνευστοκόρς*, cum citește Taccone, după k.

56. După scoliast, Heracle învățase a mânui arcul dela Scythul Teutaros. Arcul Scythilor aveà o formă deosebită de aceea a arcului grecesc, tocmai prin felul cum erà îndoit, ceea ce ne face a raportà adverbul *Μαιωτιστί* (more Maeotarum, dela Meoti, locuitorii de lângă mlaștina Maeotis, astăzi Marea de Azov) la *ἐυκαμπέα*, nu la *λαβών*, cum ar fi dispus Taccone (*op. cit.*, p. 142, n. 3).

61. În unii codici, versul lipsește.

68 sq. Aceste două versuri sânt socotite corupte și însemnate ca atare în ediția lui Wilamowitz; înlocuind însă pe *μην* prin *γήμεν* (Hermann), citind *μετάρσιον* și considerând pe *παρεόντων* ca neutru (Holmeley, Taccone: „a punto fornita”, Bignone: „allestita”) iar în v. 69 dând lui *ἐκκαθαίρω* înțelesul de strâng, sensul se restabilește în chip satisfăcător.

71. „un zeu” *θεός* (*χαλεπός* Wil., nu *χαλεπός*), Eros. v. și XI, 16.

75. Colchos, capitala Colchidei. Această din urmă țară erà situată la răsăritul Pontului-Euxin și la sudul Caucazului, corespunzând în parte cu Mingrelia de azi.

AMORUL CYNISCĂI

XIV

Compusă, după Wilamowitz (*Textgeschichte*, p. 161) în vre-o mare cetate maritimă din Orient, după a XV-a și a XVII, probabil după moartea reginei Arsinoe (a. 270; v. Legrand, *trad. notice*, p. 109), idila XIV a fost poate compusă, ca un elogiu indirect al Phila-

delphului (v. 59 sqq.): în mare parte ea este însă un mim realist în gustul timpului și povestește o aventură, de altfel banală: cearta unui amant gelos cu iubita lui.

2. Otto Koennecke, în ediția sa *Bucolici graeci*, Brunsvigae, Graff, MCMXIV) repartizează dialogul în v. 1-2, ca și Legrand (*op. cit.*, p. 137, n. 2), după interpretarea lui Vahlen. Noi am urmat textul lui Wilamowitz, din care rezultă că cei doi interlocutori nu s'au întâlnit din întâmplare, ci că Thyonicus venise la Eschine să-l vadă, ceea ce ne-a impus și alegerea formulelor de salutare.

5 sq. Trăsături ironice împotriva Pythagoricienilor, care nu se îngrijiau de loc de persoana lor, ca și împotriva Athenei, vechea inamică a Syracuzenilor.

7. Acest vers a fost dialogat de Döderlein și acceptat astfel de Wilamowitz.

8. „παῖσδεις... ἔχων“ = iocaris, ut mos est tuus. v. Rumpel, *Lex. Th.*, la ἔχω: „add. part. ἔχων ad conditionem, qua quis perpetuo utitur, significandam“.

9. Sensul gr. „ὅρις ἀνὰ μέσσον“, pe care scoalistul îl explică prin „ὀλίγον δέ ἐστι τὸ μετὰ τοῦ μὴ πάντα μεμῆναι“ se găsește în expresiunea proverbială asemănătoare românească: „cât ai rupe un păr“ adică puțin lipsește. Cf. I. Niculce, *Letop. Mold.*, II, p. 261: „și așa au lipsit de n'au luat domnia cât s'ar rumpe un fir de păr“.

13. Stratium (Στράτιον), oraș în Etolia. Mss. și scoliile dau ὁ στρατιώτας. v. Wilamowitz, ed. cit. *Supplementum*, p. 174, XIV, 13.

10. Biblinus, numele unui vin, fie dela o localitate din Thracia, fie dela o varietate de vie numită βιβλία. Din acest pasaj ar rezultă că acest vin eră cu atâta mai bun, cu cât eră mai nou.

17. Mulți citesc, după Wordsworth, în loc de τις, κτεῖς, pecten, Kammmuschel, pétoncle, peigne, un fel de scoică.

18. v. nota la II, 152 sqq.

22. „Poate-un lup ai văzut“ („λύκον εἶδες) este o aluzie la superstiția pe care o aveau cei vechi și după care, când un lup vedeă, el întâiu, un om, acesta

amuția pe loc (v. Verg. *Buc* IX, 53 sq.; v. Pliniu, H. N., VIII, 34 și Isidor, I, 26; compară încă lat. „lupus in fabula” și rom.: „vorbești de lup și lupul la ușă”. În același timp, comeseanul face și un joc de cuvinte, căci pe amantul Cyniscăi îl chemă Λύκος și, pentru ca aluzia să fie mai directă, el întoarce proverbul, atribuind muțenia Cyniscăi faptului că ea a văzut lupul întâiu.

28. adică degeaba sânt om în toată firea.

30. „Lariseianul” este „geambașul de cai din Thessalia” de mai sus (v. 12) și e numit așa după numele orașului din Thessalia, Larissa.

32 sq. Pentru această comparație, v. II. XVI, 7 sq.

38. Conjectura lui Wilamowitz: ἀλλὰ ῥέοντω, urmată de Taccone, nu exclude de loc, ni se pare, varianta μάλα ῥέοντι, care se poate sprijini pe Moschus, IV, 56 sq., citind și aici βλεψάρων, nu γλαφυρών, ca Wilamowitz. Comparația cu merele este foarte potrivită în gura „mahalagiului” Eschine. (cf. și Ribbeck, *Rein. Mus.*, XVII, p. 561).

43. După explicația scoliastului, proverbul s'ar aplica acelor care nu se mai întorc (ἐπὶ τῶν μὴ ἀναστρεφόντων); poate însă că Eschine compară repezeciunea și furia cu care Cynisca a părăsit petrecerea cu aceea a unui taur care „scapă” furios în pădure și atâta tot.

44 sqq. După cum observă Legrand (*op. cit.*, p. 138), Theocrit se abate în aceste versuri dela verisimilitatea dramatică a acțiunii. Următor, aici, pedantismului epocii sale, el se pierde în curioase socoteli aritmetice, descompunând în atâtea cifre cele două luni de zile de când Eschine e certat cu Cynisca.

49. Aluzie la răspunsul pe care oracolul dela Delphi îl dăduse Megarienilor, care îl întrebaseră ce loc ocupă ei printre ceilalți Greci. Oracolul le spusese la urmă :

„ῥυμῆς δ' ὦ Μεγαρήνες, οὐδὲ τρίτοι, οὐδὲ τέταρτοι
οὐδὲ δουδεκαταῖοι· οἷτ' ἐν λόγῳ, οἷτ' ἐν ἀριθμῷ”

51. Scoalistul aplică proverbul celor care intrând într'o încurcătură neplăcută, nu mai pot ieși (ἐπὶ τῶν εἰς ἀγῆδες πρᾶγμα ἐμπιπτόντων καὶ κακῶς ἀπαλλασσομένων).

Sensul lui însă și în special γέρουσα ne apropie foarte mult de Th. X, 11 (cf. nota *ad h. l.*).

54. Citim, cu Bignone, Ἐπιγάζω, nu ἐπιγάζω (Wilamowitz, Taccone : „cuore-di-bronzo“).

56. „όμαλός“ a fost explicat de Legrand (*op. cit.*, p. 284) prin : „qui n'a rien de saillant“ ; cf. Voss-Mertens : „ein mittlerer Schlag vom Soldaten“.

59. Ptolemeu Philadelphul, regele Egiptului.

60. Emistihul al doilea al acestei vers s'a pierdut și a fost înlocuit în manuscrise cu emistihul al doilea al versului precedent.

65 sq. Mantaua se încătărămă cu o pafă pe umărul drept al soldatului.

70. „ὅς γόνυ γλωρόν“ Cf. Hor. *Epod.* XIII, 4 : „Dum virent genua“.

SIRACUZENELE

XV

„Siracuzenele“, sânt, după redactorul „argumentului“ ei, o adaptare după mimul lui Sophron Θάμεναι τὰ Ἰσθμία. Influența comediei noi și a mimiambilor lui Heronda se poate, de asemeni, constată în multe din motivele ei de inspirație. Compusă din câteva scene, partea dramatică este urmată de o parte fără caracter mimic : cântecul unei γυνή αἰοδόσ. Idila, compusă la Alexandria, este contemporană cu a XVII-a, având de scop, ca și aceasta din urmă, lauda lui Ptolemeu Philadelphul și a soției și surorii sale, Arsinoe.

3. Înțelesul expresiunii „ἔχει κάλλιστα“ îl găsim explicat în Plut., *De aud. poet.* 6 : ἐν τῇ συνηθείᾳ καλῶς φαιμέν ἔχειν καὶ χαίρειν κλεόμεν, ὅταν μὴ δεώμεθα μηδὲ λαμβάνωμεν“. Cf. Bignone : „no, no, non occorre...“.

4. „ὦ τὰς ἀλεμέτω ψυχὰς“, „o animam vanam ! h. e. animam reciprocare nequeo, me vix misereque sustento“ (Rumpel).

6. κρηπίδες = sandale, încălțăminte asemănătoare cu opincile noastre și pe care o purtau soldații ; cf. scol. : „κεκρηπιδω μένοι ἄνδρες“ λέγει δὲ τοὺς ἐν τῇ πόλει στρατιώτας“. Meinecke și Fritzsche cred că e vorba de încălțăminte

elegantă a celor bogați. În orice caz însă, „παντὴ χρη-
πιδής“ nu este în opoziție cu „παντὴ χλαμυδιφόροι“, cum
zice Renier, *op. cit.*, p. 313, căci încălțăminte numită
χρηπίς se purtă tocmai cu chlamyda (v., de ex., vestitul
Apollo din Belvedere).

14. Adică pe zeița Demetra, pe care jurau de obi-
ceiu femeile din Sicilia.

16. Wilamowitz înlocuește pe πάντα prin πάππα (nume
desmierdător dat de copii tatei, ca și ἀφύς de mai sus)
și pune versul între semnele citării, întreaga paranteză
fiind adresată copilului.

18. „Pacostea pungii“ traduce pe „φθόρος ἀργυρίω“,
„perniciies argenti, bourreau d'argent, sciupaquattrini
(Bignone) Geldabgrund (Voss).

23. Adonis, al cărui mit a venit în Grecia din Syria,
eră fiul Smyrnei sau Myrrhei. Aceasta, îndrăgostindu-se
de părintele ei, fu în curând alungată de el și prefă-
cută în arbustul care produce smirna. Peste nouă luni,
arbustul, desfăcându-se, dădă naștere lui Adonis. Aphro-
dita îl puse într'un cufăr și-l încredință Persephonei.
Aceasta însă nu voi să-l mai dea înapoi. Atunci Zeus ho-
tări ca Adonis să petreacă un număr egal de luni, pe
rând, pe lângă cele două zeițe rivale. Mai târziu Adonis,
păstor și vânător iscusit (v. I, 109 sq.) fu rănit de un
mistreț și muri în brațele Aphroditei, iubita lui. Adonis
este imaginea primăverii și existența lui trecătoare sim-
bolizează reîntoarcerea periodică a acestui anotimp.
Cultul lui eră popular în Grecia și celebrat mai ales de
femei. Sărbătorile în onoarea lui se numiau Ἀδώνια și
aveau loc în diferite localități, la diferite epoci. Ele cu-
prindeau o parte închinată disparițiunii junelui erou
(ἀφανισμός) și o parte revenirii lui pe pământ (ἐϋρυσία).
La Alexandria, ca și la Athena, sărbătoarea începea cu
această din urmă parte: vezi descrierea ei mai jos v.
84 sqq. și 112 sqq.

32. „Οἱα θεοῖς ἐδόκει“ cf. fr. : „fait à la grâce de dieu“
și rom. „cum a dat Dumnezeu“.

37. Mina valoră o sută de drahme sau 92 fr. 68 :
stofa o ținea așa dar pe Praxinoa 185 fr. 36.

39. Din cauza compusului „ἀμφίθεος“, identificarea lui Θολία a întâmpinat greutăți (Wüstemann credeă că ἀμφίθεος se raportă numai la ἀμπέχονον). Θολία poate fi un *petasus* (v. *Lex. Th.* ad v.), pe care îl purtau femeile, ca să se apere de soare (Longepierre tradusese prin *parasol*!). După Grassi (*La Regina Filistide e la Θολία di Teocrito*, Siracuza, 1892, p. 33, citat din Legrand, *op. cit.*, p. 286, n. 1), el eră partea superioară a mantelului numit ἀμπέχονον și, acoperind capul femeii, se înfășură împrejurul gâtului.

40. Babăua sau Babăul (gr. Μορμώ) este un personaj imaginar cu care se sperie copiii. El se găsește cu aceeași denumire, în mai toate limbile (v. *Dicționarul Academiei* ad v. și T. Pamfile, *Dușmani și prieteni ai omului*, Buc. 1916, p. 273). Cât despre punctuația lui Ahrens (μορμώ δάκνει, ἵππος) la care se întoarce Taccone (*op. cit.*, p. 161, n. 2), ea nu ni se pare deloc necesară.

47. „Părintele tău“, adică Ptolemeu I Soter, fiul lui Lagus și tatăl lui Ptolemeu Philadelphul, căruia i se adresează poetul aici. El fusese pus în rândul zeilor.

48. „Egiptenește“ adică cu viclenie sau pe la spate. Reputația Egiptenilor în această privință eră bine stabilită.

49. „κακὰ παίγνια, πάντες ἐρινοί“. Această din urmă conjectură a lui Spohn și Meinecke (cf. Barbier : „...aussi bons que des figues sauvages“) a fost confirmată de iambul lui Phoenix din Colophon dintr'un papyrus din Heidelberg, care ne dă, la v. 80 : „οἳ δ'οὔτε σῶκα, φασίν, οὔτ' ἐρίν' εἶντες“ (v. Wilamowitz, *ed. cit.*, Supplementum ad XV, 50). Compară, pentru înțeles, X, 45 : σύκινοι ἄνδρες“.

77. Una din scenele căsătoriei antice consistă în aceea că prietenele miresei simulau răpirea acesteia, năvălind la camera nupțială. Aici, un prieten de-al mirelui le opriă să intre spunând : „Toate înlăuntru“ („ἔνδοι πάσαι“), adică toate acele care au dreptul să intre sânt înlăuntru“ Cf. Scol. : „ἀποκλείσας τὴν νόμφην τις „καλῶς τὰ γε ἔνδον ἡμῖν ἔχει“ φησί“.

86. Aluziune la amorul lui Adonis cu Aphrodita-Astarte, amor cu care zeița urmăria până dincolo de moarte (κῆν Ἀχέροντι) pe junele ei amant. Cf. III, 47 sq. Cât despre expresiunea *τριφίλητος*, ea este pur stilistică : cf. Bion, I, 58 : „ὦ τριφίλητε“.

87. In text „*τρογόνες*“, turturele:

88. Particularitatea dialectală a Dorienilor eră predominarea vocalei *α*, din care cauză ei căscău gura mereu : „*πλαταιάσδοισαι*“.

91. Syracuza eră colonie corinthiană ; v. Thucydide, VI, 3.

92. Praxinoa, invocând puritatea sângelui ei de corinthiană, citează pe Bellcrophonte ca pe un erou băstinaș al Corinthului. Cu toate aceste, deși tradițiunile corinthiene îl considerau ca fiu al regelui Glaucos din această cetate, ucigătorul fratelui său, Belleros — de unde îi vine și numele — nu este un personaj de origine hellenă (v. Decharme, *op. cit.*, p. 624), ci un erou din Lycia. Pentru legenda lui, v. Iliada, VI, 155 sqq., Pindar, *Isthm.* VII, 44 sqq. ; *Olymp.*, XIII, 91 ; v. și scol. lui Aristophan, *Acharn.*, 426 ; *Pac.*, 141 și 722.

94. Prin „Dulce Zeiță“, am tradus pe *Μελιτώδης*, epitetul Persephonei, ale cărei preotese se numiau *Μελισσαι* (v. Callimach, *Hymn. ad Apollin.*, 110 și Porphyrr., *de Nymph. antro*, 18. Compară numirea latină Mellita, Mellona sau Mellonia.

95. Banița cu grăunțele ce serviau ca hrană sclavilor, li se dădea rasă (*ἀπομάσσω* = cumulum tollo, rado, Rumpel, *Lex. Th.* ad v.). Praxinoa vrea să spună streinului : nu mă luă drept sclava ta. Cf. proverbul german, citat de Rumpel, *ibidem* : „dresche mir nicht leeres Stroh“.

98. Citim cu Wilamowitz, Bignone și Legrand, *πέρυσιν*, lecțiune propusă de Reiske și dovedită ca adevărată prin descoperirea pap. Oxyrhynchos (1618) din sec. V.

100. Se pare că *παίσοισα* din v. 102 are sensul lui *gaudens* (Rumpel, *Lex. Th.*, ad v.). Cf. și explicația scol : „διὰ τοῦτου δηλοῖ ὅτι οἱ ἐρῶντες χρυσῶι πείθουσι τοὺς ἐρωμένους“. Alții consideră expresiunea ca o perifrază a epitetului omeric : „*χρυσέη Ἀφροδίτη*“.

101. Golgosul și Idalia, două orașe din insula Cypru,

unde Aphrodita aveà temple și dumbrăvi sfinte. Eryxul, oraș în Sicilia, la poalele muntelui cu același nume, întemeiat de Eryx, fiul lui Butes și al Aphroditei. După Pausanias (VIII, 24, 2), cultul Aphroditei Erycine fusese statornicit de o fiică a lui Eryx, care deveni eroina eponymă a cetății.

103. *Orele* erau în Grecia divinități care personificau vegetația primăverii ca și maturitatea acestei vegetațiuni. Este dar foarte înțeles cum ele sânt acele care readuc pe Adonis din Infern pe pământ.

107. Berenica, fiica lui Cassandru și mătușa lui Antipater. Ea fu a doua soție a lui Ptolemeu I Soter și mama lui Ptolemeu Philadelphul și a Arsinoei. Aceasta din urmă (v. 109) erà, în același timp, sora și soția Philadelphului.

113. Acestea erau așa numitele „grădini ale lui Adonis”, (Ἀδώνιδος κήποι), imagine a unei vegetațiuni efemere, ca și tinereța junelui erou.

119. Nu ni se pare așa de curioasă (cf. aparatul critic al ediției lui Wilamowitz și Taccone, *op. cit.*, p. 168, n. 1) lecțiunea manuscrisă βριθοντες, în locul căreia F. Garin, *Studi di filol. class.* XV, p. 308) propune βριθοντος. Umbrarele erau poate făcute din felurite plante, dar erau mai ales „încărcate de mărar”.

123. De sigur că nu poate fi vorba de o versiune nouă a fabulei lui Ganymed, ci, după cum observă cu drept cuvânt Taccone, *op. cit.*, p. 168, n. 2, de repetarea aceleiași motiv artistic.

126 sq. Miletul și Samosul erau vestite pentru stofele și covoarele lor. Dacă dar — zice cântăreața — cei din Milet sau din Samos ar vedea podoabele patului așternut lui Adonis, ei le-ar găsi vrednice de măestria lor artistică. În traducerea și punctuarea acestor versuri, am urmat, cu Taccone, textul lui Wilamowitz.

132 sqq. În aceste versuri e vorba de partea a doua a sărbătorii lui Adonis, numită ἀφανισμός și în care statuia Zeului se transportă la malul mării și se aruncă în valuri.

138. Epitetul dat aici eroului omeric face aluzie la cearta lui cu Ulise pentru armele acestuia. Invins, el fu

apucat de un acces de nebunie în care își ucise vitele, crezând că sânt Greci.

140. Pyrrhus sau Neoptolem, fiul lui Achille și al Deidamiei. El ucise pe Priam și duse pe Andromaca în robie. Intors în patrie, o luă de nevastă, după ce alungă pe Hermiona, soția lui de până atunci, fiica lui Menelau.

141. Lapithii, popor din Thessalia, locuind pe malurile Peneului, iscusiți călăreți și vestiți în antichitatea mitologică pentru lupta lor cu Centaurii. Deucalionii, fiii lui Deucalion, primul rege al Thessaliei și cel ce populă lumea după potop. El avu doi fii : Hellen, care dădu numele său Hellenilor și Amphictyon, înființatorul celebrei instituțiuni din Grecia, care-i poartă numele.

142. Pelopizii, descendenții lui Pelops. V. nota dela VIII, 53. Pelasgii, nume sub care scriitorii greci înțelegeau populațiunea anterioară Hellenilor și care ar fi pregătit așezarea acestora. Ei erau, după Herodot, înrudiți cu Grecii. Datele științifice de azi resping această teorie și-i consideră ca făcând parte din grupul asianic hittit (Fick), care a pătruns în Grecia, ocupând, în timpurile cele mai îndepărtate, peninsula Balcanică (v. R. Dussaud, *Les civilisations préhelléniques*, Paris, Geuthner, p. 288).

143. Citim, cu Könnecke : „*καὶ ἐς νέωτ' εὐθυμήσαντες*“.

CHARITELE SAU HIERON

XVI

Compusă la Syracuza sau pe undevă în apropiere, pe la anul 275 (Legrand ; 274 Vahlen și Wilamowitz ; 262 Beloch ; 265-4 Rostagni), idila XVI este închinată lui Hieron al II, tiranul Syracuzei dela 269-215.

1. Muzele sânt fiice ale lui Zeus și ale Mnemosinei.

6. „Charitele“ sau Grațiile sânt divinități care personifică razele soarelui de primăvară și ale celui de vară și care răspândesc peste tot în natură, tinereța, frumuseța și bucuria. Ele personifică aici, dacă nu chiar versurile poetului, atunci farmecul poeziei lui, ca și la

Pindar, *Olymp.* IX, 27 (v. și interpretarea lui Taccone, *op. cit.*, p. 176, n. 2.).

18. Proverbul românesc corespunde grecescului „ἀπωτέρω ἢ γόνυ κνέμα”. Bignone traduce „D'ogni parente è piu prossimo il dente” (rom. „mai aproape dinții decât părinții”). Cf. și Taccone, *op. cit.*, p. 177, n. 1. De altfel, proverbul grecesc se găsește la Iordache Golescu, *Mss.* II, p. 85: „Genuchele cu mult mai aproape decât călcăiele la trup” (v. Zane, *op. cit.* III, p. 164).

24. În text: „... τὸ μὲν ψυχᾷ... δοῦναι”, ca în Hor. *Od* IV, 7, 19-20: „Cuncta manus avidas fugient heredis, amico *Quae dederis animo*”, care, și ca ideie, se poate apropia de v. 59.

34. Antioch, regele Thesaliei, celebru prin bogățiile sale. El aparțineă familiei Alevazilor, ce domniă la Larissa. Dintre aceștia, Theocrit numește aici pe Alevas, fiul lui Simus.

36-8. Scopas, rege la Crannon, în Thessalia, fiul lui Creon. Descendenții lui se puteau, astfel, numi sau Scopazi sau Creonizi (Creonzi în dialectul beoțian și thessalian), după cum se consideră ca strămoș al familiei Scopas sau Creon.

39. „Duceau în porneală” traduce pe ἐνδ' ἄσχετον, căruia ποιμένες, păstrat de Wilamowitz, îi dă sensul activ, pe care Fritzsche îl refuză, acceptând conjectura lui Bücheler: ἐμμενές în loc de ποιμένες, cum traduce și Voss-Mertens. Sensul pe care-l dăm verbului este acela explicat de Rumpel, *Lex. Th.*, ad v.

41. După Propertiu, III, 18, 24: „... torvi publica cymba senis”, Hemsterhuys propuse στρυγνοῖο γέροντος în loc de „στ. Ἀχέροντος”.

45. „Bardul din Ceos” este poetul Simonide. Născut pe la 556 la Iulis în Ceos, mica insulă ioniană de lângă Attica, poetul veni la Athena, de unde, după uciderea lui Hipparc, plecă pentru a deveni oaspele Scopazilor și apoi al Alevazilor din Thessalia. El le închină acestora multe din poemele și threnii săi. Mai târziu îl găsim în Sicilia și Grecia-Mare, bucurându-se de o mare influență la curtea tiranilor sicilienii, unde

se întâlni cu Bacchylide și Pindar. Poate dar și pentru legăturile lui cu Sicilia, Theocrit găsi mijlocul să-l pomenască în această idilă, adresată lui Hieron II.

48. „Vitejii din Lycia” sânt Sarpedon, Glaucus, Pandaros, pomeniți adesea în Iliada.

49. Cynus este numele mai multor eroi din mitologia greacă, care toți, după moarte, fură metamorfozați în lebedă. Doi dintr’înșii sânt mai cunoscuți : unul, fiul lui Ares, ucis de Heracle (v. Pseudo-Hesiod, *Scutul lui Heracle*, 57, 345, 423 și fr. 189) ; celălalt, fiul lui Poseidon, ucis de Achile sub zidurile Troiei (Quintus din Smyrna, IV, 153 ; XIV, 131). Scholiastul lui Theocrit ne spune că Cynus eră fiul lui Poseidon și al nimfei Ceyx și că aveă pielea albă ca o femeie.

52. Timpul pribegiei lui Ulise e exprimat de poet, după obiceiul alexandrin, prin ἐκατόν τε καὶ εἴκοσι μῆνας = o sută două zeci de luni.

55-6. Eumeu, Philetu și Laerte sânt eroii cunoscuți din Odiseia.

57. Cântărețul ionic : Omer.

62. Babier alătură de cuvântul grecesc νίξειν πλίνθον pe cel fr. „à vouloir blanchir un nègre, on perd son savon” Cf. și Ter., *Phorm.* I, 4, 9 : „...laterem lavem”.

75. Simois, râu în Troada ; el ieșă din muntele Ida și aveă ca afluent pe Scamandru. La confluența celor două râuri, se află mormântul lui Ilos, fiul lui Tros și al Kallirrhoei, fondatorul Ilionului, tatăl lui Laomedon și bunicul lui Priam (*Il.* X 415 ; XI, 166, 372). El eră de origine Phrygian, ceea ce ne arată unitatea de rasă dintre Troeni și Phrygieni.

84. Ephyra eră vechiul nume al Corinthului, a cărei colonie eră Syracuse. Prin Ephyreii trebuie dar să înțelegem pe Syracuzeni. — Lysimeleia eră o mlaștină la sud de Syracuse.

86. „Marea Sardonică”, a Sardiniei.

94. Taccone (*op. cit.*, p. 180, n. 2) crede că operațiunea agricolă exprimată de poet prin νειοὶ δ’ἐκπονέουσιν το ποτὶ σπόρον” ar fi, nu aceea a semănatului propriu zis, ci aceea care constă numai în pregătirea terenului printr’o arătură sau chiar mai multe și care-l făcē să

aibă o putere de germinare mai mare. Cu toată circumstanța arătată de poet prin „ἀνίκα τέττιξ...” noi credem că poetul nu eră atâta stăpânit de ideia de a determina în mod precis epoca operațiunii de care e vorba, cât de ideia contextului, pe care nu trebuie să-l pierdem din vedere, și anume de dorința de a vedea iarăși lucrate ogoarele care, din cauza războiului, rămăseseră părăginite. Mențiunea grierului pe copaci și a păstorilor cari, după explicația scoliastului, mânându-și la amiază turmele lor la umbră, vânează această insectă — se știe că Athenienii o mâncau! — poate constitui astfel un simplu ornament poetic descriptiv care completează în chip așa de fericit tabloul bucolic al acestei idile theocriteene.

100. Semiramis, vestita regină e Babyloniei, în legenda căreia assyriologia modernă găsește mai multe elemente religioase decât istorice. După ce ucise pe Ninus, bărbatul ei, regina guverna singură, întărind Babylonul cu un zid uriaș și clădind vestitele „grădini suspendate”. Ea cuceri lumea, din Lybia până în India și apoi, dedându-se unei vieți de desfrâu, pieri într'o luptă urmărită de fiul ei Ninyas, singurul pe care-l lăsase în viață.

104-5. Eteoclu, al doilea rege al cetății Orchomena din Beoția, ai cărei locuitori se numiau Minyeni, după numele unui alt rege al lor, Minyas. El fu cel dintâiu care ridică un templu Charitelor (cf. scoliastul și Hesiod, fr. 143). De aceea poetul le numește „Ἐτεόκλειαι Χάριτες”. Rivalitatea cu Theba se născu din pricină că Thebanii uciseră pe tatăl lui Ergynus, regele Orchomeniei. Acesta supuse Theba la un tribut, de care o scăpă Heracle, care învinse pe Minyeni.

CÂNTECUL DE LAUDĂ AL LUI PTOLEMEU

XVII

Idila XVII e scrisă la Alexandria între 275 și 270, în onoarea lui Ptolemeu Philadelphul, după planul tip al unui „encômion”.

1. Cu aceeași formulă începe Aratus *Phenomenae* sale: „Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθαι”. Cf. Verg. *Buc.* III, 60: „Ab Jove principium, Musae...”

13. Păstrăm, cu Wilamowitz, punctuația obișnuită: „Ἐκ πατέρων, οἷος μὲν...” Barbier citește: „Ἐκ πατέρων (ἄρξουσι). Οἷος μὲν” etc., iar Legrand, punând, de asemenea, punct după Ἐκ πατέρων traduce prin: „faveurs héréditaires” — E vorba de Ptolemeu I Soter, tatăl lui Ptolemeu Philadelphul și fiul lui Lagus, generalul lui Alexandru cel Mare și înființatorul dinastiei Lagizilor din Egipt.

19. Citim ἀιολομίτρας, întemeindu-ne pe Herodot VII, 61. Expresiunea „cu mitre vopsite” e luată din Herodotul românesc (ed. Iorga, *ad h. l.*).

25. Nu se poate adopta aici, pentru νέποδες, sensul lui νηξίποδες (cu picioarele dispuse ca organe de înotat; cf. *Od.* IV, 404), ci, evident, acela de ἀπόγονοι, pe care îl indică și Eustath., *ad Od.* IV, 404: νέπους κατά τινα γλῶσσαν, ὁ ἀπόγονος (v. și Henry, *Précis de grammaire comparée du grec et du latin*, cap. V, sec. V, 1) În Brugmann, *Indogermanische Forschungen*, XX, 218 sqq. (v. Boisacq, *op. cit.*, ad v.) se găsește bibliografia și critica părerilor emise asupra acestui cuvânt, care, în accepțiunea din urmă, pare a face parte din vocabularul erudit al poeților alexandrini. (v. Legrand, *La poésie alexandrine*, Payot, 1924, p. 121).

26. „Heraclidul” este Caranus, fondatorul dinastiei macedonene și unul din urmașii lui Heracle. Prin el, și Ptolemeu și Alexandru („ἄρξω”) se puteau pretinde scoboritori din Heracle.

32. Hebe, fiica lui Zeus și a Herei, zeița tinereții și, mai pe urmă, nevasta lui Heracle.

35. Berenice, a doua nevastă a lui Ptolemeu I Soter, după ce fusese dama de onoare a celei dintâi. Ea este mama lui Ptolemeu Philadelphul și a Arsinoei. Poate în onoarea ei, Theocrit făcuse o poemă din care ni s'a păstrat numai un fragment foarte scurt.

44. În v. 44 s'a văzut (Bücheler, Hauler) o aluzie la întâia soție a lui Ptolemeu Philadelphul, Arsinoe, fiica lui Lysimach, dela care el avu trei fii: Ptolemeu Evergetul,

Lysimach și Berenice, și pe care el a lepădat-o, pentru a lua în căsătorie pe propria lui soră, numită tot Arsinoe. Alți comentatori văd o aluzie, fie la Apama sau Antigona, fiica lui Antioch I, soția lui Maga din Cyrene, fratele vitreg al lui Ptolemeu Philadelphul (Droysen, *Geschichte des Hellenismus*, III, p. 271), fie la Euridice, soția dintăiu a lui Ptolemeu I Soter (Koepp, Hempel).

48. „πάροιθ' ἐπὶ νῆα κατελθεῖν”. Wilamowitz observă în *Hellenistische Dichtung in der Zeit des Kallimachos*, p. 133, n. 1, că întrebuintarea lui πάροιθε cu infinitivul în loc de πρίν este fără exemplu.

53. Deipyra, fiica regelui din Argos, Adrast, fu soția lui Tydeu și mama lui Diomede. În v. 54 al textului citim: „... Τυδῆϊ... Καλυδωνίῳ ἀνδρὶ”.

53. Pentru traducerea lui βαθύκολπος, am adoptat, nu sensul ce i se dă de unii comentatori (cf. și Rumpel, *Lex. Th.* ad v.: „profundus sinus habens, h. e. veste sinuosa induta”), ci acela explicat de Helbig (*L'Epopée homérique*, trad. Trawinski, Paris, Firmin-Didot, 1894, pp. 266 sqq.), din a căruia argumentare rezultă că acest epitet omeric nu trebuie raportat la haina zeiții, ci la concavitatea dintre cei doi sini ai femeii. Cu cât această concavitate este mai adâncă, cu atât sinii sânt mai desvoltați și deci, după gustul estetic al Grecilor, pieptul mai frumos. Legrand traduce la fel: „à la belle poitrine”.

56-7. Ptolemeu căruia i se adresează poetul este Philadelphul, iar cel numit în v. 57 e tatăl său, Ptolemeu Lagus sau Soter.

61. Berenice, mama Philadelphului, eră fiica Antigonei; aceasta, fiica lui Casandru, fratele lui Antipater.

68. „Dealul lui Triops” („Τρίοπον... κολώναν”), promontoriu pe coasta asiatică, la S.E. de insula Cos și despărțit de aceasta printr'un braț foarte îngust de mare, își datorește numele lui Triops sau Triopas, fiul lui Helios și care, după uciderea fratelui său, Tenages, fundă pe acest promontoriu un oraș numit Triopa. Acest promontoriu deveni centrul religios al pentapolei doriene (Lindos, Camiros, Ialiso, Cos și Cnid), care se reună aici, pentru a sărbători, în festivități celebre, pe Apollo Triopianul. Ptolemeu Philadelphul dădù o strălucire și

mai mare acestor sărbători; el, poate, făcù din ele sărbători în onoarea lui Poseidon și a Nymphelor, care, după scoliastul lui Theophrast (ap. Stoddart, *Transactions of the Royal Society of literature*, t. III, p. 66, citat din A. Maury, *Histoire des religions de la Grèce antique*, II, p. 17, n. 6) erau asociate lui Apollo în jocurile triopice.

70. Rhenèa, mica insulă foarte aproape de Delos și, ca și aceasta, închinată lui Apollo. Femeile din Delos se duceau să nască în această insulă și tot aici se îngropau morții din insula sfântă.

82 sqq. Resolvind calculul poetului (v. și XIV, 44 sqq.), găsim numărul 33333, cifră mistică, multiplu al numerilor simbolice 3 și 9 și întrebuințată de Theocrit pentru a da adulațiunii sale un colorit artificial și straniu alexandrin. Această cifră fantazistă nu este, totuși, prea departe de numărul exact al orașelor și satelor din Egipt, din timpul dominațiunii Ptolemeilor, dacă este să primim numărul de 30.000, la care se ridică Diodor Sicilianul, ale cărui izvoare de informație asupra Egiptului se găseau în opera contemporanului lui Ptolemeu, Hecateu din Abdera sau din Teos, Αἰγυπτιακά.

86. Expresiunea întrebuințată de poet, ἀποτέμνεται, ne arată că, în ceea ce privește Phenicia, Syria, Libya, Arabia și Ethiopia, posesiunea lui Ptolemeu erà parțială și trecătoare (v. Legrand, *trad.* p. 149, n. 4).

112. Sărbătorile dionysiace fură celebrate cu mare lux la Alexandria, în timpul lui Ptolemeu Philadelphul.

123 sqq. Ptolemeu Soter și Berenica fură divinizați după moarte, ca Zei salvatori (Θεοὶ σωτῆρες), epitet la care face aluzie și ἀρωγός din v. 125. Berenica avu încă și un cult aparte, iar în onoarea tatălui său, Philadelphul institui sărbătorile numite *Ptolemee*. Cât despre statuetele *chryselephantine*, se știe că ele erau în mare onoare la Greci: Athena din Parthenon și Zeus dela Olympia erau, de asemeni, lucrute din aur și fildeș.

133. Στόρνισιν ne face să înclinăm a da lui erti valoarea lui *etiamnunc*. Taccone traduce „Iri sempre donzella”. Știm însă (ap. Plutarch., *Amator.*, 20) că

Alceu făcuse din Iris și Zephir părinții lui Eros (v. nota la XIII, 1 sqq.).

137. Citim, după Wilamowitz, „αιτεο”.

EPITHALAMUL ELENEI

XVIII

Datarea idilei XVIII nu se poate face nici pe temeiul împrumuturilor făcute de poet din liricii anteriori, nici pe temeiul trăsăturilor de erudiție ce se pot desprinde d. e. din v. 24 și 44-8. Particula ἄρα, pentru care unii comentatori mai vechi, ca Briggs și Ameis, neputând-o explica altfel, au făcut diferite conjecturi, a făcut să se emită asupra acestei idile fel de fel de teorii. S'a presupus anume că idila ar fi avut un preambul, astăzi pierdut sau la care poetul ar fi renunțat (Fritzsche-Hiller) și că din acel preambul reieșea caracterul „ai-tiologic” al idilei, care ar fi avut de scop să ne arate origina instituirii cultului spartan al Elenei Platanitis, de care e vorba în v. 43 sqq. ale ei (Kaibel, *Theokrits* Ἑλένης ἐπιθαλάμιος, *Hermes*, 1892, p. 255-9). Wilamowitz (*Textgeschichte...* p. 141) și Legrand (*op. cit.*, p. 84 sq.) leagă pe ἄρα, nu de un preambul, ci de o conversație pe care poetul ar fi avut-o cu un amic, de ex. cu Aratus sau Nicia, și în care ar fi fost vorba de subiectul tratat apoi în acest epithalam. Poate că și mai aproape de adevăr, întrucât nu presupune simple ipoteze, ca cele de mai sus, este observația pe care o face Legrand în notița traducerii sale din urmă, că „Alexandrinii nu se sfiau să deie operelor lor o aparență fragmentară”.

1. Theocrit urmează aici o altă tradiție decât cea curentă, în privința nunții lui Menelau, care ar fi avut loc, nu la Sparta, ci la Amyclae.

2. (3 în text) Iatacul eră zugrăvit de curând (νεόγραφτος), adică împodobit cu picturi murale, după obiceiul cunoscut al epocii alexandrine: poetul dar face un anacronism, atribuindu-le vrâstei eroice.

6. (5 în text). Pentru κατεκλαίετο, v. XV, 77: „ἀποκλαίεας”.

4. Asupra florii numite acintuş, v. X, 28. Cât despre menţiunea ei aici, ea trebuie pusă în legătură cu cultul spartan al tânărului Hyacinthus, care dăduse numele său acestei flori.

5. Tyndar, regele Spartei, tatăl numai presupus al Elenei, care eră, după cum se ştie, fiica lui Zeus.

8. Wilamowitz citeşte, după ms. Parisinus 2832 „περιπλίκτοις”, înţelegând prin „ποσσι περιπλίκτοις”, paşii mari pe care fetele îi făceau în exerciţiile lor violente, caracteristice educaţiunii fizice spartane. Noi am urmat lecţiunea περιπλέκτοις a celor mai multe manuscrise.

22 sqq. După cum se ştie, la Sparta fetele se supuneau aceloraşi exerciţii fizice ca şi tinerii. Aceste exerciţii aveau loc pe malurile râului Eurotas, care servea şi de loc de scăldat (λουτρόν). — În numărul precis de 240 (τετράκις ἑξήκοντα) al fetelor ce alcătuiau *dromos-ul* Spartei, ca şi în acela de 12 ce formă corul nunţii, s'au văzut indicaţii precise cu privire la organizaţia educaţiei fizice feminine la Sparta (v. Kuiper, *Mnemosyne*, 1921, p. 223 sqq., citat din Legrand, *trad.* p. 161, n. 3; cf. şi Plut. *Lycurg.* XIV, şi Aristophan, *Lysistr.* 78 şi 1308 sqq., precum şi Legrand, *op. cit.*, p. 84, n. 2).

27. Citim, după Kaibel şi Cholmeley, τό τε în loc de ὅτε din mss., adoptând şi punctuaţia lui Legrand, care, după Edmonds, consideră pe πότνια νύξ ca un vocativ (v. aparatul critic al textului său, p. 161). Aceeaşi interpretare o dăduse vechiul traducător al lui Theocrit, Gail (1792).

30. Din cauza păşunilor sale, Thessalia eră vestită pentru cai. Tot aici legenda spuneă că Poseidon făcuse să apară pentru întâia dată calul, cu o lovitură de trident.

33. Pentru traducerea terminului tehnic „καλέοντες”, care înseamnă cei doi stâlpi ai războiului de ţesut vertical, întrebuinţat de cei vechi, (ιστός), am adoptat din terminologia românească, numirea de „furci” care se dă, în forma întregită a expresiunii „furcile sulului”, celor două lemne perpendiculare care susţin sulul. Numite şi „picioare de sul” (cf. numirea antică ιστόποδες, prin care scoliastul explică pe καλέοντες), furcile au

aşa dar rostul stâlpilor din războiul antic, întru cât şi aceştia, cu ajutorul unei bare orizontale, susţineau sulul pe care se înfăşură pânza ţesută. Aceasta din urmă se tăia, ca şi azi, când se termină de ţesut: „...τέμνεται γὰρ τὸ ὕφασμα ἐκ τοῦ ἱστοῦ, ὅταν τελεσθῇ” Scol; v. Blümner, *Technologie und Terminologie der Gewerbe und Künste bei Griechen und Römern*, Leipzig, 1875.

43. Planta numită aici lotos este aceeaşi ca în II. XIV, 348. Voss (Verg. *Georg.* II, 84) o identifică cu *Trifolium melilotus* sau *Lotus corniculatus* Linn. (ghisdeiu). Argumentul lui Fée (*op. cit.*, p. 68) care o identifică cu *melilotus officinalis* Linn. (sulfina) nu credem că este valabil, nici pentru pasajul din Iliada, nici pentru cel din Theocrit. Observăm însă că Theocrit caracterizează planta prin „χαῖται αἰξομένους”, ceea ce nu numai că deosebeşte lotos-ul din acest pasaj de arborele numit lotos (*Diospiros lotus* sau *zizyphus lotus*), ci poate fi chiar caracteristica dominantă a speciei numite de poet: aceasta ar putea fi şi *trifolium repens* (trifoiu alb, Steinklee, cf. şi Seiler, *op. cit.* ad v.), pe care Brandza îl şi aşează în secţiunea *Lotoides* (*op. cit.*, p. 101).

44 (în text 43) sqq. *πρᾶτα* şi nu *πράττ*, ne arată că cele douăsprezece fecioare sânt întemeietoarele cultului Elenei prin ofranda cununei de trifoiu, libaţiunile de sub platan şi inscripţiunea de la v. 48. Intemeierea acestui cult însă, atestat prin mărturia lui Pausanias (III, 15, 3) despre existenţa unui *hieron* al Elenei lângă *dromos*-ul Spartei şi a unui crâng numit *Platanistas*, dă acestui pasaj, după cum a arătat Legrand (v. *supra* n. 1.) o valoare „aitiologică”, însă numai episodică. — Cât despre adverbul *ὥριστί*, el trebuie înţeles ca raportându-se la obiceiul populaţiunilor dorice de a considera copacii ca susceptibili de un cult religios.

56 sq. Corul de fete eră să se întoarcă a doua zi dimineaţa, pentru a cânta un al doilea epithalam, numit *διεγερτικόν* sau *ὕμνον*.

HOȚUL DE MIERE

XIX

„Hoțul de miere” (Κήρυοκλέπτης) face parte din idilele pe care critica modernă nu le mai atribuie lui Theocrit. O paralelă (Wilamowitz, *Textgeschichte* . . . p. 80) superioară acestei mici compozițiuni, se poate vedea în cunoscuta odă anacreontică (Bergk 33), tradusă în literatura franceză între alții de Ronsard, iar la noi de Asachi (*Amorul rânit* .

PĂSTORAȘUL

XX

Argumente puternice, scoase din studiul atât al formei, cât și al fondului acestei idile, au luat lui Theocrit paternitatea ei, cu toate că aceasta îi este atribuită în mss. din familia Φ. Autorul ei poate fi, după Taccone, un poet din școala lui Bion.

5 sqq. Punem punct atât după v. 5, cât și după v. 6 și, cu Taccone, nu considerăm ca interpolate v. 7-8, cum vrea Wilamowitz (*Textgeschichte* . . . p. 78). Cât despre emistihul „ὥς κωτίλα ῥήματα φράσσεις”, el exprimă numai ideia de volubilitate a vorbirii tânărului păstor, nu și ideia de seducțiune a vorbelor lui, cum s'a tradus de toți.

11. Pentru superstiția deochiului, v. VI, 15.

26. Wilamowitz citește γλαφυρότερον în loc de γλυκερότερον sau μαλακώτερον (Hermann).

27. Cf. II., I, 249 : „τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέειν ἀδῆ”.

29. Fluierul numit πλαγιάυλος (πλάγιος=pieziș) se numia astfel dela poziția oblică în care îl ținea cântărețul. El seamănă mult cu *basson*-ul modern.

33. După cum se vede, tradiția mitologică urmată aici de poet făcea și din Dionysos un păstor. Nu însă în această calitate purtă zeul epitetele de ταυρόκερως, ταυρομέτωπος, βούκερως, δίκερως, ταυρόμορφος, care simbolizau sau o idee astronomică sau aceea a forței fizice.

34 sq. Aluzie la cunoscutul amor al Aphroditei cu Adonis ; v. și I, 109 și III, 46 sqq.

37 sqq. Pentru amorul Lunei cu Endymion, v. III, 49 sq. Ea venia să-l întâlnească în văile muntelui Latmos din Asia-Mică, între Caria și Ionia. În v. 39, Wilamowitz corectează: „καὶ εἰς ἱὰ παιδικὰ νεῦσε“.

40. Rhea, mama lui Zeus, Poseidon și Hades, numită apoi de poeții posteriori „Mama Zeilor“ și al cărei cult a venit în Grecia din Asia-Mică, era aici numită și Cybela. Ea era expresiunea naturii sălbatece și muntoase, așa cum se înfățișă ochilor în special în Phrygia, unde găsim originea religiunii ei, în ipostasul de amantă a junelui păstor phrygian Attis. Prin existența lui trecătoare și curmată înainte de vreme, Attis simboliză, ca și Adonis, renașterea și moartea periodică a vegetațiunii.

41. Aluzie la relațiile dintre Zeus și Ganymed, pe care, după tradiția urmată în altă parte de Theocrit (XV, 124) el îl răpește prin vulturul său. Aici el însuși apare metamorfozat în această pasăre.

44. Wilamowitz revine la vechea lecțiune „τὸν ἄδεα“, pentru care Hermann și Wordsworth propuseseră „τὸν Ἄρσα“.

PESCARI

XXI

Critica filologică consideră astăzi în chip definitiv ca apocryphă idila XXI. Wilamowitz și Cholmeley au adoptat și ei părerile emise mai înainte contra autenticității ei și față de care mărturia manuscriselor din familia Φ, care o atribue poetului nostru, rămâne, ca de obicei, fără valoare. Anumite pasaje însă, în special scena pescuitului denotă ca autor al acestei idile — care se prezintă ca un tot organic — pe un om de talent, care ar fi putut imita mimul lui Sophron Θουναίηρας. După Wilamowitz, autorul ar putea fi un poet din școala lui Bion ; după Cholmeley, poate contemporanul lui Theocrit, Leonida din Tarent.

10. Manuscrisele au, la sfârșitul v. 10, „τε λῆγα“,

lecțiune restituită de Fritzsche în scrisoarea lui către Rumpel, după ce, în ediția II, primise conjectura lui Haupt: „τε λοίφῃ” (Rumpel, *Lex. Th.*, ad v.) Briggs, Dindorf, Ameis, Ahrens au propus *δαλῖτα* și *δέλῃτα*, lecțiune pe care o urmăim și noi, cu Taccone și Bignone.

11. Prin „ἐκ σχοίνων λαβύρινθοι” se înțeleg diferitele căpcăni făcute din stuh și papură și care, spre deosebire de instrumentele mobile, constituiesc instalațiunile fixe pentru prins pește. Antipa (*Pescăria și Pescuitul în România* Buc. 1916, p. 623 sq.) citează însuși cuvântul *labirinturi*, înțelegând prin el combinațiunile diferitelor feluri de garduri și instalațiuni de prindere (la glosar: „labirinturi sau capcane”).

32. În loc de οὐ γὰρ νικάξῃ (νυσταξῇ Ameis și Fritzsche), Wilamowitz citește „εἰ γὰρ κεικάξω...”.

36 sq. Înțelegem expresiunile proverbiale din acest vers astfel: „noi nu putem dormi, după cum nu poate dormi nici măgarul, dacă stă în spini, și după cum nu se stinge niciodată focul sacru din Prytaneu. De „ἀλλ’ ὄνος ἐν ῥάμνῳ”, s’a alăturat expresiunea „être couché sur les épines”, aplicată aceloră care sânt într’o situație proastă. Pentru ῥάμνος, v. nota la IV, 57. Aci am tradus prin termenul generic de spini, nefiind nevoie de o identificare precisă a plantei.

37 sq. Citim, cu Taccone, „λέγε μοί ποτε νυκτὸς | ὄψιν τὰν Ἰδῆς, εἴγε θέλεις...”, după cum au corectat lecțiunea mss. Musurus și Haupt (v. Taccone, *op. cit.*, p. 212, n. 2).

53. Citim, cu Koennecke, „εἴγε δὲ δεῖμα”.

DIOSCURII

XXII

Tradiția manuscrisă, mărturiile antice și analiza estetică a Imnului către Dioscuri — aceasta din urmă arătând în el calitățile obișnuite ale artei theocriteene — pun la adăpost idila XXII de bănuelile de care n’a scăpat nici ea cu privire la autenticitatea ei. Idila nu pare nici a fi avut o destinație religioasă, nici a fi fost menită publicității orale: ea nu poate fi nici datată.

1. După cum se vede, Theocrit, făcând aici din Castor și Pollux fiii lui Zeus (de aici numirea de Dioscuri), urmează versiunea imnului omeric (XXXIV, 5). Se știe însă că la Pindar, numai Pollux este fiul lui Zeus, pe când Castor e fiul lui Tyndar. În Odiseia (XI, 298 sq.) amândoi sânt fiii lui Tyndar, de unde numirea de Tyndarizi pe care le-o dă și Theocrit. Mama lor, Leda, pe care, pentru a o seduce, Zeus se prefăcù în lebedă, eră fiica regelui Etoliei, Thestios (v. 5).

3. „χεῖρας... μέσας“ înseamnă că pugilistul își înfășurà curelele ce alcătuiau *caestul* până la mijloc, adică până la cot, așa după cum se poate vedea în cunoscuta statuie a pugilistului din villa Borghese.

4. Textul zice „ἄρσενά τέκνα“, copiii de parte bărbătească, spre deosebire de cele două fete ale Ledei: Elena, născută cu Zeus și Clytemnestra, cu Tyndar.

6. Pentru expresiunea figurată din acest vers, v. și Her. VI, 11 și II. X, 169.

21 sq. *Asinii* sânt două stele în constelația Căminului: între ele, semănând mai mult cu un nours (de aceea, ἀμυρρί) și neputându-se vedea decât atunci când cerul e foarte senin, se află o sumedenie de stele ce alcătuiesc *Ieslea*. v. Aratos, *Phenom.* 892 sq., 897; Dios., 264; Theophrast, *De signis*, I, 23 și Pliniu, *Hist. Nat.*, XVIII, 80, 353.

27 sq. După trecerea corăbiei Argo printre Symplegade, acestea rămaseră înfipte: v. XIII, 22-4 și nota.

30 sq. Motivul din aceste două versuri, ca și fântâna descrisă mai jos (v. 37 sqq.) și dela care Amycus îl va fi oprit pe Pollux să beie apă (v. 62), se găsesc reprezentate pe cista Prenestină a lui Ficoroni din galeria kircheriană și ele pot dovedi dependența lui Theocrit de o operă picturală contemporană, prototip al acestei ciste. Legrand (*op. cit.* p. 226) se sprijinește în stabilirea acestui raport de dependență a lui Theocrit, pe concluziunile lui Helbig și Brunn. La noi paralela a fost făcută în *Istoria arheologiei*, Minerva, p. 228 sqq. de Odobescu, care dă și traducerea în proză a. v. 27-43 din idila lui Theocrit.

33. Prin *πυρεῖα* se înțeleg lemnele uscate pe care le frecau unul de altul, spre a produce foc; v., în această privință, lămuririle scoliastului la Apolloniu din Rhod. I, 1183.

45 sqq. Și descrierea uriașului Amycus pare a-i fi fost sugerată poetului de o operă plastică, poate de vr'un prototip al statuiei în bronz din Muzeul Thermelor, descoperită la 1884, și care reprezintă un atlet stând jos, cu brațele înfășurate în curele, cu urechile strivite de pumni, cu obrazul drept umflat și cu un ochiu mai mic (v. 101; v. Legrand, *op. cit.*, p. 219).

66. „Piedica“ (fr. *croc-en-jambe*, it. *gambetto*) era o manoperă care se întrebuintă în exercițiul gimnastic numit *παγκράτιον*, combinație de box și luptă propriu zisă. La sfârșitul versului, textul pare nesigur: Wilamowitz pune semnul întrebării după *σκέλος* și scrie „*ῥμματὰ δ' ὀρθά*“, Legrand: „*ῥμμα τὸ δ' ὀρθόν*“.

79. Vasul Argo porni din Iolchos, oraș în Magnesia Thesaliei.

94. Tityos e unul din giganți, fiul nimfei Elara, iar, după alții, al Geei și al lui Zeus (cf. Apoll. Rhod., *Arg.*, I, 179-181; 759-762, care combină ambele tradițiuni). Voind să siluiască pe Latona, el fu ucis de Apollo și Artemis și osândit în infern să-i roadă ficatul doi vulturi; v. *Odiseia*, XI, 574 sqq.

97. Amycus, regele Bebrycilor, era fiul lui Poseidon și al nimfei Melea sau Bithyne.

120 sq. Vechea traducere a lui Ameis ni se pare destul de lămurită pentru interpretarea acestui pasaj: „Oblique a statu (suo) declinans, altera autem (manu adversarium) petens, dextro a latere tulit latum pugnum“. Astfel nu credem că este necesar, nici să citim, ca Wilamowitz, *ἐτέρῳ*, nici să considerăm, cu Legrand, pe *ἐτέρῳ* ca adverb de loc: *ἐτέρῳ* se rapoartă la mâna dreaptă a lui Amycus (după cum ne arată și „*δεξιτερῆς... ἀπὸ λαγόνος*“) și stă în corelație cu *σκαίῃ* din v. 119. Așa dar Amycus apucă cu mâna lui stângă mâna stângă a lui Pollux, pentru a i-o paraliza, se apleacă din poziția lui în lături („*δοχμὸς ἀπὸ προβολῆς κλινθεῖς*“) și a-
nume în spre dreapta, de sigur pentru ca Pollux cu

mâna lui dreaptă să nu-l mai poată atinge și, atacându-l cu mâna cealaltă, adică *cu dreapta*, își îndreaptă pumnul spre stânga lui Pollux.

123 sq. Pollux scapă de lovitură, plecând capul pe sub cele două brațe încheștate (stânga lui Pollux și stânga lui Amycus), pe care acesta le ridicase în sus, de sigur pentru a pară o lovitură din partea lui Pollux. Mișcarea acestuia e exprimată în amănunt prin compusul ὤπερ' ἀνέδ' οὔ". Mai greu de explicat este expresiunea finală a v. 124 : „ἐπέμπεσεν ὤμωι“, care poate însemna că pumnul lui Pollux „ricoșând“, a căzut pe umărul stâng al lui Amycus, ceea ce a făcut ca mâna lui stângă să scape mâna stângă a lui Pollux pe care o ținea încheștată (v., în adevăr, v. 126 : „λαίῳ δέ...“).

138. Cele două fete ale lui Leucip, fratele lui Apha-reu (v. 140) se numiau Hilera și Phoebe.

158. Corinthul fusese întemeiat, după tradiție, de Sisyph, fiul lui Eol, soțul Meropei și părintele lui Glaucos, tatăl lui Bellerophon (v. XV, 91 sq.).

164. Aluziune la întreaga ascendență a Tyndarizilor, care se coborau din chiar Gea și Uranos, prin Jupiter, Prometheus, Deucalion, Hellen, Eol și Perieres, tatăl lui Tyndar.

170 sqq. După acest vers, Wilamowitz crede că este o lacună, iar versurile ce urmează fac deja parte din răspunsul lui Castor, întrucât numai el putea zice, la v. 173 : „... καὶ θυμῶς ἐμὸς, κρατερὸς Πολυδῆκης“. Acelaș vers, 173, ne arată că, la v. 175, trebuie să citim, după MVTr, Λυγρέος, și nu Κάστωρ, după D și ediția lui Iunta.

205. Laocoosa era mama lui Idas și a lui Lynceus.

INDRĂGOSTITUL

XXIII

Tendința moralizătoare a sfârșitului, necunoscută lui Theocrit, manierismul exagerat al situațiunilor psihologice tratate în el, limba și metrica lui, precum și numeroasele reminiscențe din operele autentice theocriteene,

pun idila XXIII în rândul compozițiilor streine de poetul syracuzan. Deși atribuită acestuia în câteva manuscrise, ea este, după toată probabilitatea, un produs al școalei lui Bion.

8. Intemeiați pe II, 120, III, 10, V, 88, VI, 6, X, 34, XI, 10, credem că e vorba de obiceiul amanților de a trimite mere persoanei iubite.

14. Citim, cu Taccone, după Ahrens și Meinecke : „ὁ πρὶν τῆι μορφῇ περιχέμενος”.

18. Citim, cu Taccone și Bignone, după Edmonds : „ἀντέλλετο φωνῇ”.

31. Nu credem că este necesară transpunerea făcută de Fritzsche, după Bergk, a lui παλῆτις la sfârșitul versului anterior, în loc de πίπτει.

42. Pentru primul emistih al acestui vers s'au făcut numeroase conjecturi : σίνειν (Ahrens), μισείν σε (Madwig), γιγέειν σε (Fritzsche), κατέγειν (Wilamowitz), β) ἀπειν σε, (Koennecke).

58. sq. Adică la statuia zeului Eros, care era așezată pe marginea basinului cu apă. Κρηπίς poate însemna nu numai pedestalul statuiei, ci și ghizdelele sau colacul de piatră al basinului.

HERACLE CEL MIC

XXIV

Autenticitatea idilei XXIV, întemeiată atât pe probe scoase din cercetarea tradițiunii manuscrise și a mărturiilor scoliaștilor, cât și pe analiza ei literară în comparație cu operele autentice ale poetului, nu poate fi pusă serios la îndoială. De asemenea, cu tot începutul și sfârșitul ei *ex abrupto* și cu toate soluțiile de continuitate ce se pot semnală în diferite locuri, integritatea ei se poate dovedi, iar compoziția ei legitimă cu succes : aceasta din urmă a fost explicată fie printr'o ἔκφρασις a unei picturi a epocii, cu același subiect și aceleași personaje (Brunn), fie prin imitarea *Nemeiceii* I a lui Pindar. Dintr'un roman pedagogic la modă, poetul a putut lua amănuntele asupra diferitelor perso-

naje de care e vorba în partea finală a poemei. Data și împrejurările compoziției nu pot fi precizate.

1 sqq. Theocrit numește pe Alcmena, soția lui Amphitryon, Mideiana, din Midea, oraș în Argolida (cf. și XIII, 2.). Euripide (*Alc.* 854) o numește Τερωνθία. Cu Zeus, ea născu pe Heracle, iar cu Amphitryon, după o noapte, pe Ificle. Asupra indicațiunii vârstei lui Heracle, v. Legrand, *op. cit.*, p. 100.—Pterelau, regele Taphienilor și al Teleboienilor, fusese ucis de Amphitryon, care răsbună astfel omorul celor opt frați ai Alcmenei.

11 sq. „...στρέφεται... ἐς ὅσιν“ nu însemnează că apune, căci constelația Ursei se vede totdeauna (cf. II. XVIII, 488; *Od.* V, 274), ci că se apropie numai de asfințit. Poziția descrisă de Theocrit coincide cu indicațiunea orei (μεσονύκτιον) numai o parte din an și anume, pentru latitudinea Greciei, cu jumătatea lui Septembrie. Constelația Orionului eră, în imaginația Grecilor, un uriaș cu armură de aur și sabie scânteietoare, care vână, pe câmpiile cerului, însoțit de câinele său (Sirios).

15. Deși apariția șerpilor în odaia în care dormeau cei doi copii, putea rămâne neexplicată, fiind vorba de o întâmplare supranaturală, poetul, povățuit de simțul realist al verisimilității, legitimează intrarea lor prin ultimele cuvinte ale acestui vers: „ὅθι σταθμὰ κοίλα θυράων | αἴων“, pe care Legrand le consideră ca nesuficient interpretate (*op. cit.*, p. 183, n. 1; *La poé. ie alex.*, p. 100) și enigmatice (trad. p. 170, n. 6). Κοίλα ni se pare că indică spărtura în zid, mărgenită de cei doi ușori (σταθμοί, cu care se îmbinau canaturile ușii (θυράων). Din această interpretare nu rezultă însă numai-decât că ușa eră deschisă, ci numai că pe-acolo eră singurul loc pe unde șerpii s'ar fi putut strecură în cameră.

30 (în text 31) „ὀψίγονον“. Explicația acestui cuvânt o găsim în II. XIX, 95-133: Hera întârziase nașterea lui Heracle și grăbise pe aceea a lui Eurystheu, fiul lui Sthenelos, pentru ca Eurystheu să aibă asupra lui Heracle dreptul de stăpânire pe care Zeus, în adunarea zeilor, îl promisese cu jurământ, copilului care se va naște în ziua aceea.

31. Citim, cu Koennecke și Cholmeley, „γαλαγγόν, ὑπὸ τροφῇ αἰέν ἄδακρυν“.

49. Citim, după manuscrise „ἀνακόψατ' ὀχλῆατ'“. Cf. *Od.*, XXI, 47.

64. Noaptea se împărția, după cum se știe, în trei φυλακί. În cea din urmă, numită ἀλεκτοροφωνία, cocoșul cântă în trei rânduri. Cf. XVIII, 56; Juvenal, *Sat.*, IX, 107.

66. Tiresias, vestitul prooroc al Tebei, eră fiul lui Everes, Cadmos sau Phorbas și al nimfei Chariclo.

73. Credem că ἀριστοτόκεια face aluzie în special la Heracle, ca și δυσαριστοτόκεια din II., XVIII, 54, la Achile. Cf. Pindar, *Pyth.* XI, 5: „.....ἀριστογόνωι ματέρ'“. Alcmena eră nepoată de fiu a lui Perseu, prin tatăl ei, Electryon.

75. Tiresias fusese orbit de Athena, pe care el o văzuse în baie. La rugămintea mamei lui, Chariclo, Athena îi dăruî un baston, ca să-și poată călăuzi pașii.

77. Tortul se subțîia frecându-l cu mîna pe genunchiu. Operația se putea face și cu ajutorul unui instrument numit ἐπίνητρον sau ὄνος, făcut din pămînt ars și care se așeză pe genunchiul drept.

83 sq. Heracle, otrăvit de tunica Dejanirii, muiată în sângele centaurului Nessus, se urcă singur pe rug, la Trachis, oraș în Thessalia, unde au loc cele din urmă evenimente ale vieții eroului. El fu apoi ridicat la cer, unde devenî ginerele Herei, luând în căsătorie pe fata acesteia, Hebe. Pluralul ἀθανάτων se rapoartă deci numai la Hera.

86 sq. Aceste două versuri au fost socotite de unii comentatori drept o interpolare, din cauza lipsei de legătură cu contextul. Această lipsă este însă numai aparentă: în stilul său emfatic de oracol, Tiresia face aluzie la o vîrstă de pace, pe care o va aduce pe lume Heracle prin isprăvile sale. Cf. Verg. *Buc.*, IV, 22; V, 60.

88. Pentru genistă (ἀσπάλαθος), v. nota la IV, 57.

89. Fée înclină să identifice pe ἄχερδος cu *eryngium campestre* (chardon-roulant; cf. și nota la VI, 16), determinat de particularitatea exprimată de poet prin

„ἀνέμωι δαδόντι μόνον” și mai ales de faptul că Africanii numiau planta zisă *eryngium* cu numele de *χέρδαν* (Dioscoride). Se pare însă că e vorba mai curând de un *crataegus* (Sprengel, *Hist. R. Herb.*, I, 127, citat din Fée, *op. cit.*, p. 21) și anume de *Crataegus oxyacanthus*, fr. aubépine, Weisdorn, păducel sau gherghin. Bignone, din potrivă, adoptă identificarea lui Schreber, traducând prin „pero silvestre”.

104. Tatăl lui Amphitryon, Alceu, era fiul lui Perseu, eroul Argosului.

105. Linos, fiul lui Apollo și al muzei Urania este cunoscut ca maestrul de muzică al lui Heracle (v. Apollodor, II, 4, 9). El fu și învățătorul lui Thamyris și al lui Orpheu și fu ucis, după unii autori, de Heracle, iar după alții de însuși Apollo, cu care ar fi voit să se întreacă în cântec (Paus. IX, 29, 6).

108. Eurytos, regele Oechaliei, fiul lui Augias și nepotul lui Apollo, care îl învață să tragă cu arcul (cf. *Odiseia*, VIII, 224-8). Săgețile lui ajunseră mai târziu în mâinile lui Ulise (*Od.*, XXI, 12 sqq). Atât după Theocrit, cât și după Apollodor (*ibidem*), Eurytos învață pe Heracle să tragă cu arcul. Mai târziu însă el devine rivalul său și, refuzând să-i dea în căsătorie pe fiica sa, Iole, el fu, ca și Linos, ucis de Heracle. Ca și despre Linos însă, alte tradiții ne spun că el fu ucis de Apollo, cu care s'ar fi luat la întrecere în trasul săgeții (*Od.* VIII, 224 ; Apollonios, I, 88-90).

109. Philemmon este, după scriitorii vechi, tatăl lui Thamyris, vestitul cântăreț și poet trac, orbit de muze, și nu al lui Eumolpos, cum zice Theocrit, care greșeste numindu-l astfel : Eumolpos, și el cântăreț, rivalul lui Erechteu și reformatorul misterelelora dela Eleusina, era fiul lui Poseidon și al Chionei.

111. Argiții erau mai cu deosebire vestiți ca luptători. Expresiunea Ἀργείων ἡ πάλη devenise proverbială (*Anth. Pal.*, IX, 391).

114. Aluzie la lupta combinată numită *παγκράτιον*, în care adversarii, chiar doborâți la pământ, continuau să se lupte.

115 sq. Personajul numit aici Harpalycus din Pha-

notă este necunoscut. Theocrit a voit poate să numească pe Autolycus, fiul lui Hermes și bunicul lui Ulise, al cărui nume îl găsim menționat la mitograful Apollodor. Substituirea numelui este cu atât mai posibilă, cu cât Autolycus eră de lângă Parnas, așa dar din Phocida, unde se găsiă și localitatea numită Phanotă sau Panopăa.

129. Castor — de sigur nu fratele lui Pollux — ne este, de asemeni, necunoscut din alte isvoare.

130 sqq. Adrast, rege în Argos, fiul lui Talaos și unul din cei șapte care asediază Theba. Fiica lui, Deipyla, luă de bărbat pe Tideu, cu care născu pe Diomedea, eroul omeric.

HERACLE OMORÎTORUL LEULUI

XXV

Idila XXV ar fi — s'a zis — sau un fragment rămas necompletat de poet sau rămășița unui tot, pierdut în cea mai mare parte, cuprinzând poate și idila XXIV, precum și *Megara*, atribuită lui Moschos și făcând parte din același ciclu. Poema întreagă ar fi fost compusă fie în epoca clasică, fie în cea alexandrină, de un poet necunoscut, dacă nu de unul foarte cunoscut, ca Rhodianul Pisandru din Camiros (sec. VII) sau Panyasis din Halicarnas (sec. V), amândoi autorii unei epopei intitulate *Heraclea*. Cholmeley și Wilamowitz au pretins, din potrivă, că sântem în fața unui complex de trei cântece, între care există o soluțiune de continuitate, dar care au același scop (acesta pare a fi preamărirea forței fizice a lui Heracle). În adevăr, idila e împărțită în trei secțiuni : în multe manuscrise, cea dintâi (v. 1-84) are ca titlu Ἡρακλῆς πρὸς ἀγροίκον, iar a doua (85-152) : ἐπιπώλησις „trecerea în revistă” a turmelor lui Augia. Titlul întregii idile, acela în deobște admis și care se potrivește în special ultimei părți, este Ἡρακλῆς λεοντοφόρος și pare a fi fost plăsmuit de Zacharia Calliergis : în ediția lui Iunta, idila poartă titlul Ἀγείου κληρος. Soluția de continuitate între cele trei

părți ale idilei poate fi pusă pe socoteala procedului alexandrin de a da unei opere o aparență fragmentară. Aceiași observație se poate face și cu privire la începutul idilei : poate că poetul a început înadins *ex abrupto*, lăsând pe cititor să-și închipuie ce conversație a avut loc mai înainte între Heracle și acel ῥέπων ἀπορρεβός (cf. nota la XVIII, 1). Cât despre adevăratul autor al idilei XXV, din însăși diversitatea opiniunilor emise, rezultă oarecare nesiguranță : pe când Wilamowitz atribue poema, nu lui Theocrit, ci unui alt poet din sec. III, a. Chr., Cholmeley se pronunță pentru autenticitatea ei ; și pe când nici pe baza vreunei mărturii antice, nici pe baza tradiției manuscrise, n'o putem atribui cu siguranță lui Theocrit, o analiză formală și literară amănunțită ne pune la îndemână o bogată serie de argumente în favoarea autenticității ei.

4. Hermes ἐνόδιος eră zeul ocrotitor al drumurilor și al drumetilor și, în această calitate, statuele lui se așezau pe la răspântii.

7. Augia, regele Epeilor, în Elida, eră fiul lui Helios, și el însuși tatăl lui Phileu. Grajdurile vitelor sale fură curățite de Heracle, care abătù prin ele cursul râului Menios, Peneu sau Alpheu, după diferite tradițiuni. Augia, refuzând să deie lui Heracle, pentru această binefacere, a zecea parte din turmele lui, după cum îi făgăduise, eroul ucise pe rege.

9 sqq. Elissus, râu în Elida, ca și Alpheul, care curgea pe lângă Olympia. Orașul Buprasiu din nordul Elidei se găsește menționat și de Omer (*Il.* II, 615 ; XI, 756 ; XXIII, 631).

15. v. supra, n. 7.

22. Apollo Nomios eră păzitorul turmelor și al păstorilor.

31. Citim ἀκρωρεινός, nu Ἀκρωρεινός (Wilamowitz), care ar fi numele regiunii muntoase a Elidei, dela hotarele Arcadiei și de unde isvoră râul Peneu.

142. Pentru sensul lui χαρπός, v. *Od.* XI, 611.

164. Sfârșitul acestui vers este nesigur : manuscrisele din familia Π au : νέος ἀκμήν ; cele din familia Φ : μέσος ἀκμήν, expresiune suspectă din punct de vedere sintactic.

165. Elike, oraș în Achaia, pe golful de Corinth, vechiu centru religios al lui Poseidon (v. *Il.*, VIII, 203), distrus de însuși zeul ei ocrotitor, printr'un cutremur de pământ.

169. În valea Nemeiei de pe teritoriul orașului argian Cleonae, Zeus avea un templu mareț, înconjurat de o dumbravă sfântă. Aici, se celebrau în onoarea lui și apoi a lui Zeus *Archaimoros*, jocurile nemeice, instituite, după modelul celor dela Olympia, pe la 572 în. de Chr. Pausanias ne spune (II, 15, 2) că peștera leului ucis de Heracle se vede încă pe vremea sa.

170 sq. Argos, Tirynth și Micena, vestitele cetăți din Peloponez. Nu socotim aceste două versuri ca spuse direct de Acheul din Elike, după cum vrea Wilamowitz și, după el, Taccone.

173. Perseu, fiul Danaei și nepotul lui Acrisios avu de fiu pe Electryon, tatăl Alcmenei și deci bunicul lui Heracle; v. și XXIV, 73.

174. Numirea de *Egialii* s'a dat de poeți Acheilor și Argiilor (v. *Anth. Pal.* IX, 464) dela Egialeu, unul din regii Argosului, fiul zeului fluviu Inachos și al nimfei oceanide Melia.

183. Apida (*Ἀπίδα* sau *Ἀπίδα γῆ*) e numele vechiu al Peloponezului, dat acestei regiuni de unul din regii lui, Apis, fiul lui Phoroneu, binefăcătorul Argolidei și înființătorul celor dintâi cetăți ale ei. A. Maury (*Croyances et légendes de l'antiquité. Le Lion de Némée*, citat din Decharme, *op. cit.* p. 517, n. 4), stabilind că leul n'a existat niciodată în Peloponez, dă, astfel, dreptate, poetului, cunoscător bun, după cum se vede, al faunei din această țară.

200. Phoroneu este, ca și Egialeu, fiul lui Inachos și al nimfei Melia, iar descendenții lui, Phoroneii, reprezintă de asemeni pe locuitorii Argosului.

202. Bembina, sat în apropiere de Nemea (v. Strabo, VIII, 6).

203. Compusul *ἀρχαίμοροι* pare a fi o invențiune theocriteană, dacă nu trebuie mai curând să citim, după Morelius, *ἀρχίμοροι*. Cholmeley apără legitimitatea structurii celui dintâiu.

205. Supus chiar dela naștere, prin viclenia Herei (v. nota la XXIV, 30) poruncilor lui Eurystheu, Heracle săvârși cele douăsprezece lucrări (ἔθλα), dintre care cea dintăiu fu uciderea leului dela Nemea.

208. Am tradus pe κότινος (ἄγριέλαιος, oleaster, oliva silvestris) prin *răchițică*, numele românesc al măslinului sălbatec, care, originar din Europa sudică, crește cultivat și la noi (v. Panțu, *op. cit.*, ad v.).

209. Heliconul, vestitul munte dintre Beoția și Phocida, închinat Muzelor.

BACHANTELE

XXVI

După Brunn (*Die Griech. Bukoliker und die bildende Kunst*, Sitzungsab. d. bay. Ak. d. W. II, p. 16, 1879), Bachantele ar fi o ἑκφρασις a unei picturi reprezentând uciderea lui Pentheu (asupra reprezentărilor figurate ale acestui subiect v. Rapp, *Pentheus*, în lexiconul lui Rocher¹). Cei mai mulți consideră bucata ca un imn dionysiac. Wilamowitz, tăgăduindu-i acest caracter crede că, prin ea, un poet de curte ar fi scuzat asasinatul unui tânăr din familia regală, asasinat săvârșit pentru a-l înlătură dela domnie și la care ar fi luat parte și femeii (*Textgeschichte*... Beilage 8, pp. 209 sqq.) Scopul probabil, în care a fost scrisă — acela explicat de Wilamowitz — nu ne poate face s'o atribuim lui Theocrit, în favoarea căruia nici tradițiunea manuscrisă nu aduce vr'un argument: avem, poate, de-a face cu un produs al școalei lui Bion (Taccone, p. 269).

1. Ino, Agave și Autonoe erau fiicele lui Cadmus și ale Armoniei și surorile Semelei, mama lui Bachus. Agave eră mama eroului Theban Pentheu, care, voind să surprindă misterele cultului lui Bachus, fu ucis de propria lui mamă și de celelalte două surori ale ei.

2. E vorba de muntele Citheron dela sud de Theba.

6. Semela, ca mamă a lui Bachus, este și ea părtașă la cultul zeului.

7. Prin ἐστὶν πεποννημένα χερσὶν trebuie să înțelegem

obiectele sfinte ale cultului celebrat în onoarea zeului Bachus, făcute de chiar mâinile celor trei zine, dacă nu chiar un chip de lemn al zeului (cf. Oppian, *Cyneg.*, IV, 244).

26. Traducătorii străini au fost mai fericiți în redarea jocului de cuvinte din text: ... „πένθημα καὶ τὸ Πένθημα φέρουσαι” (Barbier: „des débris pantelants, mais non pas Penthée”; Taccone: „non già Pentèò, ma pentir”; Bignone: „e pentimento... non Penteo”. Jocul de cuvinte din Theocrit este luat el însuși din Euripide, *Bacch.*, 367: „Πενθεὺς δ’ ὅπως μὴ πένθος εἰσείσῃ δόμοις | τοῖς σοῖσι, Κῶδ’ ἔμει”.

29. Pe acest vers se întemeiază Wilamowitz în explicația pe care o dă idilei XXVI: vrâsta de care e vorba aici ar fi aceea a copilului regesc asasinat.

31. Citim „αἰστός οὐτός” și dăm lui αἰστός sensul pe care-l are, în II. XII, 243, οἰωνός. Aluziunea pe care o vede aici Wilamowitz (*Textgeschichte*... p. 213) ni se pare mai greu de pus în armonie cu contextul.

33 sq. Semela, care concepuse, cu Zeus, pe Dionysos, voind să vadă pe divinul ei amant în toată splendoarea lui, fu mistuită de flăcările care înconjurau pe Zeus. Murind, ea născu înainte de vreme pe Dionysos, pe care Zeus îl cusă în coapsa sa, până ce i se împlini gestația, când se născu a doua oară.—Muntele *Driaculum* este, după cum a arătat Ern. Maas (*Theokrits Dionysos, Hermes*, XXVI, 1891, pp. 178 sqq.) un promontoriu pe coasta apusană a insulei Cos.

DRĂGOSTIREA DINTRE DAPHNIS ȘI O FATĂ

XXVII

Deși atribuită lui Theocrit în unele manuscrise, ca și în edițiile lui Iunta și Calliergis, acest mim este considerat ca opera unui discipul de mare talent al lui Theocrit. (În favoarea autenticității, v. Edward B. Clapp, *The Ὁμοιωτής of Theocritus*, University of California Publications in Classical Philology, II (1911) 8 pp. 165 sqq., citat din Taccone, *op. cit.*, p. 275). Wi-

Iamowitz susține încă (*Textgeschichte*, p. 91 sq.) că ceea ce ne-a rămas din idila XXVII este numai un fragment : începutul lipsește (după chiar indicațiunea ediției lui Iunta), iar versurile 72-3, omise în edițiile mai vechi, au fost repuse de filologul german, după care această stichomythie bucolică ar fi fost cântată de unul din păstori adunați împreună la un concurs de naiu, unde proprietarul instrumentului ar fi invitat, pe rând, pe păstori să cânte : noi am avea deci astăzi numai ceea ce a cântat unul din păstori, conversația amoroasă dintre Daphnis și o fată. Se poate încă presupune, cu Taccone (*op. cit.*, p. 274) că, în afară de începutul care lipsește, avem în față însăși compoziția originară, dacă admitem că proprietarul naiului a invitat la cântec numai pe unul dintre păstori și că acesta, la sfârșit, și-a manifestat dorința de a auzi și pe ceilalți.

4. Versul e luat din III, 20 și repetarea lui aici a constituit un argument contra autenticității.

44. Citim ἄρφα τυπὴν (Ahr.) Wilamowitz crede că aici se ascunde numele fetei (Ἀρφατυρή, Κρατίππιον, Ἀπερτυμάς).

F U R C A

XXVIII

Idila XXVIII este poate contemporană cu idilele XXIX și XXX (Legrand), posterioară Cyclopului, dar, după Taccone, anterioară idilei XIII. Nefiind atribuită lui Theocrit în manuscrisele în care s'a păstrat, paternitatea ei a fost confirmată abia la 1516, în edițiile lui Iunta și Calliergi. Scrisă în dialectul eolic, metrul ei este *asclepiadul major* întrebuintat de Alceu, Sappho și Asclepiade. Incercând să păstrăm și în traducerea noastră fizionomia acestui vers, am făcut-o după următoarele norme : Bazei din versul antic (un spondeu, troheu sau iamb : $\text{—} \text{—}$) îi corespunde în versul nostru un troheu și numai rare ori un dactil (v. 18 ; de altfel, aceasta este, după cum se știe, și corespondentul spondeului antic) ; cei doi coriambi antici ($\text{—} \text{—} \text{—} \text{—}$ | $\text{—} \text{—} \text{—} \text{—}$) când n'au putut fi înlocuiți prin unități coriambice pure

(cum a făcut Eminescu în „Sara pe deal“), au fost analizați, fiecare, fie într'o unitate dactilică și una trohaică (‘ _ _ ‘ _) sau, ceea ce revine la același lucru, într'un troheu liber și o unitate iambică abundentă (‘ _ _ ‘ _), fie în două unități dactilice (‘ _ _ ‘ _). În amândouă cazurile, aceste unități metrice pot fi considerate ca unități coriambice *abundente*, adică sporite cu una sau două silabe. În această combinațiune, cele două accente din fiecare unitate metrică (cel dintâi putând fi chiar numai secundar) revin, ca și în coriambul antic, la interval de două silabe neaccentuate, iar sfârșitul fiecărei unități metrice coincide, ca și în coriambul antic, cu sfârșitul cuvântului. În sfârșit, tripodia catalectică logaedică din asclepiadul major antic, adică : ‘ _ _ ‘ _ _ , am înlocuit-o prin două unități dactilice, la care ea se reducea chiar în asclepiadul antic, considerat el însuși, câte odată, ca un vers dactilic.

1. Athena eră și zeița lucrărilor casnice ale femeiei.

3. Miletul fusese fundat de Neleus, fiul lui Codrus, regele Athenei.

4. Aphrodita avea și la Samos un templu numit ἐν καλῶσι (Alexis din Samos, ap. Athen., 572 F) : așa va fi fost și acela de lângă Milet, în mijlocul unei adevărate păduri de rogoz („καλῶσι.. ὑπὲρ ἀπλάτω“ Wil.).

7. Și Nicias fusese favoritul Muzelor. Nu însă numai acestea, ci și Charitele erau inspiratoarele poetilor (v. XVI, 6 sqq.) : de aceea și Nicias este „Χαρίτων ἡμεροζώνων ἱερὸν φυτόν“ (cf. VII, 43 : „ἐκ Διὸς ἔρνος“).

13. Pentru εὐσφυρος, cf. epitetul omeric καλλίσφυρος (e. g. : Il. IX, 557.

16 sq. „ἀμμετέρας ἔσσαν ἀπὸ χθόνος“ nu însemnează numai decât că Theocrit adusese furca dela Syracuza și deci idila a putut fi scrisă și aiurea : poetul vrea numai să aducă un omagiu patriei sale, fundată de Archia, unul din șefii coloniei care, plecând în Sicilia din Ephyra (Corinth), fundă Syracuza (v. Thucydide, VI, 3) — *Trinacria* este numele Siciliei, dela cele trei vârfuluri ale insulei : τρία ἄκρα. — „Inima insulei“ corespunde expresiunii metaforice : „νῆσω... μυελόν“.

D R Ă G U Ț U L (I, II)

XXIX—XXX

Idilele XXIX și XXX poartă ca titlu *Παιδικὰ αἰολικά* și au fost deosebite una de alta prin α' și β'. În stadiul actual al criticii filologice, ele se pun în rândul operelor autentice ale lui Theocrit : ca dovezi de ordin extern, avem, pentru cea dintâiu, mărturia precisă în favoarea autenticității, a scoliastului lui Platon, *Sympos.*, p. 217 E; cea de a doua se găsește într'un singur manuscris, C, fără numele autorului ei și în condiții mai mult defavorabile autenticității. Ea a fost descoperită la 1864 de Ziegler, la Milan.

XXIX e scrisă, după sistemul poezilor din Lesbos, în versuri *eolice tetrametre acatalectice cu bază*, adică : un troheu, iamb sau spondeu și patru dactili sau trei dactili și un amphimacru (— = | — — — | — — — | — — — | — — —). În traducerea noastră, am înlocuit baza, care, după cum s'a spus, poate fi și un spondeu, prin corespondentul acestuia, dactilul. Astfel, versul românesc a devenit o pentapodie dactilică perfectă.

XXX e scrisă în același metru ca și XXVIII și a fost tradusă după aceleași norme (dactil în locul troheului dela început, în v. 26).

XXIX, 1. Ideia se găsește la mulți scriitori antici (cf. lat. : „in vino veritas” ; sub chiar această formă o găsim la Alceu, fr. 57 Bergk⁴).

5 sq. Ideia se găsește și într'o epigramă a lui Callimach (vezi distincția pe care o face Legrand între cele două pasaje în n. 2 dela p. 204 a traducerii sale). La începutul uneia din epigramele lui Asclepiade e vorba, de asemeni, de ceea ce-i rămăsese poetului din suflet de pe urma amorului. O alăturare numai formală de expresiunea lui Theocrit „τὸ ἄμυσον τὰς ζοῖας” se poate face cu Hor. *Od.* I, 3, 8 : „animae dimidium meae”.

17 sq. Am preferat a traduce determinările temporale *τριήτης* și *τριταῖον* prin expresiuni mai potrivite cu spiritul limbii noastre.

20. Versul este, ni se pare, susceptibil de două in-

terpretări: ori e bine să ai în viață unul și același iubit, adică să fii constant în iubire, ori e bine să răsplătești cu iubirea ta numai pe cel ce te iubește.

21 sq. O bună reputațiune se prețuia chiar și în amor (cf. XII, 11 sqq.).

27. Față de metaforele poetice din v. 12 sqq. și din v. 29 sq., *πρὶν ἀποπτύσαι* este de sigur o discordanță.

37 sqq. Indrăgostitul este gata să facă pentru cel iubit ceea ce făcuse numai Heracle: să aducă merele de aur din grădina Hesperidelor și să fure pe Cerber din Infern.

XXX, 1 sq. Concepțiunea amorului considerat ca o boală am întâlnit-o și în II, XI, 1; XIV, 52 sq. Aici comparația se face, ca și în cunoscutele noastre versuri populare, cu frigurile: *τετορταῖος*, febris quartana.

5. Versul este corupt. Ahrens și după el Legrand completează: „... ταῖς δὲν <ίη πάλιν> „

12 sqq. O idee cu totul contrară se găsește în unele din odele anacreontice. În una din ele (Bergk 6), poetul încheie:

„... : τοῦτο δ' οἶδα.
ὥς τῷ γέροντι μᾶλλον
πρέπει τὸ τερπνὰ παίζειν,
ὅσῳ πέλας τὰ Μοίρης“.

20. Înțelegem: tinerețea va trece la cei care sânt acum de vrâsta lui: „πεδ' ὁμαλίζων | μένει“.

26 sq. Imposibilitatea realizării unui fapt este adesea dovedită prin numărătoarea imposibilă a „stelelor cerului“ sau a „nisipului mării“ (v. în XVI, 60 sq. un alt termin de comparație). Aici se mai adaugă încă sistemul artificial al aritmeticii alexandrine: „... τοῖς... ὀποσσάκιν ἐννέα“, pe care l-am întâlnit în XIV, 44 sqq. și în XVII, 83 sq.

30 sqq. Aluziune la puterea oarbă a amorului, căreia i-au putut cădea pradă însuși Zeus și Aphrodita.

TABLA DE MATERII

	<u>Pag.</u>
Prefața	V
Introducere	1
I. Thyrsis (Păstorul și căprarul)	61
II. Vrăjitoarele	68
III. Serenada	74
IV. Păstorii (Battos și Corydon)	77
V. Cântecul căprarului și al păstorului (Comata și Lacon)	82
VI. Cântăreții bucolici (Daphnis și Damela)	92
VII. Thalysiile	94
VIII. Cântăreții bucolici (Daphnis și Menalca)	100
IX. Cântăreții bucolici (Daphnis și Menalca)	105
X. Muncitorii sau secerătorii (Milon și Buceu) . .	107
XI. Cyclopul	111
XII. Drăguțul	114
XIII. Hylas	116
XIV. Amorul Cyniscăi (Eschine și Thyonicus)	119
XV. Siracuzenele sau Femeile la sărbătoarea lui Adonis	123
 T. Naum — Theocrit	 20

	<u>Pag.</u>
XVI. Charitele sau Hieron	132
XVII. Cântecul de laudă al lui Ptolemeu	136
XVIII. Epithalamul Elenei	141
XIX. Hoțul de miere	143
XX. Păstorașul	144
XXI. Pescarii	146
XXII. Dioscurii	149
XXIII. Indrăgostitul	158
XXIV. Heracle cel mic	161
XXV. Heracle omorîtorul leului	166
XXVI. Bachantele	176
XXVII. Drăgostirea dintre Daphnis și o fată	178
XXVIII. Furca	186
XXIX. Drăguțul (I)	189
XXX. Drăguțul (II)	190
Note	203

ERRATA

Să se citească:

Pagina	8, rândul	16,	Syracuza
"	10,	" 20,	Syracuza
"	19,	" 3,	așa dar
"	21,	" 7,	ca și cu mărturiile...
"	21,	" 23,	Ptolemeu Soter..
"	25,	" 5,	...german Reitzenstein
"	25,	" 26,	să adecueze...
"	28,	" 12,	ar cuprinde...
"	30,	" 2,	dintre elementele...
"	35,	" 29,	amobeie
"	39,	" 18-19,	adecuat
"	42,	" 30,	<i>Rime nuove</i>
"	44,	" 13,	idile
"	47,	" 30,	aucun
"	50,	" 2,	Θάμναυ
"	51,	" 4,	80 sq., 98 sqq. și 103
"	51,	" 28,	eroului theban Pentheu
"	53,	" 3,	Heracle cu leul
"	61, să se facă	numerotarea versurilor din cinci în cinci.	
"	63, versul	69,	Etnei..
"	69,	" 31,	Delphis
"	79,	" 26,	vacile 'n Iad..
"	110,	" 51,	la odihnă vă puneți!
"	114,	" 1,	să se adauge la sfârșit „dulcă“
"	124,	" 6,	chlamydă
"	125,	" 25,	la cei care n'au fost
"	135,	" 99,	Scythica
"	138,	" 58,	desmierdându-te-atunci..

Pagina	138,	versul	70,	Rhenèa și Phoebus-Apollo
"	138,	"	88,	Pamphyli
"	141,	"	3,	Douăsprezece..
"	155,	"	158,	sisyphic
"	162,	"	51,	Pheniciancă
"	163,	"	68,	acuma
"	164,	"	106,	strejăr
"	167,	"	46,	împărțește
"	169,	"	100,	acolò
"	173,	"	218,	lucrul
"	180,	"	21,	poartă-l
"	188,	"	15,	treci
"	193 — 202			greșeală de paginație,
"	205,	rândul	17,	τῶν φύλλων λεπτήν..
"	"	"	24,	ἀφ' οὗ
"	227,	"	5 de jos,	ἢ οὐ. . .
"	231,	"	20,	Ἄλεις
"	236,	"	20,	Ἐργα
"	238,	"	24,	identificat fie cu
"	239,	"	9,	cu vestitul medic

La pp. 224, 229, 231, 242, 244, 247 să se adauge înaintea cifrei latine titlul idilei corespunzătoare.

Pagina	250,	rândul	17,	ca <i>Lilium Martagon</i>
"	265,	"	9,	acestui vers
"	273,	"	7 de jos,	Χάριτες
"	278,	"	1 de jos,	καλέοντες

PUBLICAȚIUNILE CASEI ȘCOALELOR

I. Biblioteca autorilor clasici Greci și Romani

	Lei B.
1. Eutropius — Istoria — trad. de <i>G. Popa-Lisseanu</i>	12,—
2. Juvenalis — Satire — trad. de <i>Anghel Marinescu</i>	30,—
3. Tacitus — Analele — Vol. I, trad. de <i>E. Lovinescu</i>	52,—
4. Tacitus — Analele — Vol. II, trad. de <i>E. Lovinescu</i>	46,—
5. Omer — Iliada — trad. de <i>G. Murnu</i>	11,50
6. Cicero — Visul lui Scipio — trad. de <i>St. C. Ioan</i>	0,90
7. Plinius — Corespondența cu Împăratul Traian — traducere de <i>G. Popa-Lisseanu</i>	4,—
8. Sophocles — Oepid la Colona — trad. de <i>M. Iorgulescu</i>	3,25
9. Euripides — Alcesta — trad. de <i>M. Iorgulescu</i>	2,25
10. Terentius — Comedii — trad. de <i>Vintilă Popp</i>	8,75
11. Cicero — Despre legea agrară — trad. de <i>I. Suchianu</i>	4,—
12. Tacitus — Carte despre Germania — trad. de <i>I. Sachelarie</i>	4,50
13. Pindar — Odă lui Arcesilaus — trad. de <i>Arthur Berar</i>	8,50
14. Cajus Sallustius Crispus — Operă — trad. de <i>Fr. Chiriac</i>	26,—
15. Plato — trad. de <i>Cesar Papacostea</i>	18,—
16. Din comoara de înțelepciune antică — de <i>G. Murnu</i>	8,—
17. Aristophanes — Norii — trad. de <i>I. Biletky-Albescu</i>	10,—
18. Horatius — Ode și Epode — trad. de <i>E. Lovinescu</i>	22,—
19. Marcus Aurelius — Către sine însuși — trad. de <i>St. Bezdechi</i>	15,—
20. Horatius — Satire și Scrisori — trad. de <i>E. Lovinescu</i>	35,—
21. Plato — Statul — trad. de <i>V. Bichigean</i>	16,50
22. Caesar — Războiul Galiei — trad. de <i>T. Ștefănescu</i>	35,—
23. Lucian — Dialoguri și conferințe — trad. de <i>E. și St. Bezdechi</i>	40,—
24. Sophocles — Antigona — trad. de <i>Ana și I. Niculescu-Novaci</i>	12,—
25. Cicero — Dialogus de oratoribus — trad. de <i>M. Mihăileanu</i>	8,50
26. Lucian — Toxaris — trad. de <i>G. Popa-Lisseanu</i>	12,50
27. Apulejus — Amor și Psyche — trad. de <i>G. Popa-Lisseanu</i>	15,—
28. Plinius Cecilius Secundus — Panegiricul Împăratului Traian trad. de <i>A. Moșoiu</i>	30,—
29. Cicero — De oratore — trad. de <i>G. Neștian</i>	60,—
30. Cicero — Verinele — Vol I, trad. de <i>I. Suchianu</i>	40,—
31. Plautus — Comedii — trad. de <i>Ellodor Constantinescu</i>	60,—
32. Cicero — Pro Archia — trad. de <i>G. Popa-Lisseanu</i>	10,—
33. Lykurgos — Cuvântare contra lui Leokrates — trad. de <i>V. Lăzărescu</i>	12,50
34. Cicero — Verinele — Vol. II, trad. de <i>I. Suchianu</i>	65,—
35. Aristophanes — Broaștele — trad. de <i>I. Biletky-Albescu</i>	25,—

